

Tillväxt och fastighet

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

TILLHÖRANDE DETALJPLAN FÖR DEL AV TIMANSHYTTAN 1:6,
NORA KOMMUN

Antagandehandling

PLANENS SYFTE

Planens syfte är att skapa förutsättningar för etablering av industri genom att möjliggöra mark för industriändamål på del av fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nor samt att säkerställa tillkomst till planområdet genom en tillfartsväg från väg 742.

SAMMANFATTNING AV YTTRANDEN

Granskningsutlåtandet är en redovisning av synpunkter, så kallade yttranden, som inkommit vid granskning av planförslaget. Granskningsutlåtandet redogör även för vilka förändringar som gjorts i planhandlingen efter granskningen

36 yttranden har inkommit under planens granskningstid. Huvuddelen av synpunkterna handlar om frågor som berör specifik verksamhet och väg 742 men även val av plats och påverkan på platsen och dess omgivning till följd av etablering av industri. Två yttranden har inkommit från kommunala remissinstanser (Bygg och miljö samt Nerikes brandkår) och fyra från statliga remissinstanser (Länsstyrelsen, Trafikverket, Lantmäteriet och Försvarsmakten).

30 skrivelser har inkommit från privatpersoner/föreningar/grupper. I detta dokument följer inkomna yttranden från statliga och kommunala remissinstanser som besvaras och redovisas i sin helhet nedan. Skrivelser som har inkommit från privatpersoner och föreningar/grupper med flera underskrifter har sammanställts och besvarats under "Sammanfattade synpunkter". Sammanställda yttranden från privatpersoner och föreningar/grupper finns att läsa i sin helhet under "bilagor".

HUR GRANSKNINGEN HAR BEDRIVITS

Ett förslag till detaljplan har varit utställt på granskning 3 oktober 2025 - 2 november 2025 med förlängd yttrandetid till 7 november 2025.

FÖRÄNDRINGAR EFTER GRANSKNING

Inkomna synpunkter under granskning har resulterat i en del justeringar i planhandlingarna. I huvudsak har justeringar gjorts i planbeskrivningen men justeringar har även gjorts i plankartan.

I plankartan har nedanstående justeringar gjorts inför antagande.

- Administrativa justeringar till granskningshandling.
- Grundkartan har uppdaterats.
- Plangränsen har justerats något vid anslutningen av väg 742 vilket innebär en minskning av planområdet på 422 m².
- Bestämmelser om skydd mot störningar (m₁) ska kompletteras med egenskapsbestämmelser om villkor för lov eller startbesked. Bestämmelsen reglerar inte någon åtgärd som villkoras enligt 4 kap. 14 § PBL och ändras därför till en placeringsbestämmelse (p₁).

I planbeskrivningen har nedanstående justeringar gjorts inför antagande.

- Administrativa justeringar till granskningshandling.
- Figurer har uppdaterats efter justerad plangräns.
- I kapitel 2.4 under E-tekniska anläggningar har texten kompletterats
- I kapitel 4.7 har text justerats under rubrikerna "Risk för olyckor" samt "Risk för skred och ras".
- I kapitel 4.8 "Geotekniska förhållanden" text justerats.
- I kapitel 5.1 under rubrik "Grundkarta" har text justerats.
- I kapitel 6.1 grönområde har text kompletterats med skyddsåtgärd för våtmarken.
- I kapitel 6.3 under rubrik "Miljökonsekvensbeskrivning" har text justerats.
- I kapitel 6.5 har rubriken "Risk för ras och skred" tillkommit och text lagts till under rubrik.
- I kapitel 6.5 har även text justerats under rubrikerna "Vibrationer" och "Riskobjekt".
- I kapitel 6.10 under rubrik "Motortrafik" har text justerats.
- I kapitel 7.2 "Fastighetsrättsliga frågor" har text lagts till.
- I kapitel 7.4 har rubrik "Exploateringsavtal och medfinansieringsavtal" tillkommit. Text har även lagts till under rubrik.

Miljökonsekvensbeskrivningen har nedanstående justeringar gjorts inför antagande.

- Administrativa justeringar till granskningshandling.
- I kapitel 4.6 "Skyfall/översvämning" har text och figur justerats.
- I kapitel 6.3.8 har text justerats.
- I kapitel 7.3 "Transporter/Farligt gods" har text justerats i underrubrikerna:
 - 7.3.2 "Påverkan, effekt och konsekvens"
 - 7.3.3 "Skyddsåtgärder"
- I kapitel 7.5 "Klimatanpassning; dagvatten/skyfall/översvämning" har text justerats i underrubrikerna:
 - 7.5.2 "Påverkan, effekt och konsekvens", även figur har justerats
 - 7.5.2 "Skyddsåtgärder".
- I kapitel 7.13.3 "Kulturmiljö"
 - 7.5.2 "Skyddsåtgärder".

Justeringarna i text är endast av redaktionell karaktär eller förtydliganden/fördjupningar av tidigare resonemang.

STÄLLNINGSTAGANDE

Avvägningar har gjorts mellan olika enskilda och allmänna intressen vilket har resulterat i en samlad bedömning. Planhandlingarna har justerats enligt kommentarerna ovan och Nora Kommun anser därmed att detaljplanen ska bli föremål för antagande enligt PBL 5 kap 18§, och berörda parter underrättas om detta.

KVARSTÅENDE SYNPUNKTER

En del synpunkter är kvarstående och har inte hanterats inför antagandeskedet eftersom flera synpunkter som framförts har redan hanterats inför granskningsskedet och inte föranlett några justeringar i planhandlingarna. Många synpunkter har även inkommit som inte hanteras inom ramarna av detaljplaneprocessen som:

Specifik verksamhet

Synpunkter som berör utsläpp, hantering av buller, transporter, skyddsområden, olyckor och hantering av ämnen relaterat till specifik verksamhet har inkommit. Synpunkter har även framförts angående kopplingar, sabotage och påverkan/attack från främmande makter, efterfrågan på produkt, kompetens från verksamhetsutövare och framtida utbyggnad. Även byggnationsspecifika synpunkter har inkommit. Synpunkt har framförts om att konsekvenser och risker som tas upp i ansökan till MMD inte redovisas i dokument på kommunens hemsida.

Kommentar: Dessa frågor hanteras inte inom ramen för detaljplanen. Planen reglerar inte en specifik verksamhet eller industri, utan möjliggör endast ett generellt användningsområde. Verksamhetsrelaterade frågor prövas i separat miljötillstånd.

Väg 742

Många synpunkter har även inkommit som berör väg 742. Synpunkterna berör saker som att vägens befintliga skick och att farligt gods är tillåtet på väg 742 borde omvärderas. Det ifrågasätts om bron längs med väg 742 i norr kommer klara av tillkommande trafik. En oro finns även om påverkan på djur och natur vid läckage och olycka och hur det kommer hanteras. Oro att ökade bullernivåer, vibrationer, försämrad luftkvalitet och vägdamm kommer skapas till följd av ökning av tung trafik/farligt gods och påverka boendemiljön, trivseln och tryggheten negativt. Det framförs även oro hur konsekvenserna kommer påverka natur och djurliv som t.ex. fladdermöss som lever längs vägen.

Kommentar: Väg 742 ingår inte i detaljplanen. Skulle eventuell upprustning av vägen inte rymmas inom befintligt vägområde har Nora kommun och Trafikverket tecknat ett medfinansieringsavtal för åtgärder på väg 742 och eventuell vägplan som krävs för genomförande av detaljplanen. Länsstyrelsen och Trafikverket framför att åtgärden är tillräcklig för detaljplanprocessen.

Lokalisering

Många synpunkter har även inkommit om att vald plats är olämplig för industri. Synpunkter har framförts som menar att val av plats kommer ha en negativ påverkan för fastighetsägare och dess omgivning. Vidare framför synpunkter även att detaljplanen kommer leda till betydande olägenhet för närboende till den planerade etableringen och väg 742 samt negativ påverkan på landskapsbilden.

Kommentar: *En lokaliseringsutredning har utförts och utifrån kriterier som bla. avstånd till bebyggelse, infrastruktur och rimliga kostnader att bygga ut och dra ny infrastruktur samt då kända kultur- och naturvärden har den här platsen valts, vilket även har redovisats för i samrådsredogörelsen.*

INKOMNA YTTRANDE UNDER GRANSKNINGSTIDEN

Totalt har 36 yttranden inkommit under planens granskningstid. En synpunktslämnare har lämnat synpunkter vid två tillfällen. Fyra inkomna yttranden är identiska. Sex av de inkomna yttrandena är samlade yttranden från grupper med 90, 33 respektive sju underskrifter.

Yttranden från privatpersoner eller övriga berörda återges sammanfattat utifrån tematiska områden efter statliga yttranden.

Kommunens kommentarer återges i kursiv stil. Sammanställda yttranden redovisas i sin helhet som bilagor.

FÖLJANDE HAR INGET ATT ERINRA MOT FÖRSLAGET

Försvarsmakten

YTTRANDEN FRÅN STATLIGA REMISSINSTANSER

LÄNSSTYRELSEN ÖREBRO LÄN

**Länsstyrelsen
Örebro län**

Yttrande

Datum
2025-11-05

1 (5)

Diarienummer
15254-2025

Nora kommun
nora.kommun@nora.se

Granskning av detaljplan för del av fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nor, Nora kommun

Kommunens ärendenummer: KS2025-212

Beskrivning av ärendet

Detaljplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för granskning i enlighet med 5 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Enligt 5 kap. 22 § PBL ska Länsstyrelsen under granskningstiden yttra sig över planförslaget, om planförslaget enligt Länsstyrelsens bedömning innebär att någon av överprövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL inte följs eller tillgodoses.

Länsstyrelsens synpunkter i samrådsskedet framgår av yttrande dnr 4611-2025, daterat den 2 maj 2025.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har inget att tillägga i fråga om hur planförslaget tillgodoser statliga eller andra allmänna intressen och bedömer, med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden, att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas.

Upplysningar

Väginfrastruktur

Planområdet nås via väg 742, en smal grusväg med begränsade mötesmöjligheter som Trafikverket är väghållare för. Ett genomförande av detaljplanen kan komma att leda till ökad trafik på vägen av bland annat tunga transporter och transporter av farligt gods, vilket ställer högre krav på vägens framkomlighet, bärighet och anslutningar. Till planhandlingarna bifogas därför utredningar för att

belysa transport- och trafikförutsättningar samt förslag på åtgärder för att anpassa vägen till de ökade trafikmängder som ett genomförande av detaljplanen förväntas alstra. Åtgärder som föreslås är bland annat förbättrade mötesmöjligheter, förstärkning av vägkropp och översyn av hastighetsbegränsning.

Trafikverket bedömer att åtgärder på väg 742 kräver hantering genom en vägplaneprocess enligt väglagen för att pröva konsekvenser och markanspråk, och framhåller att avtal gällande finansiering av vägplan behöver vara undertecknat innan kommunen antar detaljplanen. För att säkerställa att en vägplan kommer att tas fram för väg 742 för att anpassa vägen till de förutsättningar som krävs för den industriverksamhet som etablerar sig på platsen instämmer Länsstyrelsen med Trafikverkets bedömning att avtal gällande finansiering av vägplan behöver vara undertecknat innan kommunen antar detaljplanen. Länsstyrelsen har fått kännedom om att ett sådant avtal kommer att undertecknas inom de närmsta veckorna.

In- och utfart till industriområdet planläggs via en befintlig skogsväg som ansluter till väg 742. Enligt planbeskrivningen ger nuvarande korsningspunkt tillfredsställande siktsträckor i både sydlig och nordlig riktning utefter väg 742. Enligt Trafikverket ska anslutningens placering och utformning utgå från Vägar och gators utformning, VGU. I planbeskrivningen bör därför siktsträckor, utformning och bredd/radier tydliggöras utifrån VGU.

Strandskydd

Planområdet ligger vid sjön Vikern som omfattas av strandskydd om 100 meter på land och i vatten. På plankartan föreslås strandskyddet upphävas för kvartersmark för Tekniska anläggningar (E) och Industri (J). Kommunen anger tre särskilda skäl för att upphäva strandskyddet: Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften (7 kap. 18 c § p. 1 miljöbalken, MB), området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området (7 kap. 18 c § p. 3 MB) samt att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området (7 kap. 18 c p. 5 MB).

Länsstyrelsen bedömer att det särskilda skälet att området redan har tagits i anspråk inte är tillämpligt för att upphäva strandskyddet. Enligt Naturvårdsverkets och Boverkets handbok 2009:4, *Strandskydd – en vägledning för planering och prövning*, utgörs mark

som har tagits i anspråk ofta av etablerad hemfridszon eller beslutad tomtplats runt bostadshus, vilket är en markanvändning som inte ingår i planförslaget. Länsstyrelsen bedömer även att det särskilda skälet att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse inte är tillämpligt för att upphäva strandskyddet.

Länsstyrelsen bedömer däremot att det är möjligt att upphäva strandskyddet i detaljplanen utifrån det särskilda skälet att området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. Detta eftersom den tekniska anläggningen behöver ligga på avsedd plats för anslutning till sjölagda VA-ledningar samt eftersom den del av kvartersmarken för industri som berörs av strandskyddet avser en befintlig tillfart till området.

Skred

Den bedömning över skred som finns i planbeskrivningen bör uppdateras utifrån den information som framkommit i den marktekniska undersökningsrapporten (MUR), bland annat med avseende på förekomst av lera i området. Det bör förtydligas om informationen i rapporten föranleder ytterligare utredningar eller åtgärder. Bedömningen om skredrisken bör även omfatta framtida klimatförändringar som skyfall (100-årsregn).

Naturmiljö

Av den kompletterande inventeringen som tagits fram efter samrådet framgår att det förekommer vissa rödlistade och fridlysta fågelarter samt kärlväxter, groddjur och fladdermöss inom inventeringsområdet. Länsstyrelsen har i tillståndsärendet meddelat att Länsstyrelsen delar bedömningen att etableringen inte bedöms aktualisera något förbud enligt artskyddsförordningen, förutsatt att föreslagna skyddsåtgärder genomförs.

Vad gäller skyddsåtgärderna för groddjur har Länsstyrelsen i tillståndsärendet meddelat att det krävs att dessa vidtas innan våtmarken fylls igen och att de utförs med hjälp av expertis inom området. Bolaget behöver på förhand tillse att nya ekologiskt funktionella livsmiljöer skapas för groddjuren, utan att ett glapp uppkommer. Under perioden mars – juli får våtmarken inte heller påverkas på så sätt att groddjur riskerar att skadas. Av de redovisade handlingarna framgår inte i detalj var och hur skyddsåtgärderna ska genomföras. I det fall skyddsåtgärdernas utformning och placering

inte prövas inom ramen för tillståndsprövningen eller i detaljplanen anser Länsstyrelsen att denna fråga behöver hanteras genom ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Genomförs skyddsåtgärderna korrekt så att groddjur inte påverkas negativt innebär det att artskyddsdispens inte krävs.

Länsstyrelsen har i tillståndsärendet även framfört att de skyddsåtgärder som föreslås avseende fåglar, genom att inte avverka under häckningstid, bedöms vara tillräckliga. Likaså att den ansökta verksamheten inte heller aktualiserar något förbud enligt artskyddsförordningen med avseende på fladdermöss. Det är dock viktigt att hålträd bevaras, då dessa skulle kunna nyttjas av fladdermöss eller fåglar.

Kulturmiljö

De synpunkter som Länsstyrelsen framförde gällande utformning av ny bebyggelse har beaktats genom att en planbestämmelse om utformning (f₁) har införts på plankartan. Länsstyrelsen har därmed inga ytterligare synpunkter gällande denna fråga.

Fornlämningar

En arkeologisk utredning har utförts i området och resulterade i nya registreringar av bland annat skogsbrukslämningar och eventuellt förhistorisk boplat. För att säkerställa vilka av lämningarna som är fornlämningar och därmed skyddade enligt kulturmiljölagen kommer en andra utredningsetapp att genomföras. Resultatet av den andra utredningen kommer troligen under 2026 och kan då ligga till underlag för vilka tillstånd som kommer att krävas inför byggnationer inom detaljplanen. Länsstyrelsen ser inga hinder för att ge tillstånd enligt 2 kap. kulturmiljölagen för de fornlämningar som kommer att beröras av byggnationer inom området.

Plankarta

På plankartan anges en bestämmelse om skydd mot störningar (m₁) som anger att brännbara byggnadsdelar och brännbart upplag inte får finnas inom fem meter från transformatorstation. Enligt PBL Kunskapsbanken behöver bestämmelser om skydd mot störningar kompletteras med egenskapsbestämmelser om villkor för lov eller startbesked för att säkerställa att skyddsåtgärderna kommer till stånd. De åtgärder som kan villkoras på plankartan anges i 4 kap. 14 § PBL. Då bestämmelsen inte reglerar någon sådan åtgärd

rekommenderar Länsstyrelsen att en annan typ av egenskapsbestämmelse används.

Genomförandefrågor

Länsstyrelsen vill uppmärksamma Lantmäteriets yttrande (daterat 2025-10-31) som redovisar synpunkter som Lantmäteriet uppfattar som nödvändiga att åtgärda för genomförandet av planen samt delar av planen som bör förbättras. Det handlar om frågor gällande vägrätt för Timanshyttan 1:6, exploateringsavtalets innehåll samt konsekvenser och effekter av att planlägga allmän kvartersmark. Dessa synpunkter bör beaktas.

Kommentar: Planbeskrivningen har kompletterats angående anslutning mellan tillfartsväg och väg 742 som tydliggör att utformning av tillfartsväg följer siktlinjer och radier enligt krav från VGU.

Planbeskrivningen har justerats angående motiven till de särskilda skälen att upphäva strandskyddet.

Planbeskrivningen har justerats gällande skyddsåtgärder för våtmark.

Planbeskrivningen har kompletterats med text angående risk för skred och ras samt geologiska förhållanden. Förtydligande om att det i samband med bygglov ska utföras fördjupad geoteknisk undersökning.

Bestämmelse om skydd mot störningar (m_1) har ändrats till en placeringsbestämmelse (p_1).

Vid samrådet fanns det inget upprättat exploateringsavtal. Ett exploateringsavtal har nu upprättats mellan kommunen och exploatören. Detaljplanen omfattar endast kvartersmark och det finns ingen kommunal infrastruktur att anlägga eller marköverlåtelser med kommunen som ska ske.

Kommunen är däremot avtalspart gentemot Trafikverket avseende framtagandet av åtgärder och eventuell vägplan för väg 742. De kostnader och åtaganden som följer av detta regleras i ett separat exploateringsavtal mellan kommunen och exploatören. Exploateringsavtalet fastställer exploatörens ansvar för samtliga kostnader som uppstår i samband med åtgärder och eventuell vägplanearbete samt övriga åtgärder kopplade till planens genomförande.

Planbeskrivningen kompletteras med text angående allmän kvartersmark.

Detaljplan för Timmanshyttan 1:6 i Nora

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2025-09-24) har följande noterats:

För plangenomförandet viktiga frågor där planen behöver förbättras

(Här redovisas synpunkter om sådana frågor som Lantmäteriet särskilt ska bevaka och sådant som vi uppfattar som nödvändigt att åtgärda för genomförandet av planen.)

VÄGRÄTT FÖR TIMMANSHYTTAN 1:6?

Lantmäteriet hade samma synpunkt i yttrandet till planens samråd som inte hanterats i planbeskrivningen. Kommunen har skrivit i samrådsredogörelsen att vägen ska vara enskild. Vad det innebär vid plangenomförandet framgår inte i vare sig samrådsredogörelsen eller planbeskrivningen.

I planförslaget har man valt att planlägga del av befintlig väg som kvartersmark med byggrätt. Det framgår inte utav planförslaget hur det är tänkt med Timmanshyttan 1:6 möjlighet och rättighet att köra på kvartersmarken.

Om det är tänkt att både Timmanshyttan 1:6 och den blivande fastigheten ska använda vägen kan man vid genomförandet av planen ordna rätt till väg genom att exempelvis bilda ett servitut eller en gemsansamhetsanläggning.

EXPLOATERINGSAVTAL AKTUELLT MEN INNEHÅLLET REDOVISAS INTE

Lantmäteriet hade samma synpunkt i yttrandet till planens samråd.

I planbeskrivningen anges att exploateringsavtal ska upprättas, men inget ytterligare anges om innehållet.

Om avsikten är att genomföra markanvisningar och/eller teckna exploateringsavtal ska kommunen enligt 4 kap. 33 § 3 st. 2 men. PBL redovisa avtalens huvudsakliga innehåll liksom konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal i planbeskrivningen. Detta ska enligt 5 kap. 13 § PBL göras redan i samrådsskedet.

Lantmäteriet konstaterar att lagstiftaren har avsett att exploatörens samtliga åtaganden ska redovisas på en översiktlig nivå, men där det ändå ska gå att bedöma vad åtagandena innebär. Lantmäteriet bedömer att handlingarna i dess nuvarande skick inte är tillräckligt tydliga och behöver därför kompletteras.

Redovisningen behöver enligt Lantmäteriets mening vara konkret kring:

- vilka områden som avses för överlåtelse eller upplåtelse (helst redovisade på kartor)
- vilka fysiska anläggningar exploatören ska utföra och vilken standard de ska ha
- vilka olika kostnader som exploatören åtar sig att betala
- åtaganden om att betala eller inte kräva ersättningar
- tidplan för utbyggnad av de anläggningar som avtalet omfattar
- om exploatören ska ställa en säkerhet för åtaganden enligt avtalet
- om det finns flera exploatörer – ansvarsfördelningen mellan dem

Glöm inte att även redovisa konsekvenserna (se ovan). Lantmäteriet har tagit fram ett material med information om regelverket vid ”Redovisning av genomförandeavtal i planbeskrivning” och tre exempel på hur redovisning av innehåll och konsekvenser kan se ut i en planbeskrivning. Använd gärna detta material som inspiration. Ni hittar det [via följande länk på lantmateriet.se](http://lantmateriet.se)

När redovisning av innehållet i ett kommande exploateringsavtal saknas i planbeskrivningen innebär det:

- att det inte finns någon möjlighet för Lantmäteriet att utföra sin lagstadgade uppgift att i samrådsskedet lämna råd i de fall avtalsinnehållet förefaller strida mot reglerna i 6 kap. 40-42 §§ PBL.
- att de som är berörda av planen inte har någon möjlighet att överblicka de konsekvenser som det tänkta avtalsinnehållet kommer att få bland annat vid genomförandet av detaljplanen.

Delar av planen som bör förbättras

ALLMÄN KVARTERSMARK I PLANEN SAMT KONSEKVENSER OCH EFFEKTER

Lantmäteriet hade samma synpunkt i yttrandet till planens samråd.

Det förefaller som att användningen Teknisk anläggning kan komma att anses vara kvartersmark för annat än enskilt bebyggande (allmän kvartersmark). När det förekommer allmän kvartersmark i en plan bör kommunen i planbeskrivningen redovisa att det aktuella området bedöms vara allmän kvartersmark. Under konsekvenser bör en redovisning göras av att kommunen har rätt, respektive på anmodan av fastighetens ägare är skyldig, att lösa in området enligt 6 kap. 13 § PBL respektive 14 kap. 14 § PBL. Dessutom bör det redovisas hur kommunens rätt / skyldighet påverkas vid bygglov till förmån för enskild enligt 9 kap. 32 § PBL.

Kommentar: Tillfartsvägen planläggs som kvartersmark och fastighetsägare till Timanshyttan 1:6 möjlighet att nyttja del av infarten begränsas. Åtkomst till Timanshyttan finns idag från väg 742 längre söder ut. Timanshyttan 1:6 angränsar även till väg 742 där möjligheten att anordna väg finns. Tillgängligheten till fastighet Timanshyttan 1:6 bedöms fortsatt som god efter detaljplanens genomförande.

Vid samrådet fanns det inget upprättat exploateringsavtal. Ett exploateringsavtal har nu upprättats mellan kommunen och exploatören. Detaljplanen omfattar endast kvartersmark och det finns ingen kommunal infrastruktur att anlägga eller marköverlåtelser med kommunen som ska ske.

Kommunen är däremot avtalspart gentemot Trafikverket avseende framtagandet av åtgärder och eventuell vägplan för väg 742. De kostnader och åtaganden som följer av detta regleras i ett separat exploateringsavtal mellan kommunen och exploatören. Exploateringsavtalet fastställer exploatörens ansvar för samtliga kostnader som uppstår i samband med åtgärder och eventuellt vägplanearbete samt övriga åtgärder kopplade till planens genomförande.

Planbeskrivningen kompletteras med text angående allmän kvartersmark.

Granskning gällande detaljplan för Timmanshyttan 1:6, Nora kommun

Planområdet inom fastigheten Timanshyttan 1:6 nås via väg 742 som Trafikverket är väghållare för. Väg 742 ansluter till väg 243 i söder och väg 244 i norr. Utredningar har genomförts för att belysa transport- och trafikförutsättningar samt föreslå åtgärder för att anpassa väg 742 till de ökade trafikmängder som planerade planläggning förväntas alstra. Underlaget visar att åtgärder kommer krävas för att väg 742 ska kunna hantera den ökade trafiken, bland annat beskrivs behov av mötesfickor och förstärkning av vägkroppen. Även anslutningarna till väg 243 och 244 behöver åtgärdas.

Trafikverket bedömer att åtgärder på väg 742 kräver hantering genom en vägplaneprocess enligt väglagen för att pröva konsekvenser och markanspråk. Vägplanen ska behandla hela sträckan väg 742 mellan väg 243 och väg 244. I planbeskrivning och trafikunderlaget framförs i vissa skrivningar att transporter enbart ska ske norrut mot väg 244. Trafikverket uppmärksammar att det inte finns villkor för transporter på väg 742 söderut mot väg 243 som begränsar eller omöjliggör transporter åt detta håll. Trafikering behöver därför bedömas och hanteras för hela vägsträckan väg 742, söderut mot väg 243 liksom norrut mot 244.

Trafikverket vill tydliggöra att samtliga åtgärder på det statliga vägnätet till följd av detaljplanen ska bekostas av kommunen vilket behöver säkerställas genom avtal mellan kommun och Trafikverket. Avtal gällande finansiering av vägplan behöver vara undertecknat innan kommunen antar detaljplanen. Efter att vägplanen fastställt åtgärder behöver ett heltäckande medfinansieringsavtal tecknas med Nora kommun kopplat till produktionen. Trafikverket anser att detta ska framgå av planbeskrivningen.

In- och utfart till verksamhetsområdet planläggs via en befintlig skogsväg mot väg 742. Enligt planbeskrivningen nyttjas nuvarande sträckning och korsningspunkt, vilken ger tillfredsställande siktsträckor i både sydlig och nordlig riktning utefter väg 742. Vidare anges att anslutningsvägen till verksamhetsområdet kommer att breddas för att möjliggöra möte och korsningen till väg 742. Trafikverket påtalar att anslutningens placering och utformning ska utgå från VGU, *Vägars och gators utformning*. Trafikverket ser behov av att i planbeskrivningen tydliggöra siktsträckor, utformning och bredd/radier utifrån VGU.

Kommentar: Kommunen och Trafikverket har tecknat ett medfinansieringsavtal för åtgärder på väg 742 och eventuell vägplan som krävs för genomförande av detaljplanen. Skulle eventuell upprustning av vägen inte rymmas inom befintligt vägområde hanteras det då i vägplan vilket även det är en separat process från detaljplanen.

Planbeskrivningen kompletteras med text om att anslutningen till väg 742 ska utgå från VGU, *Vägars och gators utformning* och plankartans plangränser har justerats utifrån att korsningen ska utformas enligt VGU.

KOMMUNALA OCH REGIONALA REMISSINSTANSER

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN, BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN – 2025-10-10

Yttrande från Miljöenheten över detaljplan på del av Timanshyttan 1:6

Fastighet: Nora Timanshyttan 1:6, ert Dnr KS2025-212

Bygg- och miljönämnden (nämnden har getts möjlighet att lämna yttrande över detaljplan för del av fastigheten Timanshyttan 1:6 och har följande synpunkter:

Nämnden anser att de bedömningar av planens inverkan på och effekter på miljön som gjorts i miljöundersökningen överlag är rimliga.

Nämnden har en invändning gällande resurshushållning där nämnden anser att eftersom verksamheten som planen upprättas för ska använda oljaeldning som energislag och inte förnybara energisystem så kommer det ha en viss effekt på hushållningen med "andra resurser" som nämns i checklistan i miljöundersökningen.

För Bygg- och miljönämnden

Kommentar: Detaljplanen upprättas inte för en specifik verksamhet utan planlägger för industri generellt. Påverkan från specifik verksamhet hanteras i miljötillstånd samt andra parallella prövningsprocesser som pågår.

Fastighetsbeteckning
Timanshyttan 1:6, Nora

Yttrande avseende detaljplan KS2025-212

Redovisande handlingar:

- Planbeskrivning, granskningshandling 2025-09-24.
- Plankarta, granskningshandling 2025-09-24.
- Samrådsredogörelse 2025-08-27.
- Miljökonsekvensbeskrivning 2025-09-24.
- Trafikutredning, WSP- 2025-03-12.
- PM-Förstudie väg 742, WSP, 2025-09-24.

Efter att ha tagit del av ovanstående handlingar vill Nerikes Brandkår framföra synpunkter med utgångspunkt i det yttrande som lämnats i samrådsskedet beaktat kommunens bemötande.

Brandvattenförsörjning:

Kommunen håller med om att brandvattenförsörjning ska anordnas i området enligt Nerikes Brandkårs samrådsyttrande och att byggherren ska redovisa att brandvattenförsörjningen är säkerställd i samband med bygglov.

Nerikes Brandkår har inga synpunkter på kommunens bemötande avseende brandvattenförsörjningen men vill tydliggöra att brandvattenflödet bör anpassas med utgångspunkt i verksamheter med hög brandbelastning d.v.s. 40 l/s.

Förorenat släckvatten:

Kommunen anger att frågan kring förorenat släckvatten kommer att redogöras och hanteras i miljötillståndet samt att fördröjningsdamm/vattenmagasin som regleras i detaljplanen även bör kunna fånga upp förorenat släckvatten.

Nerikes Brandkår har inga synpunkter på kommunens bemötande avseende när förorenat släckvatten ska redogöras i fortsatt planarbete. Frågor om kapacitet bör tas fram i samråd med räddningstjänsten i syfte att säkerställa behovet.

Trafikutredningen:

Kommunen anger att ett PM för väg 42 har tagits fram efter samrådet som redovisar förbättringsförslag för väg 742 samt att det beslutats att en vägplan ska tas fram som kommer fastställa vilka åtgärder som ska utföras på vägen.

Nerikes Brandkår har inga synpunkter på PM eller kommande vägplan men vidhåller fortsatt att den riskbedömning för transport av farligt gods som utförts i trafikutredningen inte har beräknat en risknivå med ett olycksscenario med explosiva ämnen. Värderingen av individrisknivån bör, enligt Nerikes Brandkårs mening, även beakta transporten av explosiva ämnen så som TNT, vilken är den produkt som ska tillverkas.

Räddningsväg:

Kommunen anger att någon räddningsväg inte har planerats inom ramen för detaljplanen samt att om behov finns så är det en fråga som hanteras inom ramen för detaljprojekteringsprocessen.

Nerikes Brandkår har inga synpunkter på när en räddningsväg projekteras men vill understryka att behovet finns med anledning av verksamhetens riskbild. Utformningen bör kommuniceras med räddningstjänsten för att säkerställa framkomligheten.

Närliggande verksamheter:

Kommunen anger att de är medvetna om att det finns Sevesoanläggningar betydligt närmare än vad som angetts i miljökonsekvensbeskrivningen. Vidare hänvisas till MSB:s föreskrifter avseende skyddsavstånd och att det finns möjlighet halvera skyddsavståndet om skyddsåtgärder vidtas samt att det är i miljötillståndsprövningen dessa frågor behöver hanteras.

Nerikes Brandkår anser att miljökonsekvensbeskrivningen bör tydliggöra faktiska förhållanden gällande avstånd till närmaste område med Sevesoverksamhet. Gällande prövning utifrån MSB:s föreskrifter så är i detta fall MSB tillståndsmyndighet för bolagets tillverkning av explosiva varor och Nerikes Brandkår tillståndsmyndighet för bolagets brandfarliga varor. Båda tillståndsprövningarna inkluderar en utredning om risker utifrån lagen om brandfarliga och explosiva varor vilket behöver tas hänsyn till vid miljötillståndsprövningen.

Kommentar: Fortsatt utredning och hantering av väg 742, farligt gods och räddningsväg kommer ske i kommande parallella processer nödvändiga för verksamheten.

Text angående avstånd till närmaste Sevesoanläggning uppdateras i planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen.

SAKÄGARE OCH ÖVRIGA BERÖRDAS YTTRANDE

Yttranden från privatpersoner och föreningar är sammanfattade tematiskt men framgår i sin helhet av bilagor.

SAXENS FISKEVÅRDSOMRÅDESFÖRENING – 2025-10-30

Fogdhyttan 2025 10-30

ärende nr ks2025-212

Saxens Fiskevårdsområdesförening lämnar synpunkter på Sweden Ballistics AB:s Etablering av TNT fabrik i Nor, Nora kommun

Vi som är markägare i Fogdhyttan har även fiskerätt i Saxen och Vikern samt andel i väg 742.

Det finns allvarliga miljö- och säkerhetsaspekter som oroar oss. Bland annat planeras det elkabel och avloppsrör på botten i sjön Vikern, ett område som sedan tidigare är förorenat genom utsläpp från Nitro Nobel och Orica. Högst olämpligt att röra i bottensedimenten som innehåller kvicksilver och andra gifter.

Går det att säkerställa att det inte kommer ut förorenat dagvatten från fabriksområdet till sjön?

Det planeras för transporter av farligt gods till och från fabriken på väg 742 nära bebyggelse och sjön. Även kulturlämningar känsliga växter samt viltrikt område. Olycksrisken ökar med mer och tyngre trafik miljöriskerna ökar kraftigt.

Vi har tillsammans med Vikerns Fvof ställt ordning en båtramp och parkering till gästade fiskare med egen båt. Då rampen och parkeringen ligger på båda sidor vägen och den ökande trafiken med tunga transporter som ökar känns det oroligt.

Vi vill uppmana ansvariga myndigheter att noggrant överväga dessa risker innan beslut fattas. Det är av yttersta vikt att miljö och säkerhet prioriteras i denna typ av etablering.

Platsen som är vald vid Östra Hagen, Timanshyttan 1:6 är mycket olämplig, den har ett socialt och kulturellt värde. Placering vid Vikerns branta strand och transporter efter väg 742 känns som fel plats.

Styrelsen för Saxens Fiskevårdsområdesförening

Kommentar: Rening och fördröjning av dagvatten ska ske inom planområdet.

En utredning utfördes efter samrådet om dragning av ledningar genom Vikern och som redovisar hur ledningarna kan läggas ned för att minimera risken för uppgrumling av sediment på sjöbotten som skulle kunna påverka Vikerns vattenkvalitet. Planbeskrivningen har uppdaterats med text om det.

Kommunen och Trafikverket har tecknat ett medfinansieringsavtal för åtgärder på väg 742 som krävs för genomförande av detaljplanen. Skulle eventuell upprustning av vägen inte rymmas inom befintligt vägområde hanteras det i vägplan vilket även det är en separat process från detaljplanen. Detta har kompletterats i planbeskrivningen men eventuella åtgärder på väg 742 hanteras inte i detaljplanen.

Planbeskrivningen har uppdaterats med text angående risk för skred och ras samt geologiska förhållanden. Planbeskrivningen har även kompletterats med text om att det i samband med bygglov ska utföras en fördjupad geoteknisk undersökning.

Detaljplanen undviker direkt intrång i fornlämning L1980:3173 (Östra Hagen). För att undvika risk för intrång i fornlämningens omgivande buffertzona (se k fornlämningsområde), har planområdet inte planlagts i direkt anslutning till fornlämningsområdets buffertzona utan extra utrymme har säkerställts mellan planområde och buffertzona.

För frågor om lokalisering och transporter se kommentarer på kvarstående synpunkter på sida 4.

Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6

Synpunkter på planerad etablering av TNT-fabrik i Nor, Nora kommun.

På årsstämman, Vikerns Fvof, beslutades att skicka in åsikter ang etableringen.

Vikerns Fvof vill härmed framföra våra synpunkter angående den planerade etableringen av en TNT-fabrik i Nor, Nora kommun.

Det finns flera allvarliga miljö- och säkerhetsaspekter som oroar oss. Bland annat planeras det att lägga rör på botten av sjön Vikern, ett område som innehåller förorenat sediment. Att gräva eller påverka dessa bottnar riskerar att frigöra och sprida föroreningar i sjön, vilket kan få negativa konsekvenser för både ekosystemet och människors hälsa.

Går det att säkerställa att det inte kommer ut förorenat dagvatten i sjön.

Det planeras för transporter av farligt gods till och från fabriken på en smal väg nära bebyggelse och sjö. Detta innebär en ökad olycksrisk, särskilt i närheten av sjön Vikern, som kan leda till allvarliga miljöskador vid eventuella olyckor.

Vi har också, tillsammans med Saxens Fvof, iordningställt en båtramp och parkering till gästande fiskare med egen båt. Då rampen och parkeringen ligger på var sin sida av vägen där tunga transporter kommer att gå undrar vi vad som kommer att hända med den.

Antalet gästande fiskare har ökat dom senaste åren, i Vikern finns det gott om stor abborre. Om etableringen blir av är vi oroliga för att intresset ska minska.

Vi uppmanar därför ansvariga myndigheter att noggrant överväga dessa risker innan några beslut fattas. Det är av yttersta vikt att miljö och säkerhet prioriteras i denna typ av etablering.

Vi är inte emot etableringen i sig, det är platsen den ska ligga på. Nära sjön och bebyggelse.

Med vänlig hälsning,
Styrelsen

Vikerns Fiskevårdsområdesförening.

Kommentar: Rening och fördröjning av dagvatten ska ske inom planområdet.

En utredning utfördes efter samrådet om dragning av ledningar genom Vikern som redovisar hur ledningarna kan läggas ned för att minimera risken för uppgrumling av sediment på sjöbotten som skulle kunna påverka Vikerns vattenkvalitet. Planbeskrivningen har uppdaterats med text om det.

Kommunen och Trafikverket har tecknat ett medfinansieringsavtal för åtgärder på väg 742 som krävs för genomförande av detaljplanen. Skulle eventuell upprustning av vägen inte rymmas

inom befintligt vägområde hanteras det i vägplan vilket även det är en separat process från detaljplanen. Detta har kompletterats i planbeskrivningen men eventuella åtgärder på väg 742 hanteras inte i detaljplanen.

SAMMANFATTADE SYNPUNKTER

Synpunkterna återges i sin helhet som bilagor, samt när de har inkommit.

Lokalisering

Åtta yttranden anser att vald plats är olämplig för industri. Synpunkter har framförts som menar att val av plats kommer ha en negativ påverkan för fastighetsägare och dess omgivning. Vidare framför inkomna synpunkter att detaljplanen kommer leda till betydande olägenhet för närboende till den planerade etableringen och väg 742.

Synpunkt anser att lokaliseringsutredningen är bristfällig som inte redovisar urvalskommuner och vilka kriterier som utgått ifrån. Motivering om val av plats baserat på kostnad håller inte med tanke på kostnaderna av vägplan och dragning av ledningar genom Vikern. Det anses även att val av plats inte grundat sig i kommunens underlag utan från exploatörens. Lokaliseringsutredning uppfyller inte krav enligt miljöbalken, Sevesolagen eller EU-direktiv och borde anses som ogiltig och en ny bör upprättas. Det anses att andra platser behöver utredas samt att planen ska redovisa varför mindre känsliga lägen med längre skyddsavstånd till bostäder har avfärdats, som Dunderberget. Viss oro finns även att synpunkter angående val av plats inte kommer beaktas.

Kommentar: Planprocessens syfte är att pröva föreslagen användning av mark, i det här fallet industri. I de fall verksamheten kräver miljötillstånd provas planens miljökonsekvenser även i den processen, vilket det i detta fall pågår en parallell process för.

I en miljökonsekvensbeskrivning för en detaljplan finns ingen skyldighet att redovisa alternativa lokaliseringar i andra kommuner, utan det är alternativa lokaliseringar inom kommunen som ska redovisas.

En lokaliseringsutredning har utförts och utifrån kriterier som bla. avstånd till bebyggelse, infrastruktur, miljökonsekvenser och samhällsekonomiskt rimliga kostnader att bygga ut och dra ny infrastruktur har den här platsen valts. Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar utförd lokaliseringsutredning som har utrett flera platser inom kommunen, bla. Dunderberget, samt redovisar motivering till varför platsen valts och andra förkastats.

Alla synpunkter beaktas, om det leder till justeringar i planhandlingarna avgörs i avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen.

Utskick till sakägare

Två yttranden rörande utskick till sakägare har inkommit. Synpunkter anser att de borde fått utskick tidigare samt att boende inom 1000 meter och runt Vikern borde anses som berörda.

Kommentar: Kommunen har gjort en bedömning om vilka som anses vara berörda sakägare men alla kan ta del av planhandlingarna och lämna yttranden. Handlingarna har funnits tillgängliga på kommunens hemsida inför granskningsskedet i enlighet med plan- och bygglagen. Sakägare har meddelats om detta via brev.

Påverkan på fastighet

Åtta yttranden har inkommit som uttrycker oro över möjlig negativ påverkan på privata fastigheter. Synpunkterna berör bland annat risk för expropriering av mark om vägen behöver breddas, värdeminskning av fastigheter samt ökade kostnader för boende kopplat till planens genomförande. Ett av yttrandena framhåller särskild oro för att en mur inom fastigheten kan försvinna i samband med förstärkning av väg 742, och synpunktslämnaren anser även att muren är biotopsskyddad.

Kommentar: Eventuell expropriering till följd av åtgärder på väg 742 kommer i det fall det blir aktuellt att hanteras inom ramen för vägplanprocessen.

Det ingår inte i upprättande av detaljplaner att bedöma framtida värdeförändringar. Kommunen har däremot ett ansvar för att så kallad "betydande olägenhet" inte uppstår till följd av ett genomförande av planförslaget. En avvägning mellan allmänna och enskilda intressen är inbyggd i själva planprocessen liksom ett antal standardiserade riktvärden att förhålla sig till. Kommunens bedömning är i detta fall att avstånd till planlagt område för industri inte kommer leda till fastigheters värdeminskning eller negativ påverkan av existerande lokala företag.

Eventuella åtgärder på vägen och de eventuella konsekvenser som följer hanteras inte inom ramen för detaljplanen. Inga åtgärder kommer att ske på privata fastigheter utan att fastighetsägare informeras. Om det behöver ske ingrepp på en biotopsskyddad mur kommer dispens för det krävas.

Väginfrastruktur och transporter

15 yttranden har lämnats som berör väg 742 och 11 yttranden angående tung trafik och farligt gods. Synpunkter har inkommit som anser att vägens befintliga skick inte är förenligt med tillkommande trafikflöden och att farligt gods är tillåtet på väg 742 borde omvärderas. Bron längs väg 742 norr om planområdet ifrågasätts om den kommer klara av tillkommande trafik. En oro finns även om påverkan på djur och natur vid läckage och olycka och hur det kommer hanteras.

En oro finns även att ökade bullernivåer, vibrationer, försämrad luftkvalitet och vägdamm kommer skapas till följd av ökning av tung trafik/farligt gods och påverka boendemiljön, trivseln och tryggheten negativt. Det framförs även oro hur konsekvenserna kommer påverka natur och djurliv som t.ex. fladdermöss som lever längs vägen.

Den bedömningen som görs i MKB:n om att ökad trafik kommer leda till en "måttlig negativ påverkan" anses som felaktig och borde bedömas som en "mycket negativ påverkan". Att MKB:n inte heller innefattar kommande påverkan från väg 742 och dess upprustning anses vara bristfälligt.

Synpunkter som anser att trafikutredningen är bristfällig har framförts då inga platsbesök har gjorts och att ingen hänsyn tagits för biotoprika diken eller gruvhål som ligger nära vägen. En oro uttrycks om att förstärkning av vägen och mötesplatser kommer ta privat mark i anspråk. En oro finns även att mötesfickor kommer användas som avlastningsplats/parkering för lastbilar och att ogynnsamma geologiska förutsättningar kommer leda till ökad risk för skred och översvämning. Trafikmätningar som trafikutredningen utgått från anses inaktuella och att beräknad trafikökning har varierat skapar en oro. Ingen GC-väg finns och det redovisas inte hur oskyddade trafikanter kan färdas på ett trafiksäkert sätt vid en ökning av tung trafik. Föreslagna åtgärder som sänkt hastighet antas inte följas utan att högre hastighet uppmuntras om vägen asfalteras. Att transporter kommer gå nattetid inte är acceptabelt.

Det anses att en ny trafikutredning behöver utföras under en längre period för att få med all möjlig väderpåverkan samt att den utförs av en annan extern aktör för att säkerställa en korrekt och säker bedömning och en tydlig transportriskbedömning anses behöva utföras. Det anses att beslut om detaljplan inte kan göras förrän vägplan är färdigställd.

En synpunkt anser att en fullständig farlig godsutredning för väg 742 och ett finansierat, bindande åtgärdspaket ska tas fram i vägplan.

En synpunkt framför att detaljplanen accepterar att människor kommer bo i ett farligt område, att rött område i trafikutredningen avser farligområde.

Oro för vad som sker vid olycka då ingen räddningsväg säkerställts och hur det kommer påverka framkomligheten.

Oro finns även att förstärkning av väg 742 och ökad trafik kommer påverka riksintresset Gamla Vikar negativt, samt att gamla banvaktsstugor kommer försvinna. Det anses därför att det behöver redovisas hur mycket trafik som kommer passera Gamla Vikar.

En oro framförs även att trafiksituationen på väg 243 kommer förvärras varvid det finns en skola och att trafikökning behöver redovisas även där. En synpunkt gör också tolkningen av den information som framgår av Nationell vägdatabas (NVDB) att om farligt gods behöver fraktas från en verksamhet förlagd i Nor till Karlskoga behöver transporten således gå via vägarna 742, 244, 50, och därefter E18. Körsträckan får således *inte* gå 742, 244 och därefter 243 enligt vår tolkning och att det torde utgöra ett lagbrott.

Kommentar: Efter samrådsskedet togs en förstudie fram, PM för väg 742, där flera platsbesök utfördes för inventering, geotekniska undersökningar och inmätningar av vägen vilket redovisas i planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen.

Efter samrådet har fortsatt dialog hållits mellan kommunen och Trafikverket vilket resulterat i ett medfinansieringsavtal för åtgärder på väg 742 som krävs för genomförande av detaljplanen. Skulle eventuell upprustning av vägen inte rymmas inom befintligt vägområde hanteras det då i vägplan vilket även det är en separat process från detaljplanen. Detta har kompletterats i planbeskrivningen men eventuella åtgärder på väg 742 hanteras inte i detaljplanen.

Då det inte regleras i detaljplanen exakt vilken typ av verksamhet som kommer att etableras inom området så hanteras inte frågan om räddningsväg inom ramen för detaljplaneprocessen. Det pågår flera parallella processer så frågan om räddningsväg kommer att hanteras och säkerställas inom ramen för rätt process.

Trafikutredningen visar på att ökningen av tung trafik inte kommer innebära att riktvärden för trafikbuller överskrids.

Kommunen och bolaget har lämnat in varsin begäran om föreskriftsändring till Länsstyrelsen, om bla att förbjuda trafik med farligt gods på väg 742 från anslutningen till verksamhetsområdet söderut till väg 243, om det godkänns kommer inga åtgärder krävas på den sträckan och då blir det inte heller någon omgivningspåverkan.

Kommunen vill förtydliga att väg 742 idag tillåter både tung trafik och farligt gods. Kommunen måste enligt plan- och bygglagen alltid pröva markens lämplighet för bebyggelse och användning. Vid planläggning för industri spelar dock miljö- och tillståndsprövningen hos mark och miljödomstolen en viktig roll. Detaljplanen behöver då inte ta höjd för alla teoretiska

möjliga verksamheter vid planläggning utan delar kan hanteras genom miljö- och tillståndsprövningen.

Kommunen arbetar aktivt för att påverkan på privata fastigheter och risken för miljön ska bli så liten som möjligt längs väg 742. Flera utredningar och långtgående dialoger har förts med Trafikverket och Länsstyrelsen inför kommande processer för vägen.

Röda områden redovisade i trafikutredningen pekar inte ut farliga områden utan påverkansområden där åtgärder kan behöva utföras, trafikutredningen redovisar åtgärdsförslag som kan mildra eller eliminera påverkan från trafik.

Att trafik med farligt gods färdas på sekundär farled för farligt gods innebär inte något lagbrott.

Kulturmiljö och arkeologi

Åtta yttranden har inkommit gällande kulturmiljö och arkeologi. Synpunkter har framförts som anser att detaljplanens MKB:s bedömning är otillräcklig; att området har ett lågt kulturmiljövärde stämmer inte och en ny bedömning behöver göras. Att utredningsområdet är mindre än planområdet anses bristfälligt. En oro framförs att kulturmiljövärden kommer förstöras som inte går att återställa, speciellt efter att Nora kommun har fått Europa Nostra utmärkelsen för bevarande av bland annat veteranjärnvägen anses det felaktigt. Synpunkter att miljön runt byn Gamla Viker kommer förstöras vid en breddning av väg 742. Synpunkt om att Gamla Viker, som är ett riksintresse, berörs av planen då väg 242 går genom området. Även att området inte borde vara aktuellt för industri i och med påträffade lämningar har inkommit och en oro att Östra Hagen kommer påverkas negativt.

Kommentar: *Kommunen och bolaget har lämnat in varsin begäran om föreskriftsändring till Länsstyrelsen, om bl.a. att förbjuda trafik med farligt gods på väg 742 från anslutningen till verksamhetsområdet söderut till väg 243, om det godkänns kommer inga åtgärder krävas på den sträckan och då blir det inte heller någon påverkan. En av kommunens motiveringar är just risken för negativ påverkan på kulturmiljön i Gamla Viker.*

Kommunen och Trafikverket har tecknat ett medfinansieringsavtal för åtgärder på väg 742 som krävs för genomförande av detaljplanen. Skulle eventuell upprustning av vägen inte rymmas inom befintligt vägområde hanteras det då i vägplan vilket även det är en separat process från detaljplanen. Detta har kompletterats i planbeskrivningen men eventuella åtgärder på väg 742 hanteras inte i detaljplanen.

Detaljplanen undviker direkt intrång i fornlämning Östra Hagen och andra påträffade fornlämningar anses inte förhindra ett antagande av detaljplanen. Länsstyrelsen ser inte heller några hinder att ge tillstånd enligt 2 kap. kulturmiljölagen för de fornlämningar som kommer beröras av byggnation inom planområdet, se Länsstyrelsens yttrande. En arkeologisk utredning steg 2 ska utföras och kan då användas som underlag för eventuella tillstånd.

Landskapsbild

Ett yttrande framför synpunkter rörande landskapsbilden. Synpunktslämnaren anser att tornets utformning och färgsättning bör redovisas tydligare och anser att påverkan på landskapsbilden inte stämmer med redovisade illustrationer.

Kommentar: Illustrationerna redovisar den ungefärliga påverkan på landskapsbilden utifrån maximal exploatering enligt detaljplanen. Detaljplanen reglerar höjd och färgsättning för att minimera påverkan på landskapsbilden.

Rekreation

Fem yttranden har lämnats rörande rekreation. Synpunkter uttrycker en oro att rekreationsmöjligheter som Vikern, naturen och skogsvägen erbjuder kommer försvinna i ett genomförande av detaljplanen. Miljökonsekvensbeskrivningens bedömning om en "måttlig negativ konsekvens" inte stämmer.

Kommentar: Tillgången till området kommer att begränsas vid ett genomförande av detaljplanen. I och med att planområdet tar upp en liten del av omgivande skog sett till sin helhet och strandkanten fortsatt är tillgänglig erbjuds fortfarande möjligheter till nyttjande av skog och sjö.

Sociala värden

Tre yttranden har inkommit angående sociala värden. Synpunkter som berör barnkonsekvensutredningen anser att den är bristande och att den inte tar barns särskilda sårbarhet i beaktning. Även att trafikbuller inte har utretts och att det ska utföras bullerberäkningar för dag, kväll och natt med barnspecifika mottagarpunkter längs med väg 742. En oro för barn som korsar väg 742 för att ta sig till Vikern har även framförts.

Kommentar: Detaljplanen planlägger för industri vilket gör det olämpligt för barn att fortsatt visas inom planområdet. Planområdet utgör dock en liten del av det landskap som det ligger inom och stora delar av skogen, strandkanten och sjön kommer fortfarande vara tillgänglig. Skogsområden finns även närmre befintlig bebyggelse som inte innebär att väg 742 behöver korsas. Det finns inga riktvärden specifikt för barn och riktvärden för buller antas inte överstigas utifrån den bullerutredning som tagits fram.

Vikern och VA/dagvattenhantering

15 yttranden har lämnats som berör Vikern och VA/dagvatten. Synpunkter som framför en oro för att spridning av kemikalier och hantering av dagvatten kan påverka Vikern negativt och att badställen försvinner. Synpunkter framför även en oro vid anläggning av ledningar genom Vikern som kan röra upp förorenat sediment på sjöbotten. Synpunkter framför en oro att privata brunnar, grundvatten och vattendrag kommer påverkas negativt vid hantering av dagvatten eller läckage har inkommit.

Dagvattenutredningen anses bristfällig då det saknas analys av hur spill, olyckor eller markförändring kommer påverkas av detaljplanen och hantering av dagvatten. Att spridningsmodeller för kemikalier inte har använts anses också bristfälligt. Höga skyfall hanteras inte tillräckligt. Dagvattendammar är underdimensionerade och ingen riskanalys eller driftsäkerhetsanalys har gjorts, hantering av släckvatten redovisas inte heller vilket anses vara bristfälligt.

En synpunkt anser att det under århundraden pågått järn- eller metallframställning i området vilket medför en betydande ökad risk för större miljöpåverkan. Höga halter av Arsenik har uppmätts i närområdet Gamla Viker och Rödgruvan och bör därmed hanteras som vattenverksamhet och åtgärd i förorenat område.

Ett yttrande anser att det måste klargöras vad planlagt E-område innefattar.

Kommentar: En utredning angående dragning av ledningar genom sjön Vikern har utförts som redovisar hur ledningar kan läggas utan att en större påverkan sker vilket redovisas i planbeskrivningen.

Allt dag- och spillvatten fördröjs och renas inom planområdet, vilket innebär att det inte kommer påverka några privata brunnar, vattendrag eller Vikern, detta redovisas och hanteras inom processen för miljötillstånd. Detta gäller även scenarier och åtgärder vid olyckor samt släckvatten.

Planbeskrivningen har kompletterats angående översvämning och höga skyfall.

Planområdet berör inte Gamla Viker.

Som det redovisas i plankartan och planbeskrivningen är E-området till för tekniska anläggningar. I planbeskrivningen har det inför antagandet kompletterats med att det i nuläget rör sig om enskilt bebyggande av tekniska anläggningar men att det även är möjligt att använda området för allmänt bebyggande av tekniska anläggningar.

Strandskydd

Ett yttrande rörande strandskyddet framför en oro om platsens lämplighet då vägen ligger inom strandskyddat område och att upphävandet av strandskyddet saknar grund enligt angiva särskilda skäl. En synpunkt anser att planen kommer leda till en kraftig begränsning av strandkanten och stämmer inte överens med vad planen redovisar.

Kommentar: Strandskydd som berör väg 742 hanteras inte i denna detaljplaneprocess utan hanteras antingen i miljötillstånd eller vägplan.

Motivering till upphävandet av strandskyddet enligt särskilda skäl har uppdaterats, se även Länsstyrelsen yttrande. Strandkanten kommer fortsatt vara tillgänglig men tillgång via befintlig skogsväg kan komma att försvinna i och med detaljplanen.

Naturmiljö

14 yttranden framför en oro för negativ påverkan på naturmiljön. Yttrandena uttrycker en oro rörande miljöförstöring, miljöföroreningar och en negativ påverkan på naturmiljön till följd av detaljplanen. En oro finns att ingen hänsyn tas till naturmiljön, att värdefull naturmark, biotoper och djurliv som rödlistade fåglar, fladdermöss, salamandrar och groddjur kommer påverkas negativt eller helt utraderas och dess förutsättningar måste redovisas tydligare. Det finns även en oro att åtkomst till naturområdet kommer försvinna. En oro finns att verksamhet och trafik kan störa djurliv med ökat buller och ljudstörningar samt försvåra spridning av arter.

Naturvärdesinventeringen anses som bristfällig då den utförts i januari när djur och växtlighet är begränsat, kompletterande utredning utförd i maj och juni anses även vara bristfällig då inte diken längs väg 742 utretts. Synpunkt uttrycker oro om att vattendrag som

går under väg 742 ska påverkas negativt. Att ingen naturvärdesinventering har gjorts för väg 742s välgkant, strandkant, plats för nedläggning av ledningar eller vid utrymningsväg, räddningsväg, exitväg och sekundärväg anses vara bristfälligt. Närboende har observerat fläcknyckel inom planområdet vilket inte redovisas i kompletterande inventering. Det finns inte någon fladdermusinventering och en fullständig häckfågelinventering och inventering av groddjur saknas.

En oberoende granskning av naturvärdesinventeringen för detaljplanen bedömer att våtmarken uppfyller kraven för en värdeklass 4 (visst naturvärde).

Den bedömningen som görs i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) gällande naturmiljö om att detaljplanen kommer ha "en liten konsekvens" anses felaktig. Synpunkt anser även att Norsbäcken som är mindre än 2 meter bred och gränsar till odlingsmark bör därför omfattas av biotopskydd, vilket inte redovisas eller tas hänsyn till i planbeskrivningen eller MKB.

En synpunkt undrar hur en kommun kan få påbörja en detaljplaneprocess när det finns dokumenterade miljögifter i så hög mängd.

Kommentar: Genomförande av detaljplanen kommer leda till att oexploaterad skog tas i anspråk genom att mark hårdgörs och bebyggs. Detaljplanen utreder och tar höjd för att tillräckligt med utrymme finns för hantering av dagvatten.

Naturvärdesinventeringen är utförd under gällande SIS-standard. Naturvärdesinventeringen kompletterades inför granskningen med en art- och fågelinventering. Inventeringar har skett på plats vid fyra tillfällen.

Planbeskrivningen redovisar skyddsåtgärder gällande fåglar, groddjur och växter. Länsstyrelsen anser att redovisade åtgärder inte leder till något förbud enligt artskyddsförordningen förutsatt att skyddsåtgärder genomförs, se Länsstyrelsen yttrande.

Då väg 742 eller eventuell räddningsväg inte hanteras inom ramen av detaljplanen kommer naturvärdesinventeringar för dessa utföras inom respektive process när det blir aktuellt.

Norr om det planerade verksamhetsområdet finns träd med möjliga nattvisten för fladdermöss i form av håligheter och löst sittande bark. Inom området för den planerade verksamheten utgörs träden av likåldrig produktionsskog utan någon större potential som nattvisten, yngelplatser eller övervintringsplatser. Däremot kan området fungera som en födosökslokal. Den ansökta verksamheten bedöms inte aktualisera något förbud enligt artskyddsförordningen med avseende på fladdermöss.

Alla planhandlingar och utredningar är granskade av oberoende instanser.

Inom planområdet har inga höga halter av miljögifter upptäckts. Planbeskrivningen redovisar även hur nedläggning av ledningar kan göras utan att skapa en större påverkan.

Buller

Ett yttrande rörande buller har kommit in. Det framförs att planhandlingarna saknar redovisade bullerbegränsade åtgärder.

Kommentar: Inga bullerreducerande åtgärder antas behövas på grund av läge och avstånd till bostäder. Skulle det bli aktuellt med bullerreducerande åtgärder för verksamhet som etablerar sig hanteras det då i ett miljötillstånd. Inte heller anses den beräknade trafikökningen leda till

att riktvärden för buller vid bostäder överstigs. Skulle riktvärden ändå överstigas är det en fråga om tillsyn och verksamhetsutövaren blir då tvungen att vidta åtgärder för att minska bullerpåverkan.

Klimat

Två yttranden har inkommit och redogör en oro angående klimat. Synpunkt har framfört att platsens läge ligger inom en sprickzon vilket kan leda till ras och skred vilket inte har beaktats. Även oro för översvämningar till följd av klimatförändringar har framförts som kan leda till att föroreningar sprids samt öka risken för skred och ras. Att planen inte redovisar skyfallskartering utifrån planlagd markanvändning anses som bristfälligt. En oro finns även att klimatförändringar väntas medföra längre torrperioder i kombination av hårda vindar vilket ökar brandrisken. En synpunkt framför även att Nora kommun är över 10 000 invånare och därför måste mätningar och kontroll göras av luftkvaliteten. Synpunkt har även framfört att detaljplanen berör ett område som inte har tillgång till kollektivtrafik vilket innebär att alla anställda behöver resa med bil till arbetet vilket innebär ökade utsläpp.

Kommentar: *Text i planbeskrivningen har justerats angående geotekniska förhållande, skred och skyfall utifrån planområdets förutsättningar och eventuella konsekvenser i och med ett genomförande av detaljplanen.*

Detaljplanen tar inte höjd för ökad brandrisk till följd av klimatförändringar. Åtgärder och rutiner vid brand hanteras i miljötillstånd.

Påverkan från detaljplanen antas inte påverkas så miljökvalitetsnormer för luft överskrider, vilket redovisas i planbeskrivningen. Beroende på omfattning av verksamhet som etableras kan påverkan variera och hanteras då i ett miljötillstånd.

Intressekonflikt och detaljplaneprocessen

Fem yttranden har inkommit som uttrycker en oro kring intressekonflikter och hur den demokratiska processen har hanterats. Synpunkter förmedlar en oro om en brist på oberoende och opartisk granskning. En synpunkt anser även att kontrakt skrivning med privat aktör samtidigt som en pågående detaljplaneprocessen är en demokratisk kränkning.

Objektiviteten ifrågasätts när kommunen har tagit samma konsultföretag (WSP) som exploatören anlitat. Det ifrågasätts om WSP har kompetens att upprätta en MKB och att Nora kommun haft en oerhört hög personalomsättning vilket kan ha påverkat kommunens möjlighet att hävda kommunens intressen. Yttrande ifrågasätter att senior trafik konsult anställd på WSP som skrev trafikutredningen har blivit bortkopplad då hen inför en myndighet uttryckt att platsen var olämplig utifrån det komplicerade läget med väg 742. WSP har i mejl till bolaget och Nora kommun bett om ursäkt för att hen var så tydlig. Stadsarkitekten ska även ha påverkats av projektledare från WSP att tona ner sin kritik och ge en "lightversion" i sitt samrådsyttrande vilket undergräver den demokratiska processen.

Oro för mörkande genom användande av kodord "Ny placering av kaffemaskin" och "Julpyssel i Bergslagen".

Information angående tilltänkt industri har inte förmedlats som det är redovisat vid kommunstyrelsens sammanträde enligt närvarande politikers vittnesbörd och finns inte noterat i protokollet från sammanträdet.

Oro om att det från början var 7 ha som skulle tas i anspråk men nu är det ytterligare okänt antal ha, om det stämmer borde processen tas om.

Kommentar:

Utredningar framtagna av konsult: I planavtal mellan kommun och aktör (byggherre), Dnr:PLAN-2024-102 har kommunen ställt krav på de konsulter som byggherren valt att använda sig av. Bland annat är ett av grundkraven att konsulter som ansvarar för utredningar ska ha relevant examen från högskola och erfarenhet inom sakområdet i den omfattning som krävs med hänsyn till utredningens komplexitet. Handläggande konsult ska ha relevant examen från högskola och erfarenhet inom sakområdet och erfarenhet att ta fram underlag för detaljplaner. Enligt avtalet har även en ansvarsfördelning mellan byggherre och kommun specificeras, bland annat att det är kommunen som ansvarar planområdets avgränsning och omfattning, bedömning om betydande miljöpåverkan, avgränsningssamråd för miljöbedömning, bevaka och väga olika intressen, säkerställa kvalitet och rättssäkerhet, granska planhandlingar.

WPS är ett väl etablerat konsultbolag inom planering och kommunen har inga skäl att ifrågasätta deras kompetens.

I och med att det är en exploatörsdriven detaljplan är det brukligt att det också är byggherren som anlitar och bekostar konsulter för framtagandet av detaljplanen. Kommunen har fortfarande det yttersta ansvaret att styra processen med anledning av det kommunala planmonopolet samt kvalitetssäkrar och granskar alla handlingar så de uppfyller de juridiska kraven.

Planläggning av mark- och vattenområde är en kommunal angelägenhet och regleras i 1 kap 2§ PBL. Bestämmelserna i 4 kap innehåller vissa ramar, lagar, regleringar som kommunen ska beakta när en detaljplan upprättas. Syftet med att planlägga mark- och vattenområdets användning i en detaljplan är att se till att både allmänna och enskilda intressen tillgodoses, ta fram ett bra beslutsunderlag och förankra det planerade projektet med berörda och myndigheter. Kommunen har således skyldighet att beakta såväl byggherrens intressen som allmänna och enskilda intressen vad gäller detaljplanens utformning och innehåll.

Transparens: När beslut om planbesked för tilltänkt industri fattades den 2024-12-11 i kommunfullmäktige låg tjänsteskrivelse, 2024-12-02 samt Planbesked Nor, Timanshytan 1:6, 2024-12-02 som beslutsunderlag. En sekretessläggning av aktörens företagsnamn samt verksamhetstyp hade begärts av aktör varför delar i beslutsunderlaget var maskade. Kommunen vill tydliggöra att information om tilltänkt industri och företag lämnades utförligt från tjänstepersoner muntligt vid kommunstyrelsens sammanträde samma dag. Flera frågor ställdes även av närvarande politiker vilka de fick svar på.

Trafikutredarens roll i uppdraget var färdigt. Den resurs som ersatte trafikutredaren hade annan kompetens, gata- och vägprojektör, som krävdes vid fortsatt arbete kring väg 742.

WSP har inte haft direkt kontakt med stadsarkitekten under detaljplaneprocessen eller påverkat inlämnade yttranden. Innan planen hade gått ut på samråd granskade kommunen handlingarna. Efter kommunens granskning kom det in synpunkter om att kulturmiljöanalysen och miljökonsekvensbeskrivningen inte var tillräckligt genomförd gällande beskrivning av bebyggelse och påverkan av tillkommande tung trafik.

WSP, som ansvarat för både kulturmiljöanalysen och miljökonsekvensbeskrivningen, framhöll då att den version som skulle skickas ut för samråd var en "lightversion". Enligt överenskommelse med kommunen skulle kompletterande utredningar och fördjupade analyser genomföras först efter samrådet och inför granskningsskedet, baserat på de synpunkter som inkommit. Detta tillvägagångssätt möjliggör justeringar av planen och plangränsen samt dialog med berörda myndigheter om vilka delar som behöver utredas ytterligare.

Storlek på området: När ett planarbete pågår kan det framför allt i tidiga skeden tillkomma och falla bort ytor utifrån vad som framkommer i utredningar, synpunkter med mera. Det är en del i planprocessen. Efter granskningen får det inte ske omfattande förändringar.

Kodord: Inga mail har upprättats hos kommunen som innehåller "kodord". Alla mail som berör ärendet har också lämnats ut skyndsamt vid begäran om allmän handling oberoende av vilken ämnesrad som har funnits i mailet.

Kostnader

Två yttranden har inkommit som framfört synpunkter om vem som bekostar och ombesörjer sanering. En synpunkt undrar även vem som bekostar eventuell upprustning av väg 742, om det är kommunen.

Kommentar: Samtliga kostnader som föranleds av ett genomförande av detaljplanen bekostas av exploatören. För väg 742 har det tecknats ett medfinansieringsavtal mellan kommunen och Trafikverket och det har i sin tur också tecknats ett exploateringsavtal mellan kommunen och exploatören där detta tydligt framgår. Planbeskrivningen kommer att kompletteras med text om detta.

Specifik verksamhet

16 yttranden har inkommit som berör specifik verksamhet. Synpunkter som berör utsläpp, hantering, buller, transporter, skyddsområden och olyckor angående specifika ämnen relaterat till specifik verksamhet har inkommit. Synpunkter angående kopplingar till sabotage och påverkan/attack från främmande makt, efterfrågan på produkt, kompetens från verksamhetsutövare och framtida utbyggnad har även framförts. Även byggnationsspecifika synpunkter har inkommit. Synpunkt att konsekvenser och risker tas upp i ansökning till MMD inte redovisas i dokument på kommunens hemsida framförs. Synpunkt har även inkommit om att det borde vara en folkomröstning angående etablering av specifik verksamhet. Att försiktighetsprincipen och lokaliseringsprincipen inte tagits i beaktning vid planering av specifik verksamhet. Synpunkt har framförts som anser att tillåta specifik verksamhet inom planområdet omöjliggör möjligheten att utveckla de LIS-områden utefter Saxen och Vikerns stränder.

Kommentar: Detaljplanen planlägger inte för specifik verksamhet utan för industri generellt. Varför redovisning för specifik verksamhet inte hanteras inom ramen för detaljplanen utan i processen för miljötillståndet. Kommunen är inte en part i miljötillståndsärendet som pågår med mark- och miljödomstolen och därför redovisas inte dokument om ärendet på hemsidan. Det finns även många andra parallella processer som kan vara nödvändig som LBV, Lagen om explosiva varor. Så även om frågan inte prövas inom ramen för detaljplanen så betyder det inte att frågan inte prövas.

Kommunala och regionala frågor

Ett yttrande framför synpunkter om att detaljplanen inte är förenlig med de redovisade strategiska inriktningarna. En oro finns även om förlorade möjligheter att utveckla turismen och att bygden kommer avfolkas.

Kommentar: *Kommunen bedömer att detaljplanen går i linje med redovisade mål enligt de regionala utvecklingsstrategierna.*

Formalia/språk

Ett yttrande har framfört synpunkter om att språk och textuppbyggnad är otydligt även att bilagor i samrådsredogörelsen är otydligt redovisade.

Kommentar: *I granskningsutlåtandet kommer bilagor redovisarnas tydligare och språk- och textuppbyggnad ses över noggrant.*

BILAGOR

YTTRANDE 1 – 2025-10-17

Yttrande på planförslag/ granskning för Timmanshyttan 1:6 i Nora kommun.

Vår familj är fortsatt kritiska till valet av plats och den negativa påverkan en etablering av den planerade fabriken skulle få för fastighetsägare i dess omgivning.

Det framgår dock tydligt i samrådsredogörelsen att Nora kommun inte tar hänsyn till alla inkomna synpunkter om valet av plats, utan att samrådet endast har resulterat i vissa justeringar av praktiska detaljer i planhandlingarna.

Vi tolkat detta som att ytterligare synpunkter beträffande val av plats från oss fastighetsägare tyvärr inte kommer att beaktas av Nora kommun.

Vi står fortsatt fast vid vårt yttrande i tidigare samråd.

Nora kommun

detaljplan@nora.se

Ang. diarienummer: KS2025-212, PLAN-2024-102
Detaljplan för del av Timmanshyttan 1:6 i Nora kommun

Med hänvisning till kommunens meddelande av 2025-09-29 får vi anföra följande.

Enligt trafikutredningen – Ny verksamhetsetablering längs väg 742 – som finns på kommunens hemsida, ska transport av råvaror, färdigprodukter, div. försändelser, verksavfall och unika produkter ske med tung lastbil. En stor del av dessa utgörs av farligt gods.

Enligt förslaget skall det ske en partiell breddning av vägen genom att det ska finnas mötesplatser var 230:de meter, som är minst 3 meter breda och 50-60 meter långa. Det innebär, såvitt vi förstår, att mark måste köpas från de markägare som innehar den mark där mötesplatserna planeras.

Enligt förslaget skall diken och vägkanter inventeras och rensas från hårda och vassa uppstickande föremål och vegetation som kan orsaka hål på tanken för flytande rå- och färdigvaror om lastbilsekipaget välter.

På vår mark (Gamla Vikar 2:2) finns en ca. 100 meter lång stenmur längs vägen, med stora vassa stenar. Stenmuren går in ett 10-tal meter på grannens mark. Om vi förstått rätt räknas en sådan stenmur uttryckligen som en skyddad biotop enligt Miljöbalken.

Enligt förslaget skall två mötesplatser finnas på vår mark (Gamla Vikar 2.2, 2:10 och 2:11). Vi kan redan nu meddela att vi inte har för avsikt att avyttra någon mark. Härvid återstår endast ett expropriationsförfarande som, om vi förstått saken rätt, kan pågå flera år.

Vid kommunens informationsmöte den 9/4 2025 på stadshotellet fick vi beskedet att Swedal AB skulle bekosta alla åtgärder som planeras för väg 742. Men enligt bolagets inlägga, aktbilaga 40 i mål M 2041-25 vid Mark- och Miljöödomstolen, skall åtgärderna bekostas av Nora kommun.

Stämmer detta och, i så fall, hur stor blir den kostnaden för Nora kommun?

Gamla Vikar 21 oktober 2025

Yttrande gällande påverkan på boendemiljö vid ökade transporter

Till: nora.kommun@nora.se

Från: [REDACTED]

Tele : [REDACTED]

Datum: 2025-10-21

DNR : KS2025-212

Detaljplan för del av Timmanshyttan 1:6 i Nora Kommun

Ärende: Synpunkter på planerade ökning av transporter i anslutning till bostadsområden.

1. Påverkan på boendemiljön

Ökade transporter riskerar att påverka boendemiljön negativt genom:

- Ökat buller, dygnet runt.
- Försämrade luftkvalitet, vibration och vägdamm vilket kan påverka hälsan hos boende, särskilt barn och äldre.
- Minskad trafiksäkerhet, särskilt på vägar som saknar gång- och cykelbanor.
- Den nuvarande vägsträckningen innebär att transporter med farliga kemikalier passerar nära bostadsområden. Detta medför en ökad risk för allvarliga olyckor med potentiellt stora konsekvenser för människors hälsa och miljön.
- Försämrade trivsel och trygghet, vilket kan påverka områdets attraktivitet.

2. Förslag till åtgärder

För att minska den negativa påverkan föreslås följande:

- Tidsbegränsningar för tunga transporter (t.ex. ej tillåtna mellan 22:00–06:00).
- Bullerdämpande åtgärder såsom ljudvallar eller tyst asfalt.
- Utbyggnad av gång- och cykelvägar för ökad säkerhet.
- Omdragning av vägsträckningen för med syftet att förbättra trafiksäkerheten / boendemiljön / logistikflödet / minska buller / undvika tung trafik i tätbebyggt område.
- Ökad användning av fossilfria och tystgående transportmedel.

3. Hänsyn till kommunens hållbarhetsmål

Vi uppmanar kommunen att väga in detta yttrande i linje med kommunens policy för hållbar utveckling och boendemiljö. En god boendemiljö är en grundläggande rättighet och bör inte kompromissas till följd av ökade logistikbehov utan att lämpliga kompensatoriska åtgärder vidtas.

Avslutning

Jag ser positivt på kommunens vilja att utveckla infrastrukturen, men uppmanar till en balanserad och hållbar planering där boendemiljön ges hög prioritet. Jag står gärna till förfogande för vidare dialog i ärendet.

Med vänlig hälsning, [REDACTED]

YTTRANDE 4 – 2025-10-27

hej jag fick mitt första brev att jag var sakägare om tnt fabriksbygget i slutet på september vilket jag tycker är lite sent eftersom ombyggnaden av vägen drabbar mig värst av alla markägare efter väg 742
jag vill inte gå med på att bli av med så mycket mark för en massa mötesplatser

YTTRANDE 5 – 2025-10-27

Till berörda politiker och tjänsteman i Nora kommun och Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Jag och min hustru bestrider alla beslut kommunen har fattat kring detaljplan Timanshyttan 1:6 med ärendenummer Plan-2024- 102:172.

Emotser bekräftelse med diarienummer.

Motivering:

En fabrik som den föreslagna TNT - fabriken i Nor måste självklart ligga i ett skogsområde med stort avstånd till bebyggelse. Detta både på grund av miljökonsekvenser samt att denna fabrik blir en självklar måltavla vid händelse av krig. I Finland planerar man, som exempel, en liknande fabrik i helt obebyggt område.

Vi invånare/fastighetsägare i Nor och dess omgivning motsätter oss starkt det

föreslagna bygget av en TNT-fabrik i vårt område.

Detta projekt skulle innebära förlust av värdefull naturmark, hota vår livsmiljö och påverka vår livskvalitet negativt. Sjön Vikern och dess omgivningar är en del av vår vardag och en viktig plats för rekreation, inte bara för oss som bor här utan för hela kommunen.

En ny fabrik skulle medföra ökade säkerhetsrisker, ökad trafik och miljöföroreningar som hotar både människor och djurliv.

Industrialiseringen av vårt område får

inte ske på bekostnad av vår trygghet, vår hälsa och den unika natur vi vill bevara för framtida generationer.

Vi uppmanar beslutsfattare att noggrant överväga konsekvenserna av detta projekt och i stället prioritera hållbara lösningar som värnar om både samhället och miljön.

Ni som politiker i Nora kommun måste lyssna till den opinion som på goda grunder bara växer såväl lokalt som regionalt och nationellt.

YTTRANDE 6 – 2025-10-27

TNT fabrik

Många varför när det gäller den ev. planerade etableringen av en trotylfabrik vid östra hagen i Nor.
Det berör en av Noras äldsta byar tillsammans med Gamla Viker som väg 242 går genom.

Gamla Viker är ett riksintresse.

Varför tar ni inte hänsyn den skyddsvärda miljön med stora kultur och naturvärden.

Östra hagen är den enda sträckan runt sjön Vikern som inte är bebyggd.

Alla boende runt sjön blir berörda samt alla boende efter väg 242.

Alla mötesplatser som är planerade efter vägen samt all miljöfarligt gods som skall transporteras
nära boende.

Nästa problem är tanken på att lägga avlopp och vattenledning på sjöbotten som kommer att riva upp
kvicksilversediment och svårt att upptäcka läckage.

Vad händer vid orostider ex sabotage krig mm.

Det kommer även att drabba Gytorp och Nora.

Vem ska betala och ombesörja sanering mm.

Varför inte göra en ny utredning vid Dunderberget.

Etableringen vid Östra hagen berör mångdubbelt fler än vid Dunderberget.

20251027

[REDACTED]
[REDACTED]

Samrådsyttrande

Hej!

Jag går igenom era granskningshandlingar KS2025-212

Ni skriver på sid 6 i Samrådsredogörelse 250827: "Sammanställda yttranden från redovisas i sin helhet som bilagor"

1. Vad betyder det? Från vem eller vilka?

I kommentar till länsstyrelsens yttrande under Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL:

"Byggrätten för industri upptar 35% av fastighetsarean inom egenskapsområdet, i kombination med att 30% av marken även ska vara genomsläpplig, samt bestämmelse om marklov krävs för åtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet, bedömer kommunen att minsta fördröjningsvolym inte behöver specificeras ytterligare på plankartan då det finns gott om utrymme för att omhänderta dagvatten inom planområdet."

Denna text är språkligt sett ej korrekt och därmed obegriplig.

2. Vad betyder texten?

I er följande text finns ytterligare språkliga oklarheter.

Språklag (2009:600) **11 §**: "Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt."

Så är här inte fallet. Jag vill ha svar på mina frågor 1 o 2 enligt ovan. Med hänsyn till Språklagens 11§ utgår jag från att dessa förtydliganden arbetas in i er text.

Eftersom det föreligger ytterligare språkliga anomalier i kommunens text föreslår jag en generell språklig revidering.

MVH

Bestridande detaljplan Plan 2024-102:172

Till berörda politiker och tjänsteman i Nora kommun och Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Jag och min hustru bestrider alla beslut kommunen har fattat kring detaljplan Timanshyttan 1:6 med ärendenummer Plan-2024- 102:172.

Emotser bekräftelse med diarienummer.

Motivering:

En fabrik som den föreslagna TNT -fabriken i Nor måste självklart ligga i ett skogsområde med stort avstånd till bebyggelse. Detta både på grund av miljökonsekvenser samt att denna fabrik blir en självklar måltavla vid händelse av krig. I Finland planerar man, som exempel, en liknande fabrik i helt obebyggt område.

Vi invånare/fastighetsägare i Nor och dess omgivning motsätter oss starkt det föreslagna bygget av en TNT-fabrik i vårt område.

Detta projekt skulle innebära förlust av värdefull naturmark, hota vår livsmiljö och påverka vår livskvalitet negativt. Sjön Vikern och dess omgivningar är en del av vår vardag och en viktig plats för rekreation, inte bara för oss som bor här utan för hela kommunen.

En ny fabrik skulle medföra ökade säkerhetsrisker, ökad trafik och miljöföroreningar som hotar både människor och djurliv. Industrialiseringen av vårt område får inte ske på bekostnad av vår trygghet, vår hälsa och den unika natur vi vill bevara för framtida generationer.

Vi uppmanar beslutsfattare att noggrant överväga konsekvenserna av detta projekt och i stället prioritera hållbara lösningar som värnar om både samhället och miljön.

Ni som politiker i Nora kommun måste lyssna till den opinion som på goda grunder bara växer såväl lokalt som regionalt och nationellt.

Med vänlig hälsning,

[Redacted signature block]

Invändning mot “Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6 i Nor” (PLAN-2024-102:172)

Datum: 28 oktober 2025

Jag lämnar härmed en formell invändning mot den föreslagna detaljplanen “Detaljplan för del av fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nor” (PLAN-2024-102:172).

Jag bor i Gyttorp och planen utsätter min familj och mina barn för ökad risk. Planen medger industriell markanvändning som uttryckligen tillåter Seveso-klassad verksamhet enligt Miljöprövningsförordningen (MPF) 24.42 i, som omfattar industriell tillverkning av explosiva varor. Att lokalisera en sådan riskverksamhet nära bostäder, dagliga färdvägar och rekreativa naturområden är inte acceptabelt ur ett hälso- och säkerhetsperspektiv.

Mina invändningar:

1.

Allmän säkerhet och Seveso-risk

Planen får inte gå vidare utan en plats- och verksamhetsspecifik kvantitativ riskanalys (QRA) som modellerar rimliga olycksscenarier, tryck- och splitterverkan med räckvidder, brand och toxisk spridning, eskalationsrisker samt individ- och samhällsriskkonturer. Säkerhetsavstånd till bostäder, skolor, lekplatser och frekventerade stigar ska redovisas med konservativa antaganden och oberoende granskning. Insatstider, utrymningsvägar och kapacitet för hantering av många skadade ska visas vara tillräckliga året runt.

2.

Barns hälsa och vardaglig exponering

Ni hänvisar till en barnkonsekvensanalys. Den måste direkt bedöma exponeringsvägar från Seveso-verksamhet och tillhörande trafik, inklusive buller, vibrationer, damm och transporter av farligt gods. Den dagliga risken för barn som går, cyklar och leker ska kvantifieras, inte enbart beskrivas kvalitativt.

3.

Skydd av vatten och grundvatten

Mottagande vatten är kopplade till sjön Vikern. Dagvatten från hårdgjorda ytor och trafik ska modelleras för olycksutsläpp och förstaflöde. Oljeseparatorer och fördröjningsmagasin är inte tillräckliga för explosiva eller toxiska ämnen. En felanalys och inneslutningsplan krävs. Grundvattenflödesvägar och enskilda brunnar ska skyddas med bindande utformningskrav och övervakning.

4.

Trafik och farligt gods på väg 742

Planen förutsätter ny anslutning från väg 742. Trafikstudien ska inkludera volymer av ADR-klassade transporter, svängrörelser för tunga fordon, vinterförhållanden, kollisionsrisk samt vägalternativ som minimerar exponering i bostadsområden. Åtgärder ska vara specificerade, finansierade och rättsligt bindande.

5.

Naturvärden och kumulativa effekter

Planområdet gränsar till värdefulla natur- och fågelmiljöer. Kumulativa effekter från buller, belysning och habitatförlust ska bedömas över både byggskede och drift. Säsongsrestriktioner ska vara bindande och följas upp.

6.

Alternativ och lokalisering

Enligt miljöbalken ska rimliga alternativ prövas. Planen ska redovisa varför mindre känsliga lägen med etablerade skyddsavstånd till bostäder har avfärdats. Utan en robust alternativanalys uppfylls inte försiktighetsprincipen.

Åberopad rättslig grund

Plan- och bygglagen 2 kap (lämplig markanvändning, hälsa och säkerhet).

Miljöbalken 2 kap (försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik), 5 kap (miljökvalitetsnormer), 6 kap (miljöbedömning och alternativ).

Begäran

Avslå eller vilandeförklara planen tills en oberoende och publicerad QRA, en förstärkt barnkonsekvensanalys, en farligt-godstransportanalys för väg 742 samt en bindande vattenskyddslösning har tagits fram och granskats offentligt. Om dessa inte kan visa acceptabelt låg individ- och samhällsrisk med konservativa marginaler bör planen dras tillbaka eller lokaliseras om.

Vänligen bekräfta mottagandet av denna invändning och registrera den i ärendet. Jag vill fortlöpande informeras om kommande steg.

Namn: [REDACTED]

Adress: [REDACTED]

E-post och telefon: [REDACTED]

Synpunkter/erinran, detaljplan Timanshyttan 1:6

Jag lämnar härmed in en formell erinran mot detaljplanen för Timanshyttan 1:6.

Jag och min familj bor i Gamla Viker med två små barn. Planen utsätter min familj för förhöjd risk och försämrar vår närmiljö och säkerhet i vardagen.

Vi har inga synpunkter på fabriken syfte och ser positivt på att kommunen försöker locka hit fler arbetsgivare, men då måste man göra det på ett sätt som inte utsätter kommunens invånare och miljö för stora risker.

Grunder för erinran:

1. Seveso-klassad inriktning

Kommunen anger att området avses för Seveso-klassad verksamhet enligt MPF 24.42-i. Detta kräver konservativ lokalisering, redovisning av individ- och samhällsrisk samt krav på räddningsvägar och insatsmöjlighet. Inget av detta är visat för närboende.

2. Närmaste bostäder och barns vardagliga exponering

Planen placerar en industri cirka 600 meter från närmaste bostad. Barn i området riskerar exponering under byggskede och drift utan redovisade risker eller bindande skyddsåtgärder. Barnkonsekvensanalysen som finns på er hemsida tar inte upp risker som företaget har med i sina ansökningar till MoMD, exempelvis hantering av rödslam etc.

3. Väg 742 och barns trafiksäkerhet

Enligt er egen analys är väg 742 en cirka 3,5 m bred grusväg, 70 km/h, utan gång- och cykelväg, och tunga fordon kan förekomma. Detta är oförenligt med tillkommande industriflöden och skolresor utan förhand införd GC-länk, hastighetssänkning, säkra passager, belysning och vinteråtgärder.

4. Trafikökning endast kvalitativt bedömd

Analysen anger ökad trafik men saknar trafikräkningar, ADR-volymer, svängmallar och olycksanalys. En fullständig farligt-gods-utredning för väg 742 och ett finansierat, bindande åtgärds paket ska tas fram i vägplan.

5. Trafikbuller inte utrett

Det framgår att trafikbuller inte har utretts. Genomför full bullerberäkning för dag, kväll och natt med barnspecifika mottagarpunkter längs väg 742.

8. Dagvatten och spillskydd är generiskt utformat

Endast oljeavskiljande fördröjning nämns. Detta är otillräckligt för Seveso-verksamheter och farligt-gods-hantering. Kräv förstaflödesskärning, spillskyddsbassänger dimensionerade för värsta fall, avstängningsventiler samt övervakade utlopp med larm.

9. Räddningsvägar och utrymning

Seveso-planering kräver modellerad utrymning, redovisade responstider för ambulans och trovärdiga olycksscenarier. Detta saknas i barnkonsekvensanalysen och måste dokumenteras och oberoende granskas.

Yrkanden:

Avbryt eller avstå planen till dess att kommunen har tagit fram och samrått om:

- a) En plats- och verksamhetsspecifik kvantitativ riskanalys (QRA) med individ- och samhällsrisk för närboende och barn.
- b) En farligt-gods-utredning för väg 742 med bindande och finansierade trafiksäkerhetsåtgärder.
- c) Fullständig trafikbullermodellering och barnanpassade skyddsåtgärder.
- d) Fördjupad markundersökning och saneringsplan för PAH och andra föroreningar.
- e) Dagvattensystem och spillskydd dimensionerade för värsta rimliga händelser.
- f) Plan för räddningsinsats, tillfarter och utrymning i nivå med Seveso-krav.

Om accepterat riskläge inte kan visas med konservativa marginaler bör planen avstyrkas eller lokaliseras till annan plats.

Vänligen bekräfta mottagandet och diarieför denna erinran till KS2025-212 / PLAN-2024-102:172.

Med vänliga hälsningar,

Tlf

YTTRANDE 11 – 2025-10-29

Bakgrund

Jag är bosatt i **Gamla Viken**, cirka **3 kilometer** från det planerade industriområdet, och är mamma till två små barn. Jag vill härmed uttrycka min **formella invändning** mot etableringen av en anläggning för tillverkning av TNT vid Timanshyttan 16:4.

Jag har tidigare skickat in ett yttrande till kommunen angående denna detaljplan, men efter en noggrannare genomgång av tillgängliga handlingar och nya fakta känner jag mig tvingad att komplettera och förtydliga min invändning.

Projektet innebär oacceptabla risker för människors hälsa och miljön, och den **Barnkonsekvensanalys** som publicerats på kommunens webbplats brister i väsentliga delar, särskilt vad gäller spridning av luftburna föroreningar och påverkan på grundvatten.

□

1. Ofullständig bedömning av luftburna föroreningar (VOC och förbränningsprodukter)

Den nuvarande barnkonsekvensanalysen beaktar endast barns *direkta kontakt* med verksamhetsområdet. Den analyserar **inte** luftburen spridning av **flyktiga organiska föreningar (VOC)** eller **förbränningsprodukter**, vilka kan färdas flera kilometer och finnas kvar i atmosfären under lång tid.

Forskning (t.ex. *Atmosphere*, MDPI 2024; doi:10.3390/atmos15121471) visar att barn är särskilt känsliga för VOC-exponering på grund av högre andningsfrekvens och pågående lungutveckling.

Kommunen har därför enligt **Miljöbalken (2 kap)** en skyldighet att tillämpa **försiktighetsprincipen** och förebygga exponering innan skada uppstår. Ingen dokumentation visar att detta krav är uppfyllt.

□

2. Utebliven riskbedömning av grundvatten och brunnsvatten

Många hushåll i Gamla Viken är beroende av **egna brunnar** för dricksvatten. De publicerade planhandlingarna innehåller **ingen hydrogeologisk modellering** eller bedömning av påverkan på grundvattnet.

Tillverkning av TNT och hantering av restprodukter, inklusive **förbränning av rödfärgsslam**, medför kända risker för **jord- och grundvattenförorening** genom nitroaromatiska ämnen som kan spridas långa sträckor i sprickzonsberggrund och akviferer.

Enligt **Miljöbalken 2 kap. §§ 3–5** måste lokalisering och skyddsåtgärder vara sådana att förorening av grundvattnet kan uteslutas. Detta är inte visat.

□

3. Brist på oberoende och opartisk granskning

Den redovisade barnkonsekvensanalysen verkar ha tagits fram i samarbete med aktörer direkt kopplade till den sökande (Swebal AB). Detta innebär en **intressekonflikt** och undergräver den opartiskhet som krävs enligt svensk förvaltningsrätt.

Kommunen har ansvar för att säkerställa en **oberoende expertgranskning** av miljö- och hälsorisker innan detaljplan antas. Att utan kontroll godta en bedömning finansierad av exploatören strider mot **Miljöbalkens allmänna hänsynsregler (§ 1)**.

□

4. Barns särskilda sårbarhet inte beaktad

Barn är inte "små vuxna". De nationella miljömålen *Giffri miljö* och *Frisk luft* samt Sveriges åtaganden enligt FN:s barnkonvention kräver att beslut i samhällsplanering särskilt väger in barns hälsa och utveckling.

Den publicerade analysen beaktar inte kumulativ exponering via luft, mark och vatten. Detta står i strid med såväl Sveriges miljömål som det **barnrättsperspektiv** som ska tillämpas i plan- och miljöprocesser.

□

5. Försiktighetsprincipen tillämpas inte tillräckligt

Enligt **Miljöbalken 2 kap. 3 §** ska försiktighetsprincipen tillämpas när det finns risk för skada på människors hälsa, även om full vetenskaplig säkerhet saknas.

Tillverkning av sprängämnet TNT och förbränning av restprodukter innebär dokumenterade risker för utsläpp av giftiga ämnen. Bevisbördan ligger därför på verksamhetsutövaren och tillståndsmyndigheten att visa att sådana risker inte föreligger. Nuvarande dokumentation uppfyller inte detta krav.

□

Begäran

Mot bakgrund av ovanstående begär jag att Nora kommun:

1.

Avvisar den föreslagna detaljplanen för Timanshyttan 16:4 tills en fullständig och **oberoende miljö- och hälsoriskbedömning** har genomförts, omfattande luft, mark och grundvatten, inklusive spridningsmodellering inom minst 5 km radie.

2.

Utses oberoende experter, utan ekonomiska kopplingar till exploatören, för granskning av toxikologiska och hydrogeologiska data.

3.

Reviderar barnkonsekvensanalysen så att luftburen och grundvattenburen exponering samt barns särskilda känslighet ingår.

4.

Gör samtliga handlingar, emissionsdata och miljöövervakningsplaner **offentligt tillgängliga** för granskning innan beslut fattas.

5.

Tillämpa **försiktighetsprincipen** och avstå från att godkänna projektet tills det vetenskapligt kan påvisas att det inte innebär oacceptabla risker för människors hälsa, särskilt barns.

☐

Sammanfattning

Som förälder och boende inom direkt påverkningsområde anser jag att Nora kommun, genom att godkänna projektet på nuvarande underlag, skulle åsidossätta sina skyldigheter enligt Miljöbalken samt Sveriges åtaganden inom barnrätt och miljömål.

Jag kräver därför att kommunen pausar planprocessen och initierar en ny, oberoende och fullständig riskbedömning innan något beslut om detaljplan antas.

☐

YTTRANDE 12 – 2025-10-30

Nor 30/10 2025

Yttrande till Nora Kommun angående planerat bygge av TNT-fabrik i Nor, Gyttorp.
KS2025-212, Plan-2024-102

Vi, boende på fastigheten Nor 124 i Gyttorp, vill härmed framföra mitt starka motstånd mot det planerade bygget av en TNT-fabrik i Nor, som föreslås av företaget Swedal.

1. Trafikpåverkan och säkerhet för djur och människor

Det planerade bygget kommer att medföra en kraftig ökning av tung trafik på vägen som passerar direkt utanför vår tomt, stall och hagar. Detta innebär en allvarlig säkerhetsrisk för våra hästar, som vistas i hagarna intill vägen, samt för oss som bor och arbetar på fastigheten. Den ökade trafiken kommer även att orsaka buller, vibrationer och damm, vilket påverkar både djurens och människors välbefinnande.

2. Intrång på privat mark

För att möjliggöra den ökade trafikmängden har det nämnts att vägen kan behöva breddas. Detta skulle kräva intrång på vår privata mark, något vi inte tillåter. Marken används aktivt för hästhållning och är en viktig del av vår verksamhet och livsstil.

3. Förstörd tillgång till ridvägar och natur

Om fabriken byggs kommer flera av de ridvägar vi använder för att träna våra hästar att förstöras eller bli otillgängliga. Dessa vägar är inte bara viktiga för vår dagliga verksamhet, utan också för rekreation och kontakt med naturen. En förlust av dessa vägar skulle ha en direkt negativ inverkan på vår livskvalitet.

4. Minskning av fastighetsvärde

Närheten till en fabrik som hanterar explosiva ämnen som TNT kommer sannolikt att påverka värdet på vår fastighet negativt. Osäkerheten kring säkerhet, miljöpåverkan och ökad trafik gör området mindre attraktivt för nuvarande och framtida boende.

5. Miljö- och naturpåverkan

Området kring Nor är rikt på natur och biologisk mångfald. Det finns våtmarker i närheten som riskerar att påverkas negativt av byggnationen och den efterföljande verksamheten. Dessa miljöer är viktiga för både djur- och växtliv, och deras förstörelse skulle vara ett irreversibelt ingrepp i det lokala ekosystemet.

Med hänsyn till ovanstående anser vi att det planerade bygget av en TNT-fabrik i Nor är olämpligt och bör stoppas. Vi ber Nora kommun att ta hänsyn till de boendes säkerhet, miljöns värde och den långsiktiga påverkan på området.

Med vänlig hälsning,

YTTRANDE 13 – 2025-10-31

Diarienumr KS2025 212

Från

Det första jag reagerade på är om det är så lämpligt att ha två så "attraktiva" mål för främmande makt så nära varandra.
(Bofors-Nor tnt).

Det är många saker som ska fortsatt utredas -svårt att ha åsikt innan man vet fakta.

Talas om betydande miljöpåverkan. Att det vidutsläpp av kemikalier kan spridning i hela Vikernoch dess in-och utlopp skr. Blir alltså mkt stor spridning.
Säkert att rota på botten med ledning?

I Gamla Viken går en liten bäck under väg 742. Påverkas detta?
Finns även ett "dike" som går strax väster om 742. Rinner ut i böcken?

YTTRANDE 14 – 2025-11-02

KS2025-212

Synpunkter inför granskning av detaljplan diarienummer KS2025-212

Jag står fast vid mina tidigare synpunkter som lämnades in till samrådet tidigare i år.

Jag står fortfarande bevara nor och är emot denna detaljplan.

Ni har fortfarande inte tagit hänsyn till vad jag påpekade i mina tidigare synpunkter. Alltså att ni inte har utrett och tagit reda på ämnena som man brukar för att producera TNT, dessa risker och hanteringskrav och eventuella konsekvenser med dessa.

Ni har ett ansvar att ta reda vad det för råvaror som kommer hanteras i denna miljö, nära människors bostäder, skog och vattendrag.

Ni bör utreda andra platser för denna etablering, betydligt mer lämpliga platser än den här finns i Nora Kommun.

Ber om skriftlig bekräftelse att dessa synpunkter mottagits.

KS2025-212

Synpunkter inför granskning av detaljplan med diarienummer KS2025-212

Synpunkter på detaljplanen med tidigare diarienummer PLAN-2024-102 lämnades in till samrådet.

Undertecknad står fast vid mina tidigare synpunkter inför granskningen av detaljplanen och att "Detaljplan för del av Timmanshyttan 1:6 i Nora kommun" är fortsatt oacceptabel och bristfälliga.

Mina tidigare synpunkter kvarstår:

- Negativ påverkan på natur, boende och kulturmiljö i hela området för den planerade fabriken samt längs väg 742.
- I trafikutredningen tas ingen hänsyn till dikena längs väg 742 som klassas som biotoper, där det växer fridlysta arter, och att dessa kommer grävas bort. Hur ska dessa områden kunna bevaras? Vid en asfaltering kommer vägen även att saltas, vilket påverkar artrika diken negativt.
- Det finns flera häckande fåglar i området som är rödlistade, så som tofsvipa, talltita och grönfink och många fler. Det är ett rikt fågelliv i området och som kommer att påverkas mycket negativt av en etablering.
- Trafikutredningen tar ingen hänsyn till de fladdermöss som lever längs väg 742 och som kommer störas av det ökade ljus och buller från den trafikökning som en etablering skulle medföra.
- På den planerade platsen för fabriken, vid våtmarken och dess omgivning, lever många rödlistade fladdermöss. De påverkas redan negativt idag på grund av alla provtagningar som görs i området. Dessa fladdermöss är rödlistade och skyddas av artskyddsförordningen. De är också skyddade av den europeiska konventionen Eurobats.
- Hur vattendrag och boendes vattenbrunnar ska skyddas från ett eventuellt läckage vid eventuell olycka finns inte beskrivet i detaljplanen.
- Detaljplanen är bristfällig avseende att farlig tung trafik som kommer transportera explosiva och giftiga ämnen kommer att passera ett fåtal meter från vår hus och även andra bostäder längs väg 742.
- Att skaderisken skulle vara på den lägre skalan om man åtgärdar väg 742 enligt trafikutredningen behöver omvärderas med tanke på de ämnen som kommer att fraktas längs vägen.
- Att sänka hastigheten är inte en tillräcklig åtgärd, hur kan en lägre hastighet garanteras? Vidare skulle en asfaltering av vägen leda till att fordon kan hålla en ännu högre hastighet än idag.
- Det tas inte på tillräckligt stort allvar vilka farliga ämnen som faktiskt kommer att faktas oerhört nära oss boendes fastigheter, vattendrag och oskyddade trafikanter längs vägen flera gånger om dagen, året runt. Ex. är toulén är en mycket brandfarlig och giftig kemikalie som kan orsaka nervskador, hjärtdysrhythm och medvetlöshet vid exponering för människor. Toulén ger långsiktiga och skadliga effekter på all miljö, vid ett utsläpp eller olycka. Vidare kan ångan från Toulén orsaka explosioner vid statiskt elektricitet.
- Detaljplanen är bristfällig och otillräcklig gällande hur vi som bor nära vägen ska skyddas från giftiga och explosiva ämnen, hur vi ska kunna skyddas vid en trafikolycka med en kemikaliefylld lastbil eller om en transport fattar eld på grund av elfel eller den mänskliga faktorn. Vad händer med oss boende vid en potentiell terrorattack eller invasion av främmande makt?
- Trafikutredningen är bristfällig avseende hur tunga transporter påverkar fastigheter i närheten av väg 742.
- Hur kan detaljplanen acceptera att människor i området kommer att få bo i ett farligt område? (rött område i trafikutredningen avser farlig område enligt ansvarig för utredningen, vilket vårt hus ligger inom).

- Trafikutredningen är helt undermålig med tanke på att de som genomfört trafikutredningen inte har varit på plats utan har tittat på Google Maps. Hur kan detta godkännas med tanke på vad som kommer att transporteras längs vägen?
- Det ligger fem gruvhål nära väg 742 (som trafikutredningen för övrigt inte nämner), hur kommer de att påverkas? Detta finns inte med i detaljplanen.
- Ett godkännande av detaljplanen skulle skapa en oerhört negativ påverkan för livskvalitet och rekreation.
- Detta område har inte ett lågt kulturmiljövärde, vilket detaljplanen påstår. En ny och oberoende bedömning behöver genomföras för att visa det höga kulturvärde som finns i området.
- Detta område är oerhört uppskattat och omtyckt av oss boende och turister, för den vackra och välbevarade kulturmiljön. Kulturmiljön i området skulle förstöras och vara omöjlig att återskapa. Hur kan Nora kommun acceptera att detta omvandlas till ett industriområde? Där grundaren av Sweden Ballistics AB dessutom har sagt i en intervju, att ingen var gladare än dom om deras företag gick i konkurs om tio år. Vad är då poängen med en etablering?
- Nora kommun har fått Europa Nostra utmärkelsen för bevarade av bland annat veteran järnvägen, för att vårda det europeiska kulturarvet. Hur kan då ens tanken på att lägga en sevesoanläggning som ska producera sprängämnen och förvara giftiga kemikalier på en gammal smalspårig järnväg? I ett gammalt kulturlandskap som sträcker sig långt genom landskapet längs väg 742 som är unik i sitt utförande med gammal vägsträckning mellan gamla hus och gårdar och flera hundra år gamla gruvhål. Detta rimmar illa med Nora kommuns Europa Nostra utmärkelse. Nora kommun påstår att det är knappt synbara spår efter den smalspåriga järnvägen, vilket är helt fel, det syns klart och tydligt vart järnvägen har gått. På vissa platser är till och med slipersen kvar.
- Kommunen nämner i detaljplanen att de inte bedömer framtida värddeförändringar. Undertecknad har varit i kontakt med banker, mäklare och försäkringsbolag och samtliga säger att en etablering kommer att leda till en stor värdeminskning av fastigheter, högre försäkringspremier och högre räntor för boende i området.
- Denna detaljplan är definitivt en betydande olägenhet för närboende till den planerade etableringen. Det är en betydande olägenhet för alla boende längs väg 742. Detta har kommunen ansvar för. I denna fråga behöver kommunen göra en ny bedömning.
- Väg 742 godkändes för farligt gods för länge sedan, detta behöver omvärderas.
- I all information som man kan läsa om fordonsrörelser framkommer olika uppgifter angående hur många fordonsrörelser som en etablering skulle medföra. Detta är mycket oroande för då vet vi inte hur stor ökning av trafiken som det skulle bli i praktiken. Denna otydlighet inger ett lågt förtroende.
- Enligt kommunen skulle den planerade etableringen med den ökade trafiken ge en måttligt negativ påverkan. Detta strider mot vad vi i som bor i området upplever, då det skulle innebära en mycket negativ påverkan. Undertecknad kräver en ny bedömning i frågan.

Denna etablering skulle medföra en negativ förändring av området som inte är möjlig att återställa till sin ursprungliga dagliga form. Bergslagen är ett unikt kulturarv som har haft en oerhört betydelsefull påverkan på Sveriges utveckling genom många hundra år. Bergslagen lade grunden för Sveriges välstånd och uppbyggnad, och har format Sverige till det land som det är idag. Det är en unikt bevarad Bergslagsmiljö längs hela väg 742. Det är minst lika mycket betydande kulturmiljö i Fogdhyttan som i Gamla Viker, som behöver bevaras i samma utsträckning och i befintligt skick. Att bredda och asfaltera väg 742 kommer föralltid förstöra kulturmiljön samt dess natur- och djurliv.

Denna process har fått oss som närboende att må väldigt dåligt, många av oss lider av stress, sömnsvårigheter, oro och ångest för att våra liv och hembygd riskerar att bli förstört. Om vi mår dåligt redan nu, hur kommer vi då må vid en faktisk etablering?

Vi föreslår att ansvariga myndigheter utreder alternativa platser för Sweden Ballistics AB s fabrik som ligger längre ifrån bebyggelser och känsliga naturområden. På en plats där risken för människor, djur och miljö minimeras. På grund av de allvarliga säkerhets-, hälso- och miljörisker anser vi att detaljplanen avslås.

Vi uppmanar myndigheter att noggrant granska konsekvenserna och prioritera säkerheten för invånarna och miljön i området.

Ber om en skriftlig bekräftelse på att dessa synpunkter har mottagits och ser fram emot myndighetens svar.

Vänliga hälsningar

[Redacted signature block]

[Redacted signature block]

Sakägare och boende vid väg 742

Ägare av fastigheterna:

Fogdhyttan 4:6

Fogdhyttan 4:37

Fogdhyttan 4:38

KS2025-212

Synpunkter kring detaljplan med diarienummer KS2025-212 – Granskning

Mina tidigare skriftliga synpunkter gällande Detaljplan för del av Timmanshyttan 1:6 i Nora kommun (med tidigare diarienummer PLAN-2024-102) lämnades in till samrådet. Redan vid detta skede var detaljplanen bristfällig (vilket beskrevs i mina tidigare synpunkter) och denna bristfällighet kvarstår. Mina tidigare synpunkter har inte blivit besvarade eller är otillräckliga, vilket är problematiskt och oroväckande, då de handlar om den negativa påverkan och de risker som den planerade fabriken av Sweden Ballistics AB skulle medföra.

Jag står fast vid mina tidigare synpunkter som framfördes i mitt yttrande vid samrådet och dessa synpunkter behöver beaktas i granskningen. Dessa kommer i det följande beskrivas.

Detaljplanen är bristfällig på flera punkter:

Trafikutredningen

- Det behöver göras en nyare trafikmätning, den som används är från 2019. Trafiken har ändrats mycket sedan dess.
- Trafiksäkerheten behöver omfattas i högre utsträckning. Det saknas en grundläggande beskrivning av hur oskyddade trafikanter ska kunna färdas längs väg 742 på ett säkert sätt vid en ökning av tung trafik.
- Det tas inte i beaktning den minskade rörelsefriheten som den ökade trafiken skulle innebära. De åtgärder som tas upp skulle inte leda till att dagens rörelsefrihet skulle kunna bevaras. Den ökade trafiken skulle förändra möjligheten och medföra en risk att färdas längs vägen och därmed en minskad rörelsefrihet.
- Utredningen är otillräcklig gällande hanteringen av alla de byggnader som finns i närheten av väg 742.
- Den artrika miljön som finns i längs båda sidor om väg 742 och som skulle försvinna vid en breddning och asfaltering av vägen tas inte på tillräckligt stort allvar. I denna fråga är trafikutredningen ytterst bristfällig och redogör inte för några åtgärder. Denna miljö behöver inventeras och granskas, vid flera tillfällen under året då djur- och växtlivet förändras under årstiderna, för att kunna göra en rättvis och säker bedömning.
- Sammanfattningsvis är trafikutredningen bristfällig i den mån att den behöver göras om. Trafiksäkerhet, risker och påverkan på miljön behöver få ett större utrymme.
- Den nya trafikutredningen behöver samla in uppgifter från flera tidpunkter under året eftersom vägförhållandena skiljer sig åt under året. Tjällossning, stora mängder snö, ishalka, kraftiga vindar från sjön, skyfall och översvämningar är bara några av de aspekter som påverkar vägen och trafiken idag i stor utsträckning. För allas säkerhet behöver alla möjliga väderförhållanden och dess potentiella påverkan på väg och trafik tas hänsyn till. Den nuvarande trafikutredningen har inte beskrivit väderförhållanden och dess påverkan på trafiken, vilket är mycket problematiskt ur ett säkerhetsperspektiv.

- En annan extern aktör borde genomföra den nya trafikutredningen för att säkerställa att en korrekt och säker bedömning görs.

Naturvärdesinventeringarna

- Främst är den genomförd i januari (fältinventering i mitten på november). Detta gör att den tid på året som är artrikast, mellan maj och juli, och där det faktiskt är möjligt att inventera natur-, djur- och växtliv inte är inkluderat. De redogörelser som finns i inventeringarna är därmed inte kompletta gällande de arter som lever i området för den planerade fabriken.
- Även om det gjordes en kompletterande naturvärdesinventering i augusti (fältinventering i maj och juni), är inte områdena och diken längs med väg 742 inkluderat i denna. Detta är problematiskt eftersom det är ett område som i allra högsta grad kommer att bli påverkat av en etablering, eftersom vägen skulle breddas och därmed skulle artrika områden längs vägen grävas bort.
- Det behöver genomföras flera inventeringar av växt- och djurliv under de månader som fåglar häckar och då växtlivet spirar som mest. Det räcker inte med två dagar för att kunna inventera detta stora område som berörs av en etablering. Detta behövs för att få fram en sanningsenlig bild om den artrikedom som finns här. Det måste göras innan denna process går ett steg längre.

Läckage vid en eventuell olycka

- Det går inte att utläsa i detaljplanen hur en eventuell olycka och hur ett läckage skulle hanteras.
- Detta behöver granskas och tydliggöras för vår säkerhet.
- Vi som bor inom området och som påverkas av den planerade etableringen har egna brunnar för vattenförbrukning. Det framgår inte hur vår vattenförsörjning ska kunna skyddas vid en olycka och eventuellt läckage.
- Ett läckage skulle kunna få allvarliga konsekvenser för vår vattenförbrukning, men även otroligt stora risker om läckage av kemikalier skulle rinna ut i grundvattnet.
- Längs med väg 742 rinner flera mindre vattendrag, det är nära till flera gruvor och även sjöarna Vikern och Saxen.
- Ett läckage av kemikalier i natur och grundvatten skulle få förödande konsekvenser.
- Detta måste tas i beaktning i detaljplanen.

Arkeologiska lämningar

- Med tanke på de arkeologiska lämningar som har återfunnits på platsen för den planerade fabriken, borde området inte längre vara aktuellt.
- Alternativa platser för etableringen borde ses över istället för att förstöra arkeologiska fornlämningar.

Jag motsätter mig att detaljplanen antas i dess nuvarande form. Planprocessen bör inte gå vidare förrän en ny trafikutredning har genomförts av en annan aktör, flera naturvärdesinventeringar i området samt längs väg 742, plan för hantering och skyddande vid olycka och eventuellt läckage och hur grundvatten och vår vattenförsörjning ska kunna skyddas.

I förhållande till ovanstående borde alternativa platser för en etablering i första hand ses över. Denna tänkta plats är inget område där en fabrik borde byggas. Många människor motsätter sig denna fabrik och mår otroligt dåligt över att vår nuvarande livsmiljö kan komma att förändras för alltid. När det finns andra platser att etablera denna fabrik borde inte planprocessen drivas vidare.

För oss boendes säkerhet, välmående och för att bevara och skydda vårt artrika djur- och naturliv samt vår vackra kulturmiljö, kan denna detaljplan inte godkännas.

Ber om en skriftlig bekräftelse på att dessa synpunkter har mottagits.

[Redacted signature block]

YTTRANDE 17 – 2025-11-02

Nor och Viken

Dnr Plan-2024-102:174

Politiker i Nora kommun!

Är detta en seriös möjlighet för oss invånare i Nora kommun att kunna påverka beslut ang TNT-fabriken i Nor, så ber jag er att lyssna till oss alla som inte vill ha en TNT-fabrik i Nor. Jag bor i Gyttoorp, en liten men trevlig ort, med närheten till skog och bad i fina Viken. Mina barnbarn tar gärna en paddeltur på sjön Viken. Det känns absolut inte tryggt med en fabrik vid sjön. Den kommer att påverka allt som sker runt sjön och Gyttoorp kommer inte att bli en plats man vill flytta till. Vi har redan en fabrik och det räcker. Vi behöver en folkomröstning för att bestämma om vindkraft eller ej, är det inte lika viktigt att rösta om TNT fabrik i Nor????

Mvh [Redacted signature]

Synpunkter på plan med diarienummer "KS2025-212"

Synpunkter i granskningen av Nora kommuns och Swebals planering av fabrik i Nor, Nora kommun

Undertecknade äger Gamla Viker 4:9 som berörs av etableringen av fabriken i Nor, Nora kommun. Det är ursprungligen en gammal banvaktsstuga som därför ligger väldigt nära vägen mellan väg 243 och Nor. Vägen går just vid vår stuga där järnvägen tidigare gick.

Sedan 2008 har vi köpt ytterligare mark och renoverat huset för stora summor i förvisningen att trafiken skulle vara på ungefär nuvarande nivå och att vägen ligger så nära vattnet att den inte kan byggas ut utan stor förändring av miljön i Gamla Viker. Det fanns inte i vår fantasi att en fabrik skulle byggas i denna miljö men där var fantasin för begränsad har det visat sig. Det går inte att bredda vägen just förbi oss utan att använda vår mark som vi förstår det. Vi kommer inte att frivilligt upplåta mark eftersom vårt hus ligger oerhört nära vägen.

Huset är förberett för fast boende och vi vistas där periodvis under hela året.

Vårt hus och vår tomt har bara vägen mellan oss och vattnet längs nästan hela tomtgränsen mot vattnet. Ytan mellan vattnet och vägen är smal nästan ända fram till byn Gamla Viker. En ganska lång sträcka.

Vår fastighet har servitut på marken mellan vägen och sjön och fastigheten har en brygga liggande där sedan lång tid tillbaka.

Vi är oroade över flera saker och beskriver dem ur vårt perspektiv men de gäller generellt i området.

Det första är den väsentligt ökade trafiken som dels är störande dels farlig för våra barnbarn som ofta går till och från bryggan. Säkerhetsriskerna i samband med trafikökningen bedömer vi som mycket större än nu rent allmänt. Dels för att volymen ökar dels för att det är tung trafik. Vår egen upplevelse av att njuta av stillhet och tystnad påverkas förstås också negativt extra mycket eftersom vi är så nära vägen.

Det andra är att förstärkningen av vägen kan leda till att många fler tunga transporter genar på vår väg när den blir bättre. Redan idag förekommer det att man genar men vi befärar att omfattningen blir större. Vi oroas också över att man ska anse att vägen behöver breddas i ett senare skede och att vi då inte ser någon plats för det förutom vår tomt eller vattnet. En större förändring av vägen kommer att förstöra den gamla miljön runt byn Gamla Viker och för oss, banvaktsstugan i Gamla Viker.

Vi undrar hur möten mellan tunga transportbilar kommer att fungera i verkligheten och bedömer att risken för olyckor kan bli stor. I förlängningen av det undrar vi vad som händer om lastbilar välter och lasten hamnar i sjön. Precis utanför vår tomt är det väldigt trångt eftersom vägen går väldigt nära vägen, Om bilar med last skulle välta åt vårt håll är vårt hus i farozonen.

Det tredje vi oroar oss över är risker med tanke på själva verksamheten. Kan sjön Vikern påverkas, blir det mycket buller och finns andra risker med de ämnen som hanteras? Kan vårt egna vatten i vår egen brunn försämrats?

Diarienummer KS2025-212

Diarienummer KS2025-212

Jag har tagit del av förslaget kring Sweden Ballistic och Nora kommuns detaljplan för en tnt fabrik vid Vikern och jag är fortfarande starkt negativ kring denna plan och hela den process som har lett fram till kommunfullmäktiges beslut om positivt planbesked.

Jag anser som boende inom 3-4 km från den tilltänkta fabriken att den skulle tillföra en stor otrygghet för oss som bor här, både i fredstid pga hanteringen och utsläpp av miljöfarliga ämnen, och om vi skulle komma till krigstid pga risken för sabotage och om en främmande makt skulle attackera fabriken skulle det få förödande konsekvenser för Gytterp och oss som bor här.

Vidare anser jag att det som ni i kommunen tar er för just nu, när ni skriver kontrakt med Sweden Ballistic samtidigt som detaljplan processen pågår där kommunen ska inhämta synpunkter från oss som bedöms vara berörda, är både ett svek och ett hån mot oss och en demokratisk kränkning.

Jag och min familj är djupt negativa till fabriken och kommunen, och många andra som bor här i området är förskräckta nu när de ser kommunens agerande och det börjar gå upp för dem vad detta kan komma att innebära för området.

Det är otroligt sorgligt hur ni har låst in er i ett enda framgångs narrativ för Nora och tror att er plan för Noras framtid kommer lösa alla problem och göra Nora till en attraktivt plats. Nora ÄR redan en fin och attraktiv plats och kommer fortsätta att vara det om ni som är satta att förvalta henne varsamt bevarar och förbättrar med örat riktat mot kommuninvånarna.

Yttrande

Diarienummer; KS2025-212

Jag vaknade i morse med insikten att jag och min familj kanske kommer att förlora vårt älskade paradiset.

Vad är det som händer i hjärtat av Vikern, hur kan någon ens komma på tanken att vilja placera en TNT fabrik där.

Vår lilla jordbruksfastighet har tillhört släkten sedan senare delen av 1800 talet. Med andra ord från våran pappas och hans syskons farföräldrars tid.

I dagsläget är vi nu ett antal delägare som är barn, barnbarn och barnbarns barn som vistas där.

Ett underbart ställe där jag och min bror tillbringade somrarna tillsammans med våra föräldrar.

Och dom små stugorna längs med sjö kanten, har våran far varit med och byggt till sin familj och sina syskon. Så på somrarna var det alltid liv och rörelse i skogen, med en stor del av släkten samlad.

När vi behövde färskt vatten åkte vi båt till kallkällan i Östra hagen och hämtade det.

Kanske något att tänka på i dagsläget.

Och det gemensamma för alla, oavsett ålder, var och är fortfarande, en plats för lugn och ro, en återhämtning för kropp och själ.

Dessa små stugor har sen gått i arv till nästa generation, vilket vi har hoppats på att de ska få fortsätta att göra.

Men plötsligt ska detta förstöras med ett eventuellt bygge av en TNT fabrik.

Vad finns att säga, har vi någon chans att stoppa denna galenskap innan det är försent.

En sprängmedelsfabrik är även något som för tankarna till de som en gång i tiden miste livet på Nitro Nobel. Något som våran släkt också har varit med om att göra.

Så även om nu världsläget är så att man måste vara beredd, att vapen och ammunition måste tillverkas.

GÖR DET DÅ PÅ EN PLATS SOM EJ ÄR BELÄGEN NÄRA BEBYGGELSE FÖR MÄNNISKOR, DJUR OCH VATTEN.

Platsen som nu är tänkt berör alla runt hela sjön både permanenta och sommarboende. De som öppnat små verksamheter av olika slag och tänkt försörja sig på vid sina hem.

Stall Noor som ligger vid infarten till den tilltänkta fabriken.

Huspriserna som förmodligen kommer att sjunka.

Badställen som försvinner.

Och tänk på all miljöförstöring som sannolikt kommer att bli i luft, vatten, mark, växt och djurliv.

Även utan en olycka.

Vår egna släkt kommer att bli berörda för att vi har våran lilla jordbruksfastighet med vägen på ena sidan, och med sjön emellan oss och den tilltänkta fabriken på den andra sidan.

Kommer ens våran banvaktstuga att få stå kvar, nu med en meter till väggränsen.

Eller kommer vi att bli av med hela vår mark av säkerhets skäl.

I dagsläget är ju vägen som alla vet i dåligt skick. Den är smal, krokig med dålig bärighet och med en gammal bro över där Vikern och Saxen går ihop.
Många mötesfickor och fartsänkning planeras, så en del av våran skog kommer att behöva tas i anspråk.

Det kommer heller inte längre att kännas tryggt på denna plats, med dessa transporter varje dag.

Tanken kommer att finnas att en eventuell olycka kan komma att ske, på vägen eller i fabriken.

Hot från främmande makt, kommer också att vara möjligt.

All trafik och buller som kommer att höras, det kommer att bli stor skillnad mot idag.

Framkomlighet och säkerhet vid en olycka, hur löser man det.

Kostnaden för det hela kommer att bli stor både material, tids och känslomässigt.

Är det värt det.

Vem betalar det hela i slutändan.

Och så många jobb till Noraborna blir det nog inte.

Nora vill ju också framstå som en bra kommun, som bryr sig om sina boende invånare.

Eller.

Mannen med Ryssland koppling, kan det bli ett kommande problem.

Farhågorna är många, det här är bara en del som jag och min familj oroar oss för.

Stoppa det hela innan det är för sent.

För tänk vad många människor runt Vikern som nu har fått sina liv och hälsa förstörda pga denna galenskap.

Vänligen önskar återkoppling på att detta mail har mottagits.

Hänvisar även till vårt gemensamma yttrande angående "PLAN-2024-102"

Hälsningar

Fastighetsbeteckning

Fogdhyttan 2:13, 2:14, 2:18

Yttrande KS2025-212

eller PLAN-2024-102

Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6 i Nora Kommun

Vi heter [REDACTED] och [REDACTED] och är ställföreträdare respektive delägare tillsammans med några släktingar av jordbruksfastigheterna Fogdhyttan 2:13, 2:14 och 2:18.

Sen planerna på en TNT-fabrik blev kända har vi haft förhoppningen att Noras politiker ska komma till sans och ta till sig information och fatta ett vettigare beslut - att inte gå vidare med detaljplanen.

Det är uppenbart att det som styr inte är sans och förnuft, nu med risken att det här går samma väg som liknande projekt på senare tid i Sverige med storhetsvansinne som bästa beskrivning.

I hjärtat av sjön Vikern, vilken galenskap. Vi som släkt, motsätter oss detaljplanen och ber våra folkvalda att backa och se över vad som är rätt och viktigt. Värna om oss som redan bor och lever här, om fabriken blir av kommer många flytta och färre vilja bosätta sig i trakten. Hur kan ni vara så säkra på att befolkningen ska öka när vi är lika många som nu funderar på att flytta?

Nej, tänk om, gör om och gör rätt, mot oss som hör hit. Mot naturen och djuren som lever på platsen och för kommande generationer. Se längre än bara de ca 10 år som Swebals grundare har för avsikt att driva en fabrik. Vad händer sen? Platsen är för evigt förstörd och förändrad, vägen är asfalterad och bergsmiljön oåterkalleligt borta. Likaså människor och djur som nu lever här.

Här vi har vårt "lilla Norrland" vid sjön, njuter av tystnaden, lugnet och ser ut över vattnet, rakt över till platsen som ni tänker låta förvandla till en miljöfarlig industri. Se bild 1.

Bild 1.

Vår släkt har här anor från 1880-talet och det är en plats som betyder väldigt mycket för oss. Här har vi vårt hjärta och vår själ.

Det är vi som har jordbruksfastigheterna utefter norra stranden i Vikern, mitt emot den tilltänkta fabriksplatsen och vår gammelstuga, banvaktarstugan vid Åran mellan Vikern och Saxen. Där i den lilla stugan är våra föräldrar, mor- och farföräldrar födda. Vi har alla våra "egna" små stugor och det är hit vi åker för att komma hem.

Om det blir en fabrik kommer vi att få asfaltsvägen på ena, och fabriken på den andra sidan över sjön.

Vår oro är stor för alla risker som kan komma att hända.

Hur kan en kommun ens få börja detaljplanera när det finns dokumenterade miljögifter i denna mängd?

Tjänstemännen och politikerna har knappast den kompetens som krävs för att fatta dessa beslut. Staten kan ju gå in och stötta upp men den hjälpen verkar ni inte ha begärt eller förstått att ni behöver.

Varför valde politikerna denna plats, en för alla oavsett funktionsvariation lättillgänglig udde med ganska så orörd natur utan att som det verkar, ens ha besökt den? Turism är stor i Nora kommun och borde vara det som är intressant och mest värt att satsa på framöver. En kulturbygd med Noras äldsta by Nor, som får sin väg asfalterad genom byn, hur tänkte ni? Ni gömmer er bakom att det var företaget Sweden Ballistics AB själva som valde platsen, men det var faktiskt ni som tog fram den som ett möjligt val.

Att dessutom ta in extra personal i kommunen för att kunna hantera den här ansökan extra skyndsamt med personal från samma konsultföretag, WSP, som exploatören har anlitat. Hur kan ni säkerställa deras objektivitet? Med tanke på Think Pink historien borde ni fundera många extra gånger innan ni väljer att gå vidare med detaljplanen, ni har ännu möjlighet att säga nej.

Om vi börjar med vägen, i nuläget är det väldigt många skarpa kurvor och dåligt vägunderlag. Vägen klassas som artrik av Vägverket själva och diken får inte slås för tidigt, biotoprik på båda sidor och den får inte heller breddas. Hur kommer det bli efter att ni asfalterat den och hårdgjort diken för att inte giftiga ämnen ska rinna rakt ut i naturen vid en olycka?

-Vi motsätter oss en detaljplan som innebär att vägen asfalteras och breddas.

Hur är det tänkt med de planerade mötesplatserna om 60 meter vardera för tankbilarna? Om det enbart ska vara för att lastbilar ska kunna mötas räcker det ju med hälften. Eller är det tänkt att de ska kunna ställa av släp och parkera där? Med tanke på buller orsakade av trafiken som ska sakta ned och gasa upp igen, kan ni ju lika gärna göra en tvåfilig väg då det ändå inte blir något kvar av diken. Det bästa vore ju om ni kunde ha lagt mötesplatser på andra sidan om vägen, norrut, bort från vår mark och närheten till vår mark. Invid den enda mötesplats som finns idag på raksträckan före Rödborg, strax efter infarten till Malmstavik, där växer bland annat ett fint bestånd av kavedun. Det är en sumpskogsliknande mark där som är skyddsvärd och viktig för fladdermöss och insekter. Se bild 2.

-Vi motsätter oss en detaljplan som tar vår mark i anspråk för mötesplatser.

Bild 2.

Borta vid vår gammelstuga, banvaktarstugan vid Åran som ligger precis i kurvan innan bron, där har ni tänkt placera en mötesplats på norra sidan. Vi undrar fortfarande hur det ska fungera med tanke de kablar och el- fiberskåp som finns där. Och när tänker ni tala med oss som faktiskt äger marken sen 1800-talet? Se bild 3.

-Vi motsätter oss en detaljplan som tar vår mark och gör en mötesplats utanför banvaktarstugan.

Bild 3.

Risken att ni tar ned flera av våra träd är uppenbar och att ni ska ta mark i anspråk men det är enbart kommunen som kan göra sådant och då för samhällsnytta och inte för att gynna ett privat bolag. Vägverket har fått frågan om vem som äger vägen och fått svar att de gör det men enligt Lantmäteriet äger vår släkt en stor del av den längs med vår mark. Bara att kolla på tomtindelningen på kartan. Samfälligheten från tidigt 1900-tal är inte upplöst utan finns fortfarande. Vägverket har inte kunnat visa på att någon officialförättning har ägt rum.

-Vi motsätter oss en detaljplan som tar mark i anspråk till ett privat företag.

Kommer ni se till att det finns kanter längs med vägen så inte utsläpp sker till naturen vid trafikolycka? Hur kommer det i så fall funka med våra in-och utfarter till fastigheterna och de enskilda

sommarstugorna? I de nya granskningshandlingarna har ni inte besvarat våra frågor och vi ställer frågan igen, hur blir det med våra utfarter?

-Vi motsätter oss en detaljplan som försvårar våra utfarter och riskerar utsläpp på vår mark.

Bullernivån med trafik hela dygnet. Får vi bullerplank längs med hela vår fastighet? Frågan kvarstår då ni ännu ej svarat oss eller ens bemödat er att kontakta oss.

-Vi motsätter oss en detaljplan som skapar buller i idag en tyst bygd.

Kommer våran gammelstuga vid Åran kunna stå kvar? Det är endast ett par kvarvarande banvaktarstugor från tiden då järnvägen fanns. Kommer kommunen stå för eventuella skador som uppstår på den? Av vägbygge, men även senare av vibrationer av transporterna? Kommer det bli inskränkningar i rätten att få bo där permanent om det här blir verklighet? Frågorna kvarstår.

- Vi motsätter oss en detaljplan som riskerar att vi förlorar vår banvaktarstuga eller rätten att bo där.

Bron mellan sjöarna Vikern och Saxen, håller den för tung trafik i längden? Kommer den få en annan utformning med tanke på att ni skriver att alla stenar, stockar och andra fasta utstickande grejer i diken ska tas bort för att minska risken för att sticka hål på tankbilarna vid en olycka? Bron har ju inte skyddande räcken för att klara en stor tankbilsolycka idag. Och vad händer när behovet ökar och därigenom transporterna? Byggs det en ny större bro så Åran förändras med dess bävvar och vackra landskapsbild med idag två gamla kulturbroar? Ni kan inte bortse från våra frågor bara för att Trafikverket är de som ska ta fram en vägplan. Ni som kommun röstade igenom att ekonomiskt stötta framtagandet av en vägplan enkom för att gynna ett privat företag. Och det innan Swedal Ballistics AB ens fått ett tillstånd för sin planerade verksamhet. Om ni redan vet att de får sitt tillstånd borde ni också kunna svara på våra frågor.

Vad händer vid en eventuell olycka med lastbil på vägen, bron eller inne på fabriksområdet. Även om hastigheten ska sänkas till 40 km hela sträckan så kommer folk inte att hålla det, och det inkluderar chauffören av de farliga transporterna. Vägframkomligheten för räddningstjänsten vid ett sådant tillfälle, hur kommer den se ut? Ingen exit-väg är med i planeringen och den södra vägen genom Viken ska inte användas för tung trafik så hur tänker ni? Hur ska räddningstjänster nå oss i området utan annan väg?

-Vi motsätter oss en detaljplan som försvårar för räddningstjänsten att nå oss.

Det är inte samma mängder av trafik som det talas om nu, som sas på Sweden Ballistics AB samråd i januari utan mycket mera. Vilket delvis verkar bero på att då företaget inte får förvara större mängder farliga ämnen på fabriksområdet men idag avser att producera större mängder än som meddelats. Därför kommer transporter ske även på kvällar och helger. Hur ska man kunna förhålla sig till presenterade fakta när villkoren hela tiden ändras?

-Vi motsätter oss en detaljplan som innebär transporter på kvällar och helger.

Mark- och huspriserna kommer högst troligen att sjunka och hur kompenseras det av fler arbetstillfällen i Nora? För oss blir det bara en försämring av livskvalité och att dessutom utsättas för stora risker.

-Vi motsätter oss en detaljplan som minskar värdet på våra fastigheter.

Marken som ska tas i anspråk var från början 7 ha, nu verkar det vara ytterligare okänt antal hektar hur kan det vara så? Om det stämmer borde erat underlag i granskningen ta med det för att vi ska kunna ta ställning till det. Annars behöver processen tas om för den nya marken som ska exploateras.

Är Sweden Ballistics AB dom enda som kommer att få köpa närmaste mark framöver. Förr om åren var det endast Nitro Nobel man fick sälja till.

Kan ni förstå att vi som släkt, som tidigare förlorat Sandvik till Nitro är oroliga för att vi får vår resterande mark inlöst av staten på grund av nytillkomna gifter och olycksrisker?

Vi är ju närmast Orica och lever redan med mycket gifter och restriktioner på vår norra sida efter tidigare olyckor och utsläpp, vi blir ju helt omringade.

-Vi motsätter oss en detaljplan som innebär ökade risker och därigenom framtida markinlösningar. Ni verkar bara ha tagit hänsyn till kostnaden vad gäller vatten- avloppsledningen, vad händer om det rör upp gifter från sjöbotten och man kan inte gömma sig bakom att Länsstyrelsen ska hantera det i en egen ansökan från företaget för vattenverksamhet. Och det särskilt om fabriken inte skulle färdigställas men en sanering ändå är nödvändig.

Kan ni säkerställa att sjön inte blir så förgiftad att det blir badförbud i hela om företaget lägger ned ledningar i botten?

Flera badplatser har försvunnit Bastnäs, Sandvik hur tänker ni med Käppstabadet och Bidalite?

Badplatserna längs med udden kommer dessutom endast vara tillgängliga sjövägen med båt, då det kommer vara staket på banan runt. Att gå längs med stranden är inte ett alternativ på grund av terrängen.

Även om ledningarna skulle läggas ned under någon sorts grumlingsmatta för att hindra kvicksilvret att spridas snabbt i vattnet kommer barn som är känsligare utsättas för okända mängder av flertalet gifter. Kan ni garantera att sjövattnet kommer vara säkert att använda till disk, dusch, hundar att dricka och tänk på badande barn som får kallsupar?

Gifterna bör ju tas om hand om ni ska röra om i botten har ni en plan för det? Eller hänvisar ni till Länsstyrelsen för att slippa tänka på det?

Känner ni till alla gifter, dumpad ammunition m.m. som ligger i sjön och vart, så ni vet vad ni ger tillåtelse till?

För norra delen och Lillsjön har Länsstyrelsen utfärdat föreläggande om bottenverksamhet och hur kan ni kringgå det när vi inte ens får slå ned ett rör för en brygga?

-Vi motsätter oss en detaljplan som innebär att gifter sprids i sjön och riskerar att skapa tillgänglighetsförbud.

Platsen är ju för oss alla boende runt sjön även dom som idag inte bor där permanent, en viktig plats för återhämtning och vila. Om det här blir verklighet så kommer vi alla påverkas negativt av både ljus-, ljudföroreningar och förmodligen obehaglig lukt. Det är få platser idag där man kan lyssna på tystnaden. Vi kan det idag, vid vår strand.

-Vi motsätter oss en detaljplan som innebär att tystnaden försvinner och vi drabbas av flertalet olika föroreningar.

Djur- och växtriket kommer att drabbas hårt.

Ni har kompletterat med naturvärdesinventering i somras som ändå brister på flera delar. När har ni tänkt undersöka förekomsten av fladdermöss som alla är skyddade på individnivå inom EU? När redovisar ni det? Svårt att se att experter ska utifrån skogens biotop kunna avgöra om skyddade kolonier av fladdermöss förekommer eller har sina vintervisten där. Lika med skyddade grodor som lever vid våtmarken eller salamandrar. Flera rödlistade arter lever där av däggdjur, fåglar och växter.

-Vi motsätter oss en detaljplan som riskerar att helt utradra vissa arter av växter, djur och biotoper på platsen.

Om man dikar ur våtmarken, planlägger den och torrlägger berget, hur påverkar det djurlivet och tillgången på vatten. Kommer det påverka övriga brunnar och gifter som kan sippra ut och när upptäcks det? Vad händer med den gamla kalkkällan som man förr hämtade vatten ur och som faktiskt fortfarande fungerar som reserv för dricksvatten? Det vattnet är vi flera ur flera generationer som har vuxit upp med att dricka. Idag ska man vara rädd om naturliga kalkkällor med naturlig tillgång på vatten. Ni gör ju precis tvärt om.

Att välja en plats invid en sjö och dessutom i en bergssluttning gör ju att vid en eventuell läcka rinner det rakt ned i sjön.

-Vi motsätter oss en detaljplan som riskerar att förgifta vårt vatten.

Gör om gör rätt för naturens skull! Eller gå till historien som en av de kommuner med politiker som tillät en enorm miljökatastrof när de hade möjlighet att stoppa idiotin.

Omvärldsläget gör det skyndsamt säger både företaget och ni på kommunen, men vad är det som säger att det finns en lika stor efterfrågan på trotyl om tio, tjugo år? Då går det inte att backa och få tillbaka naturen med möjligheter till arbetstillfällen inom exempelvis turism och kultur. Nora är känt för turism och för att ha fått Europa Nostra priset för sin bevarade miljö.

Naturen går inte att återställa, tänk på det och välj en plats som redan är asfalterad, industrialiserad och har infrastruktur. Eller lär av Finland, de har lagt sin fabrik långt ifrån boende. Då minskas även risken för att boende intill skadas vid eventuella olyckor eller fientliga attacker på fabriken.

I Malmstavik som ligger på våra mark har vi ett fornminne sen malmen lastades där, vilket hänger ihop med bergsmiljön i byn Nor med smedjan, hyttuinen, smalbanan, vår banvaktarstuga och den gamla telegraflinjen. Det är värt att bevara, utveckla och något att visa upp och vara stolt över. Många fornminnen har upptäckts i samband med förundersökningar, så många att arkeologerna säger ett större område måste undersökas och det ska bekostas av företaget innan eventuell fortsättning av projektet.

-Vi motsätter oss en detaljplan som förändrar vår kulturbild och våra fornminnen.

Är det verkligen värt att skapa 50 nya arbetstillfällen och eventuellt ytterligare några till för entreprenörer när det samtidigt kommer vara folk som flyttar härifrån? Människor som redan betalar skatt och gör bygden levande. Och vi som hade planerat att bosätta oss här framöver och nu väljer att inte göra det, så kanske det till och med blir plus minus noll när det gäller både befolkningsmängden och arbetstillfällen i Nora?

Så även om denna fabrik behövs motsätter vi oss detaljplanen i dess helhet. Det är alldeles fel plats att placera den på.

Några av våra största farhågor:

- riskerna vid både själva tillverkningen och transporterna
- föroreningar i luften, vattnet och markerna
- ljus- och ljudföroreningar i en nu tyst o lugn landsbygd
- olönsamt om 10-20 år
- mötesplatser nära in på våra stugor
- asfalterad väg i kulturlandskap
- artrik biotop förstörd längs med grusvägen
- vattenföroreningar i samband med ledningsdragning i sjöbotten
- gifter som snabbt sprids långt via sjöarna
- människor och djur som kommer bli sjuka av gifter
- stora störningar för vilt - fladdermöss, fåglar, groddjur, fiskar, m.fl.
- förlorade möjligheter till friluftsliv - mtb längs hela smalbanan, vandring, ridning, övernattnig,
- lättillgänglig natur för funktionsvarierade, tystnad, kanot/kajak, fiske, bad, osv
- sjunkande marknadsvärde på våra fastigheter, tom omöjligt att sälja sitt hus/fritidshus
- risk för fientliga attacker som drabbar intillboende samt vid transporterna
- risk för fientliga påtryckningar då en av aktörerna bakom Sweden Ballistics AB fortfarande har Rysslandskoppling via ett företag han fortfarande äger
- förlorade möjligheter att utveckla turismen i området
- kommer bli en avfolkningsbygd
- den äldsta byn i Nora offras och kulturhistorien glöms av

- att vi förlorar vårt arv för kommande generationer; mark, hus, stugor och skog.

Avslutningsvis kan sägas att Sweden Ballistics AB som företag med dess ägare har ju från början uppvisat ett nonchalant bemötande gentemot berörda. De har fortsatt i samma anda då diverse provtagningar i Östra hagen nu utförs utan att ta hänsyn till vare sig natur eller kulturmiljö på det sätt som krävs vid projekteringar enligt principen om hänsyn.

Allt visar på deras ointresse av människor och bevisar snarast att de enbart är drivna av att tjäna pengar utan känsla för folks välmående.

För delägarna i fastigheterna Fogdhyttan 2:13, 2:14 och 2:18, genom [REDACTED] (ställföreträdare) och [REDACTED]

Yttrande, del av Timanshyttan 1:6 Diarienummer: KS2025-212

Tankar utifrån mig och min familj:

Hej, härmed kommer mitt och min familjs yttrande angående Trotylfabriken i Nor.

Vill börja med att visa besvikelse över att ingen information tilldelades oss i Bengtstorp samtidigt som andra inom närmare radie fick info, då vi också kommer att drabbas av kemikalier som rinner ut i sjön Vikern som ligger intill vårt hus, samt mark. Vi som bor här både badar i sjön och har egna brunnar för dricksvatten som i vår förståelse kommer att påverkas av utsläpp från fabriken. Fabriken kommer drabba alla runt sjön Vikern när kemikalier rinner ut och förs vidare genom vatten och mark. Det finns också sjöar runt omkring Vikern som detta kommer forslas vidare till om man tänker realistiskt, oavsett i hur stor eller liten skala utsläppen blir så på lång sikt har vi ett miljöproblem. Man kan då fråga sig HUR detta utsläpp kommer påverka oss människor samt djur och natur i längden? Detta är en sjö som redan utsatts för kemikalier då Nitro Nobels olyckor skedde, som resulterade i diverse miljöfarliga ämnen som hamnade i sjön, vilket beskrivningen också påvisar. Då min morfars dåvarande flickvän gick bort i en av olyckorna samt hans systers man så har vi i släkten pratat mycket om just detta eftersom vi har ett sommarställe/arv i Nor också. Min morfar och hans syskon är uppväxta i Nor så vi har ett band till platsen långt tillbaka i tiden. Det vi pratade om då handlade dels om att ansvariga efter olyckan bestämde att sjön behövde vila och inte röras, som då får mig att fundera över de rör/ledningar som fabriken nu ska lägga i sjön? Detta kommer att röra upp kemikalier som äntligen lagt sig och nu när naturen äntligen fått fart att växa och gro runt Vikern (efter alla dessa år) ska dessa förutsättningar för naturen tas bort. Är tanken att sätta trotylfabriken intill Vikern att sjön redan utsatts för miljöpåverkan, så varför riskera annan plats? Även om värden i och runt sjön inte är av bästa kvalitet på vissa plan nu så behöver det inte bli sämre, utan snarare ges förutsättning att få bli normala igen med tanke på att människor vistas runt hela sjön. Att fabriken läggs på ett berg innebär att spillet rinner av berget rakt ut i naturen och vattnet oavsett säkerhetsåtgärder. Från början var det tal om att det inte handlade om något farligt eller miljöpåverkan i stor bemärkelse, utan generera arbete och man skötte diskussionerna diskret med tanke på att Bengtstorp inte fick

höra detta från kommunen förrän långt senare. Kemikalier är farligt för både människor och djur samt natur, om så fallet skulle innebära liten skala (vilket jag inte tror) så under lång tid har det definitivt påverkan på vår miljö negativt både här och spridit sig till andra platser. Idag som vi kommit så långt i vårt hållbara miljötank så ska vi ändå bygga något så riskfyllt på en plats som i slutändan påverkar så många. Varför välja en plats där människor bor och kommer behöva flytta ifrån? De har valt att bo och ha stuga på landet i lugnet, som nu kommer få flytta. De har valt Nora kommun som nu sviker sina invånare.

Barnen på Gyttrorskolan går och badar på badplatsen i Käppsta, kommer de kunna fortsätta med det? Det skrivs i planen att badplatser och sjökanter kommer vara tillgängliga men vill man bada och vistas på dessa platser? Vi som bor runt sjön badar såklart också, men bör vi avstå bad om detta går i bruk? Bör vi avstå att dricka vattnet i våra brunnar? Ska rören läggas ner på botten som ni beskriver, så rörs ämnen upp igen.

Detta rör vår familj på två sätt, det ena är att vi bor vid sjön i Bengtstorp och det andra att vår sommarstuga ligger på andra sidan Vikern där fabriken önskas byggas. Sedan 1800-talet har min släkt haft marken i Nor Fogdhyttan 2:13, 2:14 och 2:18 där vår släkt ärvt stugorna i släktledet. Jag själv är uppvuxen och bott där hela somrarna ända sedan jag var liten och platsen har en stor del av mitt hjärta. Jag, min mamma och pappa, min bror, mina kusiner och många fler i släkten har alltid åkt dit för återhämtning och att få träffa varandra. Man fiskar, badar, övernattar, åker båt och umgås, vilket kommer tas ifrån oss nu om fabriken byggs är jag rädd. Vi har många minnen från Nor och mina egna barn är lika fästa vid platsen som jag själv är, samt att platsen betydde allt för min mormor och morfar. Ska vårt arv ta slut nu? Kommer vi få ha kvar denna plats om fabriken skulle byggas? Vem vill/vågar bada i kemikalier? Vem vill plocka blåbären och äta dom? Eller svamp och lingon? Utsikten över sjön kommer istället för att mötas av natur innefatta ett torn och byggnad som både låter/bullrar, luktar och släpper ut kemikalier. Inte direkt ett sommarställe för återhämtning eller en plats man permanent vill bo på enligt mig, oss och många fler.

Vad gäller vägen som går fram till den önskade fabriken så är den smal och får inte breddas, detta medför att vägäckor skulle bredda vägen på ett flertal platser. Då kommer nästa fundering vart dessa äckor läggs? En av stugorna ligger precis vid vägen och på andra sidan går ledningar för el och fiber, kommer äckorna läggas på våra gårdar då? Det finns också en liten bro där Saxen och Vikern går ihop som daglig tung trafik skulle köras på, det blir ett kostsamt arbete med förstärkning av vägen samt vägäckorna. Trafiken kommer då innehålla farligt gods, där gör säkerheten mig orolig vid ev möte, olycka eller stop efter vägen...

Man har pratat om att detta ska generera jobb, men de som troligen flyttar härifrån är ju då folk som försvinner från bygden istället. Det är såklart bra med fler jobb i vår lilla kommun, MEN det borde vara på en plats som är säkrare för vår natur, befolkning och som gynnar våra invånare snarare än skrämmer iväg dom. Detta bygge skulle påverka på ett eller annat sätt var det än befann sig men bör man inte välja en väl vald plats på avstånd från så mycket påverkan som möjligt? Se hur Finland tänker kring placering av liknande fabrik.

Min oro kring trottylfabriken gäller främst den miljöpåverkan detta kommer medföra för oss människor samt djur och natur runt sjön. Kommer vi kunna bo kvar och om inte, vem vill köpa hus här då? Kommer vi kunna dricka vatten från vår brunn?, kommer vi kunna bada eller får man cancer av en kallsup? Kommer vårt arv i Nor (vårt sommarställe) få finnas kvar i vår ägo och hur kommer denna plats påverkas av trottylfabriken på sikt? Varför har vi runt sjön inte fått någon information om detta bygge i tid? Varför har redan vägar börjat ses över och platsen påbörjat en process när detta fortfarande är under utredning? Är vår talan förgäves kan man undra?

Tankar kring det utskickade dokumentet:

Vad gäller samrådet påstås att man haft den utformning som går att uppnå, men hur ställer man sig då till att den skiljer sig markant i förhållande till vad som nu planeras? Ett sådant underlag bör ha rimlig likhet med vad som önskas byggas för att ett sådant underlag överhuvudtaget ska kunna användas för att ta ställning i frågan. Att ange ungefärliga och uppskattade uppgifter måste man ju såklart göra, men ur ett rimligt perspektiv. Med tanke på att uppgifterna skiljer sig så kan man ifrågasätta hur detaljerat och genomtänkt detta är egentligen. Att sedan kontakta boende inom 1000 m från den tänkta bygganden bör också läggas en extra tanke kring, alla runt sjön Vikern kommer att påverkas plus fler därtill. Vad gäller ledningen/rören i vattnet som är osäkert i nuläget där man inte äns vet vem som ska utföra det, eller om det går att utföra, ändå skyndar man processen...

Angående kunskapskravet önskar man som boende runtomkring att de inblandade gått kurser och utbildningar inom området, då detta bör handla om säkerhet i allra största grad. Expertis bör man såklart anlita på de områden man inte behärskar, men samtidigt är detta inte en vanlig

fabrik som ska tillverka korvbröd, utan sprängmedel. Man önskar att chefer i ett sådant här projekt har en omfattande kunskap om det de ska driva ur ett säkerhetsperspektiv.

Om det sedan strider mot att lägga en sådan fabrik intill en sjö, samt att försiktighetsprincipen genomsyrar det pågående arbetet, hur går detta ihop? Skulle försiktighetsprincipen kunna följas bättre någon annanstans än just i Nor?

Val av plats, med hänvisning till minsta möjliga intrång, då kan man undra vilka platser det varit tal om som då skulle varit sämre? Detta medför risker i sjö och mark, boenden som går i kras, sommarstugor som blir öde, djurliv som försvinner. Oavsett om det finns skala för hur mycket en plats får skadas eller hur mycket kemikalier enligt en skala som får släppas ut vid en sådan fabrik, så kan vi inte blunda för ATT det kommer påverka platsen!

Om processavloppsvattnet renas på plats innan det far vidare till reningsverket, vart tar då resterna vägen och hur kan man säkerställa att dessa ämnen då inte (om så bara i liten mängd) sugs upp i skog och mark samt vatten vid fabriken?

Ur miljösynpunkt bör en större diskussion kring ångproduktionen införas. Att den ska göras med hjälp av oljepanna för att lättare kunna kontrolleras vid sabotage eller likande. Hur stor är risken då för sabotage och vad innefattar detta sabotage? Om olja väljs som alternativ, måste ju den risken isf vara hög? Samt att stoft faktiskt förekommer (om så i låg halt) från oljeförbränningen, även om den inte är kopplad till processutsläppen. Det spelar ju ingen roll vart det kommer ifrån utan ATT det förekommer. Om nu VOC-utsläppen är i liten skala, vad vet vi om påverkan av detta på lång sikt i och runt Nor ur ett framtidsperspektiv? Några kilo per dag som beskrivs, om detta sker i tio år tex? Hur ser klimatet ut då?

Angående trafiken så finns en fundering kring varför mötesplatser i så långa sträckor som 50-60 meter äns är tänkbart på den lilla vägen? Man får inte bredda hela vägsträckan men väljer ändå denna plats och gör vägfickor på som lösning. Om då bilar eller lastbilar med farligt gods möts, någon måste backa, en olycka sker eller vilt hoppar ut på vägen hur gör man då. För säker transport skulle en bred väg minska riskerna. Breddningen innebär ju att ta mark från markägare samt ta ner vegetation från markägare... Kan detta göras utan protest och godkännande från markägare? Vägkroppen är i dåligt skick så vem står för den reparationen, Nora kommun delvis. Det handlar då om lång planering och att det förmodligen redan lagts en budget för detta för länge sedan av kommunen. Hur kommer det sig att berörda då fått informationen så sent om detta har vart på tal under en längre tid?

Vad gäller transport, hur lämpligt är det att köra farligt gods förbi en skola?

Vid kemikaliehantering verkar det oklart om detta sker genom tömning i avlopp eller på annat sätt eller t.o.m. båda. Om dessa kemikalier körs med lastbil och en ev olycka skulle ske efter vägen, hur säkerställs att detta inte rinner ut efter den trånga vägen och hur skulle det påverka miljön om ett läckage ändå uppstår?

Utifrån risk och säkerhet är det oroväckande många ämnen ska florera på en plats med begränsad framkomlighet på liten yta i förhållande till vad som skulle kunna hända vid exempelvis brand eller explosionsolycka.

Utifrån de ledningar som ska läggas i Vikern, vilka skyddsåtgärder skulle kunna hindra att kvicksilver och andra miljöfarliga ämnen inte luckras upp genom grumling och påverkar värdena i vattnet och marken igen. Man kan ju inte mena att detta ska ligga kvar på botten när man lägger i en stor tung ledning, oavsett hur mycket man avgränsar så rör det på sig.

Sedan har vi djurlivet där omkring, fåglar, fladdermöss, grodor och växter som riskerar att fösas iväg.

En avvecklingsplan borde också upprättas även om fabriken ägare inte håller med, samt att de har för avsikt att driva fabriken under lång tid. En långsiktig plan vid en uppstart är såklart att föredra, men OM efterfrågan minskar eller fabriken måste lägga ner av något skäl, så bör en avvecklingsplan finnas utifrån ett säkerhetsperspektiv. Hur tar man hand om kemikalier, platsen, avfall och byggnader vid avslut? En ganska viktig fråga! Det ska självklart ställas krav av länsstyrelsen på ekonomisk säkerhet också, då både konkurs och oväntade utgifter kan förekomma likaväl i detta företag som i andra. Det gäller ett återställande av miljön, som kan komma att kosta om fabriken sedan skulle lägga ner.

Återkoppling önskas.

[REDACTED] Tillhör Bengtstorp samt Nor.

[REDACTED]

[REDACTED]

2025-10-23

Ett personligt brev angående etableringen av TNT industri i Timanshyttan 1:6, Nor; Nora kommun.

Mitt namn är [REDACTED] och jag är 5:e generationen på 2:13 där vi nu planerar ett generationsskifte. Tillbringar stor del av min tid i Nor.

För mej är skogen allt! Jag är uppvuxen i skogen. Redan som liten vistades jag mycket ute i naturen, plockade bär, åkte skidor, fiskade och hade många upplevelser tillsammans med min familj. Som ung kunde jag själv göra mina egna utflykter och uppleva de oändliga möjligheter som skogen kan erbjuda. Uppskattade tidigt skogens lugn.

Som scout fick jag lära mej att besöka skogen och när jag lämnade den skulle det inte finnas några spår kvar efter mej. I respekt till naturen ska jag aldrig skada den, så kommer den ge mej så mycket tillbaka. Många är vandringarna och kanotutflykterna med övernattningsarna under bar himmel då jag tillsammans med vänner lyssnat på skogen och tittat på stjärnorna.

Att komma tillbaka ut i naturen, komma tillbaka till Nor var helt avgörande för mej för att kunna bygga upp mitt liv igen. Första turerna själv ut i skogen, nu med hjälp av en permobil, var så skönt. Att få tillbaka min möjlighet att fritt röra mej i naturen. Kan inte beskriva den lyckan och befrielsen som det var att kunna återvända till skogens läkande kraft.

Att jag med permobilen nu kan åka utefter banan, ta mej ut i den orörda naturen är obeskrivbart. Jag kan återigen ta mej fram på en skogsväg, lyssna på alla fåglar och böja mej ner för att plocka kantareller och på så sätt träna min styrka och balans ute i skogen med en symfoni av liv runt omkring mej. Men utan möjlighet att åka på banan kommer jag ingenstans.

Det här väljer ni nu att ta ifrån mej! Skogen och banan som är det enda sätt för mej och andra i Nor, som måste leva sina liv i rullstol, att fritt kunna röra oss. Nu försvinner den friheten. Jag kommer aldrig mer kunna kliva runt i skogen över stock och sten. Gå långa sträckor i skog och mark. Men med permobilen har jag möjlighet att återigen kunna ta mej långa sträckor in i skogen. Jag vill inte trängas med trafik på min skogs tur och sedan komma fram till en fabrik. Det är inte mitt val av en skön naturupplevelse. Djuren kommer inte vara kvar, etableringen kommer skrämma bort dem. Ni kommer ta allt det ifrån mej!

Vi i rullstol kommer inte heller kunna röra oss fritt i byn utefter väg 742. Med så mycket tung trafik som planeras kommer det vara livsfarligt. När man sitter i en permobil så är man så sårbar. Ingenting skyddar om ett fordon kör på mej. Det värsta är att man kan inte hoppa undan snabbt i diket om man ser att mötet blir för närgånget. Man sitter fast! Det är mycket obehagligt.

Ni säger att ni inte bygger i Östra hagen. Men även att bygga några hundra meter därifrån är för mej ett förstört Östra hagen. Pulsen från en fabrik, personal bilar och andra industriljud. Det är ett hån mot oss som bor och vistas där att säga att inget kommer ändras. Allt kommer ändras!

Tyvärr tror jag inte på era tal om ni inte kommer synas eller höras! Är ni osynliga? Klart att ni kommer synas och höras, ni kommer förstöra hela skogen. Vem vill gå till Östra hagen och titta på en byggnad full av risker. Om ni bygger en industri i vår skog vill jag inte besöka den! Livsfarligt och förstört, varför ska jag vilja vistas där?

Jag tror inte ett ögonblick på att ni bara ska bygga på en liten del av skogen. Ni kommer precis som Nitro Nobel sakta ta bit efter bit. Vem tror ni att ni lurar? Uppvuxen på somrarna i Fogdhyttan hos min mormor och morfar kunde jag inte förstå varför tantens hus som vi fick bullar och saft hos helt plötsligt skulle rivas? Nitro Nobel hade utökat sitt skyddsområde!
Vi fick aldrig mer åka till Sandvik, det absolut bästa badet i hela Vikern med sandbotten och klippor, Nitro Nobel hade utökat sitt skyddsområde!

Svårt att förstå som barn. Ännu svårare att förstå som vuxen. Hur kan man nu göra om samma misstag igen? Låta industrier äta upp och förstöra vår sjö! Kommer inte finnas någon skog kvar utefter Vikerns stränder. Ni kommer stänga av skogen för oss alla.
Varför ska jag tro på er när ni säger att ni bara ska bygga en på en liten bit?
Jag tror att era planer och mål är att växa så mycket det går för att tjäna snabba pengar och då ta mer av vår skog i anspråk!

Varför ska vi ta alla era risker? Om ni inte kommer hit så är det inga nya risker för oss. Ni tvingar oss helt plötsligt leva med ofattbara risker. Det skrämmer oss.
Vid ett tillfälle sa ni att hela livet är fullt av risker, om man ska bli opererad är det en risk. Sant!
Men en stor skillnad vid en operation är att du alltid har ett val. Du kan alltid överväga riskerna med fördelarna. Om riskerna är för stora kan du alltid välja att tacka nej till en operationen.
Du har ett val! Nu tvingar ni oss att ta era risker!

Vi ska ha en ständig oro för att det kan smälla. Åh snälla säg inte att risken är liten. Vid varje olycka vid Nitro eller Orica har första reaktionen från ledningen alltid varit; Trodde aldrig att det skulle hända", "vi förstår inte varför det hände".
Uppvuxen med Nitro Nobel så är riskerna inte värt det!
Minns när det smällde 1976, då satt jag i ett klassrum inne i Nora, 5 km från smällen, när marken skakade, sirenerna ljud och mina klasskamrater som hade föräldrar som jobbade på Nitro började gråta i rädslan över vad som hänt. Så kom inte och prata om hur säkert detta är.
Att leva 700 m från en högrisk industri är en absurd risk ni utsätter oss för. Tror ni verkligen vi kommer fortsätta känna oss trygga?
Dagliga, dygnet runt störningar som ni tvingar oss att stå ut med i vår idag lugna och tysta by.
Dessutom kommer ni förstöra allt som har någon betydelse för oss. Naturen!

Vi plockar svamp och bär. Kan idag bada vid Östra hagen. Svara mej inte att det går bra att fortsätta att bada och äta svampen och bären. Förstår ni inte att det är ett mycket okänsligt svar. Skulle inte tro att ni tar er badsemester och åker till en sjö som ligger 100 m från en fabrik när ni vill njuta av skog och natur.

När man bor på landet är 800 m ingenting, det är som bakgården vid ett hus i stan. Du rör dej ofta på mycket stora ytor. Så för oss är det som ni kommer och bara klampar in på vår bakgård.
Om det är något som ska göras så är det att återställa det som redan är förstört!
Se till att allt gift som är dumpat i Vikern och industriområden tas bort istället för att riskera att göra ännu mer skada. Låt oss få tillbaka vår sjö och natur. Genom att bygga denna industri riskeras allt bli förstört för all framtid.

Har ni något ställe på jorden där ni känner en frid och ett lugn? När ni kommer dit åker axlarna ner och ni kan inte låta bli att ta ett djupt andetag... Ert paradiset. Här har vi vårt lilla paradiset. Nu kommer ni hit och tror att vi tycker det är ok, och ni tror att vi bara ska tycka det är toppen?
Det gör vi inte!

Hur kan det vara möjligt att man får omvandla ett skogsområde som används så flitigt som rekreation av oss boende och alla besökare. Ett område med sin tillgänglighet som inkluderar alla. Under mina åkturer med permobilen möter jag så många besökare utifrån byn som stannar upp och berättar om sej och sin promenad. De kommer från området runt sjön eller långväga ifrån. Ofta berättar de långväga besökarna att nån gång varje år så är det en tradition att komma hit och ta en promenad. Jag blir vid varje möte förvånad hur de hittat hit.

Hur kan det vara möjligt att ens tänka tanken att få stänga av en så fridfull och väl använd skogsväg för att bygga en fabrik?

Jag har svårt att förstå att en kommun kan svika sina boende på det sätt som Nora kommun nu sviker oss boende i Nor i och med att de stöttar denna etablering som ni gör i och med avsiktsförklaringen. Är det något Nora kommun skulle göra för sina invånare är det att se till att en sanering av Vikern blir gjord och att de ansvariga får betala för den miljöförstöring som gjorts. Trots att undersökningar visar på rikt naturliv, fladdermöss, orkideér och arkeologiska fynd. Så envisas ni att blunda för de otroliga risker ni kommer utsätta oss för. Har ingen betydelse hur säker industrin än är! När det otänkbara sker ska ni då stå där och även ni säga: "Vi trodde aldrig att det skulle hända!"

Jag vill inte mötas av en fabrik, bilar och lastbilar när jag åker ut på min skogspromenad!

Jag vill kunna komma ut i en orörd skog.

Jag vill inte bli avstängd från att kunna ta mej ut i skogen. Önskar få behålla friheten att kunna ta min permobil ut i naturen. Kunna ha möjlighet som alla andra att få tillgång till naturen, trots mitt handikapp.

Tvinga mej inte att än en gång förlora den del av mitt liv som betyder så mycket för mej, tillgängligheten till en orörd skog, som i och med etableringen kommer tas ifrån mej.

Jag vill kunna fortsatt att åka ut i skogen mötas av havsörnen som ljudlöst glider framför min rullstol. Jag vill höra fåglarna, ducka för kottarna som ekorrarna ivrigt kastar ner och på nära håll se hur årstiderna sakta växlar.

Att ni ens kommit på tanken av denna placering är för mej ofattbart!

Det måste finnas någon bättre plats att placera en industri på än att ni tränger er på och förstör våra hem och ett av det viktigaste området i vår by Nor.

Jag vädjar till att ni verkligen tänker på alla konsekvenser ni bestämmer att vi ska ta!

/ [Redacted]
Noor 2025-11-06

**Samlade synpunkter från boende
och fastighetsägare i Nors by och
runt Vikern med omnejd.**

**Granskningsyttrande
detaljplan för del av
Timanshyttan 1:6 i Nora
kommun.**

**Diarienummer: KS2025-212
eller Plan-2024-102**

Datum: 2025-11-06

1. Människorna bakom synpunkterna	4
1.1 Gemensam uppfattning	4
2. Valet av plats är olämpligt	5
2.1 Föresattningarna är ej gynnsamma för en Sevesoindustri	5
2.2 Val av plats har gjorts godtyckligt	6
2.3 Bristande lokaliseringstudering har gjort att fel typ av plats har valts	6
2.4 Närheten till vatten ökar risker för miljö och hälsa	6
2.5 Ogynnsamma geotekniska förutsättningar i Östra Hagen	7
2.6 Är en plats för friluftsliv och rekreation	8
2.7 Höga djur- och naturvärden på platsen	8
2.8 Platsen kräver olämplig ombyggnation av väg 742	9
2.9 Geologiska förutsättningar längs med väg 742	10
2.10 Platsen kräver olämplig nedläggning av VA-ledning på förorenad botten	12
2.11 Val av plats utan uppfylla kunskapskrav	13
3. Detaljplanens bristande hänsyn till miljö	13
3.1 Negativ påverkan biologisk mångfald	13
3.2 Påverkan från utsläpp och föroreningar	14
3.3 Påverkan på miljö kvalitetsnormer sjön Vikern	14
3.4 Upphävande av strandskydd saknar grund	15
3.5 Boplats för fladdermöss	16
3.6 Våtmarken	17
4. Detaljplanens bristande hänsyn till kulturmiljö	18
4.1 Nor kan vara Noras äldsta by	19
4.2 Fornlämningar i och nära Östra Hagen	19
4.3 Riksintresse Gamla Viken	19
5. Detaljplanens bristande hänsyn till hälsa och säkerhet	21
5.1 Otillräckligt utrymme för säkerhetsavstånd	21
5.2 Räddningsväg saknas	22
5.3 Risker vid konflikt, terrorattentat eller sabotage	22
5.4 Risker kopplat till klimatförändringar	23
5.5 Detaljplanens effekter på transporter och säkerhet för allmänheten	23
5.6 Buller	24
6. Miljökonsekvensbeskrivningen och andra beslutsunderlag är undermåliga och otillräcklig som beslutsunderlag	25
6.1 Övergripande brister MKB	25
6.2 Samlade bedömningar som inte reflekterar det som beskrivs	25
6.3 Naturvärdesinventeringarna är bristfälliga	26
6.4 Naturinventering berör för litet område	27
6.5 Fullständig häckfågelinventering och inventering av groddjur saknas	27
6.6 Fladdermusinventering saknas	28
6.7 Underlag som rör transporter och trafik är undermåliga	29
6.8 Gynnande av exploatering och brist på eget ställningstagande från Nora kommun	29
7. Detaljplanens står i konflikt med andra intressen	30
7.1 Orimlig balans av enskilda privata intressen och allmänna intressen	30
7.2 Ej i linje med översiktsplan, RUS och plan för LIS-områden	30
7.3 Agenda 2030 och Natura 2000	31

7.4 Värdeinskränkning av fastigheter	31
7.5 Planens status vid uteblivna tillstånd från Mark- och miljödomstolen	31
8. Formella fel i processen	32
8.1 Planbesked på tveksamma demokratiska grunder	32
8.2 Bristande samråd	32
8.3 Bristande demokratisk process och otillåtlig påverkan på officiella yttranden	32
Bilaga 1:	33
Utlåtande om fladdermusförekomsten inom planerat exploateringsområde vid Timanshyttan 1:6 i Nora kommun	33
██████████ Naturvårdsbiolog med specialitet fladdermöss	33
2025-10-07	33
Bilaga 2:	33
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	33
Väg & Miljö	33
2025-10-10	33
Bilaga 3:	33
Grumling av förorenade sediment i samband med nedläggning av sjöledning för vatten och avlopp i Vikern	33
██████████ senior miljökonsult	33
2025-11-01	33
Bilaga: 4	33
Sakkunnigutlåtande Etablering av TNT fabrik Timanshyttan 1:6	33
██████████	33
2025-05-13	33
Bilaga:5	33
Yttrande lokalisering - Örebro Museum	33
Magnus Odebäck, Ljunge Fil. Dr. Arkeolog	33
2024-02-03	33
Bilaga:6	33
Kontaktuppgifter till samtliga yttrandeparter	33

1. Människorna bakom synpunkterna

1.1 Gemensam uppfattning

Vi invånare i Nor och dess omgivning kräver att processen med detaljplanen gällande industrimark för den föreslagna etableringen av en TNT-fabrik i Östra Hagen avbryts med hänsyn till vad som kommit fram under samråds- och granskningsprocessen. Granskningsversionen av detaljplanen visar bristande hänsyn till miljö, hälsa, säkerhet, naturvärden och kulturmiljö. Därtill är beslutsunderlagen undermåliga och platsen är vald utifrån en bristande lokaliseringsutredning.

För att syftet med detaljplanen ska kunna uppfyllas krävs att en ombyggnation av väg 742 är möjlig på ett sätt som tillåter transporter av farligt gods. Förutsättningarna för detta utreds inte inom detaljplanen utan hänskjuts till en vägplan beslutad av Nora kommunfullmäktige som ska tas fram av Trafikverket. Om Nora kommun trots vår uppmaning går vidare och lägger fram detaljplanen för beslut bör detta göras efter att vägplanen är klar och har redovisat att en sådan ombyggnation är möjlig.

Denna etablering skulle innebära förlust av värdefull naturmark, försämra den lokala livsmiljön och innebära stora risker för miljö och hälsa. Sjön Vikern och dess omgivningar är en viktig plats för rekreation, inte bara för oss som bor här utan för hela kommunen. Bebyggelse, landskapsbild och fornlämningar i det berörda området är en del av Nora kommuns unika kulturarv, det som gör kommunen speciell och attraktiv. Det bör värnas för framtida generationer och vara en del av en hållbar utveckling av kommunens tillväxt.

Vi är inte motståndare till TNT-produktion inom Nora kommun. Men produktionen måste ske så säkert som möjligt med hänsyn till hälsa och miljö.

Vi som ställer oss bakom detta yttrande är ca 90 fastighetsägare i närområdet, varav cirka hälften fastboende och föreningen Bevara Nor och Vikern. Se bilaga 6 för fullständig lista och kontaktuppgifter.

2. Valet av plats är olämpligt

2.1 Förutsättningarna är ej gynnsamma för en Sevesoindustri

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en industri som tillhör den övre klassningen av Sevesolagen, mer specifikt en TNT-fabrik. Även om kommunen försöker hänskjuta många av de realiteterna till processen i Mark- och miljödomstolen så står det tydligt i samrådsredogörelsen att *”kommunen ser att annan typ av industri bör etableras närmare tätorter och större infrastrukturleder.”* Med andra ord är det utan tvekan så att detaljplanen inte bara i praktiken tar höjd för Sevesoklassad industri, den är helt utformad för det. Det understryks av att handlingar som innefattas i underlaget är framtagna och finansierade av bolaget Sweden Ballistics AB som i detta nu söker tillstånd för en TNT-fabrik på denna plats. Därför måste detaljplanen förhålla sig till Sevesoklassad industri, allt annat är vilseledande.

Vad som är Sevesoverksamhet regleras i lagen (1999:381) och förordningen (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, Sevesolagen respektive Sevesoförordningen. Sevesolagstiftningen omfattar verksamheter där farliga ämnen i form av kemikalier förekommer i stora mängder vid ett och samma tillfälle, så kallade Sevesoverksamheter.¹

Den redovisade lokaliseringsutredningen som är en del av MKB uppfyller inte de krav som ställs i miljöbalken, Sevesolagen eller tillhörande EU-direktiv vilket är relevant då detaljplanen syftar till att möjliggöra Sevesoklassad industri. Verksamheter ska lokaliseras till den plats där ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Utredningen:

- saknar jämförande analys av alternativa lokaliseringar,
- redovisar inte urvalskriteriernas viktning eller tillämpning,
- saknar miljö- och riskanalys,
- saknar analys av påverkan på sociala värden och kulturvärden
- beaktar inte transport- och säkerhetsrisker, och
- tar inte hänsyn till totalförsvarsaspekter.

Valet av plats grundas endast på faktorer såsom tillgång till mark, industriell tradition, arbetskraft, logistik och ekonomi. Det framgår inte hur man identifierat urvalsgruppen av kommuner, hur kriterierna har viktats och inte heller hur den slutliga rankingen genomförts. Alternativa platser har huvudsakligen avfärdats med hänvisning till infrastruktur och kostnadsaspekter, vilket absolut inte är förenligt med kravet på en miljömässigt grundad lokaliseringsprövning.

Mot denna bakgrund bör den aktuella lokaliseringsutredningen inte godkännas som beslutsunderlag för valet av plats. En ny, fullständig lokaliseringsutredning bör genomföras i enlighet med miljöbalkens och Sevesolagstiftningens krav samt med insyn för berörda sakägare.

Detta yttrande beskriver platsens olämplighet utifrån områdets fysiska förutsättningar, naturvärden, närhet till bebyggelse, människors säkerhet samt lagstiftningen.

Sweden Ballistics har i många sammanhang pratat om framtida expansion i intervjuer² om större volymer, enorm efterfrågan³ och expansion vilket även nämnts i ansökningshandlingar till Mark- och miljödomstolen och lokaliseringsutredningen. Expansion som inkluderar ökad lagring är inte möjlig på denna plats med bibehållet säkerhetsavstånd till bostadshus, vilket gör platsen olämplig.

¹ <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riskhantering-och-pbl/seveso/om-seveso/sevesoverksamhet/>

² <https://www.ft.com/content/77fdce32-34ad-4402-967b-c531a830f5f3>

³

<https://www.breakit.se/artikel/43439/fintech-entreprenoren-ioakim-sjoblom-blir-krutgubbe-swebal-ska-satsa-800-miljoner-pa-s-prangamnesfabrik>

2.2 Val av plats har gjorts godtyckligt

Enligt förarbetena till PBL ska planläggningen präglas av kontinuitet och förutsägbarhet, särskilt i frågor som rör långsiktig markanvändning. Nora kommuns rapport "Lokaliseringsutredning industri och verksamhetsmark" (2024)⁴ pekar ut elva områden som lämpliga för industriella verksamheter som inte bör samlokaliseras med bostäder. Lokaliseringsutredningen utgör en del av det planeringsunderlag som kommunen är skyldig att beakta vid prövningen av markens lämplighet. Den aktuella platsen finns inte med bland platserna som identifierats. Att kommunen nu frångår sina tidigare ställningstaganden utan att redovisa nya tekniska, miljömässiga eller planeringsmässiga skäl innebär att beslutsunderlaget framstår som bristfälligt. Det tyder på att den aktuella lokaliseringen inte grundas på kommunens planeringsunderlag utan på ett enskilt företags val av plats, vilket undergräver utredningens legitimitet.

2.3 Bristande lokaliseringsutredning har gjort att fel typ av plats har valts

Platsen som företaget har valt för fabriken är en sluttning vid sjön Vikerns västra strand. Den är med all sannolikhet vald för att företaget ser möjligheter att snabbt och förhållandevis billigt lägga ledningar i Vikern och för att det är billigare att bygga på naturlig skogsmark än redan förorenad industrimark.

Lokaliseringsutredningen redovisar inte alternativa lokaliseringar på ett godtagbart sätt. Analysen av alternativa lokaliseringar präglas av en tydlig avsaknad av objektivitet och balans, där viktiga fakta utelämnas och bedömningsgrunder tillämpas inkonsekvent. Det skapar ett intryck av att processen drivs mer av önskan att legitimera ett redan fattat beslut, snarare än av en genuin strävan att identifiera det mest lämpliga alternativet baserat på sakliga grunder. Till exempel avfärdas Hästskoberget med argument att det skulle krävas utbyggnad av infrastruktur, vatten och avlopp samt ombyggnation av en korsning. I jämförelse med de infrastruktursatsningar som skulle krävas för att etablera industrin i Nor ter sig dessa investeringar blygsamma. Kommunfullmäktige beslutade 2025-10-22 om framtagande av en vägplan⁵ för hela den 8 km långa väg 742. Ombyggnad av väg 742 kommer troligen att kosta hundratals miljoner.⁶ Anläggningen av en sjövattnsledning från Nor till Gytorp innebär inte bara stora miljörisker utan även omfattande investeringar. E.ON påtalar i sitt samrådsyttrande att landsbygdsnätet i området inte är dimensionerat för effekten som en industri efterfrågar och att det kommer ta flera år att förstärka och bygga fram ett elnät för den effekt som en industri kräver.⁷ Det föreslagna området Timanshyttan 1:6 förutsätter följaktligen omfattande infrastrukturella åtgärder – något som motsäger påståendet om dess lämplighet som etableringsplats.

2.4 Närheten till vatten ökar risker för miljö och hälsa

Kommuner och myndigheter ska identifiera och värdera ekosystemtjänster i planprocessen, vilket inte har gjorts. Anläggningens närhet till sjön Vikern och till angränsande bebyggelse innebär att konsekvenserna av ett eventuellt haveri, sabotage eller utsläpp skulle bli oproportionerligt stora för både civila och miljön. Då detaljplanen syftar till att möjliggöra en specifik industri är verksamhetens behov och potentiella miljöpåverkan utifrån den fysiska miljön relevant även om tillstånd för anläggning och drift hanteras i en annan process.

Ett utsläpp på land filtreras och bromsas, medan utsläpp i vatten sprids snabbt och långt eftersom många kemikalier är vattenlösliga. Vid ett haveri skulle stora mängder TNT och/eller andra kemikalier

⁴ Lokaliseringsutredning industri- och verksamhetsmark, Dnr KS2022-144, S-2022-403, 2024

⁵

<https://www.nora.se/download/18.31932577199c8f71d314f75/1760558994125/F%C3%B6redragningslista%20KF%202025-10-22.pdf>

⁶ Jämförelse med aktuell ombyggnation väg 244 som innefattar 1,5 km cykelväg, ett accelerationsfält, belysningar i tre korsningar. Beräknad kostnad för projektet är 53 miljoner. 8 km bilväg med god bärighet på ofast mark kommer kosta mångdubbelt mer.

⁷ PLAN-2024-102 E.ON Yttrande Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6

kunna rinna från området ner i Vikerns vatten. Man ska enligt ansökan till Mark- och miljödomstolen, hantera 900 ton TNT, oleum, svavelsyra, salpetersyra, giftigt/cancerframkallande rödvattenslam och toluen på området. Mängden innebär betydande risk för förorening av både mark och vatten. Vid brand, explosion eller annan olycka kan stora mängder kemikalier snabbt nå sjön Vikern. Det finns inga möjligheter att rena Vikern om det hamnar mängder av TNT eller andra kemikalier i den. Med hänsyn till den sammanlagda risken för förorening av sjön Vikern och dess till- och avrinningsområde bedöms den föreslagna lokaliseringen ha en förhöjd risk, vilket kommunens egen bedömning i samrådsversionen av detaljplanen påpekar:

"Planområdets läge nära sjön Vikern innebär en förhöjd risk för samhällen runt hela sjön då ett utsläpp av kemikalier kan spridas i hela Vikern och dess in- och utlopp. Vid eventuella utsläpp av kemikalier finns även risk för påverkan på grundvatten."

Detaljplanens handlingar saknar konsekvensanalys för farligt gods nära vattendrag vilken ska inkludera:

1) Typ av gods (explosivt, brandfarligt, giftigt), 2) Transportmängder och frekvens, 3) Möjliga scenarier (olycka, läckage, brand) trots att risker ska identifieras tidigt i planprocessen. Dessutom gäller extra säkerhetskrav för farligt gods med hög riskpotential.⁸ Den bristande konsekvensanalysen är extra allvarlig då väg 742, samt vägen som ska anläggas på banvallen, som är en del av detaljplanen, går nära vatten, bitvis endast några meter från sjön Vikern.

Trafikverket anger generellt att grusväg med farligt gods bör ha hög skyddsnivå om vägen går nära vattendrag. Hög skyddsnivå innebär att det skall finnas täta diken som hindrar infiltration till grundvatten och leder bort förorenat vatten. Dessutom skall det finnas möjlighet att stänga av flödet vid olycka med farligt gods. För att fånga upp partiklar och metaller och petroleumspill från grus och trafik bör det finnas sedimentationsfickor och fördröjningsytor som ger tid för sedimentation och minskar flödestoppar. Dessutom bör det finnas möjlighet att samla upp och sanera vid kemikalieolycka. Allt detta saknar väg 742.⁹

Då Norsbäcken är mindre än 2 m bred och gränsar till odlingsmark omfattas denna av biotopskydd, vilket inte redovisas eller tas hänsyn till i planbeskrivningen eller MKB.

Enligt MSB:s skrift "Utgångspunkter för totalförsvaret 2025-2030" utgör försvarsindustrier och kemikalieanläggningar särskilt prioriterade mål vid kris eller väpnad konflikt. Den valda platsen, belägen nära sjö och bostäder, medför en ökad sårbarhet vid sabotage, olycka eller krigshandlingar. Detta perspektiv saknas helt i lokaliseringsutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen.

2.5 Ogynnsamma geotekniska förutsättningar i Östra Hagen

Vikern är belägen i en tydlig sprickzon som löper i nordväst-sydöstlig riktning genom berggrunden. Sjöns långsmala form följer i stort sett denna sprickzon och förklarar varför Vikern är djup och långsmal. Många av de historiska gruvorna i Vikerstrakten ligger längs samma sprickzoner, eftersom malmineral ofta anrikas i dessa strukturer. Inom planlagt område finns vulkaniska bergarter. Vulkaniter är heterogena vilket innebär att det kan finnas områden med lägre kvalitet. Sprickor styr grundvattenflöde och infiltration. Grundvattenmagasin i sprickor i berggrunden är föroreningskänsliga eftersom sprickor i berg leder vatten snabbt och utan naturlig rening. Om förorenat dagvatten infiltreras kan det spridas långt och snabbt i grundvattnet.

Med hänsyn till områdets historiska gruvverksamhet¹⁰ bör detaljplanen inte antas förrän fullständiga geotekniska och miljötekniska undersökningar har genomförts. Planhandlingarna måste redovisa risker för sättningar, instabilitet och bärighet samt åtgärdsförslag. Vidare ska miljötekniska markundersökningar genomföras för att klarlägga förekomst av tungmetaller, sprängämnesrester och andra föroreningar, samt en hydrogeologisk analys för att bedöma påverkan på grundvatten. Utan

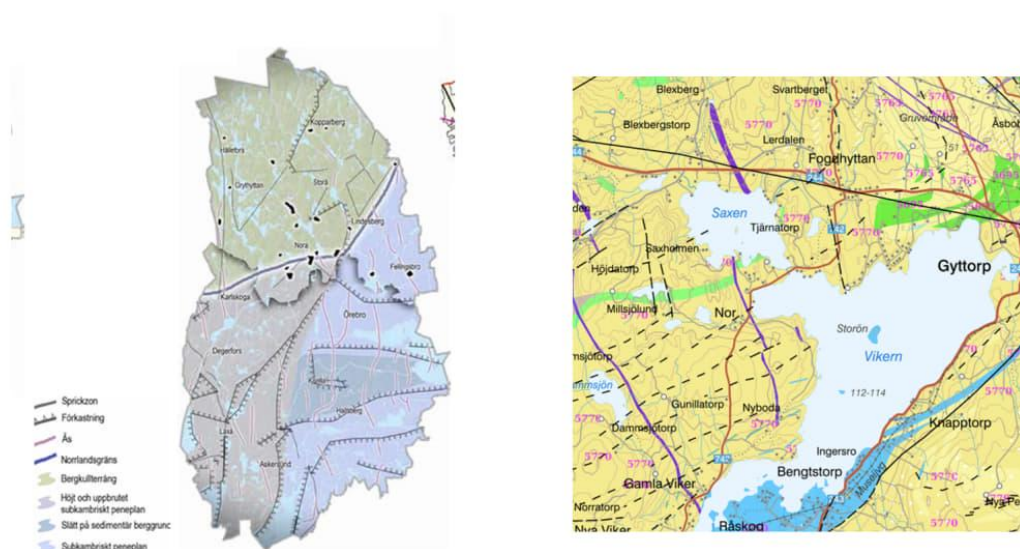
⁸ Transport av farligt gods – Väg och järnväg 2025/2026MSB2393

⁹

<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Sakerhet-och-konflikter/Transporter-av-farligt-gods/>

¹⁰ Länstyrelsen Örebro Pub.nr. 2012_27

dessas underlag kan markens lämplighet enligt PBL 2 kap. 5 § inte anses styrkt.

SGU:s kartverktyg¹¹ visar även att den valda platsen ligger i en sprickzon med varierande jorddjup och bergkvalitet, vilket innebär risk för ras, skred, sprickaktivering, sättningar och föroreningsspredning till både grundvatten och recipient. Dessa geologiska förhållanden har inte beaktats, trots att de är av avgörande betydelse för en Sevesoverksamhets säkerhet, där olyckor kan innebära explosioner, och för att kunna bygga på platsen.

2.6 Är en plats för friluftsliv och rekreation

Området är en större oexploaterad udde i sjön Vikern. Den är lättillgänglig med en smalbana som möjliggör för funktionsnedsatta att uppleva och vistas i naturen och få ha upplevelser som annars inte skulle vara tillgängliga för alla. Vare sig man rider, åker mountainbike, rullstol eller vandrar har man en fin utsikt över sjön och dess intilliggande öar. Naturliga badplatser finns dit barnen kan cykla själva utan risk för trafik. Man kan tälta, paddla, fiska, ha tillgång till friskt källvatten och njuta av flora och fauna. I skymningen kan du få uppleva fladdermössens tysta jakt. En etablering på platsen gör att förutsättningar för ett meningsfullt friluftsliv försvinner på hela udden och tystnad är idag en sällsynt upplevelse.

2.7 Höga djur- och naturvärden på platsen

Östra Hagen är en plats där djur och natur får vara i fred. Delar av området är påverkat av skogsbruk men det finns också andra delar med äldre ihåliga träd, nedfallna träd och hålträd med synliga spår av hackspettar och varierande natur som gillas av en mångfald av djur. Närheten till sjön, våtmarker, sumpskogar, stenrösen och stenformationer från banvallens anläggning skapar förutsättningar för stor biologisk mångfald. Växter som vatten- och kräklöver och tätört går att se från banvallen. Längs med banvallen närmre Nor finns bland annat orkidén fläcknyckel.

Det är en plats med rikt fågelliv; havsörn, spillkråka, drillsnäppa, talltita, storlom, gråtrut, grönsångare, ormråk, skrattnås, orre, tranor, ugglor av olika slag och tjäder är vanliga observationer. Tjädernas spelplats finns i närheten. Noras biologiska förenings årsrapporter mellan 2016-2024 har rapporterat följande rödlistade arter från sjön Vikern och skogsområdet öster om Nor: buskskvätta, ärtsångare, spillkråka, smådopping, rödrom, rödvingetrast och kricka. Även däggdjur som fladdermöss, ekorre, hare, räv, älg och rådjur syns ofta, även lodjur har observerats.

¹¹ <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-berg-50-250-tusen.html>

Vi tydliggör i detta yttrande varför naturvärdesinventeringen brister och inte ger en rättvis bild av befintligt naturvärde, växter och fauna. Därför kan den inte godkännas som beslutsunderlag. De höga djur- och naturvärdena i Östra Hagen gör att det här är en dålig plats för en industri, inte minst med tanke på att alternativet kunnat vara en redan industrialiserad yta.

2.8 Platsen kräver olämplig ombyggnation av väg 742

Platsen är olämpligt vald då den kräver en omfattande ombyggnation av en lång väg som ligger inom strandskyddat och känsligt område. Ombyggnationen av väg 742 är så omfattande att det bör likställas med att bygga en ny väg. Då området ligger inom strandskyddat område är detta olämpligt.

Detaljplanen ska visa att marken är lämplig för den avsedda användningen och har förutsättningar för fungerande infrastruktur. Planprocessen har präglats av den tidsbrist som kommunen och bolaget åberopar. Att inte utnyttja redan befintlig infrastruktur kommer leda till att försena projektet då det inte finns en vägplan eller lösning för hur all byggtrafik skall hanteras.

Enligt Trafikverkets Nationella vägdatabas (NVDB) uppfyller vägnätet inte kraven för säkra transporter av farligt gods. 742 är en smal väg med många bostadsutfarter och påverkas påtagligt av tjällossning och nederbörd. Vägen ligger mycket nära vatten och kan tidvis översvämmas. Den är inte en strategisk transportled för tung trafik och rekommenderas inte för farligt gods. Även efter ombyggnationen kvarstår problem som gör den olämplig.

En vägplan för 742 ska enligt väglagen och miljöbalken pröva konsekvenserna för tillgänglighet, miljö och samhälle. Detta innebär att vägen skall vara säker för alla trafikanter då 742 är det enda alternativet att ta sig till bostäder, arbete, kollektivtrafik, service och utbildning. Det är ännu inte utrett om en sådan ombyggnation är möjlig. Trafikutredningen och förstudie väg 742 redovisar endast en ytlig beskrivning av halva området som vägplanen ska beröra. En djupare beskrivning som kan avgöra vad som är möjligt hänskjuts till vägplanen som Trafikverket ska ta fram vilket kommer ta flera år. Vi bestrider att detaljplanen kan beslutas om innan vägplanen är klar och man vet om det kommer att vara möjligt att hantera de tillkommande transporter av farligt gods som etableringen av fabriken skulle innebära.

Länsstyrelsen skriver i samrådet¹² *”Det behöver förtydligas vilka av dessa åtgärder som är nödvändiga för att uppnå detaljplanens syfte och för att säkerställa markens lämplighet, det vill säga är nödvändiga för att planområdet ska bli lämpligt för den bebyggelse och de byggnadsverk som regleras i detaljplanen, och vilka åtgärder som är nödvändiga för den specifika verksamheten och därigenom hanteras inom tillståndprocessen enligt miljöbalken. Detta innefattar även ett tydliggörande av de åtgärder som krävs för att säkerställa människors hälsa och säkerhet, det vill säga åtgärder kopplade till trafiksäkerhet och transporter med farligt gods. Det behöver även tydliggöras hur de åtgärder som är nödvändiga för markens lämplighet, det vill säga för detaljplanen, ska säkerställas.”* Vi ser inte att något sådant tydliggörande har gjorts. Genom att hänskjuta allt som gäller väg 742 till en tredje ny process - en vägplan framtagna av Trafikverket, påvisas inte platsens lämplighet för tunga transporter av farligt gods vare sig i processen för detaljplan eller processen i Mark- och miljödomstolen. Därför yrkar vi på att vägplanen måste vara färdig innan detaljplanen kan beslutas, då vägplanen i princip utgör ett nödvändigt underlag för detaljplanen.

Det finns ingen naturvärdesinventering eller MKB som innefattar hela vägen, så påverkan på miljö, hälsa och natur- och kulturvärden är inte klarlagd. Väg 742 pekas ut av Trafikverkets GIS-karta som en av få vägar i Nora kommun med artrika vägkanter/vägmiljöer. Trafikverkets kartläggning syftar till att bevara den biologiska mångfalden, vilket inte detaljplanen förhåller sig till. Breddning, asfaltering och anläggande av mötesfickor längs vägen skulle kraftigt förändra landskapsbilden och allvarligt skada bygdens småskaliga, historiska karaktär. Åtgärder av vägens södra del skulle medföra stora negativa konsekvenser för kulturmiljön i riksintresset Gamla Viker.

Därtill har Trafikverket påtalat behovet av en vägplaneprocess enligt väglagen för att pröva konsekvenser och markanspråk. Detta kan medföra tvångsinlösen av tomter och mark till förmån för privat verksamhet. Det innebär stora ingrepp för ett stort antal enskilda för att gynna ett privat företag vilket kan vara oförenligt med kommunallagen.

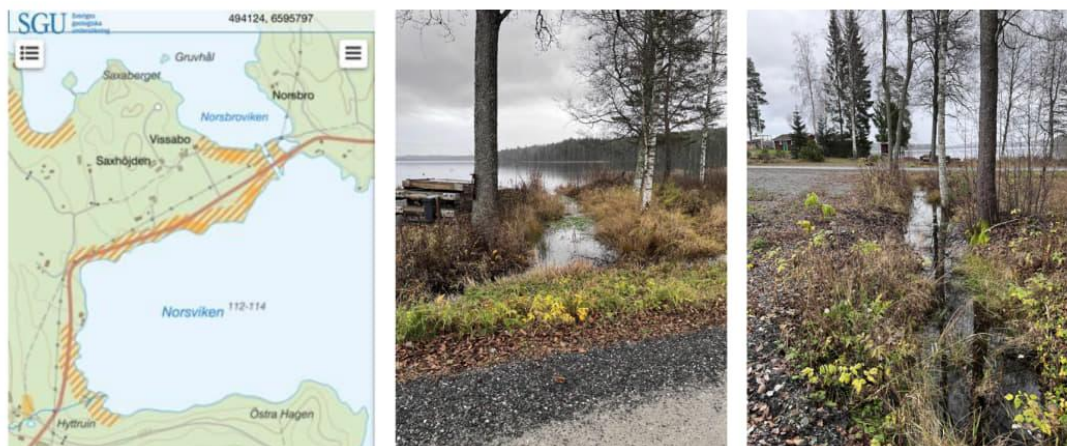
2.9 Geologiska förutsättningar längs med väg 742

Anläggningen av väg 742 och planerade 38 mötesfickor medför stora ingrepp i kulturmiljön och i de ekologiska värdena. Vägen behöver förstärkas för tunga transporter, men stora delar av området består av ej fast mark vilket ger risk för skred och ökar faran vid olyckor med farligt gods. Rensning av vegetation och trädfällning som beskrivs kommer ytterligare göra marken instabil och öka risken för översvämning. Den naturliga erosionsprocessen anpassar branter och slänter till ett jämviktsläge. Små förändringar av denna jämvikt kan utlösa skred eller ras. Landhöjningen, klimatet och människans ingrepp i naturen förändrar markens stabilitet. Under årens lopp kan därför säker mark bli osäker.

¹² Yttrande Länsstyrelsen Örebro Dnr: 4611-2025

De geologiska förutsättningarna i området är olämpliga för tung trafik och transport av miljöfarligt gods. Enligt Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) jorddjupskarta - med sökfunktionen "förutsättningar för skred i finkornig jordart" - finns risk för skred i hela det stora vägområdet kring västra och norra Norsviken ända fram till Norsbro. Vi noterar att samma typ av karta återfinns i planbeskrivningen på sidan 28, då för att visa att skredrisk saknas inom planområdet. Så uppenbarligen finns medvetenhet om problematiken men man ignorerar skredrisken längs med vägen, trots att säkra transporter för farligt gods är en förutsättning för det som detaljplanen syftar till. Enligt SGI kan kvicklera finnas utmed i stort sett hela väg 742 och även en stor del av området direkt angränsande till fabriksområdet. Vid stora regn och / eller klimatförändringar kan det göra att vägen sätter sig eller blir ostabil och glider ner mot sjön.

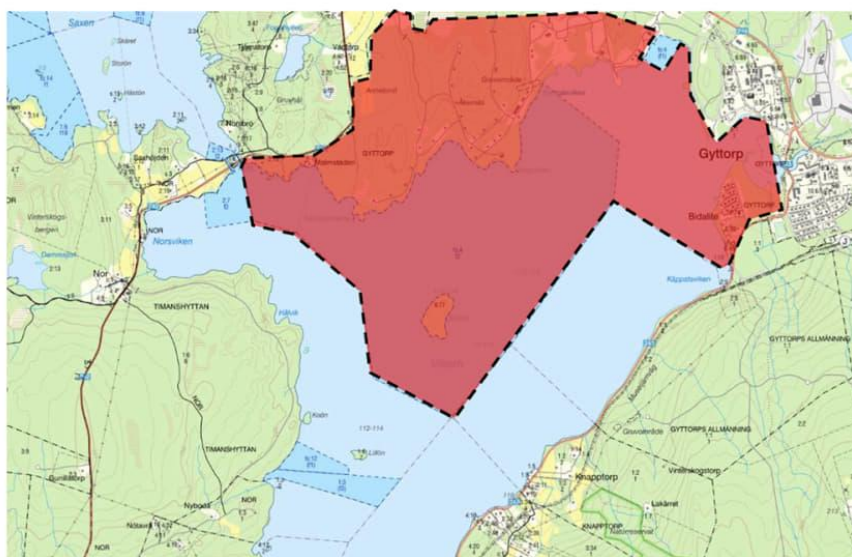

I takt med klimatförändringarna ökar nederbörden i området och därmed förväntas stigande vattennivåer i Vikern och utflöden från Saxen vilket kan leda till översvämning av transportvägen 742, den enda vägen till och från området. Mättade jordmassor längs vattennära vägar ökar risken för släntinstabilitet, särskilt vid höga flöden eller snabba vattenståndsförändringar.

2.10 Platsen kräver olämplig nedläggning av VA-ledning på förorenad botten

En förutsättning för att kunna uppfylla syftet med detaljplanen är att en VA-ledning läggs ner i sjön Vikern. Utifrån det man vet om förorenade sediment är Vikerns botten inte lämplig för en sådan nedläggning. Om Nora kommun går vidare med detaljplanen bör provtagningar och kravställningar krävas för att säkerställa vattenkvalitet och minimera risker för miljö och hälsa.

I sitt förslag över dragning av VA-ledning visar Swedal på tre alternativa dragningar av ledningssträckningen som alla tre utgår ifrån samma punkt i väster och ansluter till befintligt nät i Bidalite. Man bedömer att nedsänkning av VA-ledningen inte kommer att orsaka grumling utan att påvisa några belägg för detta. Man hänvisar till SGU:s karta för miljögifter i sediment. En stor mängd ytterligare prover har insamlats i Vikern som inte ingår i SGU:s dataunderlag, däribland undersökningarna som FOI genomförde under tidigt 2000-tal. Delar av ledningsdragningen planeras att göras inom fastigheten Gyttop 6:1 med flera som omfattas av områdesrestriktion i sjön.¹³

Vikern ligger i ett riskområde där dumpning av ammunition skett i ett flertal sjöar och gruvhåll i Vikerns närhet (Långsjön, Dalkarlsbergs gruvhåll etc). Det kan inte uteslutas att motsvarande objekt dumpats även i Vikern som ligger betydligt närmre fabriksområdet. Man kan heller inte utesluta dumpning av annat material som restprodukter från fabriksstillverkningen vilket skedde i Lillsjön i nordöstra delen av Vikern där utsläpp skett från ett laboratorium där man utförde nitrometeranalys, en analysmetod där kvicksilver används. Kviksilveret som efter processen skulle omhändertas och skickas till destruktion tycks i viss utsträckning ha hamnat i Lillsjön.

Tillverkning av krut och sprängämnen har förekommit inom verksamhetsområdet i Gyttop sedan 1859, då man startade kruttillverkning.¹⁴ Man har även patronerat sprängmedel här. Sammanlagt finns inom området 26 riskklassade objekt registrerade i MIFO-databasen, varav 3 objekt innehar riskklass 1, 7 objekt riskklass 2 och 15 objekt riskklass 3. På 5 av objekten förekommer drift idag. Övriga objekt innefattar bl.a. nedlagda platser för tillverkning av olika sprängämneskomponenter, deponier, destruktionsplatser och provskjutningsplatser. Vanligast förekommande föroreningar inom industriområdet är rester av sprängämnen och tungmetaller. Utsläpp till recipient från fabriksområdet är dokumenterat och har till stor del skett orenat.

Sammantaget gör de redan ackumulerade föroreningarna i Vikern att platsen är olämplig för nedläggning av de ledningar som krävs.

¹³ Länsstyrelsen Örebro - Föreläggande angående försiktighetsmått vid Lillsjön inom fastigheten Gyttop 6:1 i Nora kommun., beslut daterat 2010-05-31

¹⁴ Nitroglycerinaktiebolaget 1864-1964, sidan 65.

2.11 Val av plats utan uppfyllda kunskapskrav

Enligt Sevesolagstiftningen ska den som ska driva en miljöfarlig kemisk industri uppfylla det så kallade kunskapskravet. När ledningen för Sweden Ballistics uppmanas i Mark- och miljödomstolen att redovisa att de uppfyller kunskapskravet redovisar de att de har erhållit unik och gedigen kunskap om den planerade verksamheten genom att följa konsultbolaget WSP:s arbete med att ta fram handlingar i ärendet. Det kan noteras att WSP är ett konsultbolag som inte har erfarenhet inom TNT-tillverkning. Citat från handlingar i Mark- och miljödomstolen:

"Genom framtagandet av det omfattande underlaget till tillståndsansökan har bolaget erhållit en unik och gedigen kunskap om den planerade verksamheten".

Det är inte troligt att den ytliga kunskap det innebär att följa en konsult i arbetet med att ta fram handlingar uppfyller kunskapskravet i lagstiftningen. Men oavsett detta visar redovisningen att de kunskaper Sweden Ballistics besitter, har de skaffat sig efter att platsen valts. De har med andra ord valt plats för etablering av en fabrik för tillverkning av TNT, utan att ha tillräckliga kunskaper om produkt, tillverkningsprocesser, lagstiftning och andra krav gällande denna produkt.

Bolaget anger vidare till domstolen:

"När bolaget etablerar verksamheten kommer förutsättningarna för att efterleva kunskapskravet att förbättras ytterligare genom att bolaget kan dra nytta av lokal arbetskraft i kommunen med erfarenhet av sprängämnesindustrin. Vid etableringen av verksamheten kommer bolaget även fortsatt att samarbeta med den svenska TNT-expertisen som bidragit med kunskap och erfarenhet under planeringsskedet."

Vi ifrågasätter begreppet "den svenska TNT-expertisen" utifrån att TNT inte tillverkas i Sverige och inte har gjort det på länge. Tidsspännen gör att rent teoretiskt kan någon som nu är nära pensionsåldern möjligen ha erfarenhet från TNT-tillverkning från början av sitt arbetsliv. Vi vill upplysa om fakta med vilken vi ifrågasätter tillgången till lokal expertis som också beskrivs i planbeskrivningen:

1. Den sista tillverkningen av TNT i Sverige fanns i Björkborn/Karlskoga och lades ner för 27 år sedan.
2. Oricas dynamittillverkning (tidigare Nitro Nobel) upphörde för mer än 30 år sedan.
3. Processerna för tillverkning av dynamit och TNT skiljer sig helt åt.

3. Detaljplanens bristande hänsyn till miljö

3.1 Negativ påverkan biologisk mångfald

Avverkningen av skogen och anläggningen av ett industriområde kommer att få stor negativ påverkan på den lokala biologiska mångfalden. Genom förlust av livsmiljöer, som avverkning av skog och igenfyllnad av våtmarken innebär, kommer arter som var beroende av den miljön trängas undan eller dö ut lokalt. Ekosystemens förmåga att fungera och utvecklas naturligt störs. De föroreningar som kommer att uppstå vid trafik, samt eventuell öppen förbränning av avfall och kemiska föroreningar kommer att påverka växter och djur negativt. Vissa kemikalier som ska hanteras på området är långlivade och toxiska för organismer och kan ge nedsatt tillväxt, reproduktion och kan orsaka död hos känsliga arter.

En fragmentering av landskapet sker där naturliga områden delas upp vilket försvårar spridningen av arter och genetiskt utbyte. Fabriksbyggnad, vägar, lager och säkerhetszoner tar mark i anspråk och kan skära av spridningsvägar för smådjur, grodor och växter från att sprida sig mellan olika livsmiljöer och minskar därmed deras livsutrymme.

En fabrik med dygnet-runt-verksamhet kommer att medföra ljusföroreningar och buller från drift och transporter vilket kan påverka djurs beteenden. Nattaktiva insekter, fladdermöss och fåglar störs av

konstant belysning och buller, vilket kan leda till minskad fortplantning och försvåra födosök. Dagvattendammarna planeras för att rena vattnet från de hårdgjorda ytorna i fabriksområdet. En öppen dagvattendamm kan fungera som en ekologisk fälla: Dammen ser naturlig ut och lockar till sig groddjur, fåglar och insekter som söker vatten, lekplatser eller livsmiljö. Dessa djur har ingen möjlighet att avgöra att vattnet innehåller föroreningar från industriområdet. Särskilt groddjur är sårbara, då de ofta förökar sig i stillastående vatten och då exponeras under kritiska stadier i sin livscykel.

Breddningen av väg 742 innebär förlust av den biologiska mångfald som finns i de artrika dikesrenar längs väg 742.

3.2 Påverkan från utsläpp och föroreningar

Planbeskrivningen anger att hanteringen av miljö- och hälsofarliga ämnen kan orsaka föroreningsskada utan att vidare beskriva hur eller vilka skyddsåtgärder som planeras för att undvika föroreningsskada. Det står utom allt tvivel att planerad verksamhet kommer att hantera miljö- och hälsofarliga ämnen. Spill kommer oundvikligen förekomma, med andra ord riskerar mark och grundvattnet att förorenas.

“Hantering av miljö- och hälsofarliga ämnen kan riskera att orsaka föroreningsskada i mark och grundvattnet, förutsatt att inga skyddsåtgärder vidtas eller att spill sker vid onormala driftförhållanden.”

Granskningshandlingarna ger inget svar på frågeställningar i samrådet om påverkan på grundvattnet och privata brunnar i området. Vi efterfrågar de svaren.

Företaget har frångått planen att förbränna rödvattenslam på området, det är dock oklart hur detta giftiga och cancerframkallande avfall ska hanteras. Sprängämnestillverkare måste ha möjlighet att destruera explosiva varor från den egna hanteringen (MSBFS 2025:2 10 kap 6 §), såsom rester på komponenter vilka vid reparation och utbyte måste ”renbrännas” och produkter med kvalitetsbrist. Detta sker med öppen förbränning och genererar luftföroreningar och lukt. Dessutom används 5,7 ton toluen per dag i processen. Lukttröskeln för toluen kan vara så låg som 0,16 ppm (=miljondel). Det krävs ett mycket litet läckage för att ge lukt i omgivningen. Granskningshandlingarna berör inte dessa problem.

3.3 Påverkan på miljö kvalitetsnormer sjön Vikern

Nedläggningen av VA-ledningen, som anges som en förutsättning för detaljplanen, kommer oundvikligen innebära betydande risk för större indirekta skador på bottenfaunan genom fysisk påverkan, temperaturändring, grumling, samt stora risker för frisättning av föroreningar. Den kumulativa effekten av dessa faktorer riskerar att bidra till stor påverkan på den limniska bottenmiljön och förväntas innebära en betydande miljöpåverkan. När bottensediment rörs upp frigörs både näringsämnen och miljögifter, vilket direkt påverkar bottenfaunan och syreförhållanden. Vidare anses ledningarna vara omfattande och väsentlig ändring av risk för läckage från ledning jämfört med nollalternativet för ekologisk och kemisk vattenkvalitet och därmed riskeras miljömål för vattenkvaliteten i sjön Vikern.

Ytterligare riskfaktorer för betydande miljöpåverkan är att verksamheten kommer att generera ämnen som orsakar skador på ledningsnätet tex Chemical Oxygen Demand (COD) ämnen, klorid, svavelsyra, lösningsmedel, metaller (bly, antimon, krom VI) samt persistenta ämnen. Vidare kan skador på tätningar och pumpar från oförutsedda utsläpp av lösningsmedel eller syror uppkomma. Risken finns att ämnen som inte kan hanteras i det kommunala reningsverket ger upphov till driftstörningar.

Sjön nyttjas idag för rekreation och fritidsverksamhet av hela Vikersbygden.¹⁵ En betydande ökad risk för större miljöpåverkan föreligger i området som omfattas av rörledning då järn- eller metallframställning har pågått under århundraden i området och bör därmed hanteras som vattenverksamhet och åtgärd i förorenat område enligt 11 kap. och 28 § (Databasen för Inventering av Förorenade Områden anger att platsen inte är undersökt eller riskklassad höga halter av Arsenik vanligt i järnmalm har uppmätts i närområdet Gamla Viker och Rödgruvan). Frisättning av föroreningar

¹⁵ 2017, sjöfaktablad Vikern utgåva 3.1. Länsstyrelsen Örebro

som tungmetaller, organiska miljögifter och näringsämnen kan spridas och skada bottenfauna och fisk och därmed påverka både människors hälsa och miljö.

Dagvattenutredningen är bristfällig. Den saknar analys av hur spill, olyckor eller förändrad markanvändning kan orsaka utsläpp till grund- och ytvatten, liksom användning av spridningsmodeller för kemikalier. Det tydliggörs inte hur eventuellt kemikaliespill på genomsläppliga ytor kan påverka grundvatten och miljö. Utredningen behandlar inte heller hantering av skyfall i tillräcklig omfattning. Enligt miljöbalkens krav ska dagvattenhanteringen utformas för att minska påverkan på recipient. Grundvattennivån i området varierar med årstid, vilket ytterligare ökar risken för spridning vid läckage.

Dagvatten från de hårdgjorda ytorna planeras att, efter ha passerat reningsdammar, ledas ner i sjön Vikern. Driftsäkerhet och riskanalys för de nämnda dammarnas kapacitet saknas och är i jämförelse med liknande verksamheter mycket underdimensionerade och otillräckliga för att skydda recipienten. Även mindre spill vid hantering, leveranser eller driftstörningar få omfattande miljö- och hälsokonsekvenser. Vid tillverkningen av ämnet TNT bildas kemiskt närbesläktade biprodukter, flera med cancerframkallande egenskaper. Dessa samlas i det mycket miljöfarliga rödvattenslammet, som enligt uppgift ska mellanlagras i anslutning till fabriken innan transport längs väg 742, vilken delvis löper endast några meter från sjön. Vid ett haveri finns betydande risk att cancerogena ämnen och ett flertal kemikalier sprids till sjön. Ett större kemikalieutsläpp i Vikern kommer givetvis ha stora negativa effekter på miljö kvalitetsnormer för vatten.

Planbeskrivningen anger att enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2013:11) 15 § får "Kommuner med färre än 10 000 invånare tillämpa objektiv skattning istället för mätning vid halter mellan den nedre utvärderingströskeln och miljö kvalitetsnormer." Nora kommun har 10 639 invånare¹⁶ och är alltså inte en kommun med under 10 000 invånare och ska därför genomföra mätningar och inte göra uppskattningar.

3.4 Upphävande av strandskydd saknar grund

Strandskyddet omfattar 100 meter från strandkanten på land och i vatten (Miljöbalken 7 kap. 13 §, SFS 1998:808) och syftar till att säkerställa allmänhetens tillgång till stränderna samt att skydda djur- och växtlivet från exploatering. Dispens får bara medges om det är förenligt med strandskyddets syften. Enligt Naturvårdsverket krävs restriktivitet vid dispens för enskilda byggnader eller anläggningar som tar i anspråk ett allmänt tillgängligt område.

Kommunen planerar att upphäva strandskyddet i område a2, som innefattar områden som idag är banvall, vägkanter, naturmark och skog. Som orsak anges tre särskilda skäl av vilka vi bestrider samtliga. (1. *Redan ianspråktaget område*, 3. *Anläggning som för sin funktion måste ligga vid vatten*, 5. *Angeläget allmänt intresse*)

1. Området är inte redan taget i anspråk, tvärtom anger handlingar på ett flertal andra ställen att området är oexploaterat. Om det är banvallens funktion man avser är dagens nuläge, en genomtränglig yta med artrika vägrenar, inte jämförbart med en asfalterad, trafikerad väg. Området a2 överlappar heller inte helt med banvallen utan innefattar även vad som nu är naturmark och skog.

3. Anläggningen måste inte för sin funktion ligga vid vatten, tvärtom ökar riskerna för miljö och hälsa om fabriken skulle anläggas nära vatten. Närhet till vatten har inte nämnts någon gång av exploitören i tillståndsprocess vilket får oss att tro att påståendet saknar grund. Vattenledningarna planeras endast läggas ner i Vikern för att spara tid och pengar för det exploaterande bolaget. Det är helt vanliga VA-ledningar som kan läggas ner i marken. Anmälan till länsstyrelsen¹⁷ redovisar att ledningarna ska borras ner från området till djupt vatten, det vill säga att de redan planeras att delvis ligga i marken, vilket ytterligare undergräver argumentet. Vi upplyser om att TNT fabriken som planeras i Finland inte ligger vid vatten. Det gjorde inte heller den senast kända TNT- fabriken i Sverige, Björkborn.

¹⁶ <https://www.ekonomifakta.se/regional-statistik/din-kommun-i-siffror/nora/>

¹⁷ Anmälan om Vattenverksamhet, För nedläggning av vatten- och avloppsledning i sjön Vikern, Nora kommun. Inkom 2025-10-03

5. Det finns inget angeläget allmänt intresse eller samhällsallmän funktion kopplat till platsen. Exploatören är ett aktiebolag som har syfte att skapa ekonomisk avkastning till sina ägare genom att sälja sina varor på en öppen marknad. Vi redogör mer utförligt för detta i slutet av yttrandet.

Anledningen till upphävandet av strandskyddet är dessutom endast för att möjliggöra en del av vägen. Det finns ingen anledning utöver ekonomisk fördel för exploatören att inte dra vägen utanför strandskyddat område.

Detaljplanen säger att upphävandet av strandskyddet inte bedöms påverka allmänhetens tillgång till strandkanten. Man hänvisar allmänheten till en strandremsa (naturområde) att gå på utefter sjön. Topografin från banvallen ner mot sjön, och även den södra sidan om banvallen, är mycket brant och stenig. Det är därmed mycket svårt eller helt omöjligt att ta sig fram till baden i Östra Hagen och på Koön om allmänheten inte längre har tillgång till banvallen.

Vi bestrider bedömningen att den biologiska mångfalden inte skulle påverkas när ett naturområde asfalteras och blir väg, det är helt enkelt inte sant. Det aktuella området har höga naturvärden och fungerar som livsmiljö för flera rödlistade arter, till exempel fladdermöss. Den gamla banvallens murade vattenkanaler under banan kan fungera som vinterviste för fladdermössen. Området A2 har bestånd av fläcknycklar vilket finns dokumenterat i artportalen. Vi menar att strandskyddet bör kvarstå.

Vi anser dessutom att man i detaljplanen inte tar hänsyn till att Vikern redan idag har stora begränsningar i strandskyddet genom Oricas stora skyddsområden. Dessutom är det oklart i vilken omfattning denna nya industri kommer att inhägnas. De tidigare frågor vi ställt vad gäller vilka områden som kommer inhägnas är inte besvarade. Med tanke på Oricas hårda säkerhet inom sina områden så är det svårt att se hur denna industri inte behöver ett omfattande inhägnad för att upprätthålla adekvat skydd mot till exempel sabotage och skydd vid ev olyckor. Vi motsätter oss att allmänheten möjlighet att fritt beträda marken utan restriktioner begränsas kraftigt längs en ännu större del av Vikerns stränder.

3.5 Boplats för fladdermöss

Föreningen Bevara Nor och Vikern har anlitat [REDACTED] som är naturvårdsbiolog med specialitet fladdermöss. Med hjälp av hennes professionella utrustning har sonar ljud spelats in under våren och hösten 2025 som använts för att artbestämma fladdermöss som förekommer i området. Backius har även besökt platsen och skrivit ett sakkunnigutlåtande vilket bifogas detta yttrande.¹⁸ Fynden har registrerats i Artportalen. Sannolikheten för att området är en föryngringsplats måste tas hänsyn till och fladdermuskolonier samt deras vintervisten behöver inventeras. En förstudie med nödvändig buffertzon på minst 1 km är vedertaget för fladdermöss.¹⁹

I området finns flertalet grova hålträd, kulturlämningar, jordkällare och en övergiven lada som är viktiga som möjliga bo- och viloplatser för fladdermöss. Blockrik skogsmark²⁰ och de kallmurade vattentrummorna, se bild nedan, utgör dessutom möjliga vintervisten.²¹

¹⁸ Utlåtande om fladdermusförekomsten inom exploateringsområdet vid Timanshyttan 1:6 Nora kommun, [REDACTED] 2025

¹⁹ PM Förstudie fladdermöss Knebildstorps gård WSP 10330045 Patranit Kwanruen

²⁰ De Jong, J. & Arnbom, T. 2021. Gåta vart fladdermössen tar vägen på vintern – Fauna och Flora 116(2): 30–37

²¹ Utlåtande om fladdermusförekomsten inom exploateringsområdet vid Timanshyttan 1:6 Nora kommun, [REDACTED] 2025

Exploatering av området riskerar att minska insektsproduktionen genom att skapa barriärer i form av vägar och hårdgjorda ytor. Etableringen kommer ofrånkomligen också att öka mängden ljus på platsen. Det som hindrar fladdermöss att röra sig fritt inom och mellan olika områden är framför allt belysning längs byggnader och parkeringsplatser. Fladdermöss är nattdjur och mörkret är deras skydd mot rovdjur. Detaljplanen har inte redovisat några åtgärder för att minska ljusföroreningar vare sig på industriområdet, parkeringsplatser eller längs med vägen till och inom området.²²

Länsstyrelsen i Örebro Läns Handläggargrupp angående fladdermöss²³ redovisar:

“Orsaken till att en viss plats hyser en artrik fladdermusfauna är en samverkan mellan var någonstans i landet platsen ligger, det omgivande landskapets utseende och de lokala förutsättningarna. Alla fladdermöss i Sverige äter insekter och söker sig till insektsrika miljöer. Målar vi upp en bild av en bra miljö för fladdermöss är de bästa förutsättningarna för fladdermöss i ett landskap som består av en blandning av lövskogar och halvöppna miljöer med betande boskap, gärna i anslutning till vatten. En varierande bebyggelse i landskapet är också positivt[...]Förutom insektsrika miljöer är fladdermössen beroende av bra boplatser. Dessa kan utgöras av tillfälliga platser som används under dagtid, eller av yngelplatser, och består av naturliga håligheter i t.ex. träd och barksprickor, eller i byggnader som kan hysa yngelkolonier under högsommaren. “Den bild som målas upp i handledningen är identisk med förutsättningarna i Östra Hagen, de gynnsamma förutsättningarna för fladdermöss bör tydligare belysas i underlagen. En fabriksetablering skulle helt förändra förutsättningarna negativt. För att en detaljplan inte ska riskera att bli ogenomförbar, bör artskyddsförordningen därför alltid beaktas i ett tidigt skede.

3.6 Våtmarken

Våtmarken och dess ekologiska funktion är inte tillräckligt utredd. Våtmarken inom etableringsområdet har i bolagets NVI bedömts ha lågt eller obetydligt naturvärde och att vattenspiegel saknas. Denna slutsats motsägs av våra observationer som visar att våtmarken hade en öppen vattenspiegel den 23 januari 2025. En öppen vattenspiegel är av stor betydelse för biologisk mångfald, då den skapar en livsmiljö för ett brett spektrum av arter, från insekter till fåglar och däggdjur. Förekomsten av fladdermöss visar i sig på att den har en öppen vattenspiegel.

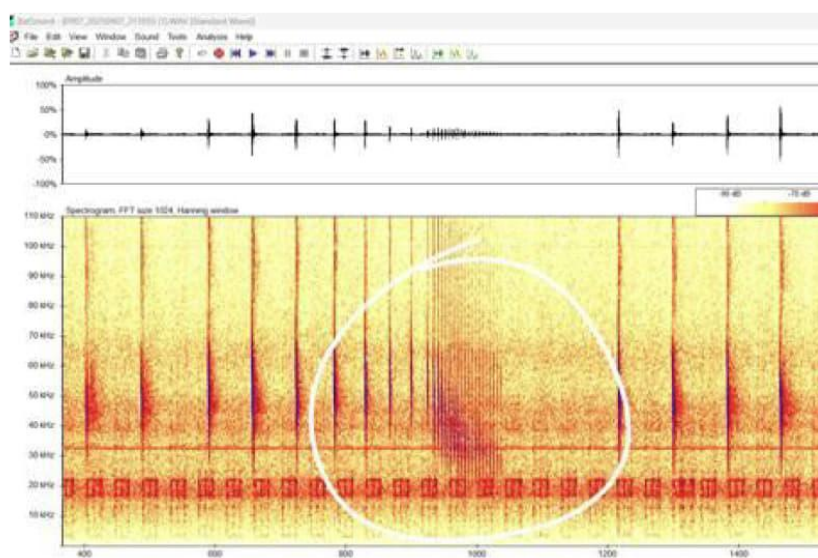
²² Alvunger, D. (2023). Artskyddsutredning för fladdermöss – inför utveckling av Södra Varamon-området, Motala kommun. Calluna AB

²³ Handläggargrupp angående fladdermöss, Länsstyrelsen i Örebro Län Publ nr 2012:9

Föreningen Bevara Nor har låtit göra en oberoende granskning av detaljplanens NVI.²⁴ Granskning har gjorts av konsultbyrån Väg & Miljö, som har mångårig erfarenhet av naturvärdes- och artinventeringar för kommuner och statliga myndigheter. I den bedöms våtmarken uppfylla kriterierna för att klassas som naturvärdesobjekt med värdeklass 4 (visst naturvärde).

På en jorddjupskarta från SGU finns det en djup svacka (5-10) meter vid våtmarken. Detta kan indikera ett källkärr, vilket inte har undersökts. Förekomst av vattenklöver och kråklöver är indikatorer av s.k. rikkärr där källkärr är vanliga i bergssluttningar med naturlig tillgång till mineralrikt vatten och båda återfinns på våtmarken²⁵, se Artportalen. Vikers socken är dessutom rik på rikkärr vilket gör en våtmarksinventering nödvändig. Av det totala antalet rikkärrsobjekt (171 stycken) från fältsäsongerna 2005 – 2007, har 34 stycken (20 %) lokaliserats i Vikers socken^{26, 27}.

Bilden nedan visar en förmodad mustasch/taigafladdermus i september, flygande över våtmarken där den jagar och äter.

Den inringade delen är ett s.k. fångstsurr. Fladdermusen ropar oftare för att få en tydligare bild av en liten insekt. Sedan är den tyst när den tuggar och sväljer. Våtmarken med tillhörande undervegetation är viktig för fladdermössens födosök. Att lägga igen våtmarken är ett dåligt alternativ för dem. Också med tanke på att Skogsstyrelsen nu uppmanat markägare i byn att delta i projekt för att återställa våtmarker och återvåta dikade områden.

4. Detaljplanens bristande hänsyn till kulturmiljö

Nora kommun är präglad av en rik och levande kulturhistoria. Nora har tidigare fått två Europa Nostra utmärkelser för det fina arbete man gjort med att bevara kulturmiljöer. I orostider likt den vi befinner oss i nu har historiska landskap ett förhöjt värde, eftersom de har potentialen att stärka lokala identiteter genom anknytning till historien.²⁸ I de nationella ansträngningarna som just nu genomförs i krisförberedande syfte ingår kulturarvet som en viktig del. Platsens betydelse är just nu även aktuell i olika utredningar om landsbygdsutveckling.

²⁴ Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun, Väg & Miljö 2025

²⁵ Rikkärr i Västra Götalands län. Inventering och kvalitetssäkring 1995-2022

²⁶ Pettersson, T. 2009. Rikkärrsinventering i Örebro län 2005 – 2007

²⁷ Länsstyrelsen i Örebro län, publ.nr. 2009:05

²⁸ Platsens betydelse för lokal resiliens, Alva Pettersson, Umeå universitet (2024)

4.1 Nor kan vara Noras äldsta by

Enligt många källor är Nor troligen Noras äldsta by. Gruvbrytning och jordbruk kring Vikern har pågått sedan 1200-talet, eventuellt 1100-talet.²⁹ Brytningen av järn i gruvorna och förädlingen av detta järn byggde Noras och Sveriges välstånd. Röbergsgruvan är en av de äldsta i området. Enligt en gammal sägen skulle Noras första kyrka byggas i Nor. Platsnamn som *Prästgället* och *Benkammaren* avslöjar sådana kopplingar.

I själva byn Nor, vid hyttan, vet vi att det fanns fyra gårdar (endast tre återstår), till det kommer fornlämningen, gården vid Östra Hagen. Hyttruinen i Nor, precis där infarten till industrin planeras, samt kvarnhamnen och smedjan är viktiga lämningar som kräver ytterligare undersökningar. Allan Wetterholm påbörjade arkeologiska utgrävningar av benkammaren som inte hann slutföras innan fastighetsägaren grävde sönder området för att bygga garage.³⁰ Bevara Nor för samtal med Länsmuseet om att söka pengar från Allan Wetterholms stiftelse för ytterligare undersökningar i Nor.

4.2 Fornlämningar i och nära Östra Hagen

I området Timanshyttan 1:6 finns många fornlämningar men få är utmärkta eftersom arkeologiska undersökningar inte gjorts tidigare. I den pågående detaljplaneprocessen har nu en mindre arkeologisk undersökning på Timanshyttan 1:6 gjorts.³¹ Fjorton (14) intressanta fynd gjordes och då undersöktes endast en liten del fastigheten. Fynden innefattar förutom den smalspåriga järnvägen kolbottnar, kolarkojor, kvarnsten och en boplatssyta. Arkeologgruppen skriver att ytterligare undersökningar är viktiga för att förstå betydelsen av den verksamhet som människor bedrivit i Nor genom århundradena. De understryker att det är sannolikt att det finns ett stort mörkertal av lämningar som inte observerades vid inventeringen; en del fynd kan vara av förhistorisk härkomst. Den gamla smalspåriga järnvägen, färdigställd 1871-1873³² med unik spårbredd för Sverige har dessutom ett stort värde som byggnadshistoria.

Vi noterar att den nuvarande arkeologiska undersökningen täcker ett område av 9,3 hektar vilket är mindre än plankartan anger, detta är en brist i underlaget. Den arkeologiska undersökningen etapp 1 visar dock med tydlighet att Nora kommun och Sweden Ballistic valt fel plats för att etablera en Sevesoklassad industri. Kompletterande undersökningar behöver genomföras innan detaljplanen kan gå vidare för beslut. Om kommunen skulle gå vidare med detaljplanen och bygglov måste pengar och tid avsättas för arkeologiska utgrävningar innan byggandet påbörjas.

Ett flertal fornlämningar kopplade till Bergsbruk finns inom planområdet.³³

4.3 Riksintresse Gamla Viker

Byn Gamla Viker, som är riksintresse för kulturmiljö, hotas av etableringen som detaljplanen syftar till att möjliggöra eftersom det är ofrånkomligt att transporter även kommer att gå söderut på väg 742. Trafikverket har påtalat att det är problematiskt att styra eller omöjliggöra trafik söderut³⁴. Detta framgår även med tydlighet i Trafikverkets yttrande till Mark- och miljödomstolen.³⁵ Om den planerade vägen norrut blockeras finns ingen annan utväg än söderut. Den av Nora kommunfullmäktiges beslutade medfinansieringsavtal³⁶ beskriver en planerad förstärkning av hela vägen. Därmed riskerar etableringen att förstöra de värden som utgör grunden för riksintresset, se bild nedan. Som bilderna

²⁹ Rydberg, Johan & Bindler, Richard: "Bergsbruket och metallhanteringsens uppkomst i Noraskogs bergslags län Från medeltid, via samtid, mot framtid" samt Johansen "Bergets folk. Lag och rätt, tillit och samarbete i det högmedeltida Närke" Örebro Läns museum, 2024

³⁰ Wetterholm, Allan, "Medeltid och förändringstid i en bergslagssocken: det medeltida Noraskog", Hembygdsföreningen Noraskog, Örebro läns museum, 1993

³¹ *Bland kolarkojor, kvarnstenar och järnvägsbankar Arkeologiska lämningar vid Östra Hagen* av Jhonny Therus, Arkeologgruppen.

³² Kray, Jan "Nora bergslags järnväg. Och dess föregångare" 2024

³³ Länsstyrelsen Örebro, Riksintressen KNÖL-kommunerna Pub.nr. 2012_27

³⁴ E-post från Trafikverket till Nora kommun 25-08-22

³⁵ Mark- och miljödomstolen: Mål nr M 2041-25, Trafikverkets dnr TRV 2024/131866 inkom 2025-10-16, Aktbilaga 63

³⁶ Medfinansieringsavtal Vägplan rörande upprustning av väg 742 Nora kommun TRV 2025/104785, 2025-10-02

visar går väg 742 nära de historiska byggnaderna. Verksamhetens etablering får därför en tydligt negativ påverkan på riksintresset.³⁷

Väg 742 är enligt många en av länets vackraste vägar och löper mellan sjöar, gruvhål och gamla gårdar och hus. Nora kommuns stadsarkitekt efterlyste i samrådsskedet en analys som innefattar hela grusvägen, alltså väg 742 "En fördjupad kulturmiljöanalys bör genomföras med fokus på byn Nors påverkan av det ökade trafikflödet där även kulturella ekosystemtjänster ingår. Analysen bör även innefatta hela grusvägens sträckning."³⁸

5. Detaljplanens bristande hänsyn till hälsa och säkerhet

5.1 Otillräckligt utrymme för säkerhetsavstånd

Det uttrycks inte klart i detaljplanen att det rör sig om en industri som ska ägna sig åt trotyltillverkning, i detta fall planeras 4500 ton per år. "Detaljplaneområdet är av intresse för industri som avser Sevesoklassad verksamhet och är tillståndspliktig enligt 9 kap. miljöbalken och har verksamhetskod 24.42-i enligt 12 kap. 42 § miljöprövningsförordningen (2013:251)." Kommunen är otidlig eftersom man endast talar om "kemisk fabrik" men på ett undanskymt sätt

³⁷ Ljunge "Bergsbrukets ruiner. Melankoliska vandringar i Gamla viker" i Bergsbrukets tider. Red: Magnus O. Ljunge, Örebro Läns museum, 2024

³⁸ Yttrande Bygg och miljönämnden / Tekniska nämnden Dnr Plan- 2024-102, 2025-04-24

(verksamhetskod 24.42-i) medger att det faktiskt rör sig om sprängämnestillverkning. Många som läser planen vet inte att 24.42-i betyder tillverkning av mer än 1000 ton sprängämnen per år, vilket kan uppfattas som att kommunen vilseleder beslutsfattare.

Avsaknaden av tydlighet leder till att:

- Säkerhetsbedömningar saknas: Inga analyser av säkerhetsavstånd med hänsyn till skador på grund av explosion/haveri har redovisats i detaljplanen. Ej heller värdering av påföljande risk för utsläpp av mycket stora mängder kemikalier.
- Miljörisker är ej analyserade i detaljplanen: Ingen analys av TNT-utsläpp eller utsläpp av biprodukter har gjorts.
- Otillräckligt skydd för allmänhet: Tillgång till strand och natur har inte beaktats ur säkerhetsperspektiv. Värdering av tillgänglig brandkårs-/ambulanskapacitet vid en masskadesituation har ej gjorts.

Ovan nämnda brister gäller även olycka/haveri i samband med vägtransporter av explosiva och/eller miljöfarliga substanser.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra en industri som ansöker hos Mark- och miljödomstolen om att lagra 25+3 ton TNT på området. 25 ton kräver skyddsavstånd om 880 meter. Bostadshus finns 580 meter bort. Den inledande beskrivningen i MKB att det finns "mer än tillräckliga skyddsavstånd" är alltså osann. Skyddsavstånden är för korta till bebyggelse så anpassningar måste göras för att förkorta dem.

Bolaget menar i ansökan till Mark- och miljödomstolen att det korta avståndet kompenseras av naturliga skydd. Det enda naturliga skydd som finns mellan TNT-lagret till en del av bebyggelsen (åt norr-nordväst) är ca 100 m inte särskilt tät skog, skogen börjar ca 250 m från lagret. Tryckvågen färdas sedan obehindrat 4-500 m över vatten. Inga berg eller slänter skyddar. "För att skog ska anses ge ett godtagbart skydd bör den ha ett djup på minst 200 m" (Handbok till MSBs föreskrifter MSBFS 2019:1 kap 9.4) Bolagets skyddsavstånd avseende detonation är då för litet.

Ett exempel på förödelsen från en olycka i en liknande anläggning är explosionen i en sprängämnesfabrik i Tennessee, USA som skedde i oktober 2025, där 11-13 ton av en blandning av TNT och RDX detonerade. 16 personer omkom och explosionen var kännbar 32 km från platsen. Sweden Ballistics planerar att förvara dubbelt så mycket sprängmedel (25+3 ton) vid anläggningen i Nor.³⁹ Enligt en artikel i DN hittades bråte från explosionen ca 1 km från platsen - alltså på betydligt större avstånd än det säkerhetsområde som detaljplanen medger.⁴⁰

Den industri som företaget avser att möjliggöra planerar därutöver att lagra 42 m3 toluen. Det planerade området ser på senaste plankartan (10 ha) ut att vara ca 250 x 430 meter, som bredast. Vi ifrågasätter om området är tillräckligt stort för att garantera tillräckliga skyddsavstånd mellan TNT-förråd, cisterner med brandfarliga vätskor, som t ex toluen, brännplats, produktionslokaler och kontor. Detaljplanen bör möjliggöra tillräckliga skyddsavstånd för den verksamhet som uppenbarligen planeras där för att skydda allmänheten.

Detaljplanen eller MKB redogör inte för vilka ytterligare begränsningar för allmänheten som tillkommer i form av stängsel och övervakade eller skyltade områden. Det framgår inte hur säkerhetsavstånd ska markeras ut i sjön Vikern för att undvika dödsfall och skador. Ämnas allmänheten få vistas inom säkerhetsavstånd eller kommer områdena utöver detaljplanen att hägnas in eller beläggas med förbud att tillträda?

5.2 Räddningsväg saknas

Samrådsredogörelsen anger att: "Någon räddningsväg har inte planerats inom ramen för detaljplanen,

³⁹ <https://fortune.com/2025/10/25/fatal-blast-military-munitions-factory-tennessee-accurate-energetic-systems-explosives/>

⁴⁰ <https://www.dn.se/varlden/fabriken-totalforstord-i-explosionen-16-doda/>

i Trafikutredningen nämns det dock att det ofta är ett krav från Räddningstjänsten för en sevesoklassad verksamhet samt att det är en rekommenderad åtgärd för den typen av etableringar. Om behov av räddningsvägar finns är det en fråga som hanteras inom ramen för detaljprojekteringsprocessen.”

Det är ett obegripligt cirkelargument. Sevesoklassad verksamhet bör enligt lagstiftning ha en sekundärväg/ exitväg/ räddningsväg vilket saknas i detaljplanen. Det är en säkerhetsbrist som även har påpekats av Nerikes Brandkår⁴¹ och Region Örebro⁴². Av offentliga handlingar framgår att bolaget i kontakt med MSB redan redovisat en möjlig dragningsväg, vilken skulle innebära betydande ingrepp i mark med påverkan på kulturhistoriska lämningar och naturvärden. Eftersom vägen är nödvändig för säker drift av verksamheten och kan medföra påtaglig miljöpåverkan, ska den ingå i detaljplanen och MKB:n inklusive naturvärdesinventering. Ett sådant tillägg är omfattande och vi vill påpeka att det kräver en ny MKB inklusive NVI och ett nytt samrådsförfarande.

Om det endast finns en tillfartsväg (väg 742), innebär det att anläggningen lätt kan isoleras eller blockeras vid olycka, sabotage eller annan störning. En sådan utformning innebär även brist på reserv- och alternativa lösningar, vilket är grundläggande för att säkerställa driftsäkerhet och skydd mot allvarliga händelser.

5.3 Risker vid konflikt, terrorattentat eller sabotage

En sprängämnesfabrik utgör en strategisk måltavla vid krig, sabotage och terrorangrepp, vilket skapar betydande risker för närliggande samhällen och miljön. Ett angrepp kan leda till omfattande förstörelse, sekundära explosioner samt utsläpp av farliga ämnen, vilket kan få oöverskådliga konsekvenser för boende och miljö.

Antalet misstänkta sabotageoperationer i Europa har ökat kraftigt sedan 2022, nästan fördubblats år 2024 jämfört med tidigare år.⁴³

- Målen har inkluderat energiinfrastruktur (pipelines, elnät, undervattenskablar), transport- och kommunikationsinfrastruktur, samt militär logistik och anläggningar med koppling till krigsproduktion.⁴⁴
- Infrastruktur med hög fysisk komplexitet eller geografisk spridning (rörledningar, undervattenskablar, elnät) framstår som särskilt sårbara.⁴⁵
- Utvecklingen av attacker med drönare utgör ytterligare en riskfaktor

Utifrån detta resonemang är det fullt rimligt att betrakta en svensk TNT-anläggning som ett potentiellt intressant mål för sabotage. MSB anger i skriften ”Utgångspunkter för totalförsvaret 2025-2030”⁴⁶: ”Det militära försvaret – inklusive civilt stöd till det militära försvaret – kan antas vara särskilt prioriterade mål, liksom civila objekt.”

En lokaliseringsutredning för en sprängämnesfabrik för militära ändamål borde omfatta en säkerhetsanalys som beaktar sabotagerisker. Den planerade sjöledningen gör anläggningen särskilt sårbar för sabotage. Detaljplanen och MKB saknar sådana resonemang vilket är en brist.

5.4 Risker kopplat till klimatförändringar

Granskningshandlingarna saknar utredningar om översvämningsrisker och framtida klimatpåverkan av planlagt område, utifrån förändrad markanvändning. Det finns ett flertal risker kopplade till klimatförändringar. Höga vattenflöden kan mätta jorden och minska stabiliteten i områden med kvicklera. Översvämnningar kan utlösa eller förstärka skred. MSB:s karteringar visar att vägar nära

⁴¹ Dnr 2025-000689 Yttrande avseende detaljplan PLAN-2024-102. Nerikes Brandkår Samhällsbyggnadsförvaltningen.

⁴² Dnr 25RS3525 Samrådsyttrande över detaljplan för del av fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nor, Nora kommun. Region Örebro län.

⁴³ [European Gas Hub+3RadioFreeEurope/RadioLiberty+3IISS+3](https://european-gas-hub+3radiofreeeurope/radioliberty+3iiss+3)

⁴⁴ [Odessa Journal+3IISS+3European Gas Hub+3](https://odessa-journal+3iiss+3european-gas-hub+3)

⁴⁵ [Odessa Journal+3European Gas Hub+3mcac.maryland.gov+3](https://odessa-journal+3european-gas-hub+3mcac.maryland.gov+3)

⁴⁶ MSB 2025-08877 Utgångspunkter för totalförsvaret 2025-2030, sid 23

vatten är särskilt utsatta vid 100- och 200-årsflöden^{47, 48}. VA-ledningar, vägar och byggnader inom fabriksområdet riskerar att undermineras och sprida föroreningar vid översvämning.

Verksamheten som detaljplanen syftar till att möjliggöra är beroende av kontinuerliga transporter av råvaror och farligt gods. MSB betonar vikten av redundans i transportvägar för Seveso-klassade verksamheter. Evakuering och räddningsinsatser försvåras om vägar stängs av. Området har endast en tillfartsväg. Ökad nederbörd och stigande vattennivåer i sjön Vikern kan orsaka översvämning av transportvägen. Jordmassor längs vägen är mättade och instabila, vilket ökar risken för skred. Kvikklara förekommer utmed nästan hela vägen och i delar av fabriksområdet. Områdets mättade jordlager och ytligt grundvatten gör det särskilt känsligt för variationer i vattennivån. Vid översvämning finns risk att föroreningar sprids via dagvatten. Klimatförändringar väntas även medföra längre torrperioder, vilket i kombination med hårda vindar ökar brandrisken.

Planbeskrivningen anger skyfallskartering utifrån nuvarande markanvändning men anger inte hur skyfall kommer påverkas vid planerad markanvändning. Det noteras även att översvämningens risker behöver utredas vilket inte redovisas i handlingarna. Planeringsnivåerna för stigande vatten från sjön Vikern saknas för transportvägen.

5.5 Detaljplanens effekter på transporter och säkerhet för allmänheten

Detaljplanens handlingar visar inte att transporter till och från anläggningen kan ske på ett säkert och miljömässigt godtagbart sätt, vilket strider mot kraven för den planerade verksamheten enligt både Sevesolagen (1999:381) och Seveso III-direktivet. Utredning och klargörande om en ombyggnation ens är möjlig på ett sätt som garanterar säkerhet beskrivs inte i detaljplanen utan hänskjuts till en framtida vägplan⁴⁹ som Trafikverket ska ta fram, som Nora kommun ska vara ekonomisk garant för.⁵⁰ Det är inte meningsfullt att detaljplanera industrimark om de vägar som behövs för industrin inte kan åstadkommas. Därför bör beslut om detaljplan invänta antagen vägplan.

Ombyggnationen kräver att väg 742 breddas och det ska byggas ett stort antal mötesplatser om 50-60 meters längd och 2,5 meters djup⁵¹. Detta förändrar hela landskapet och kan inte genomföras utan att tvångsinlösa privat mark och göra avverkningar. Avtalet om vägplanen innefattar hela väg 742, detta innefattar flera områden med äldre bebyggelse, inte minst Gamla Viken som är riksintresse för kulturmiljö.

Väg 742 är enda väg till många bostadshus, se bild nedan. Gående, cyklande barn, permobil, hästar och hundar kommer behöva ta sig fram kring tung trafik med farligt gods om inte gång- och cykelvägar anläggs. Gång- och cykelvägar är dock inte möjliga att anlägga utan ytterligare intrång på privat mark. Transporter av farligt gods passerar nära bostadshus ca 5-10 m från vägen, men fullständig riskanalys och skyddsåtgärder saknas. Detaljplanen syftar till att möjliggöra Sevesoklassad industri som innebär tillkommande transporter av farligt gods.

⁴⁷ <https://www.msb.se/sv/verktyg-tjanster/oversvamningsportalen/>

⁴⁸ <https://ext-geodatakatalog-forv.lansstyrelsen.se/PlaneringsKatalogen/>

⁴⁹ Medfinansieringsavtal Vägplan rörande upprustning av väg 742 Nora kommun TRV 2025/104785, 2025-10-02

⁵⁰ Exploateringsavtal mellan Nora kommun och Sweden Ballistics, beslutat i kommunfullmäktige 2025-10-22

⁵¹ PLAN 2024-102-172_20250925 Utredning Förstudie väg 742.

Allmän handling⁵² visar att Trafikverket inte har "för avsikt att höja nivån från dagens vägunderhållsklass 5 (lägsta prioriteringen för t.ex. plogbilar)." Det konstateras även i medfinansieringsavtalet.⁵³ Väg 742 är backig och har stor risk för is i och med sitt strandnära läge. Tankbilar med farligt gods på oplogade vägar innebär högre risk för allmänheten än vad detaljplanens utredningar visar.

5.6 Buller

Detaljplanen ska enligt PBL visa att marken är lämplig för den avsedda användningen. En central del i detta är att även påverkan under byggnation/etablering på omgivningen redovisas. Om byggskedet innebär risk för allvarliga störningar, såsom buller, ska detta beskrivas i planbeskrivningen. I föreliggande planhandlingar saknas en sådan redovisning, trots att byggbuller omfattas av miljöbalkens hänsynsregler (2 kap. MB). Avsaknaden av en analys av bullerpåverkan under byggnation innebär att planen inte uppfyller kraven på att visa markens lämplighet. Planen bör därför kompletteras med en riskanalys av buller och föreslagna skyddsåtgärder.

Detaljplanen innebär nya bullerstörningar i ett tidigare tyst område och strider därmed mot miljöbalkens hänsynsregler. Den ökade trafiken, särskilt tunga transporter längs väg 742, kommer att försämra boendemiljön. Planhandlingarna saknar redovisning av bullerbegränsande åtgärder. Planen tar inte hänsyn till buller enligt PBL 2 kap. 5 §, strider mot Boverkets allmänna råd (2020:2) och mot Naturvårdsverkets vägledning om att skydda tysta områden.

⁵² Mail från Trafikverket till Nora kommun skickat 2025-06-19

⁵³ Medfinansieringsavtal Vägplan rörande upprustning av väg 742 Nora kommun TRV 2025/104785, 2025-10-02, kap 6.2

6. Miljökonsekvensbeskrivningen och andra beslutsunderlag är undermåliga och otillräcklig som beslutsunderlag

6.1 Övergripande brister MKB

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) ska enligt egen utsägo utgå *“utifrån ett värsta fall scenario vid etablering.”* Eftersom fullständiga ansökningshandlingar från Sweden Ballistics finns tillgängliga från domstolen så hade detta varit fullt möjligt, ändå görs det inte alls. Bolaget ämnar förvara 900 ton TNT och kemikalier på området, sprängämnesindustri innebär risker för explosioner, sekundära explosioner och bränder samt föroreningar vars konsekvenser MKB inte beskriver. Värsta fall scenario innebär haveri av anläggningen, där kemikalier hamnar i sjön och bränder uppstår, detta berörs inte.

MKB:n redovisar inte en fullständig analys av risker för olyckor, spill eller utsläpp vid den planerade verksamheten. MKB:n saknar resonemang om konsekvenserna för närliggande sjön Vikern vid olycka eller läckage, trots att verksamheten avser hantering av kemikalier med betydande miljöfarlighet. En lokalisering i anslutning till en sjö och närliggande bostadsbebyggelse innebär en förhöjd risknivå som inte har beaktats. Det saknas resonemang hur de 30% genomsläppliga ytorna kommer att påverkas i det fall där dagvatten är kontaminerat, exempelvis från spill.

MKB:n och flera av de övriga utredningarna uppvisar betydande brister. Särskilt gäller detta inventeringarna av skyddade och särskilt skyddsvärda arter, vilka inte har genomförts under optimala perioder eller med tillräcklig omfattning. Bristerna innebär att detaljplanens miljöeffekter inte kan bedömas med tillräcklig säkerhet. Det föreligger därför en påtaglig risk för irreversibla skador på naturmiljön.

6.2 Samlade bedömningar som inte reflekterar det som beskrivs

Genomgående görs en felaktig, osannolik samlad bedömning som inte reflekterar det som beskrivs i texten:

- 900 ton kemikalier i Vikern (som är ett värsta fall scenario) skulle enligt den samlade bedömningen innebära *en liten konsekvens* jämfört med nollalternativet för att uppfylla miljö kvalitetsnormer för kemisk samt en *måttlig konsekvens* utifrån risk och säkerhet. Man resonerar inte om att risken skulle vara lägre på en annan typ av plats som inte ligger på en sluttning vid en strand.
- Trafiken på väg 742 ska öka från 97 transportrörelser (5 % tunga transporter) med ytterligare 80 persontransporter alla dagar och 18 tunga transportrörelse per vardag, vilket är mer än en fördubbling av totala transportrörelser och nästan en fördubbling av tunga transporter som dessutom nu kommer innehålla farligt gods. Farligt gods ska passera så nära som 5-10 meter från boningshus och samsas med utrymme med gående, permobil och cyklande barn vilket skapar stora risker och obehag. Ombyggnationen innebär en total förändring av landskapsbilden, 38 mötesfickor som måste förläggas på artrik, privat mark som troligen behöver exproprieras från ett stort antal markägare och tillkomst av buller, samt minskad framkomlighet för boende. Den samlade bedömningen av *en liten konsekvens respektive måttlig konsekvens* är totalt avvikande från de konsekvenser som beskrivs i underlagen.
- Kulturmiljön beskrivs väl och ett stort antal kulturhistoriska lämningar med antikvariskt värde beskrivs. Den arkeologiska utredningen beskriver *“I utredningsområdet var tidigare inga lämningar kända. Under utredningen påträffades 14 stycken och ett boplatssläge, vilket ger vid handen att landskapet är rikt på lämningar knutna till områdets relativt obeforskade historia, såväl den förhistoriska som den tidigmoderna industrihistoriska.”* När samrådshandlingarna

togs fram fanns ingen kunskap om dessa lämningar, då gjordes den samlade bedömningen *en liten negativ konsekvens*. Att kommunen fortsatt gör samma bedömning trots att egna anlitade experter skriver att landskapet är rikt på lämningar är felaktigt och missledande.

- Utifrån de faktiska naturvärden som vi beskrivit i vårt yttrande, där nollalternativet är en skog med en våtmark och ett rikt djurliv och den planerade verksamheten är ett till mestadels hårdgjort industriområde är bedömningen *en liten konsekvens* vad gäller naturmiljö totalt felaktigt.
- Vi har svårt att tro att Nora kommun i andra sammanhang skulle resonera att skillnaden i rekreativa värden mellan en vacker lantligt belägen skog vid en sjö och en liten remsa av träd utanför ett inhägnat industriområde med tung trafik innebär *måttlig negativ konsekvens*. Det finns inte förutsättningar för att området eller närområdet ska kunna fortsätta användas på ett meningsfullt sätt för rekreation och friluftsliv efter etablering, särskilt med tanke på det stora område som hamnar inom skyddsområde.

Vi vill påminna om bedömningsgrunderna som återfinns i materialet och kräver kommunen att se över sina bedömningar och jämföra med praxis:

Positiv konsekvens	Detaljplanen medför en förbättring för människans hälsa och/eller miljö som ges vikt vid bedömning mellan värden/aspekter.	- Detaljplanen bidrar på ett tydligt sätt med åtgärder i miljömålens riktning.
Obetydlig konsekvens	Detaljplanen bedöms inte medföra någon effekt, antingen positiv eller negativ, på värdet/aspekten.	- Inga relevanta objekt i området som kan påverkas. - Ingen uppenbar effekt på relevanta objekt.
Liten negativ konsekvens	Detaljplanen bedöms endast medföra negativ påverkan av mindre art och omfattning som inte innebär någon betydande försämring eller skada av värdet/aspekten.	- Vanligt förekommande påverkan. - Påverkan på vanligt förekommande värden som tål viss påverkan. - Påverkan som accepteras inom gällande regelverk och rekommendationer.
Måttlig negativ konsekvens	Detaljplanen bedöms medföra påverkan av måttlig art och omfattning som innebär en försämring av eller mindre skada på värdet/aspekten.	- Påverkan på vanligt förekommande men känsliga värden. - För de fall åtgärder kan vidtas som mildrar konsekvenserna kan dessa istället komma att bedömas som en liten negativ eller obetydlig konsekvens.
Stor negativ konsekvens	Detaljplanen bedöms medföra påverkan av större art och omfattning som innebär en allvarlig försämring av eller skada på värdet/aspekten.	- Påverkan på ett unikt värde. - För de fall åtgärder kan vidtas som mildrar konsekvenserna kan dessa istället komma att bedömas som måttlig eller liten negativ konsekvens.

6.3 Naturvärdesinventeringarna är bristfälliga

Naturvärdesinventeringen brister i stora delar vilket vi lyft i vårt samrådsyttrande. Vi noterar att kommunen i granskningshandlingar inte fördjupat den ursprungliga inventeringen utan endast kompletterat med ytliga studier av specifika arter. Föreningen Bevara Nor och Vikern har låtit utföra en oberoende granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar, se bilaga 2⁵⁴. Granskningen genomfördes av konsultbyrån Väg &

⁵⁴ Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun, Väg & Miljö 2025

Miljö som har stor erfarenhet av naturvärdes- och artinventeringar och utför arbete för en lång rad kommuner och statliga myndigheter.

Ett flertal brister konstateras inte minst att det sena datumet kan ha gjort att arter har missats, vilket vi påpekat i samrådet. Ideell rapportering i området 2025 visar på fynd av värdearterna kråklöver (typisk art), revlumner (fridlyst art), tätört (typisk art) och vattenklöver (typisk art) inom inventeringsområdet. Avsaknaden av den här typen av fynd i NVI illustrerar problematiken kring det sena inventeringsdatumet.

De skogliga värdena är inte analyserade vilket kan ha lett till felaktiga bedömningar. Registrerade arter verkar vara ovanligt lågt för regionen och arter som var noterade i Artportalen under perioden för artutdraget är inte redovisade.

6.4 Naturinventering berör för litet område

Utöver ovanstående noterar vi att kommunen inte bemöter de påtalade brister med den allt för snäva avgränsningen av naturvärdesinventeringen. De kompletterande bilagorna som tillkommit sedan samrådsversionen berör inte heller ett större område. Ingen naturvärdesinventering har gjorts av området där vattenledningar ska läggas ner, vägkanter längs med väg 742 (klassificerade som artrika), längs med eller i sjön Vikern och inte heller vid den utrymningsväg/ räddningsväg/ exitväg/ sekundärväg som nämns bland annat i trafikutredningen och samrådsredogörelsen.

Den kompletterande inventeringen av fläcknyckel menar bolaget visar fynd endast utanför verksamhetsområdet. Närboende har under sommaren observerat fläcknyckel i kanten på banvallen nära Nor och i vägkanterna längs med väg 742 vilket är noterat i artportalen. Fynden finns alltså inom området för vägen som är en förutsättning för fabriken. Dessa fynd kommer med all säkerhet påverkas om banvallen och vägen breddas och asfalteras. Väg 742 pekas ut av Trafikverkets GIS lager som en av få vägar i Nora kommun med artrika vägkanter/vägmiljöer i ett led av Trafikverket arbete med naturvårds- och miljöklassning i syfte att bevara den biologiska mångfalden.⁵⁵

6.5 Fullständig häckfågelinventering och inventering av groddjur saknas

Länsstyrelsen efterlyste i initialt samråd och yttrande vid samråd en häckfågelinventering. Nu anger MKB felaktigt att Länsstyrelsen anser att "MKB borde resonera om skyddade fågelarter" samtidigt som man påstår i MKB att WSP har gjort en häckfågelsinventering. Den fågelinventering som nu kompletterats med i granskningsversionen har stora brister och kan inte godtas som en häckfågelinventering. I den tidigare nämnda granskningen av NVI har även fågelinventeringen granskats, se bilaga 2⁵⁶.

Enligt praxis och vald metodik bör minst tre inventeringstillfällen genomföras i denna del av landet, gärna fyra. Det material som redovisas i MKB har endast två tillfällen, vilket är en brist. Sannolikheten är stor att vissa arter som hävdar revir mer intensivt i slutet av mars-april missats då inventering bara genomförts i maj-juni. Därtill har inga transekter redovisats i kartform. Det framgår därmed inte vilka delar av området som inventerats. Det saknas resonemang om de fynd som gjorts under inventeringen, t. ex. talltita och spår av tjäder.

Talltita är en art som kräver stor hänsyn och vars förekomst kan påverkas negativt av fragmentering av revir genom exploatering. Det är stor sannolikhet att den centrala våtmarkens brynzon kan vara del av födosöksområdet för ett lokalt revir.

En fördjupad inventering av groddjur bör genomföras i och med konstaterad förekomst av både individer och livsmiljöer.

Som vi visat tidigare i detta yttrande finns ett mycket rikare djur och naturliv än vad som beskrivits. Om arbetet med detaljplanen fortsätter bör fullständiga kompletterande inventeringar göras under kompletterande tider på året.

⁵⁵ Trafikverket Rapport fladdermusinventering 2020/132366 WSP Sverige AB och Trafikverket Artskyddsutredning fladdermöss vid Näbben TRV 2021/16727

⁵⁶ Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun, Väg & Miljö 2025

Tidigare har den planerade igenläggningen av den befintliga våtmark beskrivits som att den ska kompenseras med en grävd damm som kan kompensera för raderad vattenmiljö för groddjur och salamandrar. Om dammen ska fungera som livsmiljö bör den omgärdas av naturmiljö. Detta finns inte längre med i planbeskrivningen vilket gör att de skyddsåtgärder som beskrivs i den kompletterande texten om groddjur inte är relevanta utan endast syftar till att vilseleda beslutsfattare. Granskningsversionen av detaljplanen är med andra ord en försämring från samrådsversionen vad gäller skydd av groddjur.

6.6 Fladdermusinventering saknas

Avsaknaden av fladdermusinventering och deras livsmiljö konstateras både i den oberoende granskning föreningen Bevara Nor låtit genomföra av NVI⁵⁷ samt sakkunnigutlåtande av [REDACTED]⁵⁸.

Granskningen av NVI som utförts av Väg och Miljö konstaterar:

- En fördjupad inventering av fladdermöss borde genomföras i och med konstaterade förekomst av både individer (från ideell inventering 2025) och livsmiljöer (förekomst av hålträd inom och norr om området). Inventeringen borde i så fall också omfatta buffertzonen runt exploateringsområdet, så att den täcker in såväl den asprika strandskogen som gårdsbebyggelsen västerut och sumpskogar söder om.
- Indirekt störning av fladdermöss i området är möjlig i form av eventuell upplysning av området, störande ljudkällor och försämrade födosöksområden. Det sistnämnda gäller den centrala våtmarken och det sydväst om området belägna sumpskogsområdet (vilket i samband med exploatering riskeras att avskäras från möjliga kolonier i den asprika strandnära skogen norr om området).
- Utifrån en fördjupad inventering av fladdermöss kan en artskyddsutredning komma att behövas för att klargöra eventuell påverkan från exploateringen.

Granskningshandlingarna redovisar inte någon egen fladdermusinventering utan hänvisar enbart till uppgifter från Artportalen. Detta är en stor brist. Det finns därmed inget underlag som visar att planerade åtgärder inte skadar fladdermössens livsmiljöer.

Föreningen Bevara Nor har utfört undersökningar med autoboxar under tidig vår och höst. Utifrån detta underlag med inspelningar har [REDACTED] kunnat registrera sju arter av fladdermöss i området, fler arter kan inte uteslutas. I artportalen finns noterat 60 inspelningar av observationer på själva våtmarken, inom det planerade fabriksområdet och 22 vid den övergivna ladan, strax intill området. Undersökningar visar tydlig aktivitet under flera årstider, vilket indikerar att området används både för födosök och viloplatser och möjligen som övervintringsplatser.

Länsstyrelsen Örebro har vid tidigare inventeringar av fladdermöss⁵⁹ redovisat att vid de mest artrika platserna i länet för fladdermus har vardera sju arter hittats, det gäller miljöer vid Karlslunds herrgård och Äsplunda. Östra Hagen skulle därmed också kvala in som en av de mest artrika platserna vilket ytterligare stödjer kraven för att en fullständig fladdermusinventering som innefattar hela säsongen (vår, sommar, höst) bör tas fram.

Även Nora kommuns kommunekolog skriver för Tekniska nämnden i samrådet både att det saknas inventeringar av fladdermöss och vattensalamandrar.⁶⁰

⁵⁷ Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun, Väg & Miljö 2025

⁵⁸ Utlåtande om fladdermusförekomsten inom exploateringsområdet vid Timanshyttan 1:6 Nora kommun, [REDACTED] 2025

⁵⁹ 2008:46 Inventering av fladdermöss i Örebro Län 2006 och 2007. Kompletteringar till 2005 års inventering, Länsstyrelsen Örebro, 2009

⁶⁰ Dnr Plan-2024-102:164 Yttrande i samrådsskedet för detaljplan Timanshyttan 1:6, Tekniska nämnden och samhällsbyggnadsförvaltningen

6.7 Underlag som rör transporter och trafik är undermåliga

Allmän handling visar att trafikutredningen är framtagen av en konsult som aldrig har besökt platsen, det är en stor brist som undergräver förtroendet för utredningen.⁶¹ Den förstudie för väg 742 som tagits fram av WSP i september 2025 och bilagts detaljplanen föreslår endast åtgärder för att anpassa den norra anslutningen av väg 742. Trafikverket har påtalat att det är problematiskt att styra eller omöjliggöra trafik söderut.⁶² Detta framgår även med tydlighet i Trafikverkets yttrande till Mark- och miljödomstolen:

“Trafikverket motsätter sig bolagets bemötande att transporter enbart ska ske norrut. Det finns inga villkor för transporter på väg 742 söderut mot väg 243 som begränsar eller omöjliggör transporter åt detta håll. Trafikering behöver därför bedömas och hanteras för hela vägsträckan väg 742, söderut mot väg 243 liksom norrut mot 244. Bolaget framför att trafiken kommer att styras norrut genom att förlägga infarten till området så att in- och utfart söderifrån omöjliggörs. Trafikverket vill tydliggöra att detta inte är möjligt då områdets anslutning mot väg 742 ska utformas i enlighet med Vägar och gators utformning, VGU, med svängradier både norrut och söderut.”⁶³

Förstudien för väg 742 saknar därför relevans som beslutsunderlag för detaljplanen eftersom den endast beskriver den ena halvan av vägen, inte den del som går genom Riksintresset Gamla Viker. Det vore anmärkningsvärt om Trafikverket i vägplaneprocessen skulle komma fram till att åtgärda endast den del av vägen som är en direkt förutsättning för en privatägd industri. I synnerhet som Trafikverket påtalat att det inte går att förbjuda trafik söderut. Med anledning av detta bör MKB, Trafikutredningen och Förstudie för väg 742 underkännas som beslutsunderlag, då det riskerar att missleda beslutsfattare.

Det exploaterande bolagets strategi är att stycka upp tillståndprocessen i så många delar att ingen instans har en bild av helheten. Förstudien och förslagen på att åtgärda endast en del av vägen är ett exempel på det.

Granskningshandlingarna beskriver inte heller eller resonerar kring de ogynnsamma geologiska förutsättningarna längs med väg 742 vilket vi påvisat i detta yttrande. Förutsättningarna kommer påverka möjligheterna för säkra transporter negativt.

MKB beskriver att detaljplanen ger upphov till små negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet förutsatt att väg 742 rustas upp. Detta utan att ha beskrivit vad upprustningen av vägen i sig själv får för konsekvenser. Upprustningen av vägen innefattas inte i MKB, dess påverkan på naturvärden, känsliga kulturhistoriska miljöer såsom äldre byggnader, historiska stenmurar, gruvhål, Riksintresse Gamla Viker beskrivs inte. Vi bestrider den samlade bedömningen, som framstår som helt orimlig även utifrån beskrivningarna i granskningsdokumenten.

6.8 Gynnande av exploatör och brist på eget ställningstagande från Nora kommun

Detaljplanen är framtagen i en exploatörsdriven detaljplaneprocess. En sådan process innebär risker för att exploatörens vinstintresse prioriteras framför allmänhetens intresse och långsiktiga samhällsmål, även om kommunen är ytterst ansvarig. Det kan också vara en utmaning för kommunen att utöva sitt myndighetsansvar på ett sätt som säkerställer kvalitet och opartiskhet, när en annan part driver processen. Kommunens ansvar är att handlägga, granska och kvalitetssäkra exploatörens underlag genom hela processen. Allmän handling visar en process där exploatören och dess upphandlade konsultbolag har tagit merparten av alla avgörande beslut vilket gör att kommunens myndighetsutövning undergrävs.

Detta förstärks av informationen i planen att detaljplanen har tagits fram av [REDACTED] och [REDACTED]

⁶¹ E-post från Nora kommun till Trafikverket 2025-06-19

⁶² E-post från Trafikverket till Nora kommun 25-08-22

⁶³ Mark- och miljödomstolen: Mål nr M 2041-25, Trafikverkets dnr TRV 2024/131866 inkom 2025-10-16, Aktilaga 63

■■■■ planarkitekter, WSP i Sverige AB på uppdrag av det exploaterande bolaget Sweden Ballistics AB, endast i samverkan med tjänstemän från Samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen i Nora kommun. Vi har under processens gång noterat en oerhört stor personalomsättning på Nora kommun där, vad vi förstår, ingen tjänsteperson har funnits med under hela processen vilket kan ha påverkat kommunens möjlighet att hävda kommunens intressen.

MKB resonerar återkommande om "rimliga kostnader" där det som åsyftas är exploatörens kostnader. Vidare används begreppet "samhällsekonomiska" kostnader när det som beskrivs är exploatörens privata kostnader. Genom att beskriva exploatörens kostnader som samhällsekonomiska luras läsaren att ett privat intresse är ett allmänt intresse. Vi bestrider denna beskrivning. Vi vill påpeka att exploatören ska tillverka en produkt med oerhört stor avkastning, det gör att kostnader för att säkra miljö och hälsa i sammanhanget blir försumbara. Detaljplanens utformning tar oproportionerligt stor hänsyn till exploatörens kostnader, på bekostnad av hänsyn, vilket inte är förenligt med lagstiftning.

Konsultbolaget WSP har arbetat på uppdrag av exploatören. Det är naturligt att ett konsultbolag tillgodoser sin uppdragsgivares intressen och att det därför föreligger en risk för partiskhet och bristande saklighet i analyser och utredningar. Kommunen borde därför ha vinnlagt sig om att anlita ett opartiskt kunskapsstöd för bedömningen av underlagen till detaljplanen. Sådant kunskapsstöd kan anlitas av kommuner utan kostnad. Statens Geotekniska Institut (SGI) kan inom sitt myndighetsuppdrag ge råd och stöd till kommuner om bedömning och tolkning av tekniska underlag. Att kommunen avstår från en sådan oberoende bedömning är graverande och i strid med god myndighetsutövning.

7. Detaljplanens står i konflikt med andra intressen

7.1 Orimlig balans av enskilda privata intressen och allmänna intressen

Syftet med planen är att möjliggöra en Sevesoklassad privatägd industri som ska tillverka TNT som företaget är fritt att sälja till vem de vill. Den svenska försvarsmakten är inte involverad i bolaget. TNT kan säljas till militära produkter eller till civila produkter. Syftet är ekonomisk vinning för företaget. Det allmänna intresset kan vara arbetstillfällen där bolaget anger att etableringen kan skapa ca 50 arbetstillfällen. Den personal som behövs kommer behöva ha specialistkompetens, vilket innebär att en stor andel kan tänkas rekryteras från andra kommuner och arbetspendla vilket inte genererar inkomstskatt till Nora kommun. Företagets VD bor exempelvis i en annan kommun. Det är tydligt att planen kommer innebära långtgående negativ påverkan på närboende. Det avtal som Nora kommun har beslutat om tillsammans med Trafikverket beskriver att ombyggnationen av väg 742 är så omfattande att den kräver "fastighetsbildningsåtgärder" detta innebär tvångsinlösen av ett stort antal privatpersoners mark, i de fall de inte frivilligt vill sälja marken. Därtill kommer miljö- och säkerhetsrisker som kan påverka hela kommunen negativt.

Sammantaget innebär etableringen, som detaljplanen ska möjliggöra, stora risker och negativ påverkan på allmänna intressen. Därtill stor negativ påverkan och betydande olägenhet för ett stort antal fastighetsägare och närboende, endast i syfte att gynna ett privat bolag, vilket borde göra planen oförenlig med kommunallagen.

7.2 Ej i linje med översiktsplan, RUS och plan för LIS-områden

Det anges att Örebro läns regionala utvecklingsstrategi (RUS) är planeringsunderlag. Detaljplanen är dock inte förenlig med de strategiska inriktningarna i RUS. Bolaget som förväntas etablera sig anger själva att de är 100% svenskägda, alltså inte ett internationellt företag och bidrar inte strategiskt till att: *"Öka internationaliseringsgraden och kunskapsinnehållet i näringslivet"*. De andra två målen som nämns; *"Underlätta för fler hållbara etableringar, investeringar och finansieringsmöjligheter"* samt *"Skapa ett företagsklimat där entreprenörer har goda förutsättningar att starta, driva och utveckla"*

hållbara företag” har båda ett hållbarhetsfokus.

Det är direkt vilseledande att beskriva en trotylfabrik som ett hållbart företag. Hållbarhet har tre ben: ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Man kan inte säga att ett företag är hållbart om de inte uppfyller alla delar. Produkten som ska tillverkas i fabriken är generellt inte av den typen som brukar beskrivas ha vare sig ekologisk eller social hållbarhetskaraktär. Detaljplanen berör ett område som inte har tillgång till kollektivtrafik. Alla anställda behöver resa med bil till arbetet vilket innebär ökade utsläpp (ej miljömässigt hållbart).

Länsstyrelsen har tidigare avfärdat exploatering av området norr om Kopparskallen, som ansluter till den tilltänkta fabriken på grund av dess orörda karaktär och frånvaro av bebyggelsekoncentration.⁶⁴ Länsstyrelsen angav då att: "Utpekandet av LIS-området bedöms därmed inte vara förenligt med 7 kap. 18 e § MB." En industriell etablering av en TNT-fabrik omöjliggör möjligheten att utveckla de LIS-områdena utefter Saxen och Vikerns stränder eftersom närheten till en TNT-industri med hög risk för miljöpåverkan kommer minska attraktionen att vistas där.

7.3 Agenda 2030 och Natura 2000

Etableringen motverkar måluppfyllnad vad gäller flera av Agenda 2030 mål och hållbarhetsmålen hanteras schablonmässigt i underlagen vilket vi tidigare har påpekat.⁶⁵ Ingen komplettering eller fördjupning har skett sedan samrådsversionen.

Vikern ansluter till en rad andra vattentäkter och i förlängningen Mälaren. Vid spill eller haveri finns en övergripande och oacceptabel risk att kemikalier sprider sig till och i vattnet och vidare till anslutande vattentäkter nedströms ända till Mälaren. Runt Mälaren finns ett åttiototal naturreservat och över 40 Natura 2000-områden vilket vi tidigare påpekat.

7.4 Värdeminskning av fastigheter

Det är väl känt att bostäder i närheten av smutsig och hälsofarlig industri är svårare att sälja, vilket leder till att marknadsvärdet på fastigheter i området sjunker. Hus som ligger nära vägen kommer att utsättas för buller, vibrationer och störningar från den ökade trafiken, vilket ytterligare försämrar boendemiljön och därmed fastigheternas värde. Därtill kommer landskapets karaktär att förändras avsevärt – från en lantlig och stillsam miljö till en transportkorridor för industritrafik. Förändringarna medför att områdets attraktionskraft minskar kraftigt. Sammantaget innebär detta inte bara en betydande ekonomisk förlust för fastighetsägarna, utan även att möjligheterna att belåna fastigheterna försämras i takt med att deras marknadsvärde sjunker. Etableringen innebär en betydande olägenhet, främst för alla fastighetsägare längs med väg 742.

7.5 Planens status vid uteblivna tillstånd från Mark- och miljödomstolen

Då kommunen menar att detaljplanen är framtagen för industri i allmänhet och inte specifikt för det exploaterande bolaget som betalar för framtagandet av detaljplan, innebär det att Östra Hagen i det fall Nora kommunfullmäktige bifaller detaljplanen, blir möjligt industriområde för vilken industri som helst. I samrådsredogörelsen anges *”Att utöka industriområdet med annan typ av industri bedöms inte som aktuellt då kommunen ser att annan typ av industri bör etableras närmare tätorterna och större infrastrukturleder.”* Detta visar på att kommunen ser Östra Hagen som olämplig placering för annan typ av industri än just den här Sevesoklassade industrin. Kommunen bör tydligt redogöra för beslutsfattare och sakägare vad som händer i det fall Sweden Ballistics inte skulle få tillstånd att anlägga och drifva den planerade TNT-fabriken.

⁶⁴ Diarienummer 401-5961-2021. Länsstyrelsens 2021-09-28 Tillägg till översiktsplanen gällande områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) för Nora kommun.

⁶⁵ Målnummer: M 2042-25 Yttrande över Sweden Ballistics AB:s ansökan om tillstånd till uppförande och drift av anläggning. Sid 7

8. Formella fel i processen

8.1 Planbesked på tveksamma demokratiska grunder

Samrådsredogörelsen medger att handlingar var maskade så att politiker vid kommunfullmäktige inte kunde se att det gällde en Sevesoklassad verksamhet eller företagets namn när beslut om planbesked togs. Det anges dock felaktigt *”att information om tilltänkt industri och företag lämnades från tjänstepersoner muntligt vid kommunstyrelsens sammanträde samma dag.”* Det stämmer inte överens med närvarande politikers vittnesbörd och finns inte noterat i protokollet från sammanträdet.

8.2 Bristande samråd

Företaget har i sitt samrådsunderlag definierat ”särskilt berörda” som boende inom 1000 m från den planerade verksamheten samt ”boende längs väg 742 upp till väg 244”. Det framgår inte hur riskavståndet beräknats för att definiera dessa ”särskilt berörda”. Sannolikt har uppskattningen sin grund i MSFBS 2019:1, dvs. beräkningar av de tryckvågsorsakade konsekvenser vid en explosion av anläggningens TNT-lager. Enligt MB 6 kap 29§ ska dock samrådet även avse hur allvarliga kemikalieolyckor till följd av verksamheten eller åtgärden ska kunna förebyggas och begränsas. Detta gäller för denna verksamhet (Lag1999:381, Sevesolagen). Några sådana bedömningar är inte gjorda i vid avgränsningen. Kretsen av särskilt berörda är betydligt större än vad som angivits, med hänsyn till att företaget planerar att, förutom 28 ton TNT, lagra 900 ton farliga processkemikalier samt okänd mängd farligt processavfall (rödvattenslam) på fabriksområdet.

Därtill skickades handlingar inför samrådsmöte ut för sent, och i vissa fall inte alls, till de som kommunen identifierat som ”särskilt berörda”.

8.3 Bristande demokratisk process och otillåtlig påverkan på officiella yttranden

Mejl och SMS-kommunikation mellan Sweden Ballistics AB, tjänstemän på Business Region Örebro samt Nora kommuns tjänstemän och politiker visar att man varit överens om att etableringsprocessen skulle genomföras så skyndsamt som möjligt och med så lite insyn som möjligt. Detta strider mot offentlighetsprincipen och god förvaltningssed.

Kommunala tjänstemän har i mejlkorrespondens uttryckt en strategi för att undvika att informera kommuninvånarna om fabriksetableringen. Man har diskuterat att mejlkonversationen är allmän handling men förväntas flyga under radarn och namngett mejlkonversationer ”julpyssel i bergslagen” och ”ny placering av kaffemaskinen” för att vilseleda vad mejlen handlade om. Detta bryter mot förvaltningslagen (saklighet, opartiskhet) och hotar invånarnas rätt till insyn.

Kommundirektören ingick ett avtal den 5 december 2024 med företaget Sweden Ballistics AB utan politiskt beslut eller delegation. Detta överskrider hennes befogenheter och bryter mot den demokratiska rollfördelningen.

Allmänna handlingar visar att bolaget via exploaterande bolagets verksamhetschef [REDACTED] tillsammans med Nora kommun har kontaktat Trafikverket och påverkat dem att förändra formuleringar i sitt yttrande för att yttrandet om vägens lämplighet ska framstå mer positivt än deras initiala bedömning.⁶⁶

Allmän handling visar att den seniora trafikkonsulten anställd på WSP som skrev trafikutredningen har blivit bortkopplad från processen då hen inför en myndighet uttryckt att platsen var olämplig utifrån det komplicerade läget med väg 742. WSP har i mejl till bolaget och Nora kommun bett om ursäkt för att

⁶⁶ E-post konversation mellan [REDACTED] Nora kommun och Trafikverket som pågår 11-13 mars 2025

hen var så tydlig.⁶⁷ Hanteringen visar på en process som syftar till att beskriva Östra Hagen som lämplig oavsett om det är det, snarare än att undersöka om platsen är lämplig. Detta minskar förtroendet för de underlag som presenteras.

Allmänna handlingar visar även att interna remissinstanser inom Nora kommun påverkats till att inte vara ärliga i sina bedömningar. Ett exempel är där stadsarkitekten har påverkats av projektledare från WSP att tona ner sin kritik och ge en "lightversion" i sitt samrådsyttrande.⁶⁸ Att projektledning påverkar remissinstanser undergräver den demokratiska processen och gör att beslutunderlagen inte kan ses som tillförlitliga.

Bilagor inkluderade i yttrandet:

Bilaga 1:

Utlåtande om fladdermusförekomsten inom planerat exploateringsområde vid Timanshyttan 1:6 i Nora kommun

██████████ Naturvårdsbiolog med specialitet fladdermöss

2025-10-07

Bilaga 2:

Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun

Väg & Miljö

2025-10-10

Bilaga 3:

Grumling av förorenade sediment i samband med nedläggning av sjöledning för vatten och avlopp i Vikern

██████████ senior miljökonsult

2025-11-01

Bilaga: 4

Sakkunnigutlåtande Etablering av TNT fabrik Timanshyttan 1:6

██████████

2025-05-13

Bilaga:5

Yttrande lokalisering - Örebro Museum

Magnus Odebäck, Ljunge Fil. Dr. Arkeolog

2024-02-03

Bilaga:6

Kontaktuppgifter till samtliga yttrandeparter

⁶⁷ E-post konversation mellan Nora kommun och WSP 15-16 maj 2025

⁶⁸ E-post konversation mellan Nora kommun stadsbyggnadsförvaltningen och WSP 5-11 mars 2025

Bilaga 1:

**Utlåtande om
fladdermusförekomsten inom
planerat exploateringsområde vid
Timanshyttan 1:6 i Nora kommun**

**[REDACTED] Naturvårdsbiolog
med specialitet fladdermöss**

2025-10-07

Utlåtande om fladdermusförekomsten inom planerat exploateringsområde vid Timanshyttan 1:6 i Nora kommun

Sakkunnigutlåtande av [REDACTED] gällande fladdermöss enligt förfrågan från föreningen BevaraNor.

Föreningen BevaraNor har genomfört egna undersökningar av fladdermusförekomst inom det område som Swebal planerar att exploatera. Syftet med detta utlåtande är att bedöma hur exploateringen kan påverka fladdermöss och deras livsmiljöer, utifrån gällande lagstiftning, kända observationer och tillgängliga forskningsrön.

Swebal har i sitt underlag inte genomfört någon egen fladdermusinventering. Istället hänvisas enbart till uppgifter från Artportalen, där observationer rapporterats av BevaraNor. Detta innebär att bolagets bedömning i praktiken är en skrivbordsprodukt utan empiriskt underlag. En sådan bristande kunskapsinhämtning strider mot försiktighetsprincipen enligt miljöbalken. Undertecknad sakkunnig besökte området mars 2025 och har även varit behjälplig med analys av ljudfilerna.

Sammanfattning av BevaraNor:s undersökning

Undersökningar utfördes under kortare perioder med autoboxar under tidig vår och höst. Totalt registrerades **sju arter av fladdermöss**:

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Vår	Höst
Vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>	x	
Brunlångöra	<i>Plecotus auritus</i>	x	x
Nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	x	x
Större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>	x	x
Gråskimlig fladdermus	<i>Vespertilio murinus</i>		x
Dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>		x
Mustasch/tajgafladdermus*	<i>Myotis mystacinus/brandtii</i>	x	x

*Dessa två arter är svåra att skilja på inspelningar och slås samman till ett s.k. artkomplex.

Flera arter använder området för födosök inklusive angränsande lövskog och då vissa av arterna har små hemområden (se nedan) bedöms området utgöra viktigt som både **föryngrings- och viloplatser samt övervintring**.

Skyddsstatus och rättsliga utgångspunkter

Alla europeiska fladdermöss omfattas av internationellt och nationellt skydd genom:

EU:s **habitatdirektiv** (bilaga IV), **Bernkonventionen** (bilaga II), **Bonnkonventionen** och **EUROBATS-avtalet** och **Artskyddsförordningen (2007:845)** §§ 4–5

Det är därmed förbjudet att fånga, döda eller störa fladdermöss, samt att förstöra eller skada deras **fortplantningsområden** och **viloplatser**. Under året behöver fladdermöss miljöer för tidigt födosök på våren, platser för kolonibildning när honorna föder upp sina ungar på sommaren, jaktmarker i samband med att ungarna blir flygga och för svärming på hösten ofta i anslutning till övervintringsplatserna som används när fladdermössen går i dvala. Skyddet gäller även tillfälliga boplatser och även om de **inte** används just nu. Även platser för insektproduktionen behöver skyddas.

Enligt miljöbalken och rättspraxis (bl.a. MÖD nr 293-22, 8 juni 2023) åligger det exploatören att visa att planerade åtgärder **inte medför negativ påverkan** på skyddade arter.

Bedömning av de påträffade arterna

Brunlångöra (*Plecotus auritus*)

Fridlyst, upptagen i EU:s habitatdirektiv och Bernkonventionen.

Rödlistad i Sverige.

Har små hemområden och registrerades med sociala läten i intilliggande lövskog samt i våtmarken, vilket indikerar **kolonibildning**. I området finns flera hålträd som kan användas för kolonier och som viloplatser. Området måste hanteras på landskapsnivå och inte som isolerade biotoper.

Arten är svår att registrera akustiskt, vilket innebär att fler individer bör förekomma än vad som framgår av inspelningarna.

Tidiga vårregistreringar tyder på att arten **övervintrar i området**, troligen i jordkällare eller stenstrukturer. Sådana strukturer har noterats i fält av BevaraNor.

Arten undviker öppna ytor och är **känslig för belysning**.

Mustasch/tajgafladdermus (*Myotis mystacinus/brandtii*)

Födosöker i mosaikartade skogsområden med gläntor och sumpskogar.

Förekommer under vårundersökningen men även rikligt under höstundersökningen. Detta visar på kontinuerlig användning av området under året. På hösten samlas fladdermöss i

närheten av övervintringsplatserna för att para sig vilket registreringarna under hösten kan indikera.

Arten undviker öppna ytor och rör sig sällan mer än 1 km från kolonin under föryngringsperioden.

Det aktuella området, med slänt mot sjön, våtmark, sumpskog och skogsbryn, utgör därför **viktiga habitat** och området måste hanteras på **landskapsnivå** och inte som isolerade områden.

Nordfladdermus (*Eptesicus nilssonii*)

Rödlistad och fridlyst.

Förekomst både vår och höst visar att området används regelbundet för födosök.

Övriga arter

Vattenfladdermus, dvärgpipistrell, gråskimlig fladdermus och större brunfladdermus har också registrerats. Dessa arter använder sannolikt våtmarken och strandzonen för födosök. Fler arter kan inte uteslutas, då särskilt den inspelningsutrustning som användes under hösten var av enklare typ. Det innebär att vissa arter med större frekvensomfång eller mer svårtolkade ljudsignaler, såsom den rödlistade och skogslevande fransfladdermusen (*Myotis nattereri*), kan ha förekommit i området. Några inspelningar antyder detta, men arten kunde inte med säkerhet bekräftas.

Ekologisk kontext

Fladdermöss bör bedömas i ett **landskapsperspektiv**, inte enbart utifrån enskilda bestånd. Området innehåller både **våtmark** och **sumpskog**, vilka är centrala för insektsproduktionen som utgör fladdermössens föda.

Produktionsskogar i anslutning till våtmarken har visserligen lägre värde som boplatser, men gränzonerna och skogsbrynen fungerar som viktiga flyg- och jaktområden. Forskning från Centrum för biologisk mångfald visar att avverkning nära fladdermuskolonier och skapande av öppna ytor kan skapa barriärer som påverkar deras orientering och rörelsemönster negativt.

Att registreringar gjordes tidigt på våren antyder att arterna övervintrar i området vilket kan vara i jordkällare och andra stensamlingar som skapar frostfria utrymmen under vintern. Sådana strukturer har som tidigare nämnts registrerats av BevaraNor. Särskilt brunlångöra uppvisar generellt mycket korta förflyttningar mellan koloni- och övervintringsplats, oftast inom ett avstånd av endast någon kilometer och under föryngringen ännu kortare förflyttningar mellan kolonin och jaktmarkerna. Det senare gäller även tajgafladdermöss. Den begränsade födotillgången under tidig vår ställer krav på att fladdermössen effektivt kan identifiera områden med riklig insektsförekomst som exempelvis våtmarken och sumpskogarna.

Brister i Swebals underlag

Swebal har inte genomfört någon egen inventering av fladdermöss.

Det finns därmed inget underlag som visar att planerade åtgärder **inte skadar** fladdermössens livsmiljöer.

BevaraNor:s undersökningar visar däremot tydlig aktivitet under flera årstider, vilket indikerar att området används både för **födosök** och **viloplatser** – och möjligen som **övervintringsplatser**.

Att underlåta att genomföra en inventering är **inte likvärdigt med att visa att påverkan saknas**, vilket exploatören enligt lag är skyldig att göra.

Slutsatser och rekommendationer

En fullständig fladdermusinventering måste genomföras över hela säsongen (vår–sommar–höst) med professionell utrustning. Då inventeringen bekräftar förekomst av skyddade arter ska **exploateringen omprövas** enligt artskyddsförordningen.

Våtmarken, sumpskogen och lövskogspartierna ska lämnas orörda som ekologiskt sammanhängande områden. Ingen belysning eller avverkning får ske i direkt anslutning till kända jakt- eller viloplatser.

Försiktighetsprincipen som regleras i 2 kap. 3 § miljöbalken ska tillämpas. Denna princip ska gälla vid exploatering som kan påverka skyddade arter. Enligt tidigare nämnd praxis åligger det exploatören att visa att planerade åtgärder inte medför negativ påverkan på arten. När det gäller Swebals åtgärder i området finns flera indikationer på motsatsen, dvs. att fladdermössen riskerar att påverkas negativt.

Rombohöjden 2025-10-07

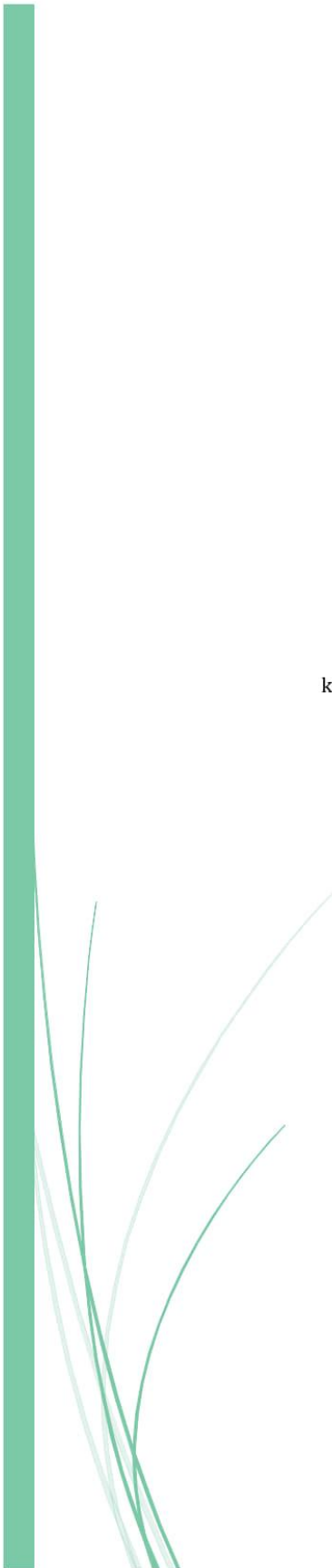
Naturvårdsbiolog med specialitet fladdermöss

Bilaga 2:

**Granskning av
naturvärdesinventering och
kompletterande inventeringar Nor,
Nora kommun**

Väg & Miljö

2025-10-10

PM

Granskning av naturvärdesinventering och
kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun

Beställare

Namn: Föreningen Bevara Nor och Viken
Kontakt: hulten.frida@gmail.com

Leverantör

Namn: Väg & Miljö i Karlstad AB
Organisationsnummer: 556601-9989
Kontakt: info@vagochmiljo.se, <https://vagochmiljo.se/>

Handling

Slutversion: 2025-10-10
Medverkande: Per Karlsson Linderum (analys och pm)
Kvalitetsgranskning: Mattis Arveström
Internt projektnummer: 2078
Citeras: Karlsson Linderum, P. Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun. Väg & Miljö i Karlstad AB, Sköllersta 2025.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	2025-10-10	Sida 1 av 6

1 KOMMENTARER TILL NATURVÄRDESINVENTERING NOR, BILAGA C5, NORA KOMMUN, ÖREBRO LÄN

Nedan ges kommentarer till naturvärdesinventeringen:

- Naturvärdesinventeringen är precis genomförd inom godkänd tidsperiod för regionen enligt SIS-standard (SIS 199000:2023), med två dagars marginal. Detta kan ha påverkat bedömningen av olika naturvärdesbiotoper negativt då det är väldigt lätt att missa olika artgrupper så sent under perioden, framför allt olika kärlväxter. I den kompletterande inventeringen genomfördes enligt rapporten eftersök endast av fridlysta växter, se vidare resonemang i kapitel 2.
- Naturvärdesinventeringen verkar ha genomförts av kunnig personal. Därtill finns inget att anmärka.
- Inga fynddata från denna inventering har rapporterats in på Artportalen, vilket enligt standardens metodik ska genomföras efter leverans av rapport.
- I förstudien har förekomsten av skogliga värden i området analyserats bristfälligt. Det framgår dels av att området ingår i ett delområde som faller ut som skoglig värdekärna i Länsstyrelsens verktyg *LstT Skoglig Naturvärdeskarta* (se figur 1 nedan), dels att andra modeller för skogliga värden också fångar upp området, till exempel modell för tretåig hackspett (se figur 2 nedan). Detta kan ha påverkat bedömningen av förekommande naturvärdesbiotoper och landskapsområden negativt, samt tolkning av noterade fågelarters förekomst. Inget resonemang kring dessa värden finns i kapitel "3.2.1 Landskapsområde 1". Den utpekade naturvärdesbiotopen norr om inventeringsområdet ingår i dessa skogliga värden.
- I figur 9 på sidan 16 redovisas endast fynd av klasefibbla och gråtrut. En sökning på Artportalen visar även på fynd av havsörn (NT), skrattnås (NT) och drillsnäppa (NT) från förstudieområdet under den perioden som artutdraget gjorts från Artportalen. Drillsnäppa är dessutom en mycket sannolik häckfågel i förstudieområdet utifrån fyndbilden och områdets beskaffenhet.
- Antalet registrerade relevanta arter verkar vara ovanligt lågt för regionen, trots områdets brukade karaktär. Att inga fynd av till exempel fläcknycklar (fridlyst art) eller björksplintborre (skoglig signalart) gjordes är anmärkningsvärt. Invasiva arter noterades bara på en punkt längs vägen in i området, medan missade bestånd av kanadensiskt gullris syns till exempel på google maps (se figur 3 nedan).
- Ideell rapportering i området 2025 visar på fynd av värdearterna kråklöver (typisk art), revlumner (fridlyst art), tätört (typisk art) och vattenklöver (typisk art) inom inventeringsområdet. Samtliga fynd finns redovisade på Artportalen. Detta är fynd som i de flesta fall inte påverkar bedömningen av området, men som delvis illustrerar problematiken kring det sena inventeringsdatumet.
- Den centrala mindre våtmarken som redovisas i "5.2.1 Öppen myrmark och fattig tallsumpskog utan naturvärde" på sida 20 har klassat som utan naturvärden med ett lågt biotopvärde och ett lågt artvärde. Inga värdearter noterades där. Rapporter från Artportalen visar på förekomst av

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	2025-10-10	Sida 2 av 6

kråklöver, vattenlöver och ett flertal äldre aspar, varav flera med hackspettshål. I våtmarken noterades under den kompletterande inventeringen förekomst av vanlig padda. I och med konstaterad förekomst av talltita och tjäder precis utanför exploateringsområdet kan våtmarken ha en funktion som spridningskorridor och födosöksområde för dessa arter. Små våtmarker, som denna, är ofta viktiga födosöksmiljöer för fladdermöss. Sammantaget bör denna våtmark uppfylla kriterierna för att klassas som ett naturvärdesobjekt med värdeklass 4 (visst naturvärde).

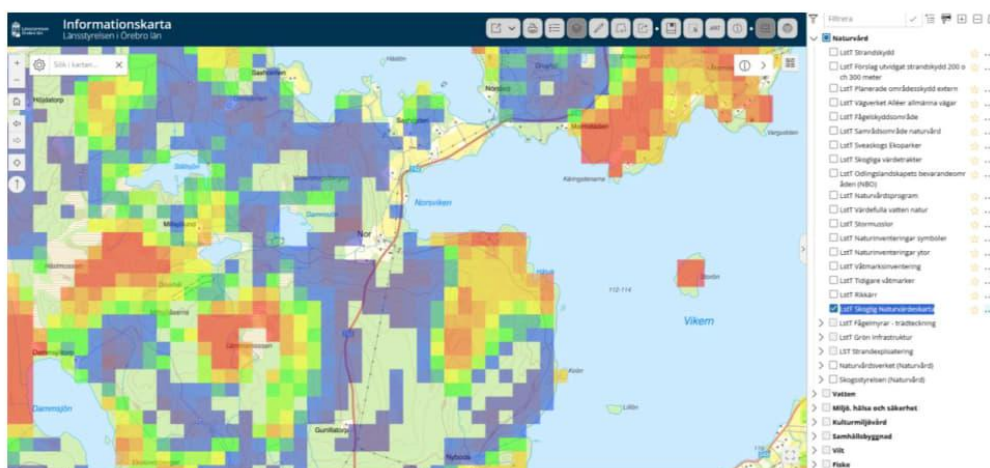

Fig. 1 Skogliga värden från LstT Skoglig Naturvärdeskarta.

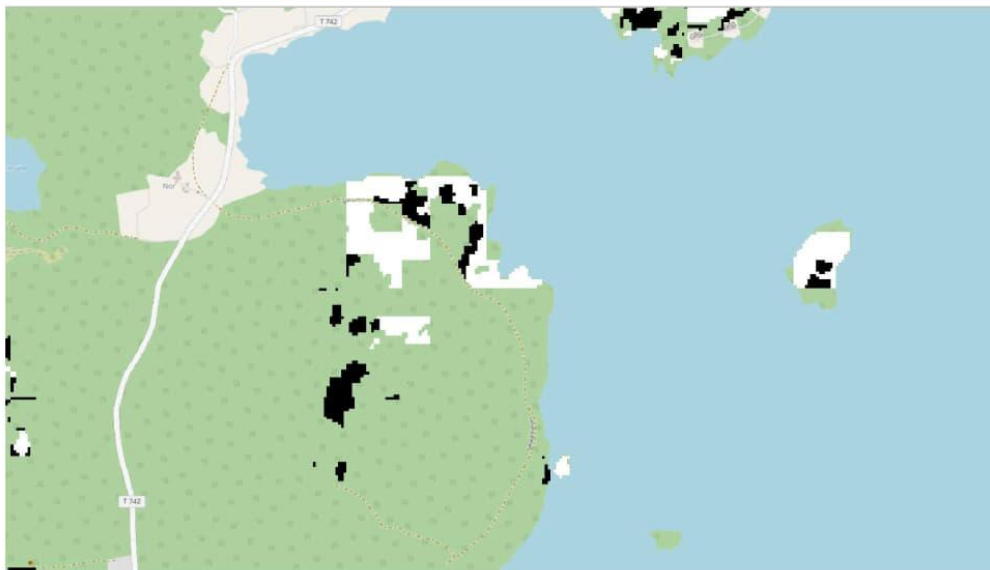

Fig. 2. Områden med potentiellt äldre granskog (från modell för tretåig hackspett).

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	2025-10-10	Sida 3 av 6

Fig. 3. Bestånd av kanadensiskt gullris (höger om pilen) i västra delen av området (ej registrerat under naturvärdesinventeringen).

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	2025-10-10	Sida 4 av 6

2 KOMMENTARER TILL NOR – FÅGELINVENTERING, KOMPLETTERING AV NVI, FÖRSTUDIE FLADDERMÖSS OCH OBSERVATIONER AV GRODDJUR- FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER

Nedan ges kommentarer till fågelinventeringen:

- Endast två inventeringstillfällen är genomförda. Enligt praxis och vald metodik bör minst tre inventeringstillfällen genomföras i denna del av landet, gärna fyra. Sannolikheten är stor att vissa arter som hävdar revir mer intensivt i slutet av mars-april missats då inventering bara genomförts i maj-juni.
- Inga fynddata från denna inventering har rapporterats in på Artportalen.
- Inga transekter finns redovisade i kartform. Det framgår därmed inte vilka delar av området som inventerats.
- Till kategorin särskilt skyddsvärda fåglar bör prioriterade arter i skogsvårdslagen inkluderas. I denna inventering gäller detta fynden av gök och skogsduva. Det anges inte heller att orre, talltita, tjäder och trädlärka tillhör denna kategori.
- Det finns fynd av talltita under inventeringen samt spår av tjäder. Inget resonemang förs i diskussion kring detta. Talltita är en art som kräver stor hänsyn och vars förekomst kan påverkas negativt av fragmentering av revir genom exploatering. Det är stor sannolikhet att den centrala våtmarkens brynzon kan vara del av födosöksområdet för ett lokalt revir.

Nedan ges kommentarer till kompletterande inventering av kärlväxter:

- Inga fynddata från denna inventering har rapporterats in på Artportalen.
- I rapporten anges att eftersök endast har gjorts av fridlysta växter. Med tanke på den sena tidpunkten på naturvärdesinventeringen borde ett bredare eftersök ha gjorts, dvs av värdearter av kärlväxter. Rapporter från allmänheten på Artportalen visar på förekomst av sådana arter i området, men de har inte registrerats i denna inventering.

Nedan ges kommentarer till observationer av groddjur:

- En fördjupad inventering av groddjur borde genomföras i och med konstaterade förekomst av både individer och livsmiljöer.

Nedan ges kommentarer till fladdermöss:

- En fördjupad inventering av fladdermöss borde genomföras i och med konstaterade förekomst av både individer (från ideell inventering 2025) och livsmiljöer (förekomst av hålträd inom och norr om området). Inventeringen borde i så fall också omfatta buffertzonen runt exploateringsområdet, så att den täcker in såväl den asprika strandskogen som gårdsbebyggelsen västerut och sumpskogar söder om.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	2025-10-10	Sida 5 av 6

- Indirekt störning av fladdermöss i området är möjlig i form av eventuell upplysning av området, störande ljudkällor och försämrade födosökmiljöer. Det sistnämnda gäller den centrala våtmarken och det sydväst om området belägna sumpskogsområdet (vilket i samband med exploatering riskeras att avskäras från möjliga kolonier i den asprikas strandnära skogen norr om området).
- Utifrån en fördjupad inventering av fladdermöss kan en artskyddsutredning komma att behövas för att klargöra eventuell påverkan från exploateringen.

Dokumentnamn	Datum utförande/reviderat	Sidnr.
Granskning av naturvärdesinventering och kompletterande inventeringar Nor, Nora kommun	2025-10-10	Sida 6 av 6

Bilaga 3:

**Grumling av förorenade sediment i
samband med nedläggning av
sjöledning för vatten och avlopp i
Vikern**

 senior miljökonsult

2025-11-01

Grumling av förorenade sediment i samband med nedläggning av sjöledning för vatten och avlopp i Vikern

Sweden Ballistics beskriver i det dokument man tillsammans med WSP tog fram till samrådsmötet att man skulle koppla in sig på kommunalt vatten och avlopp för att släppa sitt avloppsvatten till det kommunala reningsverket. Man beskriver i samrådsdokumentet under kap 5.6 att kommunalt vatten kommer att dras till verksamheten genom en sjöledning över sjön Vikern. Vattenbehovet för processen och för personal uppgår till ca 6 500 m³.

Dokumentet innehåller tankar och synpunkter på vilka problem och ställningstagande det kan innebära för den som åtar sig att genomföra arbetet, och nedan följer en förhållandevis detaljerad redogörelse över vad jag ser som ytterst problematiskt med att dra en sjöförlagd ledning på sjön Vikerns botten.

Kvicksilver – bakgrund och risker för hälsa och miljö

Metalliskt kvicksilver, liksom även andra oorganiska kvicksilverföreningar, kan genom naturliga processer i miljön omvandlas till organiska kvicksilverföreningar, i första hand metylkvicksilver. Metylkvicksilver och liknande organiska föreningar tas lätt upp av organismer i miljön och kan anrikas i hög grad i deras fettvävnader. På så sätt kan organiska kvicksilverföreningar transporteras långa sträckor i miljön och också uppehålla sig i ekosystemen under långa tider. Metylkvicksilver som kan ge skador på hjärnan och det centrala nervsystemet. Kvicksilver är också mycket toxiskt för akvatiska organismer och kan ge allvarliga långtidseffekter i vattenmiljön. Människor får framförallt i sig kvicksilver via fisk. Metylkvicksilver ansamlas i fisk, och de högsta halterna återfinns i stora rovfiskar, då kvicksilver ackumuleras i näringskedjor. Halter i fisk (gädda) har mätts i Vikern och Lillsjön sedan 70-talet med genomgående höga halter på omkring 1 mg/kg TS (FOI, 2010).

Risker för människor

Människor är främst exponerade för kvicksilver genom kosten, och då framför allt från fisk. Enligt Livsmedelsverkets rekommendationer ska kvinnor i barnafödande ålder äta vissa fiskar från svenska insjöar och Östersjön högst 2-3 gånger per år för att inte riskera att få i sig för höga halter av metylkvicksilver. Det gäller abborre, gädda, gös och lake. Råden gäller även stora rovfiskar från öppna hav som exempelvis tonfisk (färsk), stor hälleflundra och svärdfisk. Metylkvicksilver förs över till det ofödda fostret och till bröstmjölk (Livsmedelsverket, 2018).

Barn, vars mödrar har blivit exponerade för metylkvicksilver under graviditeten, kan födas med flera kognitiva funktionsnedsättningar, exempelvis intellektuell funktionsnedsättning, sämre koncentrationsförmåga samt minskad språkkunskap och minnesfunktion. Vuxna människor som exponeras för metylkvicksilver får ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar. Kvicksilver kan orsaka kroniska skador i kroppen, bland annat genom att påverka centrala nervsystemet. Exponering av kvicksilver har också visat sig kunna orsaka koordinationsförluster, talsvårigheter, begränsningar i synfältet, hörselnedsättning, blindhet, njurproblem och död (Kemikalieinspektionen, 2015).

Risker i miljön

Flera kvicksilversalter och metylkvicksilver tas lätt upp av olika organismer och anrikas. Metylkvicksilver är mer giftigt för vattenlevande organismer än oorganiskt bundet kvicksilver dessutom är det stabilt och kan inte brytas ner i naturen. Kvicksilver anrikas i näringskedjan, vilket innebär att halterna i rovfiskar och fåglar är högre än halten i deras bytesdjur. På det sättet kan t.ex. fiskar och fåglar få i sig betydande mängder under sin levnadstid. Effekter av kvicksilver i fisk och fågel är bland annat minskad reproduktionsförmåga och skador på nervsystemet (Institutet för miljömedicin, 2017).

Oorganiskt kvicksilver har observerats orsaka akut dödlighet i hinnkräfta (*Daphnia*) i halter ner till 0,003 mg/l och hos laxfiskar i yngelstadiet ner till 0,005 mg/l. Tillväxthämning hos sötvattensalger

har observerats i halter ner till 0,003 mg/l (organiskt kvicksilver). Långtidseffekter (21 dagar) har hos hinnkräftor (*Daphnia*) observerats i halter ner till 0,013 mg/l.

Växter är generellt sett mindre känsliga för kvicksilverpåverkan, men upptaget av kvicksilver är som regel kopplat till hur höga halter som finns i marken. Även marktypen spelar stor roll för hur mycket en växt kan ta upp kvicksilver. Generellt sett lagras kvicksilver främst i rotdelarna, men för vissa växter och trädslag kan det även lagras i växtdelarna ovan jord (*International Programme on Chemical Safety, 1989*).

Kända utsläpp av kvicksilver till norra delen av Vikern

Det finns beskrivet att stora mängder kvicksilver släpptes ut ifrån en av Nitro Nobels fabriker belägen nära Lillsjön där man tillverkade ett raketbränsle som kallades Nitroform. Tillverkningen av Nitroform startade på 1950-talet och pågick till februari 1976 då fabriken exploderade. I samband med denna explosion fattades beslutet att inte återuppta Nitroformtillverkningen.

Ett av fabriken laboratorier var beläget vid Lillsjön. Från laboratoriet löpte en avloppsledning ut i sjön vilket föranledde Naturvårdsverket att utreda eventuell miljöpåverkan av sjöns sediment. Den första undersökningen genomfördes i början av 1970-talet. Resultat av denna undersökning visade att kvicksilverutsläpp hade förekommit från laboratoriet. Sedimenten inom undersökningsområdet var genomgående kraftigt förorenade av kvicksilver. Från Nitroformfabriken som var belägen på udden mellan Vikern och Lillsjön gick två avloppsrör ut i sjön. Från dessa avloppsrör har det troligen också förekommit utsläpp av kvicksilver. Det finns också rapporter om dumpning av kvicksilverhaltig "reaktormassa" i Lillsjön (Sävås, 2000).

Föroreningsbild i norra delen av Vikern

Tungmetaller (inklusive kvicksilver)

Höga till mycket höga halter utifrån Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för metaller i limniska sediment (*Naturvårdsverkets rapport 4913 (1999)*) har uppmätts för ämnena bly och kvicksilver i fastighet Nora Gytorp 6:1 (Lillsjön och nordöstra delen av Vikern) samt höga till mycket höga halter kvicksilver i Nora Gytorp 6:1 (norra delen av Vikern mellan Bastnäs och Norsviken) (Sävås, 2000; FOI, 2002; FOI, 2010). Den högsta uppmätta halten i Lillsjön var 2400 mg/kg TS (FOI, 2002). Kvicksilverföroreningen uppträder heterogent spridd i sedimenten i hela den norra delen av Vikern. Mellan 2004 och 2009 placerades sedimentfällor ut som vittjades årligen och där halterna kvicksilver som deponeras i sedimenten varierade från hög till mycket hög halt utifrån Naturvårdsverkets bedömningsgrunder (FOI, 2010).

Figuren visar ett antal av de provpunkter för sedimentprovtagning som utförts av flera aktörer under 1900-talet och sammanställts under 2000 av Jan Sävås.

PFAS

WSP har i en rapport från 2021, på uppdrag av Orica, även visat på mycket höga halter PFAS-ämnen från ett område på fastigheten Gytörp 6:1 vid brandstationen på Oricas område där man under många år utfört flera brandövningar med släckskum.

Den provpunkt som uppvisar högst halter är belägen precis i strandkanten till Lillsjön, där man uppmätt halter av PFOS på 400 ng/l samt PFOA på 28 ng/l. I SGI:s vägledning från 2015 är riktvärdet för grundvatten 45 ng PFOS/l. Riktvärdet för grundvatten med exponeringsvägen "skydd av ytvatten" avseende PFOS är 23 ng/l (*SGI publikation 21, 2015*). Det övergripande målet med denna publikation är att tillsynsmyndigheter (kommuner, länsstyrelser och Generalläkaren), konsulter och problemägare ska få ett stöd i sin bedömning av miljö- och hälsorisker av områden som är förorenade med PFAS. Föroreningen bedöms spridas till ytvattnet och vidare till sedimenten i nordöstra delen av Vikern (*WSP, 2021*).

För bedömning av halter i ytvatten används Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten enligt HVMFS 2019:25, och här används summahalten för 11 st olika PFAS-ämnen som riktvärde. Riktvärdet för ytvatten är satt till 90 ng/l.

I provpunkten för grundvatten belägen i anslutning till Vikern uppgår halten av PFAS11 till 730 ng/l.

Okända föroreningar i norra delen av Vikern

Det kan heller inte ställas utom rimligt tvivel att man i Vikern och Lillsjön historiskt släppt ut eller dumpat explosivämnen i form av nitroglycerin (NG) och trotyl (TNT), vilka skulle kunna förekomma i sedimenten i sjön, vilket i sin tur skulle ge betydande konsekvenser med avseende på vattenverksamheten avseende både nedläggning av vatten- och avloppsledningar, muddring och omhändertagande av sedimenten. Det finns gott om exempel över kända fall av dumpning av såväl trotyl, nitroglycerin och ammunition i närområdet, däribland gruvorna i Dalkarlsberg (FOI, 2004) och flera sjöar inom Villingsbergs skjutfält (Bofors Test Center, 2022).

Det finns även uppgifter om att stora mängder bly och koppar, tillsammans med andra tungmetaller och sprängmedelsrester (DNT), kan ha spridits från området kring Nitro Nobels brännplats Bastnäsområdet till sedimenten i Vikern. Brännplatsen är belägen på ett litet näs som troligtvis är utfyllt i norra delen av Vikern på fastigheten Gytörp 6:1. En omfattande sanering har utförts på området, men förhöjda halter av tungmetaller har uppmätts i grundvattnet. Totalförsvarets forskningsinstitut, som utförde kontrollprogram av grundvattnet på platsen, rekommenderade Orica i sin slutrapport för kontrollprogrammet att införa områdesrestriktioner så som restriktion för byggande eller andra markkonstruktioner (FOI, 2012).

Mellersta och södra delen av Vikern

I området längs Vikerns östra strand har det funnits ett antal miljöstörande verksamheter, däribland avfallsdeponi för icke farligt- och farligt avfall, ett antal gruvor och upplag, ett sågverk m.m.

I den södra ändan av sjön fanns ett sågverk där virke behandlats genom doppning som skydd mot blånadsskador. Verket utförde även impregnering av sliprar och stolpar, samt lagring av impregnerade sliprar/stolpar med trolig förorening av tungmetaller, dioxin och kreosot innehållande PAH:er med mycket hög farlighet i marken och omgivande sediment som följd.

Eventuellt har man även använt CCA baserade impregneringssalter, där krom och arsenik har mycket hög och koppar har hög farlighet. Impregnerat virke har troligen lagrats ända ut på strandkanten vilket innebär att spridningsförutsättningarna till ytvatten är måttliga till stora. Skyddsvärdet för mark och ytvatten är stort eftersom området är utpekad som regionalt intressant för naturvården.

Föroreningsbild i mellersta och södra delen av Vikern

Länsstyrelsen har genom åren undersökt sediment i ett antal punkter söder om Storön i mellersta delen av sjön inom ramen för sedimentprovtagning, bland annat under 2010 och 2022. Ett stort antal föroreningar påträffades, däribland uppmättes en medelhög halt av bly, kvicksilver, arsenik och zink utifrån SGU:s klassificering av tillstånd baserat på nationella bakgrundshalter.

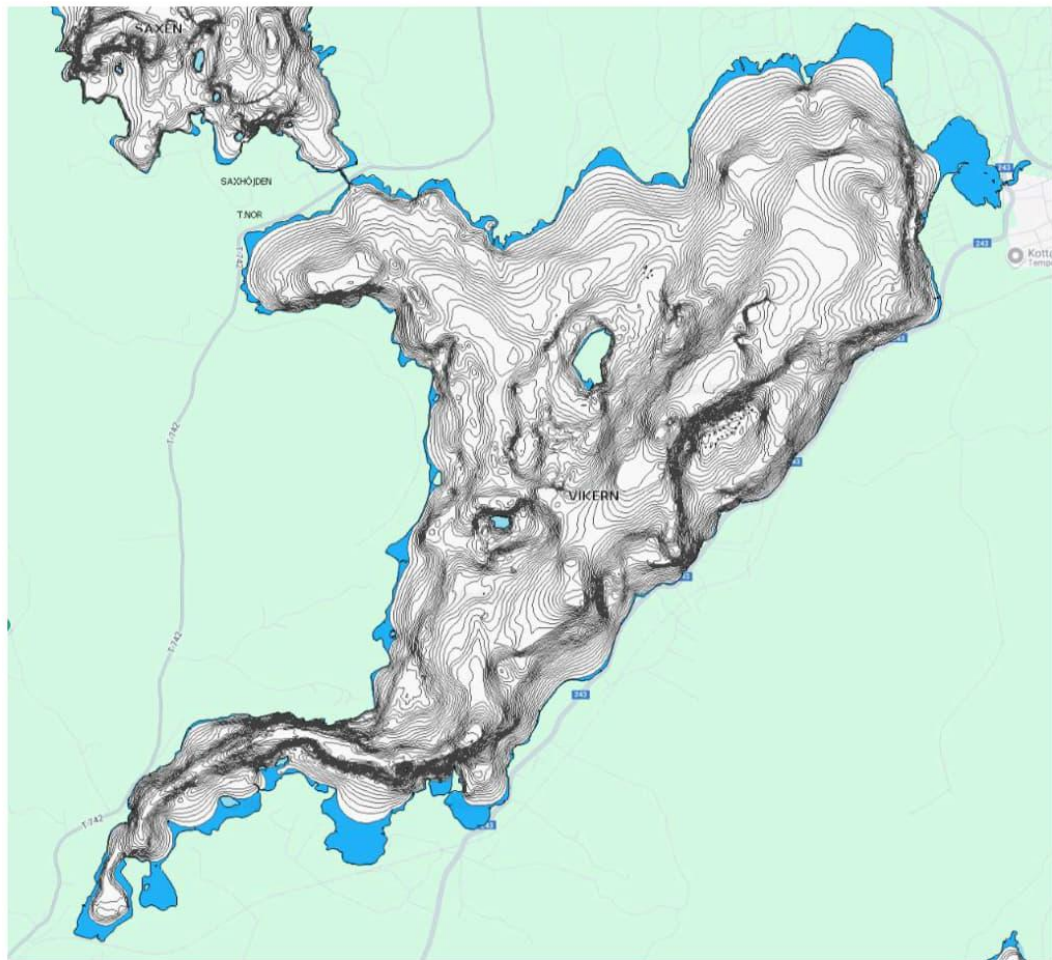
Man påträffade även halter överskridande gränsen för medelhög halt avseende antracen och PCB7 utifrån SGU:s klassning av halter av organiska föroreningar i sediment, samt moderata halter av dioxiner utifrån norska effektbaserade gränsvärden, "Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota" (Miljödirektoratet, M-608, 2016; uppdaterat 2020), där EQS (Environmental Quality Standards) är bedömningsgrunder. Medelhöga och moderata halter ger kroniska effekter vid långtidsexponering (vid nedre gränsvärde) till akuta toxiska effekter vid korttidsexponering (vid övre gränsvärde).

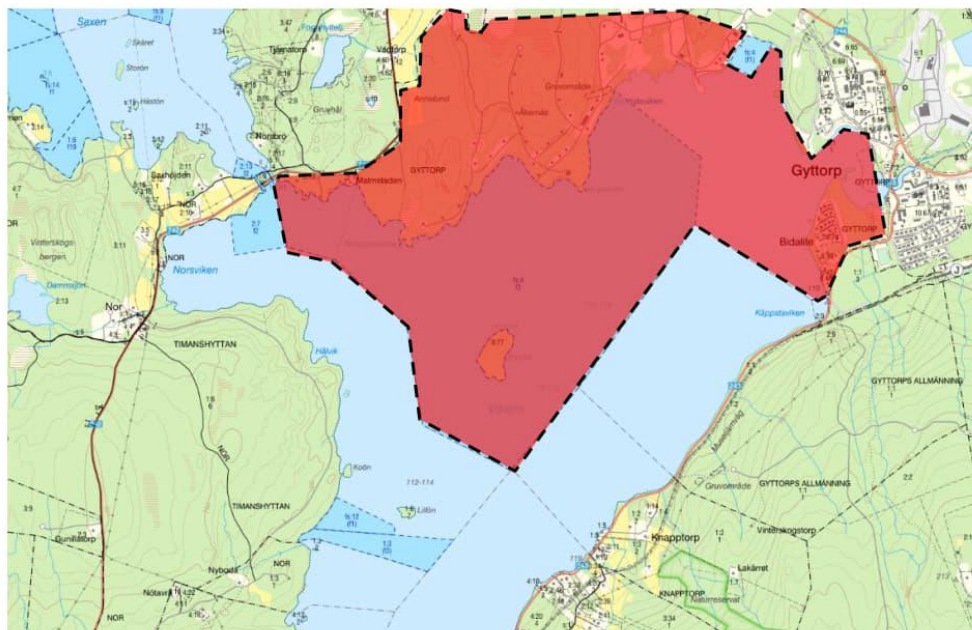
Figuren visar ett antal av de provpunkter för sedimentprovtagning som utfördes av Länsstyrelsen under 2010 och 2022 (SGU, rapportera-data-for-miljogifter/ hämtad 2025-01-25)

Bottenförhållanden

Vikerns batymetri är ställvis starkt kuperad med kraftiga gradienter och sjöbotten är ställvis stenig och grovblockig, vilket gör att muddring och/eller sprängning kan komma att behövas för att lägga ned ledningarna. Norr om Storön löper Oricas fastigheter Gytörp 6:1 (två fastigheter med samma namn, se figur nedan) som är förhållandevis slät med mindre höjdskillnader, och söder om Storön är batymetrin starkt kuperad med mycket branta avsnitt, vilket med största sannolikhet försvårar förläggningen avsevärt. Oavsett om muddring eller sprängning kommer att förekomma under byggtiden för ledningarnas dragning så kommer arbetet med säkerhet påverka sedimenten i stor omfattning.

Figuren visar Vikerns batymetri med stora gradienter (Garmin, 2024)

Figuren visar där det råder områdesrestriktioner både till land och sjöss och fastigheten Gyttertorp 6:1 som ägs av Orica ingår där (Lantmäteriet 2025-02-09) **Restriktioner**

FOI

Totalförsvarets Forskningsinstitut rekommenderade, på uppdrag av Orica, i sin riskvärderingsrapport från 2010 att man inom fastigheten Gyttertorp 6:1 bör införa en områdesrestriktion i sjön för att inte röra upp kvicksilverförorenade sediment, och man föreslog därför förbud mot framtida konstruktionsarbeten i sjön, exempelvis etablering av bryggor, muddring etc (FOI, 2010). Man hänvisar då till att kvicksilver, tillsammans med andra tungmetaller, är vanligen starkt bundna i sediment men vid uppgrumling och syresättning finns viss risk för ökat upptag i växter och djur. Man argumenterade därför för att en muddring och efterbehandlingsåtgärd av de förorenade sedimenten skulle bli både dyrt och tekniskt komplicerat, och därför borde sedimenten få förbli orörda och successivt överlagras med opåverkade sediment.

Länsstyrelsen Örebro Län

Länsstyrelsen i Örebro Län beslutade under 2010 med stöd av 26 kap 9§ samt med hänvisning till 10 kap Miljöbalken att förelägga ägaren till fastigheten Gyttertorp 6:1, då Dyno Nobel Sweden AB, om att informera tillsynsmyndigheten i god tid innan åtgärder utförs som kan komma att påverka sedimenten i Lillsjön inom fastigheten Gyttertorp 6:1 med anledning av att sedimenten i Lillsjön innehåller förhöjda halter av kvicksilver och att grävning och andra åtgärder som skulle kunna medföra omrörning i sedimenten kan innebära ökade risker.

Länsstyrelsen ansåg därför att det fanns anledning att förelägga om försiktighetsmått enligt ovan, och förutsätter att fastighetsägaren kommer att tillfrågas inför eventuella åtgärder som utförs av någon annan än fastighetsägaren. Föreläggandet bör därmed kunna uppfyllas även om andra än fastighetsägaren utför åtgärder (Länsstyrelsen, 2010).

Det bör poängteras här att utläggning av kablar, ledningar och rör på havs/sjöbotten görs vanligen genom att de antingen spolas eller plöjs ner i botten sedimenten. Metoderna innebär ofta en omfattande grumling och sedimentspridning.

Kort om muddring

När bottenmaterial i ett vattenområde tas bort för att vattnet ska få ett visst djup eller läge genomförs en muddring. Det är alltid verksamhetsutövarens ansvar att ta fram de underlag som behövs för att myndigheterna ska kunna bedöma verksamheten i samband med tillsyn och prövning. Saknas officiellt underlagsmaterial (t.ex. bottenkarteringar) ökar kraven på att verksamhetsutövaren tar fram ett ändamålsenligt material. Undersökningar görs vanligen som en del av tillståndsprcessen och redovisas i ansökan och MKB:n.

Muddring är en vattenverksamhet Enligt 11 kap. 3 § MB omfattar begreppet vattenverksamhet bl.a. grävning, sprängning och rensning i ett vattenområde. Muddring är normalt en tillstånds- eller anmälningspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. MB (se avsnitt 5), beroende på muddringens omfattning.

I de flesta fall behöver muddring och sprängning användas för att ta bort sediment respektive berg och större block. Muddring är ofta en förutsättning för att ny verksamhet ska kunna genomföras, exempelvis vid nedläggning av rör eller ledningar i ett vattenområde,

Havs- och vattenmyndigheten har följande generella rekommendationer för att minimera miljörelaterade problem i samband med muddring och hantering av muddermassor.

- Muddring och hantering av muddermassor ska ske med bästa möjliga teknik (BMT)⁴. Detta innebär i praktiken bland annat att miljöeffekterna ska minimeras under muddringen och vid den efterföljande hanteringen.
- En undersökning av planerade muddringsområden bör som regel ske i yt- och djupled för att fastställa innehållet av föroreningar, för att kunna avgränsa eventuellt förorenade områden samt för att fastställa sedimenttyp. Undersökningens omfattning bör anpassas till muddringens storlek samt lokala förutsättningar på platsen.
- Vid muddring i förorenade sediment ska särskilda skyddsåtgärder vidtas för att förhindra spridning av föroreningar.
- Vid muddring bör åtgärder vidtas för att begränsa grumling till de nivåer som är miljömässigt motiverade utifrån de platsspecifika förutsättningarna vid aktuell tidpunkt.
- Muddring inom och i närheten av skyddade områden (naturreservat, Natura 2000 etc) bör ske med försiktighet, både vad gäller hur utförande sker, mängd som muddras och tidpunkten. Hotade arter inom eller i närheten av muddringsområdet kan innebära att artskyddsförordningen träder in, vilket kan medföra att muddring inte kan tillåtas eller att extra försiktighet måste vidtas.
- För att begränsa risken för negativa effekter av grumling bör muddring och andra grumlande arbeten i vatten förläggas till den minst känsliga tiden på året utifrån ekologisk synvinkel. När denna tidsperiod infaller varierar men generellt är miljön mindre känslig under vintersäsongen med tanke på växternas livscykel och organismers fortplantning.
- Muddring bör inte ske om och när det är risk för att viktiga lek- och reproduktionsområden kan skadas. Det gäller såväl lekområden för fisk som områden där skyddsvärda, sällsynta eller hotade arter har sin hemvist.

Den grumling som uppstår vid muddring och dumpning kan leda till att föroreningar från sedimenten sprids. Risken för att vattenkvaliteten påverkas vid muddring eller dumpning ökar med massornas föroreningsnivåer, samt med nivån på den grumlighet som uppstår. När sedimentpartiklar grumlas upp i vattenmassan finns en risk för ökad löslighet av föroreningar, vilket kan innebära att föroreningar sprids över större avstånd än om de vore partikelbundna. Detta kan öka biotillgängligheten. För föroreningar som bioackumuleras i fisk eller andra djur skulle även en mer kortvarig påverkan på vattenkvaliteten kunna medföra ökade halter i biota, under förutsättning att halterna i vattnet ökar kraftigt och att de exponerade arterna är tämligen stationära.

Genom muddring kan områden som är viktiga för fåglars, fiskars och andra djurs överlevnad förstöras eller göras tillfälligt otillgängliga, till exempel bottenområden där djuren söker näring. De negativa effekter som en muddring respektive en dumpning kan orsaka i form av bland annat sedimentation, grumling och skuggningseffekter påverkas av vid vilken tidpunkt på året som åtgärden vidtas.

Vid muddring uppkommer även frågan om hur hanteringen av uppmuddrade massor skall ske. När muddermassorna lämnar vattenytan blir de ett avfall och vikten för avfallet inkluderar vikten vatten i muddermassan. Observera att avvattning av avfall är anmälningspliktigt eller/tillståndspliktigt verksamhet. Det är ofta lämpligt att avvattna massorna före transport, dels för att begränsa antalet transporter men även för att öka trafiksäkerheten. Lösa massor är svåra att säkra, lasten kan då riskera att förskjutas. Valet av transporter och miljökonsekvenserna av dem är en del av åtgärden och beskrivs därför i miljökonsekvensbeskrivningen.

Föroreningsgrad är en viktig aspekt som kan och bör påverka valet av hur massorna hanteras. Uppläggning av muddermassor på land kräver normalt tillstånd från länsstyrelsen eller en anmälan till kommunen. Att lägga upp massor inom strandskyddat område motverkar strandskyddets syften, vilket innebär att en uppläggning inom strandskyddsområde måste strandskyddsprövas. Strandskyddsdispens kan sällan lämnas för en sådan åtgärd, då särskilda skäl, enligt strandskyddslagstiftningen, saknas (*Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:19*).

Alternativ

Landedningar innebär omfattande schaktning och sprängning vilket gör att byggkostnaden blir hög och byggtiden tar sannolikt flera år i anspråk. Ett stort område kommer att påverkas under byggtiden, bland annat av avverkning inom strandskyddat område med värdefulla naturvärden och ett flertal artobservationer. Sträckan Nor-Fogdhyttan är generellt sett en ganska komplicerad sträcka för en landleddning. Många markägare blir påverkade och ett stort område blir ledningsrättsområde med begränsad markanvändning.

Skulle man välja att dra ledningen inom Oricas fastigheter (Gyttorp 6:1) på land finns betydande miljörisker kopplade till schaktarbeten på den gamla industrimarken som är dokumenterat påverkad av sprängämnesrester, tungmetaller och andra miljöstörande ämnen. Miljörisker är även kopplade till pumpstationerna.

Reningsverk på plats i Nor med direktutsläpp till recipient som är anpassade för anläggningens syften och omfattning behöver utredas i detalj. Sweden Ballistics beskriver att de planerar att bygga ett enklare reningsverk för att rena utgående vatten för att innehålla de krav som kommunen ställer på industriellt avloppsvatten för att kunna släppa det till kommunens avloppsreningsverk via en ledning på Vikerns botten. Sanitärt spillvatten kommer också pumpas över till det kommunala avloppsreningsverket via sjöledningen. Inget processvatten kommer att släppas ut lokalt vid verksamhetsområdet. Totalt beräknar man att 1 m³/h gå till avlopp och ledas vidare till det kommunala reningsverket.

För att skala upp det "enklare" reningsverk som Sweden Ballistics beskriver till att klara kraven för att släppa sitt vatten direkt till recipient så behöver framförallt omfattande kväverening av spillvattnet då utföras sett till vilka processkemikalier som ingår i processen för trotyltillverkning. Dimensionering av ett sådant reningsverk skulle troligtvis kräva sedimentationsbassänger och omhändertagande av kväverikt slam. Hur vattenförsörjningen på 6500 m³/år (dvs ca 20 m³ per dag) utan en kommunal färskvattenledning skall gå till vet jag dock inte, men möjlighet att ta vatten direkt från Vikern går väl inte att utesluta.

Ett större reningsverk som skall uppfylla kraven för att få släppa renat vatten direkt till recipient skulle dock kräva tillstånd hos miljöprövningsdelegationen. Miljörisker är dels kopplade till pumpstationerna, där ett eventuellt stopp medför att volymen avlopp hamnar orenat i recipienten Vikern. Miljörisker finns även kopplat till området för ett eventuellt reningsverk. Om det skulle vara aktuellt med ett mindre reningsverk i Nor som bekostas av kommunen skulle driftkostnaderna öka väsentligt då kommunala anläggningar har höga krav på driftresultat.

Lagstöd för begränsningar och skäl för vidare utredningar

Minamatakonventionen

Minamatakonventionen om kvicksilver är en global miljö- och hälsoskyddskonvention som arbetats fram inom FN för att skydda människors hälsa och miljön från kvicksilver. Konventionen reglerar

samtliga delar av kvicksilvers livscykel, från utvinning, handel och användning till avfallshantering och utsläpp från punktkällor. Sverige har ratificerat konventionen, och som medlemsland ska man utarbeta och genomföra nationella genomförandeplaner för att begränsa eller helt få bort utsläpp och användning av kvicksilver samt säkert omhändertaga kvicksilveravfall (*Naturvårdsverket, 2024*).

Vatten- och avloppslagen

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster finns beskrivet i 6 §. Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen vid bedömningen av behovet ta särskild hänsyn till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön enl. Lag (2022:1249).

När det gäller sjöledningar behöver ledningsrätten bildas innan Mark- och miljödomstolen ska kunna ta upp ärendet (alternativt att avtal tecknas med samtliga berörda markägare). Om domstolen inte ger tillstånd att utföra ledningarna faller ledningsrätten. Det behövs alltså både miljötillstånd och ledningsrätt för att projektet ska kunna starta.

I ansökan till domstolen kan endast ett alternativ väljas som huvudalternativ, likaså vid en ansökan om ledningsrätt. Om mark- och miljödomstolen bedömer att tillstånd inte kan ges, får kommunen planera för ett landleddningsalternativ i stället. För detta krävs strandskyddsdispens och anmälan om vattenverksamhet, vilka söks då. Man kan också välja att bygga ett reningsverk i anslutning till fabriken i Nor, vilket kräver ytterligare en ansökan om tillstånd hos miljöprövningsdelegationen på Länsstyrelsen för beslut hos Mark- och miljööverdomstolen.

Miljöbalken

Ett förorenat område definieras, enligt 10 kap. 1 § MB, som mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

En efterbehandlingsåtgärd i ett förorenat område ska enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd anmälas till tillsynsmyndigheten om åtgärden kan medföra ökad spridning eller exponering av föroreningar och när denna risk inte bedöms som ringa. Anmälan ska göras av den som vill utföra en efterbehandlingsåtgärd, t ex markägaren eller exploatören.

Ansvarsutredning avseende de kvicksilverförorenade sedimenten

Om man väljer att dra sjöledningen från den planerade fastigheten i Nor till anslutningspunkten i Bidalite eller Gyttrorp genom Oricas fastigheter, som lyder under områdesrestriktion avseende förbud mot framtida konstruktionsarbeten (FOI 2010; Länsstyrelsen, 2010), kan det finnas skäl för en ansvarsutredning. Enligt 10 kap 4 § miljöbalken är det den efterbehandlingsansvarige som i skäligen omfattning ska utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som behövs.

Enligt 2 kap 8 § MB är det i första hand den som orsakat en förorening (skada eller olägenhet för miljön) som ansvarar för att avhjälpa denna. Samma skrivning används även i 10 kap. 2 § MB. Om det saknas ansvarig verksamhetsutövare kan istället den som förvärvat fastigheten bli ansvarig för att undersöka och åtgärda föroreningen.

I sjön Vikern (i synnerhet inom Oricas fastigheter Gyttrorp 6:1) är det konstaterat att det finns föroreningar och därmed är 10 kap miljöbalken tillämpligt. De utsläpp som orsakat föroreningsskador inträffade delvis före den 1 augusti 2007 vilket innebär att den äldre lydelsen av 10 kap miljöbalken gäller. Enligt 10 kap 2 § Miljöbalken som anger att den som bedrivit en verksamhet som bidragit till föroreningen är ansvarig för efterbehandling. När det kommer till undersökningar av ett misstänkt eller konstaterat förorenat område, är det praxis att tillsynsmyndigheten kan rikta ett beslut enligt 26 kap 22§ Miljöbalken till den nuvarande verksamhetsutövaren på området. Detta framgår av 10 kap. 3 §.

Denna paragraf är dock bara tillämplig om fastigheten förvärvades efter miljöbalkens ikraftträdande, dvs efter den 31 december 1998, vilket Orica Sweden AB (Orica Mining Services) gjort i det aktuella fallet (Orica köpte Dyno Nobel Sweden AB under 2006). Det kan därför bli aktuellt att utkräva en detaljerad ansvarsutredning för att utreda vem som bär ansvaret för föroreningen och som därmed ansvarar för att undersöka och eventuellt åtgärda de kvicksilverförorenade sedimenten i denna del av Vikern med stöd av paragraf 26 kap. 22 § MB.

Enligt 26 kap 22 § MB är den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa.

Slutsatser och förslag på vidare utredningar

En sjölagd avloppsledning mellan Nor och Gytterp kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Vad som särskilt ska tas hänsyn till i bedömningen framgår av miljöbedömningsförfordningen (2017:966) 10 – 13 §§.

Sweden Ballistics behöver upprätta en detaljerad beskrivning avseende ledningens lokalisering, omfattning och utformning samt de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser.

Inför framtagande av underlag till byggnationen av avloppsledningen behövs en detaljerad bottenkartering och sedimentkartering utföras längs med den planerade ledningsdragningen med syfte att vidare undersöka föroreningsutbredningen i plan och djup samt att även undersöka branschtypiska föroreningar som tidigare inte analyserats (utöver bly och kvicksilver) som övriga tungmetaller, sprängämnen (TNT, NG, RDX etc), alifatiska kolväten, dioxiner, PCB, dioxinlika PCB:er, fenoler, PFAS och PAH:er, samt att upprätta mängdberäkningar av mängden föroreningar i sjön för att utgöra underlag för åtgärdsutredning och förprojektering. Man behöver även utföra undersökningar för att undersöka risken för eventuella OXA (oexploderad ammunition) och explosivämnen i sedimenten.

För att sammanfatta: En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) behövs för att få tillstånd för vattenverksamhet. MKB:n bör innehålla samrådsredogörelse, bottenfaunaundersökning, naturvärdesinventering (NVI) och analys av påverkan på miljö kvalitetsnormer. Utöver detta behöver en anmälan om åtgärder i förorenat område enligt 28 § tas fram inför arbetena påbörjas som beskriver resultaten från ovan nämnda sedimentkartering, vilka mätbara åtgärds mål man skall efterleva under efterbehandlingsåtgärden och beskrivning av planerad kontroll för att säkerställa att åtgärds målen uppnås under och efter åtgärd, samt beskrivning över hantering, lagring, transportör och slutligt omhändertagande av förorenade massor samt vilka behov för skyddsåtgärder som föreligger och hur dessa skall efterlevas.

Ifall föroreningar som kan kopplas till en verksamhetsutövare påträffas kan det även finnas skäl till att utföra en ansvarsutredning som klargör på vilket sätt kostnaderna för efterbehandling och omhändertagande av förorenade sediment kopplade till förläggning av sjöledningen skall utkrävas.

Senior miljökonsult

2025-11-01

Referenser i urval:

Bofors test center, 2022. Komplettering av ansökan om tillstånd för civilt skjutfält, Saab Bofors Test Center, Lst dnr 551-7340-2021

Kemikalieinspektionen, 2015, Kvicksilver. Tillgänglig på www.kemi.se [2025-01-29]

FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut), 2002. Sedimentundersökning i Lillsjön Gyttrorp. Kompletteringar 2002.

FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut), 2004. Environmental risk assesment of dumped ammunition in natural waters in Sweden.

FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut), 2010. Redovisning och utvärdering för Brännplatsen 2007-2012.

FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut), 2012. Utvärdering av kontrollprogram för Lillsjön samt Riskvärdering och Åtgärdsutredning.

Havs- och vattenmyndigheten, 2018. Muddring och hantering av muddermassor Vägledning och kunskapsunderlag för tillämpningen av 11 och 15 kap. miljöbalken. Rapport 2018:19

Institutet för miljömedicin, 2017. Kvicksilver. Tillgänglig på <http://ki.se/imm/kvicksilver> [2025-01-29].

International Programme on Chemical Safety, 1989. Mercury – Environmental Aspects. Environmental Health Criteria No. 86, Geneve: WHO.

Livsmedelsverket, 2018. Kvicksilver. Tillgänglig på www.slv.se [2019-01-29].

Länsstyrelsen Örebro Län, 2010. Föreläggande angående försiktighetsmått vid Lillsjön inom fastigheten Gyttrorp 6:1 i Nora kommun. beslut daterat 2010-05-31, Dnr: 575-02641-2010

Länsstyrelsen Örebro Län, 2022. Sedimentprovtagningar i Vikern.
<https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/nationella-datavardskap/datavardskap-for-miljogifter/rapporterad-data-till-datavardskap-for-miljogifter/>

Sävås, 2000; Sedimentundersökningar i Vikern – Lillsjön. Dyno Nobel, Gyttrorp, Report for the bachelor's degree. University of Uppsala

WSP, 2021. PM Översiktlig provtagning av PFAS i grundvatten, Orica Sweden AB, Gyttrorp 6:1

Bilaga: 4

**Sakkunnigutlåtande
Etablering av TNT fabrik
Timanshyttan 1:6**

2025-05-13

Kort om min bakgrund:

- Utbildad civilingenjör inom gruvdrift (1976) vid Norges Tekniske Høgskole (NTH).
- Gruvchef samt säkerhetschef vid kolgruvorna på Svalbard och gruvchef i Norge.
- Sex års erfarenhet från myndigheten för explosiva varor.
- Projektledning och byggnation av väg- och järnvägstunnlar.
- 16 år inom sprängämnesindustrin: Dyno Industrier / Dyno Nobel Europa (nu Orica).
 - Teknisk support inom användning och hantering av explosiva ämnen.
 - Fabrikschef på Gullaug Fabrikker (sprängämnesfabrik) i Drammen.
 - Vice President HSE i Dyno Nobel Europa.

Transport av explosiva ämnen vid TNT-fabriken

Enligt ADR-regelverket (*European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road*) får en transport av explosiva ämnen klassificerade som 1.1D lastas med maximalt 16 ton på en lastbil med släp.

TNT-fabriken i Timanshyttan planerar en produktion på 4 500 ton per år. Med produktion under 50 veckor och dygnet runt-drift innebär detta:

- 90 ton per vecka, eller cirka 13 ton per dygn.

Det finns ett färdigvarulager för TNT med en maximal kapacitet på 25 ton samt 3 ton i produktion.

Enligt ansökan ska leverans av råvaror och transport av sprängämnen ske på vardagar mellan kl. 07:00 och 17:00. Det finns inga specificerade kunder som mottagare av ADR-godkända transporter, vilket påverkar antalet transporter från fabriken. All utlastning upphör kl. 17:00. Sweden Ballistics AB uppger att tillverkningsprocessen kommer att vara kontinuerlig.

Från fredag kl. 17:00 till måndag kl. 07:00 produceras 36 ton (3 dygn). Om färdigvarulagret på fredag inte töms, vilket är sannolikt, kan fabriken i ett extremt fall ha:

- 25 ton + 36 ton = 61 ton på fabriksområdet.
- Alternativt 25 ton + 20 ton = 45 ton, beroende på mängden lager fredag kl. 17:00.

Enligt myndighetens (DSB) tabeller för lagring av sprängämnen:

<u>Mängd</u>	<u>Avstånd till bostadshus</u>	<u>Avstånd till allmän väg</u>
25 ton	630 meter	380 meter
40 ton	735 meter	445 meter

50 ton

800 meter

480 meter

Om hänsyn tas till årstider, vinter- och trafikproblem, kan situationer uppstå där lagret inte kan reduceras innan kl. 17:00. Under dessa förutsättningar kan mängden på fabriksområdet överstiga de tillåtna 25 ton, förutsatt att produktionen inte stoppas. Detta kan även ske på vardagar. Var och hur ska kvantiteter över 25 ton lagras?

Hantering av avfall och restprodukter

WSP konstaterar i sitt dokument att hantering av "rödvatten"/slam från produktionen kan bli en utmaning. Produkten har en torrhalt på 50%. Torrsubstansen består av cirka hälften sulfonerad TNT, 40% natriumsulfit m.m. Troligtvis klassificeras denna produkt som farligt gods enligt ADR.

WSP uppger i sin rapport till Sweden Ballistics AB att denna avfallsprodukt, "rödvattenslam", uppgår till cirka 3 250 kg per dag. Vidare uppger WSP att verksamheten planerar att bränna denna restprodukt på en betongplatta inom fabriksområdet. Denna lösning kan påverka omgivningen negativt.

I ett senare dokument uppger WSP att rödvattenslam ska levereras till ett externt företag. Transportklassificeringen av produkten är avsändarens ansvar, vilket inte framgår.

I ansökan, sid 23, säger WSP:

"Vid andra TNT-fabriker är utgångspunkten att rödvattenslammet förbränns öppet på betongplattor. Sweden Ballistics AB kommer dock att låta verksamhetsutövare med för ändamålet erforderliga tillstånd omhänderta förbränning av rödvattenslam."

Frågor:

- Varför förbränner andra företag själva sitt rödvattenslam?
- Saknas externa företag att anlita, eller är problemet transportklassificering/godkännande av produkten?
- Detta är högst sannolikt farligt gods och kräver då ADR-godkännande för transport.

Sweden Ballistics AB uppger att mottagaren ska förbränna rödvattenslammet.

Enligt mina erfarenheter ska en mottagare av avfall/produkter godkännas av berörda myndigheter. Det ska bland annat framgå:

- Vilka mängder som kan mottas?
- Öppettider för transport in av avfallsprodukt, vardagar och eventuellt helger?
- Mottagarens kapacitet för förbränning?

Har Sweden Ballistics AB ett system för att hantera 3 252 kg rödvatten per dag på sitt område om det inte finns möjlighet att leverera till ett externt mottagande företag?

WSP uppger att processvatten kommer att renas via filter innan det släpps ut till det kommunala avloppsnätet via en ledning på sjöbotten i Vikern. En ledning på botten av sjön kräver noggrann riskanalys. Reningsprocessen kommer också att generera farligt avfall, såsom reningsfilter m.m., som måste kunna hanteras inom fabriksområdet.

Två alternativ för att hantera detta avfall beskrivs:

- Förbränning av filter m.m. på öppen betongplatta.
- Dynasafe Rotary Kiln.

Risikanalyser av dessa alternativ?

Vid produktion uppstår oönskade händelser som påverkar slutprodukternas kvalitet. Eftersom detta primärt är leveranser för militärt ändamål, är min erfarenhet att det ställs stränga krav på kvaliteten på slutprodukten.

Frågor:

- När kvalitetsavvikelser uppstår i processen eller på slutprodukten, kan produkterna återföras till processen, eller måste de destrueras?
- Vid destruktion på fabriksområdet, var och hur ska detta hanteras? Riskanalys?

Vid underhåll och utbyte av utrustning kan dessa vara förorenade av sprängämnesrester, som måste renas innan underhåll.

Frågor:

- Hur hanteras detta?
- Leverans till externt företag?

Det produceras också en biprodukt som ska säljas. Klassificering och lagringskapacitet för denna produkt?

Leveranser av kemikalier/syror till fabriken

Vid leveranser och pumpning i tank, finns det då en permanent uppställningsplats för tankbilen för att hantera spill?

Fabriksområde

Det finns endast en enkel principskiss över fabriksområdet med markerad placering av fabrik och lager. Den totala ytan för fabriksområdet är 7 hektar. Dokumentet anger inga avstånd mellan olika byggnader, cisterner m.m., vilket försvårar bedömningen av om arealen är tillräcklig.

Enligt ansökan kommer det att finnas 3 ton TNT i produktionslinjen samt ett lager med maximalt 25 ton TNT. En olycka eller detonation kan orsaka en kraftig tryckvåg, utslungning av fragment samt markvibrationer som kan skada fundament och cisterner, vilket i sin tur kan leda till utsläpp till mark och avrinning till sjön Vikern.

I ansökan (sid. 15) uppges:

"Vidare fungerar sjön Vikern som en naturlig buffert, och bidrar till avstånd mellan verksamhetsområdet och civil bebyggelse."

Fråga: Hur fortplantas en tryckvåg över vatten? Ändras säkerhetsavstånden till bebyggelse runt Vikerns strandzon? Detta måste belysas i en riskanalys.

Sanering

För fabriksområdet saknas bl.a. uppgifter om:

- Detaljritning av produktionsprocessen.
- Placering av byggnader, produktionslokaler och cisterner.
- Rödragning ovan/under mark m.m.

På grund av detta är det inte möjligt att uppskatta konsekvenserna för saneringsarbetet vid en eventuell nedläggning av fabriken. Mina erfarenheter som projektledare för saneringen av Oricas Gullaug Fabrikker (sprängämnesfabrik) visar att sanering är riskfylld och tidskrävande.

Kommentarer till säkerhetsrapport och riskbedömning – etablering TNT-fabrik Timanshyttan 1:6

Det är tydligt att det saknas en sammanhängande, detaljerad riskanalys för hela anläggningen. Ett genomgående problem är att säkerhetsrapporten och riskbedömningen är utformade innan ledning och driftsorganisation är utsedda – detta trots att dessa är centrala aktörer vid utformning av säkerhetsrelaterade dokument. På sida 7 i säkerhetsrapporten uppges:

”Denna säkerhetsrapport har upprättats under planeringsstadiet för Sweden Ballistics AB:s nya TNT-fabrik. Det finns ännu ingen utsedd ledning eller driftsorganisation för verksamheten.”

Vidare, på sida 25, anges:

”Swebal:s planerade anläggning för produktion av TNT finns ännu endast på ritbordet.”

Dessa uttalanden förstärker uppfattningen att det ännu återstår många viktiga steg innan riskbilden är fullständigt känd. Kommentarer i säkerhetsrapporten tyder på att man ännu inte identifierat alla risker för allvarliga kemikalieolyckor (sida 9). Enligt riskbedömningen (sida 3) är lokaliseringen lämplig ur ett riskhänseende, men detta grundar sig inte på färdiga tekniska lösningar eller en detaljerad layout av området. Vad gäller riskhantering nämns relevant lagstiftning som Miljöbalken och Sevesolagstiftningen – men MSB:s roll är inte tydliggjord.

Riskbedömningen nämner att ytterligare analyser, såsom HAZOP, ska göras i samband med detaljprojekteringen (sida 6, 7 och 64). Men utan tillgång till detaljerade ritningar, processbeskrivningar och tydlig markplanering är det svårt att fastslå vad som faktiskt kan inträffa och vilka skyddsåtgärder som krävs. Det gör att nuvarande rapporter i bästa fall är teoretiska. Ett utdrag från sammanfattningen bekräftar detta:

- Ingen utsedd ledning eller driftsorganisation.
- Anläggningen finns endast på ritbordet.
- Avsaknad av detaljplan för fabriksområdet, inklusive mått på avstånd mellan byggnader och installationer samt detaljerade processritningar.

Sammanfattningsvis krävs ett betydligt mer konkret och förankrat underlag för att med trovärdighet kunna bedöma säkerhets- och miljöaspekterna kopplade till etableringen. Detta blir särskilt viktigt givet de stora mängder farligt material som hanteras och den kontinuerliga produktionen dygnet runt.

Generellt

Jag efterlyser en sammanhängande och detaljerad riskanalys samt en helhetsbedömning av hela processen – från inleverans av råvaror, genom hela produktionskedjan, inklusive hantering av avfall och restprodukter, till intern transport, lagring av färdig vara och biprodukter samt slutlig utleverans till kund.

Enligt min erfarenhet är lokaliseringen av TNT-fabriken inte ett optimalt val. Den valda platsen har begränsningar för en eventuell ökning av produktionen utöver de angivna 4 500 ton/år, bland annat med hänsyn till omgivning och logistik.

Inom Nora kommun borde det finnas bättre lämpade platser för en sådan etablering, där det även finns bättre förutsättningar för expansion, mindre miljörisker, bättre vägnät och mindre påverkan på bebyggelsen.

Ansökan och ansvar

Jag noterar att Fröberg & Lundholm Advokatbyrå har undertecknat ansökan, och att frågor besvaras av denna byrå. Min erfarenhet från tillståndsgivande myndighet för explosivämnen är att frågor från myndigheter vanligtvis besvaras av personer inom bolaget med faktisk kunskap och erfarenhet av produkten och dess processer – i detta fall Sweden Ballistics AB.

Jag har inte sett något dokument signerat av ansvariga inom Sweden Ballistics AB. I ansökan från Swebal (sid. 13) uppges, utan dokumentation:

"Bland bolagets ledningsgrupp och ägare finns mångårig erfarenhet av industriella etableringar, säkerhets- och kvalitetsarbete samt framgångsrikt ledarskap."

Nora 13 maj 2025

[Redacted signature]

[Redacted text]

Bilaga:5

**Yttrande lokalisering
Örebro Museum**

**Magnus Odebäck, Ljunge Fil. Dr.
Arkeolog**

2024-02-03

Kulturmiljövärden på och kring fastigheten Timanshyttan 1:6, Nora kommun

Planerna på att etablera sprängmedelstillverkning i närheten av Nor vid sjön Vikerns västra strand kommer att innebära påverkan på ett unikt kulturlandskap präglat av bergsbrukslämningar. Men anledning av detta ger jag härmed ett utlåtande om betydelsen av kulturlandskapet kring Vikerns västra strand på Örebro läns museums vägnar.

Exploateringsområdet vid fastigheten Timanshyttan 1:6 ligger i nära anslutning till hyttområdet vid Nor. Norshyttan (L1980:1708) finns redovisad i lantmäteriakter från 1688 och var sannolikt i bruk fram till 1800-talets första decennier. Spår av hyttan finns kvar i form av fragmenterade rester av en förhöjning med avgränsade ytterväggar i massiv granit. Delar av hyttpipan är ännu synlig. Slagg och rödfärgad jord förekommer mellan hyttområdet och den gamla banvall som minner om smalspårig järnvägsdrift i området. Strax väster om Norshyttan finns spår av gruvbrytning vid Dammsjön. Brytningen finns historiskt belagd under 1800-talets mitt. En registrerad fornlämning finns på fastigheten Timanshyttan vid Östra Hagen (L1980:3173). Det rör sig om bebyggelselämningar i form av en husgrund, en källargrund och rester av en trolig ekonomibyggnad.

Området kring Norshyttan ligger beläget i ett unikt kulturlandskap med mycket omfattande lämningar av bergsbruk i form av hyttområden och industrilämningar vid Gamla Viker i söder och gruvområdet vid Norsbro i norr. Det senare utgör den södra delen av Fodghyttan-komplexet, ett hyttområde med medeltida ursprung. Kulturarvet är varierat och minner om bergsbrukets industrialisering under 1800-talet, då området vid Vikerns västra strand var en del av bergslagens järnframställning som då var av nationell betydelse. Exploatering i området riskerar att störa kulturmiljöns helhet och äventyrar tillgängligheten till landskapets alla delar.

Magnus Odebäck
Ljunge Fil. Dr.
Arkeologi
Forskningskoordinator Örebro läns
museum Tel. 0730-579187
Magnus.ljunge@olm.se

Örebro läns museum
Kaserngården 6
703 65 Örebro
Växel: 019-602 87 00
Org. Nr. 875001-0277

Bilaga 6:

Kontaktuppgifter till samtliga yttrandeparter

Namn	Fastighets- beteckning	Bokföringsadress	E-mail	Telefonnummer
------	---------------------------	------------------	--------	---------------

YTTRANDE 25 (90 SIGNATURER) – 2025-11-06 - SAMMA SOM YTTRANDE 24

YTTRANDE 26 (90 SIGNATURER) – 2025-11-06 - SAMMA SOM YTTRANDE 24

YTTRANDE 27 (90 SIGNATURER) – 2025-11-06 - SAMMA SOM YTTRANDE 24

Synpunkter på detaljplan för del av Timanshyttan 1:6 i Nora kommun

Diarienummer: PLAN-2024-102:172

Foto över sjön Vikern, Storön och Nor längst med väg 243 i höjd med Knapptorp.

[Redacted signature]

Ytterligare personer undertecknar synpunkterna
2025-11-07

Innehåll

1. Sevesoämnen	3
2. Påverkan på vattensystemet, miljön och människors hälsa	3
2.1. Allvarliga miljö- och hälsorisker vid TNT-förorening i vattendrag	3
2.2. Riskfylld VA-ledningsdragning i förorenad sjöbotten	5
2.3. Brister i dagvattenutredning	6
2.4. Otillräcklig miljökonsekvensbeskrivning och naturvärdesinventering	7
2.5. Bristande risk- och konsekvensanalys	8
3. Påverkan på luften, lukt, ljud och människors hälsa.....	8
3.1. Sevesoämnen i luft hotar boendemiljö och hälsa	8
3.2. Farligt restavfall, lukt- och ljudstörningar	9
4. Påverkan av trafikflöde med farligt gods och trafiksäkerhet	10
4.1 Ökad tung trafik och påverkan på boendemiljön	10
4.2 Trafiksäkerhetsrisker och farligt gods	10
4.3 Påverkan på barn, skolmiljö och rekreationsområden	11
4.4 Behov av riskbedömning och tydliga åtgärder	11
5. Påverkan på kulturvärden och fritidsliv	12
5.1 Kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Nor	12
5.2 Riksintresset Gamla Viker och väg 742:s påverkan.....	12
5.3 Krav på kulturmiljöanalys och arkeologisk utredning.....	12
5.4 Rättspraxis och tillämpning av miljöbalken	13
6. Risker för kemisk olycka och attentat	13
6.1 Ökad samlad risk i ett redan belastat område.....	13
6.2 Bristande säkerhetsarbete och otillräckliga skyddsavstånd	13
6.3 Särskilda risker för barn och skolmiljö	14
6.4 Otillräcklig riskanalys i MKB:n.....	14
7. Påverkan på vyn kring sjön Vikern och ljusstörning	14
7.1 Tornets påverkan på landskapsbild och platsens identitet.....	14
7.2 Bristande visualisering och risk för ljusstörningar	15
7.3 Symbolvärde och oro hos boende	15
7.4 Länsstyrelsens synpunkter och krav på tydlighet	15
8. Påverkan på fastigheters värde, rörlighet i natur och utflytt från kommunen	16
9. Framtiden: risk för kraftig expanderings och därefter avveckling.....	16
9.1 Planer på fördubblad verksamhet	16
9.2 Planer på att runda miljölagstiftningen	16
9.3 Osäker framtid och behovet av en långsiktig behovsanalys.....	17

10. Sammanfattning	17
Foton	18
Källhänvisning	19
Undertecknat (7 november 2025)	21

1. Sevesoämnena

Detaljplanen syftar till att möjliggöra etablering av en Sevesoklassad verksamhet, i dagsläget en TNT-fabrik. Nedan redogör vi därför för de miljö- och hälsorisker som en sådan verksamhet kan medföra. Vi är medvetna om att Sweden Ballistics (nedan kallat Bolaget) verksamhet prövas av Mark- och miljödomstolen, men anser att det är av stor vikt att riskerna med den planerade TNT-fabriken även belyses inom ramen för denna planprocess.

Vi vill särskilt uppmärksamma de generellt allvarliga miljö- och hälsorisker som är förknippade med denna Sevesoklassade industri, i nuläget en TNT-fabrik, med tillhörande Sevesoklassade ämnen som används och genereras i processen. Enligt Bolagets ansökan om tillstånd till Mark- och miljödomstolen (1) används toluen, 55-procentig salpetersyra samt oleum (svavelsyra, rykande) som råvaror vid tillverkning av TNT. Utöver den färdiga produkten TNT genereras även 98-procentig salpetersyra som mellanprodukt samt svavelsyra som biprodukt. Samtliga dessa ämnen är klassificerade som Sevesoämnena och har farliga egenskaper såsom starkt frätande, giftiga, hälsofarliga (t.ex. organskador och fosterskador), brandfarliga, explosiva (2). Sammantaget utgör de betydande risker både vid normal drift och vid eventuella olyckor eller utsläpp.

TNT är klassificerat som ett farligt ämne med följande egenskaper: explosivt (risk för detonation eller massexplosion), giftigt vid förtäring, hudkontakt och inandning. Ämnet kan dessutom orsaka organskador vid långvarig eller upprepade exponering (3; 2). Dessa effekter är inte enbart teoretiska, de är väl dokumenterade i vetenskaplig litteratur och stöds av omfattande toxikologiska studier. Det råder därför ingen tvekan om att förekomst av TNT i mark- eller vattenmiljö utgör en betydande risk för både ekosystem och människors hälsa.

En tragisk påminnelse om de risker som är förknippade med sprängämnestillverkning är olyckan den 10 oktober 2025 i Tennessee, USA, där 16 personer omkom (4). Fabriken, som tillhörde Accurate Energetic Systems (AES), var involverad i tillverkning, lagring och forskning av sprängämnen, däribland TNT, för såväl försvarssektorn som kommersiella kunder. Händelsen understryker vikten av att sådan industri placeras på betryggande avstånd från befintlig bebyggelse och bostadsområden.

Den planerade verksamheten utgör en *miljöfarlig verksamhet* i enlighet med **9 kap. 1 § miljöbalken (1998:808)**, då det föreligger risk för utsläpp till luft, mark och vatten som kan medföra skada på människors hälsa och miljön. Verksamheten omfattas även av definitionerna i **2 § Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen)**.

2. Påverkan på vattensystemet, miljön och människors hälsa

Enligt den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som tagits fram åt Nora kommun (5) är planområdet för den planerade industriverksamheten beläget i ett skogsområde i nära anslutning till sjön Vikern, inom del av Timanshyttan 1:6. Sjön Vikern ingår i Arbogaåns vattensystem. Avrinningen sker vid Hagbyån som rinner genom Åsbosjön innan den mynnar i Norasjön (6). Eventuella utsläpp från verksamheten riskerar därmed att påverka vattenkvaliteten i ett betydligt större geografiskt område. Att etablera en Sevesoklassad verksamhet, i detta fall industriell tillverkning av TNT, i direkt anslutning till en sådan sjö strider mot **försiktighetsprincipen enligt 2 kap. 3 § MB**.

2.1. Allvarliga miljö- och hälsorisker vid TNT-förorening i vattendrag

2.1.1 Dokumenterade miljö- och hälsorisker med TNT

De allvarliga miljöeffekterna av TNT-utsläpp i vattendrag är väl dokumenterade i den vetenskapliga litteraturen (7; 8; 9). En svensk studie utförd av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) undersökte ett vattensystem (branddamm) som förorenats av TNT (8). Prover togs från både vatten och bottensediment för att analysera förekomsten av TNT och dess nedbrytningsprodukter. Resultaten visade mycket höga halter av TNT, särskilt i sediment nära en damm, där ämnet hade kristalliserats

och bundit sig till partiklar i botten. Även vattnet i dammen innehöll märkbara mängder TNT. För att förstå hur giftigt detta är för levande organismer testades proverna på olika biologiska system. Resultaten var tydliga: allt från celler till smådjur som vattenloppor och fiskyngel visade starka negativa effekter redan vid låga koncentrationer. Bland annat ökade dödligheten hos laxyngel vid exponering för utspätt dammvatten.

TNT är giftigt för människor och kan tas upp i kroppen genom inandning, hudkontakt eller via förorenat vatten (10; 11). Ämnet kan orsaka skador på lever, njurar och blodbildande organ, och misstänks även vara cancerframkallande. Enligt FOI:s rapport (8) kan upptag av TNT och dess metaboliter via kontakt med förorenade sedimentmassor ge förhöjd risk för genetiska skador. I ett område där många fastigheter saknar tillgång till kommunalt vatten och är beroende av egna brunnar, innebär även en mindre olycka eller ett läckage en stor risk för allvarlig grundvattenförorening och långvarig exponering för människor som bor i området.

Ett tydligt exempel på TNT-föroreningar är Volunteer Army Ammunition Plant (VAAP) i Chattanooga, USA, en av Nordamerikas största TNT-anläggningar. Där har produktionen lett till omfattande föroreningar i grundvatten, ytvattendrag, jord och sediment (12).

2.1.2 Otillräcklig lokalisering och bristande hänsyn till miljöbalkens syften

Vi anser att den valda placeringen av den Sevesoklassade verksamheten strider mot **lokaliseringsprincipen enligt 2 kap. 6 § MB**. Enligt denna bestämmelse ska en plats väljas som är lämplig med hänsyn till att ändamålet kan uppnås med minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Den planerade verksamheten riskerar att påverka både invånarna i samhället Nor, där fabriken är tänkt att etableras, och boende runt hela sjön Vikern negativt. Nor är beläget i ett känsligt landskap som omfattar bostäder, vattendrag, kulturhistoriska miljöer och badplatser. På motsatt sida av Vikern finns dessutom en kommunal badplats, förskola, grundskola och ridskola, vilket understryker områdets betydelse för rekreation, barnomsorg och lokal livskvalitet.

Sammantaget visar detta att den planerade verksamheten riskerar att påverka ett brett geografiskt område med stor social och miljömässig betydelse. Enligt MKB:n har området kring den planerade verksamheten en generell sluttning ned mot sjön, vilket ytterligare ökar risken för utsläpp i Vikern.

Utöver ovan nämnda aspekter tillkommer att det befintliga elnätet inte är dimensionerat för den effekt som verksamheten efterfrågar (13). Därtill planeras vatten- och avloppsledningar att anläggas på sjön Vikerns botten, vilket medför risker som vi redogör för nedan. Även väg 742 bedöms ha otillräcklig kapacitet för att hantera den ökade tunga trafik som verksamheten förväntas generera. Vår bedömning är därför att Nora kommun inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att identifiera en plats som är lämplig med hänsyn till de risker verksamheten medför. Valet av denna plats innebär därmed, på flera sätt, ett betydande intrång och en olägenhet för boende i Nor och runt sjön Vikern med omnejd. Verksamheten kan medföra allvarliga miljö- och hälsorisker både vid normal drift, genom utsläpp till luft, mark och vatten, och vid olyckor eller sabotage, exempelvis genom explosioner eller läckage.

Vi anser att etableringen av denna Sevesoklassade verksamhet, i nuläget en TNT-fabrik, i området strider mot de syften som miljöbalkens bestämmelser avser att uppnå och som regleras i **1 kap. 1 § 1-5p. MB**. Verksamhet främjar inte en hållbar utveckling som tillförsäkrar nuvarande och kommande generationer en hälsosam och god miljö. Riskerna med att placera en sådan verksamhet i nära anslutning till bostäder och vattendrag är betydande och kan medföra allvarliga negativa konsekvenser för både människor och ekosystem, nu och i framtiden. Därtill riskeras natur- och kulturmiljöer samt biologisk mångfald att skadas eller gå förlorade. Den utveckling som bestämmelsen avser bygga på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar att förvalta den väl. Vi menar att detta

skyddsvärde riskerar att undermineras och att naturen kan påverkas mycket negativt av den planerade verksamhet.

Ett relevant rättsfall som berör lokaliseringsprincipen är M 7846–23, gällande företaget Rockwool och dess planerade stenullsfabrik i Eskilstuna. Mark- och miljödomstolen ansåg att bolaget inte i tillräcklig utsträckning hade utrett alternativa lokaliseringar för verksamheten. Dessutom uppfyllde Rockwool inte de miljökrav som ställs för denna typ av industri, och avsåg inte heller att använda bästa möjliga teknik för att rena utsläpp till luft och vatten. Mot denna bakgrund avslog domstolen ansökan.

2.2. Riskfylld VA-ledningsdragning i förorenad sjöbotten

2.2.1 Risker med vattenverksamhet och förorenade sediment

Enligt Bolagets ansökan planeras vatten- och avloppsledningar att anläggas på sjön Vikerns botten. I ett yttrande från Länsstyrelsen i Örebro län (nedan kallad Länsstyrelsen) framgår att dessa ledningar för process- och dricksvatten samt avloppsvatten utgör vattenverksamhet (14). Huvudregeln är att vattenverksamhet kräver tillstånd enligt **11 kap. MB**.

Det är särskilt viktigt att uppmärksamma att sjöbotten redan är förorenad med bland annat kvicksilver och bly. Arbeten i området riskerar att frigöra dessa ämnen, vilket kan få allvarliga miljö- och hälsokonsekvenser. Kvicksilvret ligger bundet i sedimentet men kan frigöras vid störning och omvandlas till mer giftiga former. Eftersom kvicksilver är mycket skadligt för vattenlevande organismer riskerar sådana förändringar att utplåna delar av sjöns ekosystem. Länsstyrelsen anför i sitt yttrande att det finns kvicksilverförorenade sediment i den norra delen av sjön (Lillsjön vid Orica), samt misstänkt förorenade sediment i den östra delen (gruvområden och en deponi). De planerade ledningarna kan komma att påverka dessa sediment, vilket måste beaktas vid prövningen av vattenverksamheten (14).

2.2.2 Miljökvalitetsnormer, ansvarsfördelning och rättsliga konsekvenser

Själva ledningsdragningen innebär dessutom en risk för framtida läckage, vilket ytterligare kan bidra till spridning av skadliga ämnen i sjön. Med hänsyn till de samlade riskerna som verksamheten medför för Vikerns vattenmiljö, befarar vi att miljökvalitetsnormerna för vatten kan komma att försämrats eller överskridas, både till följd av tidigare föroreningar och framtida utsläpp. Detta skulle stå i strid med **EU:s vattendirektiv (2006/60/EG)** och reglerna i **kap. 5 MB**.

Av MKB:n framgår att *"Vikern kommer vara recipient för dagvatten från verksamhetsområdet och Norasjön kommer vara recipient för processavlopp och sanitärt avlopp efter rening i Nora kommuns avloppsreningsverk"*. Det framgår vidare att både Vikern och Norasjöns har statusklassningen 'ej god' avseende kemisk status, vilket främst beror på kvicksilverföroreningar i sediment från tidigare industriutsläpp. Den ekologiska statusen för båda sjöarna bedöms som 'måttlig'. Av MKB:n framgår följande *"som huvudregel ska alla vattenförekomster uppnå normen om god status till 2015 och statusen får inte försämrats, dock kan undantag göras"*. Med tanke på den planerade verksamhetens potentiella påverkan på dessa redan belastade vattenmiljöer, finns en påtaglig risk att miljökvalitetsnormerna ytterligare försämrats.

Sjön Ala Lombolo i Kiruna kommun är ett tydligt exempel på de långsiktiga följderna av industriella utsläpp (15). Enligt DN-artikeln *"Här dumpades granater och kvicksilver – nu ska sjön bli badvänlig"* har tungmetaller och explosiva ämnen från industri och Försvarsmakt dumpats i sjön under flera decennier, vilket skadat fiskbeståndet och kräver omfattande sanering. Skyltar varnar: *"All form av fiske och bad förbjuden."*

Den redan komplexa föroreningssituationen i Vikern kan också försvåra framtida miljöutredningar vid nya utsläpp eller incidenter. Detta ökar risken för otydligt ansvar vid miljöskador, i strid med **2 kap. 8 § MB**. Bestämmelsen anger att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en

åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört. Denna ansvarsskyldighet riskeras därmed att gå förlorad.

2.3. Brister i dagvattenutredning

2.3.1. Otillräcklig analys och rättsliga brister i dagvattenhanteringen

En ytterligare faktor som kan försämrat sjöns tillstånd är dagvatten från verksamheten. Vid spill, olyckshändelse eller förändrad markanvändning finns risk för att föroreningar släpps ut i grund- och ytvattnet. Den aktuella dagvattenutredningen saknar en tydlig analys av dessa risker, liksom av spridningsmodeller för kemikalier.

Av MKB:n framgår, gällande den planerade dagvattenhanteringen, att *"Inför byggnation av reningsanläggningen kommer en anmälan lämnas in till tillsynsmyndigheten där anläggningen kommer beskrivas närmare"*. Detta innebär att det i nuläget inte är möjligt att bedöma om verksamheten kan uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten. Det angivna tillvägagångssättet strider mot **dom M 2164–19**, där mark- och miljödomstolen konstaterade att: *"Endast villkor av mindre betydelse får överlåtas åt en tillsynsmyndighet att besluta om enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken."* Med hänsyn till de miljörisker som verksamheten medför, särskilt för vattenförekomsten i Vikern samt med beaktande av bristerna i det befintliga underlaget, bör de föreslagna villkoren anses gå utöver vad som är möjligt att delegera enligt **22 kap. 25 § MB**.

Domstolen anför vidare i **dom M 2164–19** att det är tillståndsansvarigheten – inte tillsynsansvarigheten – som ansvarar för att bedöma tillåtligheten i tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken, enligt följande uttalande: *"Det är vidare tillståndsansvarigheten, i ett ärende gällande tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken, som har till uppgift att bedöma om en verksamhet är tillätlig. Det kan inte hänskjutas till en tillsynsansvarighet. Då uppfyllandet av miljökvalitetsnormer rör själva tillåtligheten, kan sådana frågor inte skjutas upp under en provotid eller delegeras utan att det är utrett att verksamheten kan klara dessa normer på sikt"*.

Enligt miljöbalken får tillståndsansvarigheten inte meddela tillstånd till en verksamhet som riskerar att försämrat statusen eller äventyra möjligheten att uppnå en miljökvalitetsnorm. Uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna är direkt kopplat till verksamhetens tillåtlighet och kan därför inte skjutas på framtiden.

Sammanfattningsvis bör den Sevesoklassade verksamheten anses strida mot **5 kap. 4 § MB**.

Verksamhet riskerar att orsaka en sådan ökad förorening eller störning att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt, eller att möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm äventyras. Detta gäller även om åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter. Mot denna bakgrund bör Nora kommun inte tillåta etableringen av verksamheten enligt nämnda bestämmelse.

2.3.2. Länsstyrelsens synpunkter och ytterligare risker

Länsstyrelsen har granskat dagvattenutredningen och påpekar att reningsanläggningen planeras först i samband med verksamhetsstart. De framhåller att det redan i planskedet måste klargöras hur skyfallsmängder ska hanteras för att undvika översvämning av vägar och anläggningar. Vidare krävs att riskbedömningen utgår från beräknat högsta flöde (BHF), snarare än ett 200-års flöde. Detta motiveras av att den aktuella planen möjliggör etablering av industriell verksamhet med potentiellt stor miljöpåverkan vid översvämning (14).

Länsstyrelsen lyfter också att användningsområdet E, tekniska anläggningar, kan omfatta avfallshantering, vilket medför en ökad risk för föroreningar av dagvatten. Det måste därför klargöras

om vatten från detta område ska hanteras via samma fördröjningsdamm som övriga delar av verksamheten eller om en separat lösning krävs (14).

Slutligen konstaterar Länsstyrelsen att det saknas en utredning om hantering av släckvatten vid brand. Detta innebär en risk för att förorenat vatten kan rinna ut i Vikern vid en olyckshändelse, vilket kan få allvarliga konsekvenser för vattenmiljön (16).

Med hänvisning till vad som framkommit ovan anser vi att den Sevesoklassade verksamheten strider mot **2 kap. 9 § 1 st. MB**. Detta då verksamheten befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som miljöbalken kräver vidtas. Sådan form av verksamheten får då endast bedrivas om regeringen finner att det finns särskilda skäl. Av andra stycket i denna bestämmelse framgår dessutom att verksamheten inte får bedrivas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämrats avsevärt. Mot bakgrund av vad som ovan framförts anser vi att denna verksamhet utgör en sådan risk i det aktuella området.

2.4. Otillräcklig miljökonsekvensbeskrivning och naturvärdesinventering

2.4.1 Bristande skydd för fridlysta arter och ekologiska funktioner

Det är av yttersta vikt att skyddsvärda arter och deras livsmiljöer identifieras på ett tillförlitligt sätt innan några beslut om etablering fattas. Den naturvärdesinventering (NVI) som hittills presenterats ger inte tillräckligt underlag för att bedöma den biologiska mångfalden i området. En Sevesoklassad verksamhet i området riskerar att skada eller störa flera arter, däribland Storlom och Gråtrut som årligen häckar vid sjön Vikern, Småskrake som häckar där oregelbundet, Smålommar som födosöker i området. Dessutom rastar Sjöorre och andra arktiska dykänder i Vikern under sin vår- och höstflyttning. Sjön hyser även fiskarter som Siklöja och Lake. Enligt Länsstyrelsens bedömning krävs en häckfågelinventering (16), men vi befarar att inventeringen är bristfällig och inte tillräcklig för att säkerställa skyddet av dessa arter.

Av **4 § 4 p. Artskyddsförordningen (2007:845)** framgår att det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid.

En Sevesoklassad verksamhet i området riskerar att störa och negativt påverka fåglars fortplantningsområden eller viloplatser, vilket kan innebära att en kontinuerlig ekologisk funktion inte kan upprätthållas. Detta kan utgöra en olaglig störning. Skyddet omfattar inte enbart själva parningsplatserna, utan även de omgivande områden som är nödvändiga för att djuren ska kunna fortplanta sig, enligt EU-domstolen i mål C-357/20 Grand Hamster II.

Det föreligger ett förbud mot att förstöra bon för arter som återvänder. Förbudet gäller dessutom kontinuerligt, inte enbart under häckningssäsongen, vilket innebär att även återkommande arter har ett skydd året runt. Vi befarar att den planerade verksamheten riskerar att förstöra sådana bon kontinuerligt.

Denna oro gäller inte enbart fåglar, utan även andra fridlysta arter såsom fladdermöss och groddjur som förekommer inom planområdet.

2.4.2 Otillräcklig kompetens och bristande kvalitet i miljöbedömningen

Vi vill understryka att den ekologiska känsligheten i området kring Nor och sjön Vikern kräver att samtliga miljöbedömningar håller en hög kvalitet. Vår övergripande bedömning av den MKB som upprättats är att den inte i tillräcklig utsträckning beaktar risker kopplade till kemikaliehantering i nära anslutning till vattenmiljöer, vilket strider mot **6 kap. MB**. Därtill har MKB:n utförts av konsultbolaget WSP, vars tidigare miljöbedömningar har ifrågasatts i samband med "Think Pink-skandalen". Mot denna bakgrund bör den aktuella MKB:n granskas särskilt noggrant för att säkerställa dess tillförlitlighet och opartiskhet.

Av 2 kap. 2 § MB framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Det är därför av stor vikt att verksamhetsutövarna för den planerade Sevesoklassade verksamheten innehar den kompetens som krävs, särskilt med tanke på verksamhetens höga risknivå. Deras kunskap bör granskas noggrant för att säkerställa att de har förmåga att kunna skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Detsamma gäller konsultbolaget WSP som har upprättat MKB:n. Särskilt höga krav bör ställas på att MKB:n är korrekt utförd, inklusive en tillförlitlig naturvärdesinventering (NVI).

2.5. Bristande risk- och konsekvensanalys

Vi anser sammanfattningsvis att detaljplanen och den tillhörande MKB:n saknar en tillräckligt omfattande risk- och konsekvensanalys. Den beskriver inte på ett tillfredsställande sätt hur den planerade verksamheten kan påverka sjön Vikern, dess miljö kvalitetsnormer, det omgivande vattensystemet, skyddade arter, den lokala miljön i stort samt människors hälsa.

Med hänsyn till verksamhetens risker på den aktuella platsen bedömer vi att lokaliseringen är mycket olämplig. Dessutom har alternativa lokaliseringar inte utretts i tillräcklig omfattning, vilket strider mot lokaliseringsprincipen.

Detaljplanen bör därför avslås med hänvisning till de omfattande miljö- och hälsorisker som framkommit. Särskilt bör betonas att dagvattenutredningen är bristfällig och att det saknas en tydlig redovisning av den planerade reningsanläggningen. Detta innebär att det inte är möjligt att bedöma om verksamheten kan uppfylla miljö kvalitetsnormerna för vatten.

3. Påverkan på luften, lukt, ljud och människors hälsa

En Sevesoklassad verksamhet medför betydande risker för utsläpp till luft samt andra störningar, vilka kan få allvarliga konsekvenser för människors hälsa, djurliv och den omgivande miljön.

3.1. Sevesoämnen i luft hotar boendemiljö och hälsa

3.1.1. Risk för luftburna utsläpp och påverkan på boendemiljö

Det är särskilt anmärkningsvärt att riskområdet för AEGL-2-nivån (Acute Exposure Guideline Level 2) för 98-procentig salpetersyra sträcker sig till bostadsbebyggelse i Nor. AEGL-2 representerar den luftburna koncentrationen av ett ämne över vilken man beräknat att den allmänna befolkningen, inklusive känsliga individer, kan få irreversibla eller andra allvarliga och långvariga hälsoeffekter eller en nedsatt förmåga att fly från exponeringen.

Mot denna bakgrund framstår etableringen av en Sevesoklassad verksamhet i det aktuella området som ytterst olämplig ur både hälso- och säkerhetssynpunkt. Risker för luftburna utsläpp av farliga ämnen i närheten av bostäder innebär ett allvarligt hot mot människors hälsa, trygghet och livsmiljö.

Ett tidigare exempel på allvarliga kemikalieutsläpp är oleumutsläppet i Karlskoga år 1985, där ett gasmoln på cirka 6 km² bildades och 10 000 personer hindrades från att gå till arbetet. Ett mer aktuellt exempel inträffade sommaren 2025, då cirka 300 liter svavelsyra läckte ut på Northvolts fabriksområde i Skellefteå. Trots att detta utsläpp var begränsat i omfattning, är det värt att notera att det planerade lagret vid Vikern är betydligt större, vilket innebär en potentiellt mycket större risk vid olyckor eller läckage.

3.1.2. Brister i riskhantering och tillämpning av Sevesolagen

Vi anser att denna verksamhet kan komma att strida mot 6 § Sevesolagen då det finns skäl att befara att verksamhetsutövarna inte kommer att vidta tillräckliga åtgärder för att förebygga riskerna för

allvarliga kemikalieolyckor. Vidare finns en oro för att, i händelse av att en allvarlig kemikalieolycka inträffar, verksamhetsutövarna inte kommer att uppfylla sina skyldigheter att begränsa konsekvenserna för människors hälsa och miljön. Detta har koppling till och påverkas av det ovan nämnda kunskapskravet i **2 kap. 2§ MB**.

Av **2 § 2 st. Sevesolagen** framgår definitionen av allvarlig kemikalieolycka som lyder *”olycka med ett eller flera farliga ämnen inblandade, t.ex. utsläpp, brand eller en explosion, som orsakas av okontrollerade händelseförlopp i samband med driften vid en verksamhet som omfattas av denna lag, och som medför omedelbar eller fördröjd, allvarlig fara för människors hälsa eller miljön, inom eller utanför verksamheten”*. En Sevesoklassad verksamhet, i detta fall en TNT-fabrik, innebär en konkret risk för att sådan allvarlig kemikalieolycka kan inträffa med allvarlig fara för människors hälsa eller miljön.

Av **2 § 3 st. Sevesolagen** framgår definitionen av farliga ämnen som lyder *”ämnen och blandningar som regeringen har meddelat föreskrifter om och som förekommer som råvara eller som produkter, biprodukter, restprodukter och mellanprodukter, inbegripet sådana ämnen som rimligen kan bildas vid en olycka”*. Denna definition omfattar ämnet TNT och dess nedbrytningsprodukter, liksom toluen, 98- och 55-procentig salpetersyra, oleum samt diesel/eldningsolja (EO1). Dessa ämnen förekommer i den planerade verksamheten och utgör därmed en potentiell risk för allvarliga kemikalieolyckor enligt Sevesolagens tillämpningsområde.

Enligt Länsstyrelsen ska MKB:n innehålla en riskbedömning av den planerade verksamheten. Det ska även redovisas vilka åtgärder som planeras för att minska riskerna för människors hälsa och miljön. MKB:n ska även redovisa riskanalyser för allvarliga kemikalieolyckor och sannolikheten och konsekvensen av identifierade möjliga scenarier. Länsstyrelsen anför att det ska framgå vilka felkällor och osäkerheter som finns i framtagna riskanalyser. Detta ska även redovisas i säkerhetsrapporten (16).

3.2. Farligt restavfall, lukt- och ljudstörningar

3.2.1 Hantering av farligt restavfall och miljökonsekvenser

Det finns skäl att anta att en Sevesoklassad verksamhet, i nuläget en TNT-fabrik, kan ge upphov till farligt restavfall, såsom det så kallade rödslammet och rödvattnet. Dessa restprodukter har i andra sammanhang klassificerats som miljöfarliga och svåra att destruera på ett säkert sätt.

Förbränning av detta avfall medför risk för ytterligare utsläpp av föroreningar till luft, samtidigt som restprodukterna kan ha långlivade och skadliga effekter på naturmiljön. Enligt Länsstyrelsens yttrande har den aktuella verksamheten för avsikt att ansöka om tillstånd för att förbränna slammet inom det egna anläggningsområdet.

Länsstyrelsen anser att MKB:n ska innehålla en beskrivning av miljö- och hälsokonsekvenser av eldning på plats utan rening samt för alternativa metoder för kvittblivning. Vid eldning på plats ska ett miljömedicinskt utlåtande bifogas, utfört av en person med relevant kompetens inom området (16).

3.2.2 Lukt-, ljud- och vibrationsstörningar samt påverkan på närmiljön

Utöver direkta utsläpp finns risk för lukt- och ljudstörningar. Även om det i MKB:n anges att den samlade bedömningen är att den planerade verksamheten *”inte kommer märkbart påverka närboende av luftförändring då närmaste bostad finns cirka 600 meter från detaljplaneområde”* så kan risken för luktstörning inte uteslutas. Forskning har visat att exponering för industriella luftföroreningar i bostadsområden kan vara kopplad till en ökad förekomst av hälsobesvär såsom huvudvärk, illamående, kräkningar, hosta och slemproduktion (17).

Denna påverkan, i kombination med ökat buller från såväl uppförandet av fabriken som den dagliga fabriksverksamheten och tillhörande transporter, innebär en allvarlig försämring av den i dag stillsamma och rekreativa miljö som präglar Nor och området kring sjön Vikern. Den Sevesoklassade

verksamheten riskerar således även att strida mot **9 kap. 3§ MB** då den kan komma att orsaka olägenhet för människors hälsa. Detta till följd av störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt som inte är ringa eller helt tillfällig. Både fysisk och psykisk påverkan omfattas.

Länsstyrelsen anser att en bullerutredning krävs som bekräftar bolagets bedömning att man uppfyller riktvärdena. Länsstyrelsen och den planerade verksamheten har kommit överens om att en förenklad bullerutredning ska göras som ska omfatta både industribuller och trafikbuller från transporter. Om ljuddämpande åtgärder krävs ska dessa och dess effekter även redovisas. Även transporternas vibrationer och damning och dess konsekvenser ska beskrivas. Länsstyrelsen anför vidare att eftersom buller från industriverksamheter kan leda till betydande störningar för boende är det viktigt att utredningen ger ett klart besked i denna grundläggande fråga (16). Länsstyrelsen anför även att det är av stor vikt att vegetation sparas som bullerdämpande åtgärd (14).

Vi efterfrågar tydlig och konkret information om hur och var rödslammet och rödvattnet är avsett att hanteras, transporteras och destrueras. Det är av stor vikt att detta redovisas på ett transparent och detaljerat sätt.

Vidare efterlyser vi en mer omfattande och tydlig risk- och konsekvensanalys av den hälso- och miljöpåverkan som kan uppstå till följd av hantering av farligt restavfall, såsom rödslam och rödvatten, samt vid kemikalieolyckor och andra utsläpp. Även buller- och luktstörningar bör analyseras mer ingående, då dessa kan ha betydande påverkan på både människors hälsa och livsmiljö.

Mot bakgrund av dessa brister anser vi att detaljplanen bör avslås. Den föreslagna placeringen är olämplig och strider mot såväl lokaliseringsprincipen som försiktighetsprincipen.

Vår bedömning är att det som framförts i detta avsnitt 3, sammantaget även omfattas av bestämmelser i avsnittet ovan.

4. Påverkan av trafikflöde med farligt gods och trafiksäkerhet

4.1 Ökad tung trafik och påverkan på boendemiljön

En etablering av en Sevesoklassad verksamhet vid Nor skulle medföra en kraftig ökning av tung trafik till och från området (18; 5), vilket kommer att få allvarliga konsekvenser för boendemiljön och trafiksäkerheten i Nor och omkringliggande samhällen. I dagsläget planeras det för att väg 742 ska asfalteras, breddas och att mötesfickor ska skapas. I Länsstyrelsens yttrande anför de att det behöver förtydligas vilka åtgärder på vägen som är nödvändiga och hur dessa åtgärder ska säkerställas (14).

De boende i Nor har valt platsen för dess vackra natur, tystnad och närhet till skog och vatten. Väg 742 löper enbart några meter/precis intill bostäder och sjön. Ombyggnation av vägen och den tunga trafiken står i direkt konflikt med den livsstil som präglar bygden och med områdets attraktionskraft för både boende och besökare. Utöver detta utgör det även risker för natur- och kulturvärden samt det riksintresse för kulturmiljövården som finns i det drabbade området.

Som ovan nämnts har Länsstyrelsen och den planerade verksamheten kommit överens om att en förenklad bullerutredning ska genomföras som ska omfatta både industribuller och trafikbuller från transporter. Även markvibrationer från tung trafik kan enligt Länsstyrelsen både vara störande och skadligt. Länsstyrelsen anför i sitt yttrande att bedömningen om markvibrationer bör tydliggöras och eventuella åtgärdsbehov klargöras (14).

4.2 Trafiksäkerhetsrisker och farligt gods

De smala landsvägarna (t.ex. väg 243 och 244) som omger området är redan idag hårt belastade och saknar på många ställen god sikt, vägren och belysning - något som tydliggjordes den 19 mars 2025 vid en allvarlig frontalkollision mellan en lastbil och en personbil längst väg 243 i byn Bengtstorp.

Transporter med farligt gods till och från verksamheten och genom bebyggda områden skulle innebära en oacceptabel ökning av trafiksäkerhetsrisker. Det skulle även medföra stora miljö- och hälsorisker i händelse av en olycka med läckage av farliga ämnen.

Utöver ovan skulle trafiken orsaka en tydlig försämring av livskvaliteten för invånarna kring vägarna. Ökade buller- och utsläppsnivåer påverkar både miljön och människors hälsa negativt. Skulle verksamheten dessutom komma att öka produktionen, skulle detta även medföra en ökning av tung trafik av farligt gods.

4.3 Påverkan på barn, skolmiljö och rekreationsområden

Idag förekommer transporter av farligt gods på väg 243. I direkt anslutning till vägen ligger Gyttorps förskola och skola, där barn dagligen vistas i närmiljön. Det finns även en kommunal badplats "Käppsta friluftsbad" i Gyttorp vid Vikern, även den i direkt anslutning till vägen. Badplatsen är populär och många barnfamiljer vistas där. Dock måste man passera över väg 243 för att komma från parkeringen till badplatsen. På detta ställe saknas dessutom ett övergångsställe. Vägen är varken anpassad för transporter av farligt gods eller för tung trafik.

Otryggheten längs vägsträckan är redan påtaglig och många undviker att gå eller cykla där. Ett genomförande av etableringen skulle ytterligare förvärra situationen och öka riskerna för både barn och andra trafikanter, särskilt i händelse av en olycka med farligt gods nära skolområdet, kommunal badplats eller i bostadsområden. Länsstyrelsen anför i sitt yttrande att det krävs ett tydliggörande av de åtgärder som krävs för att säkerställa människors hälsa och säkerhet, det vill säga åtgärder kopplade till trafiksäkerhet och transporter med farligt gods (14).

4.4 Behov av riskbedömning och tydliga åtgärder

Enligt Trafikverket bör *primära* transportvägar användas i första hand för genomfartstrafik med farligt gods. En sådan primär väg är exempelvis väg 244 medan väg 243 klassas som en *sekundär* väg (19). Av den information som framgår av Nationell vägdatabas (NVDB) gör vi tolkningen att om farligt gods behöver fraktas från en verksamhet förlagd i Nor till Karlskoga behöver transporten således gå via vägarna 742, 244, 50, och därefter E18. Körsträckan får således *inte* gå 742, 244 och därefter 243 enligt vår tolkning och att det torde utgöra ett lagbrott.

Av Trafikverkets websida (20) framgår det att "*enligt både plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken ska den fysiska planeringen beakta risker för människors hälsa och säkerhet. Frågor om riskerna med transporter av farligt gods ska tas upp tidigt, i lämplig omfattning och i rätt ordningsföljd. I PBL utgör hälsa och säkerhet en av prövningsgrunderna för Länsstyrelsen. De vanligaste huvudprinciperna för god planering med hänsyn till riskerna med farligt gods är följande: (SKL, 2012).*

- *lämplig lokalisering och utformning av bebyggelse*
- *skyddsavstånd*
- *åtgärder"*

Vi anser att detaljplanen bör avslås med anledning av att en stor mängd transporter av farligt gods är tänkt att passera på vägar med bristande trafiksäkerhet nära sjön, bostäder och skola. Stor hänsyn ska tas till riskerna för människors hälsa och säkerhet, särskilt med tanke på barn. Vi efterfrågar således en tydlig transportriskbedömning avseende transporter med farligt gods och dess hälso- och miljöpåverkan. Vi önskar även att den planerade verksamhetens beräkningar stämmer avseende verksamhetens produktion och således även beräkningen av verksamhetens tunga trafik med farligt gods.

Vi efterfrågar även information om hur mycket trafik som är tänkt att passera på väg 742 ut genom Gamla Viken. Vi efterfrågar även information om hur mycket trafik som är tänkt att gå längst väg 243 och då förbi Gyttorps skola och den kommunala badplatsen. Detaljplanen bör avslås med hänvisning

till ovan nämnda risker för kulturmiljön som ombyggnad av vägen utgör på denna plats samt de miljö- och hälsorisker som verksamheten och dess transporter med farligt gods utgör. Placeringen är således att anse som olämplig, i strid mot bl.a. tidigare nämna lokaliseringsprincip och försiktighetsprincip.

Vår bedömning är att det som framförts i detta avsnitt 4, sammantaget även omfattas av bestämmelser i avsnitten ovan.

5. Påverkan på kulturvärden och fritidsliv

5.1 Kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Nor

Nor är en av de äldsta byarna i Nora kommun med jord- och bergsbrukshistoria från 1200 e.Kr. Området är präglad av en kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, med anor från bergsbrukets tid med bland annat fornlämning. Idag har Nor ett levande landskap med vackra gårdsmiljöer och ett stillsamt tempo. En etablering av aktuell verksamhet med kraftig ökning av tung transport och ombyggnation av väg 742 riskerar att skada denna unika kulturmiljö samt göra trakten mindre attraktiv för både inflyttning och turism, vilket på sikt riskerar att undergräva bygdens livskraft och utvecklingsmöjligheter.

Sammantaget står detta i strid med **3 kap. 6 § MB** då Nor med omnejd har natur- och kulturvärden samt friluftsliv som har betydelsen från allmän synpunkt och därför så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

5.2 Riksintresset Gamla Viker och väg 742:s påverkan

Av bestämmelsens andra stycke framgår det vidare att områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket. Viktigt att betona är att Gamla Viker är ett område av riksintresse för kulturmiljövården. Gamla Viker är beläget ca 3 km från Nor. Mellan dessa två byar ringlar just väg 742 - en vacker, äldre grusväg med ett flertal vackra bergsmansgårdar intill vägen.

Av Riksantikvarieämbetets dokument "*Riksintressen för kulturmiljövården*" framgår en motivering avseende Gamla Viker som lyder "*Bymiljö, bergsmansby med påkostade bergsmansgårdar*". Därefter följer uttryck för riksintresset som lyder "*Småbrutet odlingslandskap med äldre, delvis herrgårdsliknande bergsmansgårdar*" (21). Vi befärar att detta riksintresse kan påverkas negativt, bli skadat eller förstört till följd av en ombyggnation av väg 742 och de negativa följder som i övrigt tillkommer av verksamheten i Nor.

5.3 Krav på kulturmiljöanalys och arkeologisk utredning

Enligt Länsstyrelsen har det i närområdet historiskt bedrivits verksamheter nordväst om aktuellt område. Verksamheterna var en hytta för metallhantering och en vattendriven kvarn. En tidig järnväg var etablerad genom området och järnvägsbanken är idag den väg som avses användas. Historiska kartor visar stigar och färdvägar över området som kan tyda på ytterligare verksamheter.

En kulturmiljöanalys ska genomföras som minst innehåller en beskrivning av områdets kulturhistoriska karaktär, definition av områdets kulturhistoriska värde (såväl områdets allmänna kulturhistoriska värde som värdet av enstaka lämningar) samt en bedömning av hur de kulturhistoriska värdena i området kommer att påverkas av den ansökta verksamheten.

Ett underlag till bedömning ska bifogas som visar synbarheten av anläggningen från väg 243. Analysen ska innefatta fältbesök och utföras av någon som har arkeologisk och landskaps-kompetens (16). Länsstyrelsen anför även att det krävs en arkeologisk utredning för att få kännedom om vilka fornlämningar som eventuellt kan finnas inom planområdet (14).

5.4 Rättspraxis och tillämpning av miljöbalken

Ett rättsfall som berör riksintresse för kulturmiljövård är Alsters kraftverk, MÖD M 1368–03.

Bakgrund: Målet gällde en ansökan om att bygga en dammanläggning vid Alsters kraftverk i Alsterälven i Värmland. Området var utpekad som riksintresse för kulturmiljövård, med höga värden kopplade till landskapsbild, naturmiljö, turism och friluftsliv.

Domstolens bedömning: Mark- och miljööverdomstolen konstaterade att även om kulturmiljön inte skulle skadas påtagligt, så skulle dämningshöjningen medföra stora skador på landskapsbilden, naturmiljön och friluftslivet. Dessa faktorer vägde tyngre än de ekonomiska intressena och intresset av att producera förnybar el.

Utfall: Ansökan avslogs. Domstolen betonade att bevarandeintresset vägde tyngre än exploateringsintresset, i enlighet med **3 kap. 6 § MB**.

Placeringen av verksamheten står även i strid med **3 kap. 1 – 2 §§ MB** då detta mark- och vattenområde inte kommer användas för det ändamålet som det är bäst lämpat för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Områdets karaktär med vacker natur, bergsmansgårdar, riksintresse, fornlämning och kulturhistoria skulle påtagligt påverkas negativt.

Vi anser att MKB:n och detaljplanen inte tillräckligt beaktar närområdets riksintresse samt områdets natur- och kulturhistoriska värden. Vi anser att kulturmiljöanalysen är bristande. Detaljplanen bör avslås med hänvisning till att bevarandeintresset på denna plats väger tyngre och att verksamhetens placering därav är att anse som olämplig, i strid mot tidigare nämnda lokaliseringsprincip.

Vår bedömning är att det som framförts i detta avsnitt 5, sammantaget även omfattas av bestämmelser i avsnitten ovan.

6. Risker för kemisk olycka och attentat

6.1 Ökad samlad risk i ett redan belastat område

Denna Sevesoklassade verksamhet, i detta fall en TNT-fabrik, vid Nor skulle innebära ett oacceptabelt tillskott av riskverksamhet i ett redan känsligt och belastat område. Vi som bor i området lever redan idag i direkt närhet till flera högriskanläggningar som Orica, SSE Sverige, BAE Systems och Nammo samt aktiva skjutfält som Saab Bofors Test Center. Att ytterligare öka den samlade risknivån med en ny anläggning försämrar vår säkerhet, vår trygghet och vår livskvalitet i form av oro för potentiella incidenter.

I dagsläget vet vi att det finns en stor risk för attentat riktade mot krigsindustrier och skyddsobjekt, både från grovt kriminella och främmande/utländska makter. Vi befarar att risken är stor för att den planerade verksamheten kommer utsättas för sabotage, terroristbrott, spioneri och/eller grovt rån, vilket kommer påverka boende i området i allra högsta grad. Försvarsindustrier pekas ofta ut som strategiska mål i händelse av krig, vilket t.ex. lyftes i *P1 Morgon* den 11 augusti 2025.

6.2 Bristande säkerhetsarbete och otillräckliga skyddsavstånd

Vi befarar att verksamhetsutövarnas säkerhetsarbete är undermåligt både avseende sin egen och andra närliggande verksamheter samt att de inte tagit hänsyn till tillräckligt många faktorer i omgivningen i enlighet med **13 § Sevesolagen**.

Det planerade säkerhetsavståndet utgår från MSB:s schablonberäkningar. Det är dock viktigt att påtala att säkerhetsavståndet kan behöva vara både större eller mindre beroende på en rad faktorer, särskilt vid en eventuell detonation eller massexplosion. Det är en mängd faktorer som spelar in för att kunna bedöma hur stort säkerhetsavstånd som krävs. En sådan händelse i produktionslinjen eller

lagret skulle kunna orsaka kraftiga tryckvågor, markvibrationer och utkast av föremål som träd, stenar eller byggnadsdelar.

Utöver den fysiska påverkan finns risk för omfattande utsläpp i mark, luft och i sjön Vikern. Detta skulle kunna leda till allvarliga skador på både miljö, bostäder och människors hälsa. Föremål som lossnar från byggnader, exempelvis splitter från fönsterglas, kan orsaka livshotande skador, särskilt med tanke på att många barn vistas och sover i bostäder med fönster riktade mot sjön och därmed mot den förväntade tryckvågens riktning.

Att sprängkraften huvudsakligen riktas mot sjön Vikern skapar en falsk känsla av trygghet. Trots att säkerhetsavstånden sägs vara beräknade för att skydda civila vid normal drift och olyckor, riskerar många boende i Nor och runt Vikern att stå utan tillräckligt skydd. Detta väcker stark misstro mot planeringens kvalitet och intentioner.

Det saknas dessutom information om hur boende på andra sidan sjön kan komma att påverkas, vilket ytterligare förstärker oron kring säkerhetsbedömningens tillförlitlighet.

6.3 Särskilda risker för barn och skolmiljö

I Gyttoorp finns både förskola och grundskola där våra barn och barnbarn tillbringar sina dagar. En etablering av denna typ av riskverksamhet innebär en ökad risk för både olyckor och attentat i Gyttoorp, vilket direkt påverkar barnens trygghet och säkerhet i sin skolmiljö.

Att ytterligare belasta ett redan riskutsatt område med farlig industriell verksamhet är att kompromissa med människors säkerhet. Det är särskilt allvarligt när det gäller barn, som är extra sårbara och har rätt till en trygg uppväxtmiljö fri från oro för potentiella hot eller incidenter.

6.4 Otillräcklig riskanalys i MKB:n

Vi anser att den MKB och detaljplan som presenterats inte innehåller en tillräckligt omfattande risk- och konsekvensanalys av de potentiella följderna vid en detonation eller explosion inom den planerade verksamheten.

Det saknas en tydlig redogörelse för hur en sådan händelse skulle kunna påverka människor, miljö och samhällsviktiga funktioner i närområdet. Avsaknaden av en fördjupad analys av både sannolikhet och konsekvenser vid en allvarlig olycka innebär att beslutsunderlaget är bristfälligt.

Mot bakgrund av de allvarliga miljö- och hälsorisker som identifierats för platsen, anser vi att detaljplanen bör avslås. Den föreslagna placeringen är inte förenlig med en långsiktigt hållbar utveckling och strider mot såväl lokaliseringsprincipen som försiktighetsprincipen enligt miljöbalken.

Vår samlade bedömning är att det som framförts i detta avsnitt 6 även omfattas av relevanta bestämmelser i tidigare avsnitt och förstärker bilden av att platsen är olämplig för den planerade verksamheten.

7. Påverkan på vyn kring sjön Vikern och ljusstörning

7.1 Tornets påverkan på landskapsbild och platsens identitet

Ett centralt inslag i MKB:n är uppförandet av ett cirka 30 meter högt torn i anslutning till fabriksområdet, med syftet att återkoncentrera insatsvaror och minska spill. Tornet planeras att placeras synligt i direkt anslutning till sjön Vikern, vilket är en plats med höga natur- och rekreationsvärden.

Denna del av landskapet är en självklar del av vardagen för oss som bor här och ett uppskattat inslag för besökare som söker lugn och naturskönhet. Solnedgångarna över Vikern, den obrutna horisonten och känslan av stillhet är ovärderliga för många. Utsikten över sjön är på så sätt inte bara ett estetiskt

värde – den utgör en grundläggande del av platsens identitet och attraktionskraft. Att ersätta denna vy med ett industriellt torn vore ett djupt och oåterkalleligt ingrepp i både det visuella landskapet och människors upplevelse av sin omgivning.

7.2 Bristande visualisering och risk för ljusstörningar

Vi menar att illustrationerna i MKB:n inte ger en realistisk bild av hur tornet kommer att påverka landskapet. Det finns en tydlig risk att det blir betydligt mer markant och störande än vad som antyds. Vi anser att avståndet till tornet i illustrationerna inte stämmer överens med verkligheten och att tornet kommer stå betydligt "närmre" och upplevas som större. Det kommer således vara mer visuellt.

Med tanke på områdets topografi och öppna siktlinjer över sjön, kommer tornet sannolikt att synas från stora delar av Vikerns stränder och kringliggande bostäder. Det är inte heller osannolikt att tornet, tillsammans med annan nattbelysning inom fabriksområdet, kommer skapa ett konstant ljusflöde som påverkar både människor och djurliv negativt – särskilt under den mörka delen av året.

7.3 Symbolvärde och oro hos boende

Eftersom tornet kommer att vara mycket visuellt framträdande riskerar det att ständigt påminna om, och förknippas med, de potentiella risker som denna verksamhet innebär för oss boende i området samt för kommunens invånare. Illustrationerna av tornet i MKB:n kan dessutom visa sig vara missvisande vad gäller färgsättningen, då Bolaget vid ett informationsmöte den 17 maj i Nora höll en omröstning om tornets färg – röd eller grön. I de aktuella illustrationerna är tornet dock återgivet i en ljusgrå nyans.

Den industriella påverkan på detta uppskattade landskapsrum riskerar att kraftigt minska områdets attraktionsvärde som boende- och besöksmiljö. Detta drabbar inte bara oss som bor här idag, utan också framtida generationers möjlighet att ta del av den naturkvalitet och visuella harmoni som präglat området under lång tid. Sammantaget utgör det planerade tornet en negativ påverkan på landskapsbilden, naturnärheten och boendemiljön, och rimmar inte med en långsiktigt hållbar utveckling för området.

7.4 Länsstyrelsens synpunkter och krav på tydlighet

I Länsstyrelsens yttrande anför de att när det gäller landskapsbilden och påverkan på kulturmiljön i en större skala är det främst av vikt att vegetation sparas längs stränder men också i övrigt kring verksamhetsområdet så att upplevelsevärde av vyn över sjön påverkas så lite som möjligt. Vidare anför de att tornbyggnaden kommer att bli synlig, det är därför viktigt att den färgsätts så att den så långt som möjligt smälter in i landskapsbilden och att material väljs som inte blänker. Plåt är därför olämpligt och fönster bör undvikas på fasader som är vända mot sjön. Bebyggelsen bör överlag utformas så diskret som möjligt för att minska påverkan på landskapet i närområdet (14).

Vi efterfrågar mer tydlighet avseende detta torn i MKB:n. Vi vill ha klarhet gällande dess färg, en mer realistisk bild kring hur markant/nära det kommer framstå och dess belysning - särskilt i mörker och i kombination med övrig belysning från verksamheten. Vi efterfrågar även tydlighet avseende hur synligt tornet kommer vara som helhet efter att skog tagits ner. Vi anser att placeringen av verksamheten och dess torn är att anse som olämplig, i strid mot tidigare nämnda lokaliseringsprincip.

Vår bedömning är att det som framförts i detta avsnitt 7, sammantaget även omfattas av bestämmelser i avsnitten ovan.

8. Påverkan på fastigheters värde, rörlighet i natur och utflytt från kommunen

Den planerade etableringen av den Sevesoklassade verksamheten i Nor skulle få allvarliga konsekvenser för både fastighetsvärden och områdets långsiktiga utvecklingsmöjligheter som ett attraktivt bostads- och rekreationsområde. Vi befärar att den planerade verksamheten kommer att leda till en betydande minskning av våra fastigheters värde och intresset för att bo i områdena kring sjön Vikern. Detta skulle i sin tur påverka områdets attraktivitet och skapa en ogynnsam utveckling för både nuvarande och framtida invånare.

Den planerade etableringen skulle medföra en rad faktorer som gör boendemiljön mindre attraktiv: potentiella miljö- och hälsorisker, obehagliga lukter, ökad tung trafik, oro för attentat och olyckor och synliga industristrukturer. Redan idag finns det boende i Viker som ångrat sina fastighetsköp på grund av de kraftiga smällarna från närliggande skjutfält. Den oro som nu väckts kring en etablering av ännu en riskverksamhet har förstärkt den negativa bilden av området, och i vissa fall har det till och med lett till att människor har valt att flytta.

Vi, undertecknande, har valt att bo här för den nära kontakten med skog och natur, men vi känner oss redan begränsade av de avstängda områdena kring skjutfälten. Om etableringen skulle förverkligas, riskerar denna situation att förvärras ytterligare, vilket skulle minska tillgången till orörda naturområden och därmed försämma livsmiljön för oss som bor här. Detta skulle troligen också leda till en ökad utflyttning från Nor, Vikersbygden och angränsande områden, som förlorar sin naturliga charm och trygghet. Likt ovanstående stycken är det viktigt att återkommande påtala att placeringen av verksamheten är olämplig inom ett flertal områden och således strider mot bl.a. försiktighetsprincipen och lokaliseringsprincipen.

9. Framtiden: risk för kraftig expanderings och därefter avveckling

9.1 Planer på fördubblad verksamhet

I en artikel i Financial Times med rubriken *Swedish start-up wants to tap into surging EU demand for TNT* (22) framgår det att bolagets VD Joakim Sjöblom uttalade: "Vi vill stärka motståndskraften hos Nato-länderna" och "Efterfrågan från ammunitions-tillverkare har varit så stark att företaget för diskussioner med potentiella kunder om att leverera mer än dubbelt så mycket som den ursprungliga produktionsplanen".

Sjöblom uttalar sig således öppet till media om planerna på att mer än fördubbla verksamheten, innan denna pågående ansökan är behandlad. En fördubbling kommer i hög grad påverka hela verksamheten och området. Mer mark kan komma att tas i anspråk, produktionen av TNT kommer öka, ökade volymer av övriga farliga ämnen, fler transporter - inklusive tung trafik med farligt gods och fler personer kommer inkluderas i verksamheten. Detta medför att helt andra riskbedömningar och säkerhetsavstånd måste tas i beaktande, vilket avser och påverkar även denna ansökan.

Detta uttalande bekräftas även i ett e-postmeddelande från Sjöblom, adresserat till bland andra Högkvarteret och Försvarsdepartementet, där Bolaget hemställer till Försvarsmakten om att Fortifikationsverket ska förvärva delar av fastigheten Timanshyttan 1:6 (175 ha).

9.2 Planer på att runda miljölagstiftningen

Det finns även uppgifter på att Bolaget vill runda miljölagstiftningen. I en artikel från Dagens ETC med rubriken *Techmiljonärens plan: TNT-fabrik i orörd skog* (23) framgår att Bolagets VD i ett e-postmeddelande efter möte med moderata riksdagsledamöter diskuterade "behovet av att börja lobba" mot regeringen om mark- och miljödomstolen skulle säga nej till fabriken. Sjöblom hänvisade till så kallad "Lex Cementa". Sjöblom uppger dock att det var en felaktig formulering och att han

backar från den. Vi har svårt att se detta som trovärdigt och bedömer det som en efterhandskonstruktion.

Av ECT-artikeln framkommer även uppgifter om e-postkonversationer mellan Nora kommun och Bolaget gällande etableringen med ämnesrader innehållande kodord som "Ny placering av kaffemaskin" och "Julpyssel i Bergslagen". Med vad som ovan framförts väcker detta en stor misstro mot Bolaget, Nora kommun och planeringens kvalitet och intentioner.

9.3 Osäker framtid och behovet av en långsiktig behovsanalys

Vi ser en betydande osäkerhet kring vilka konsekvenser som kan uppstå om den Sevesoklassade verksamheten, specifikt en TNT-fabrik, etableras och efterfrågan på TNT i framtiden minskar kraftigt eller helt upphör.

En sådan utveckling skulle kunna leda till att fabriken avvecklas, vilket i sin tur riskerar att lämna efter sig omfattande industribyggnader och ett område som kan kräva kostsam och miljömässigt krävande sanering. Risker för kvarlämnade föroreningar i mark och vatten är särskilt oroande, då området ligger i direkt anslutning till sjön Vikern och andra känsliga naturmiljöer. En bristfällig efterbehandling skulle kunna få långsiktiga negativa konsekvenser för både ekosystem och människors hälsa.

I ett sådant scenario är det främst det geopolitiska läget och den samlade europeiska produktionskapaciteten som avgör behovet - faktorer som ligger utanför Bolagets kontroll.

Det är därför av stor vikt att en grundlig behovsanalys genomförs, där det utreds i vilken utsträckning den polska TNT-tillverkaren Nitro-Chems nuvarande produktion täcker det faktiska behovet och efterfrågan. Det bör även klargöras om det finns konkreta planer på att etablera ytterligare TNT-fabriker inom Europa.

10. Sammanfattning

Vi ser allvarligt på de uttalade risker som en etablering av denna typ av verksamhet skulle medföra för människors hälsa, djurliv, miljön, säkerheten, kulturarvet och områdets attraktivitet som boende- och rekreationsmiljö.

Vår bedömning är att platsen Nor är helt olämplig för denna typ av industri. Som ovan nämnts torde det finnas andra, betydligt mer lämpliga platser för denna typ av riskverksamhet på säkert avstånd från bostäder, skola, vattendrag, kulturhistoria och skyddsvärd natur.

Vi efterfrågar betydligt mer uttömmande risk- och konsekvensanalyser på ett flertal riskområden som denna verksamhet utgör, men framför allt att detaljplanen avslås.

Foton

Foton bifogas till denna skrivelse:

Foto 1 – Kommunala badplatsen "Käppsta friluftsbad" vid sjön Vikern och väg 243, för att påvisa hur denna kommunala badplats ser ut och hur nära intill väg 243 den ligger. Under sommarens soliga dagar är denna badplats full med barnfamiljer.

Foto 2 - Kommunala badplatsen "Käppsta friluftsbad" vid sjön Vikern, för att påvisa hur denna kommunala badplats ser ut. Under sommarens soliga dagar är denna badplats full med barnfamiljer.

Foto 3 – Foto från MKB:n avseende avståndet till Nor och dess tornbyggnad på 30 m från Nothusudden. Detta avstånd till Nor stämmer inte överens med verkligheten.

Foto 4 - Foto från MKB:n avseende avståndet till Nor och dess tornbyggnad på 35 m från Nothusudden. Detta avstånd till Nor stämmer inte överens med verkligheten. Samt foto på tornbyggnaden på 30 m från Vissabo. Vi kan inte uttala oss ännu om detta avstånd.

Foto 5 – Foto taget från fastighet vid Knapptorp 104, ca 250 m söder om Nothusudden. Fotot är taget för att påvisa den verkliga känslan och avståndet till Nor, i jämförelse med foton tagna i MKB:n. I verkligheten upplevs Nor till och med ligga än närmre än vad fotot visar. Från Knapptorp 104 till det planerade området vid Timanshyttan 1:6 är avståndet ca 2 km. Det är i stort sett samma avstånd som från Nothusudden.

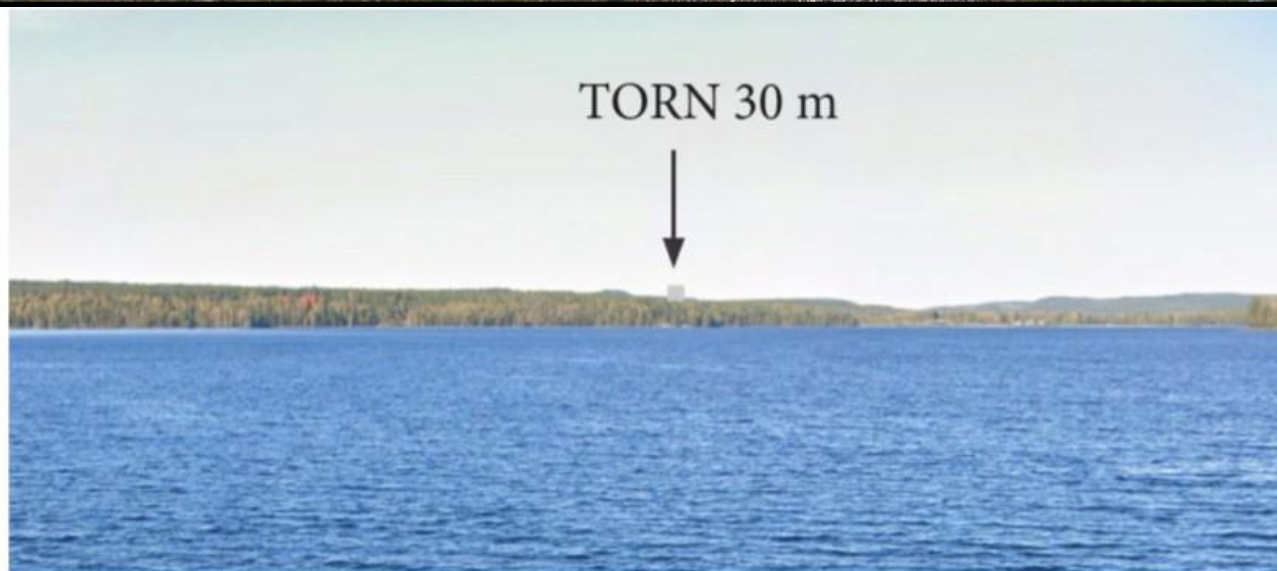
Källhänvisning

1. **Swedal; Fröberg & Lundholm Advokatbyrå**. Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till uppförande och drift av anläggning för sprängämnestillverkning inom fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nora kommun, Örebro län.
2. **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)**. Farliga ämnen. [Online] <https://rib.msb.se/fa>.
3. **European Chemicals Agency (ECHA)**. Substance Infocard 2,4,6-trinitrotoluene. [Online] <https://echa.europa.eu/sv/substance-information/-/substanceinfo/100.003.900>.
4. **CNN**. Massive blast that destroyed a Tennessee explosive plant leaves 16 dead, officials say. *CNN*. [Online] den 12 oktober 2025. <https://edition.cnn.com/2025/10/11/us/tennessee-explosion-military-accurate-energetic-systems-wwk-hnk>.
5. **WSP Environmental Sverige**. Miljökonsekvensbeskrivning för detaljplan för del av fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nor. [Online] <https://www.nora.se/download/18.36908cf8195b2755da911ed/1742548224485/Milj%C3%B6konsekvensbeskrivning.pdf>.
6. **Länsstyrelsen Örebro**. Vikern sjöfaktablad utgåva 3.1. [Online] 2017. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.3da1c377162bd90d9eef05c/1526068898351/Vikern.pdf>.
7. *Toxicity and accumulation of trinitrotoluene (TNT) and its metabolites in Atlantic salmon alevins exposed to an industrially polluted water*. **Leffler, P, o.a.** 19, u.o. : J Toxicol Environ Health A,, 2014, Vol. 77. 1183-91.
8. **Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)**. TNT-föroreningspektrum och dess toxikologiska betydelse i ett vattensystem. [Online] 2006. <https://foi.se/rapporter/rapportsammanfattning.html?reportNo=FOI-R--1904--SE#:~:text=Dammvatten%20inneh%C3%B6ll%203%20mg%20TNT,toxiska%20effekter%20%C3%A4ven%20p%C3%A5%20organniv%C3%A5>.
9. *Ecotoxicological evaluation of wastewater from 2.4.6-TNT production*. **Ribeiro, EN, Da Silva, FT och De Paiva, TC**. 2, u.o. : J Environ Sci Health A Tox Hazard Subst Environ Eng, 2012, Vol. 47. 184-91.
10. **Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR)**. . Toxic Substances Portal: 2,4,6-Trinitrotoluene (TNT). [Online] 2014. <https://wwwn.cdc.gov/TSP/ToxFAQs/ToxFAQsDetails.aspx?faqid=676&toxid=125#:~:text=Health%20effects%20reported%20in%20people,by%20the%20Environmental%20Protection%20Agency>.
11. **Unites States Environmental Protection Agency**. Technical fact Sheet: 2,4,6-Trinitrotuluene (TNT). [Online] 2014. https://19january2017snapshot.epa.gov/sites/production/files/2014-03/documents/ffrrofactsheet_contaminant_tnt_january2014_final.pdf.
12. **Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR)**. Public Health Assessment: Volunteer Army Ammunition Plant Chattanooga, Hamilton County, Tennessee. [Online] 2004. <https://wwwn.cdc.gov/TSP/PHA/PHAHTMLDisplay.aspx?docid=1378&pg=1>.
13. **E.ON Energidistribution AB**. *PLAN-2024-102:44 Yttrande Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6*. 2025.

14. **Länsstyrelsen Örebro län, Samhällsbyggnadsförvaltningen.** *Samråd om detaljplan för del av fastigheten Timanshyttan 1:6 i Nor, Nora kommun. Diarienummer 4611-2025.* 2025.
15. **Kiruna kommun.** Huvudstudierapport Ala Lombolo. [Online] 2007.
https://kiruna.se/download/18.29f8164c1817fceb6684845f/1661259111525/Rapport%20Ala%20Lombolo_2007-10-15%20med%20bilagor.pdf.
16. **Länsstyrelsen Örebro län.** *Avgränsningssamråd om planerad sprängmedelstillverkning med betydande miljöpåverkan. Diarienummer 8417-2024 .* 2025.
17. *Industrial odour pollution and human health: a systematic review and meta-analysis.* **Guadalupe-Fernandez, V, o.a.** 20, u.o. : Environ Health, 2021, Vol. 22. 108.
18. **Nora kommun.** Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6. [Online] 2025.
<https://www.nora.se/byggabomiljo/oversiktsplanochdetaljplaner/pagaendeplanarbeten/detaljplanfordelavtimanshyttan16.4.5cfb2ea119545f5a4ee14e06.html>.
19. **Trafikverket.** Nationell vägdatabas (NVDB) . [Online] <https://nvdbpakarta.trafikverket.se/map>.
20. **Trafikverket .** Transporter av farligt gods i samhällsplaneringen. [Online]
<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Sakerhet-och-konflikter/Transporter-av-farligt-gods/>.
21. **Riksantikvarieämbetet.** Riksintressen för kulturmiljövården – Örebro län (T). [Online] 2023.
https://www.raa.se/app/uploads/2023/01/%C3%96rebro-T_riksintressen.pdf.
22. **Financial Times.** Swedish start-up wants to tap into surging EU demand for TNT. *Financial Times.* [Online] den 26 maj 2025. <https://www.ft.com/content/77fdce32-34ad-4402-967b-c531a830f5f3>.
23. **Dagens ECT.** Techmiljonärens plan: TNT-fabrik i örörd skog. [Online] den 3 april 2025.
<https://www.etc.se/story/it-miljonaerens-plan-dynamitfabrik-i-oroerd-skog>.
24. **WSP Sverige AB.** Detaljplan för del av Timanshyttan 1:6, Trafikutredning. Ny verksamhetsetablering längs väg 742. [Online] den 12 mars 2025.
<https://www.nora.se/byggabomiljo/oversiktsplanochdetaljplaner/pagaendeplanarbeten/detaljplanfordelavtimanshyttan16.4.5cfb2ea119545f5a4ee14e06.html>.

Bifogade bilagor till yttrande 24

Figur 11. Fotomontage Nothusudden från väg 243 visar byggnad på 30 meter.

Figur 12. Fotomontage Nothusudden från väg 243 visar byggnad på 35 meter.

Figur 13. Fotomontage Vissabo från väg 742 visar byggnad på 30 meter.

